PÕHIKOOLI AINEKAVAD

Sisukord

1. AINEVALDKOND: EESTI KEEL JA KIRJANDUS 5

1.1 Ainekava. Eesti keel I kooliaste 14

1.2 Ainekava. Eesti keel II kooliaste 45

1.3 Ainekava. Eesti keel III kooliaste 60

1.4 Ainekava. Kirjandus II kooliaste 72

1.5 Ainekava. Kirjandus III kooliaste 79

2. AINEVALDKOND: VÕÕRKEELED 87

2.2 Ainekava. Inglise keel I kooliaste 90

2.1 Ainekava. Inglise keel II kooliaste 94

2.3 Ainekava. Inglise keel III kooliaste 108

2.4 Ainekava. Saksa keel II kooliaste 124

2.5 Ainekava. Saksa keel III kooliaste 129

2.6 Ainekava. Vene keel II kooliaste 141

2.7 Ainekava. Vene keel III kooliaste 142

2.8 Ainekava. Hispaania keel II kooliaste 147

2.9 Ainekava. Hispaania keel III kooliaste 150

3. AINEVALDKOND: SOTSIAALAINED 163

3.1 Ainekava. Inimeseõpetus I kooliaste 163

3.2 Ainekava. Inimeseõpetus II kooliaste 173

3.3 Ainekava. Inimeseõpetus III kooliaste 180

3.4 Ainekava. Ajalugu II kooliaste 187

3.6 Ainekava. Ajalugu III kooliaste 199

3.7 Ainekava. Ühiskonnaõpetus II kooliaste 214

3.8 Ainekava. Ühiskonnaõpetus III kooliaste 226
4. AINEVALDKOND: TEHNOLOOGIA 233
4.1 Ainekava. Tööõpetus I kooliaste 233
4.2 Ainekava. Käsitöö ja kodundus II kooliaste 264
4.3 Ainekava. Käsitöö ja kodundus III kooliaste 274
4.4 Ainekava. Tehnoloogia II kooliaste 283
4.5 Ainekava. Tehnoloogia III kooliaste 290
5. AINEVALDKOND: LIIKUMISMISÕPETUS 301
5.1 Ainevaldkond. Liikumisõpetus I kooliaste 308
5.2 Ainevaldkond. Liikumisõpetus II kooliaste 310
5.3 Ainevaldkond. Liikumisõpetus I kooliaste 311
6. AINEVALDKOND: MATEMAATIKA 314
6.1 Ainekava. Matemaatika I kooliaste 315
6.2 Ainekava. Matemaatika II kooliaste 341
6.3 Ainekava. Matemaatika III kooliaste 372
7. AINEVALDKOND: LOODUSAINED 403
7.1 Ainekava. Loodusõpetus I kooliaste 407
7.2 Ainekava. Loodusõpetus II kooliaste 419
7.3 Ainekava. Loodusõpetus III kooliaste 431
7.4 Ainekava. Bioloogia III kooliaste 437
7.5 Ainekava. Geograafia III kooliaste 452
7.6 Ainekava. Keemia III kooliaste 463
7.7 Ainekava. Füüsika III kooliaste 472
8. AINEVALDKOND: KUNSTIAINED 479

8.1 Ainekava. Kunstiõpetus I kooliaste 483
8.2 Ainekava. Kunstiõpetus II kooliaste 495
8.3 Ainekava. Kunstiõpetus III kooliaste 507
8.4 Ainekava kunsti- ja tööõpetuses II kooliaste 519
8.5 Ainekava. Muusika 523
8.6 Ainekava. Muusika I kooliastmes 532
8.7 Ainekava. Muusika II kooliaste 543
8.8 Ainekava. Muusika III kooliaste 550
9. AINEKAVAD. VALIKAINED 554
9.1 Valikaine. Informaatika 554
9.2 Ainekava. Karjääriõpetus 569
9.3 Ainekava. Majandus- ja ettevõtlusõpetus. Kursus „Rahatarkus“ 576

1. AINEVALDKOND: EESTI KEEL JA KIRJANDUS

Ainevaldkonna õppeained

Eesti keel ja kirjandus.

Eesti keele ja kirjanduse nädalatundide jaotumine kooliastmeti

I kooliaste

Eesti keel – 19 nädalatundi

1. klass – 6 tundi

2. klass – 6 tundi

3. klass – 7 tundi

II kooliaste

Eesti keel – 11 nädalatundi

4. klass – 5 tundi

5. klass – 3 tundi

6. klass – 3 tundi

Kirjandus – 4 nädalatundi

5. klass – 2 tundi

6. klass – 2 tundi

III kooliaste

Eesti keel – 6 nädalatundi

7. klass – 2 tundi

8. klass – 2 tundi

9. klass – 2 tundi

Kirjandus – 6 nädalatundi

7. klass – 2 tundi

8. klass – 2 tundi

9. klass – 2 tundi

Õppeaine õpetamise eesmärk

Eesti keele õpetus seab sihiks, et õpilane väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit. Kooli lõpuks väljendub õpilane eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning oskab tekste vastu võtta vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt ning kasutada seejuures eri keskkondi ja allikaid.

Tekstiloomes püüeldakse selle poole, et õpilane tunneks eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ja funktsiooni ning väljendaks end sobiva ja rikkaliku sõnavara abil. Niisugused sihid loovad eeldused, et õpilane tuleb toime mitmesuguste suhtlustoimingutega igapäevaelus, tööl või õpinguid jätkates.

Valdkonnapädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikooli lõpuks on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus:

- suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust;
- mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos;
- suutlikkust käituda nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised valdkonnapädevused:

- austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris

tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;

- omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Õppeaine maht ja kirjeldus

Eesti keelt õpitakse 1.–9. klassis, kirjandust 5.–9. klassis. Eesti keele oskus on nii aineõpetuse eesmärk kui ka õppekavas sätestatu omandamise alus. Eesti keele oskus kõnes ja kirjas pole üksnes inimese identiteedi, tema mõtlemis- ja tundevõime kujunemise alus, vaid ka jätkusuutliku ja ennastjuhtiva õppimise eeldus kogu edasiseks eluks. Kui õpilane mõistab eesti keele tähtsust sotsiaalse suhtluse vahendina ja rahvusliku kultuuri kandjana, kujuneb ta täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks, kes suudab ennast erinevates suhtlusolukordades selgelt ja ladusalt väljendada, mõistab erinevaid tekste, on võimeline argumenteerima ja mõtestatud teksti looma.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ja kriitiliselt isiklikus ja avalikus elus, õppe- ja tööolukorras. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante, eri tüüpi ja liiki tekste ning mis lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ja loomisega. Keeleõpetuse kõrgeim siht on aidata õpilasel kujuneda iseseisvaks teksti vastuvõtjaks ja loojaks, kes on omandanud tänapäeva eesti kirjakeele.

1.–4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärke. I kooliastmes loeb õpilane vähemalt kümme tervikteost eesti või maailma lastekirjandusest.

I kooliastmes keskendutakse õpilaste teadmiste ja oskuste kujundamisel nii suulisele kui ka kirjalikule keelele. Kuulamine, kuuldust arusaamine ja kõnelemine on tihedalt seotud lugemis- ja kirjutamisoskuse arendamisega. Esmase kirjutamisoskuse kujundamisest sõltub edasise kirjaliku eneseväljendusoskuse tõhusus.

Suuline keelekasutus hõlmab siin eneseväljendust tavaolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edastamist.

Lugemise õpetamisel arendatakse lugemistehnilist vilumust ja kujundatakse oskust loetud tekstiga jõukohaste juhiste järgi eesmärgistatult töötada. Ilukirjanduse terviktekste valib õpilane õpetaja soovitusel lugemiseks nii eesti kui ka välisautoritelt, arendades oskust loetud teost tutvustada, selle põhjal jutustada ja küsimuste toel arutleda. Tähtis on kujundada lugemisharjumus, soodustada positiivset lugemiskogemust ja pakkuda lugemisrõõmu.

Kirjutamise õpetamisel viimistletakse kirjatehnikat, kujundatakse õigekirjaoskust õpitud keelendite piires ning arendatakse suutlikkust väljendada end loovalt ja eesmärgipäraselt. Loetav käekiri on alus kirjalikule eneseväljendusele viisil, kus ka teised kirjapandust aru saaksid. Esimeses kooliastmes on oluline saavutada sihipärane kirjutamisoskus, samuti oskus oma mõtteid kirjalikult väljendada.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, mille kaudu arendatakse sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamisoskust.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: *suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloome ning keeleteadlikkus.* Siingi on eesti keele õpetamise keskmes (tervik)tekstid ja katkendid või tekstikorpused ning nendega seotud tekstitoimingud. Keelepädevuse tagab võimalikult eripalgeline, kuid autentne ja adekvaatne tekstivalik, mis võimaldab omandada keeleteadmisi ja kujundada hoiakuid.

Suhtlemisõpetusega kujundatakse oskust kasutada multimodaalses suhtluses eri kanaleid ja keskkondi (sh netikeskkonda), oskust arvestada suhtlemisel eesmärki, partnerit ja olukorda, oskust vahendada teavet, väljendada oma arvamusi ja hinnanguid. Tähelepanu pööratakse ka netiturvalisusele. Suhtlusoskuse arendamisel tehakse informatiivseid esitlusi (nt raamatututvustusi) nii individuaalselt kui ka koostöös.

Teksti vastuvõtu õpetusega kujundatakse oskust tekste leida ja valida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, samuti rakendatakse erinevaid lugemis- ja kuulamisvõtteid ning süvendatakse oskust teksti mõista ja sellele reageerida. Arendatakse kriitilise lugemise oskust ning analüüsitakse erinevaid tarbetekste. Elulähedaste ja tähenduslike aine- ja muude tekstide käsitlus lõimitakse tekstide ülesehitusliku eripära, sõnavara, grammatika ja õigekeelsuse õpetamisega, et kujundada õpilases loomulik keeleteadlikkus.

Tekstiloome õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul õpilane tajub situatsiooni ja adressaati ning suudab oma mõtteid selgelt ja täpselt, tekstiliigile omasel viisil väljendada. Jutustavate, kirjeldavate ja arutluselementidega tekstide kõrval hõlmab kirjutamine avarat tekstivälja alates tarbetekstidest kuni ilukirjanduseni.

Tekstiloomes on põhirõhk kirjutamise protsessil, õpilane järgib kirjutamise etappe alates eeltööst kuni lõpptulemuse vormistamise ja viimistlemiseni.

Keeleteadlikkuse õpetusega avardatakse keeleteadmisi, omandatakse õigekeelsuspõhimõtted, kujundatakse eesti keelt väärtustavat hoiakut. Arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest ning murrete eripärast. Keeleteadlikkust, mis peab tagama korrektse ja mitmekülgse kirjakeele omandamise, õpetatakse muude tekstitoimingute osana.

Et õpilane osaleks aktiivselt ja vahetult õppeprotsessis, peavad keeleõppe tegevused olema mitmekülgsed ja funktsionaalsed. Keeletundides omandatakse konkreetseid keeleteadmisi ja praktilisi oskusi, analüüsitakse loetut ja kuuldut, kujundatakse keelega seotud hoiakuid ja antakse hinnanguid ning kirjutatakse eri liiki tekste. Arendatakse oskust sobivatest allikatest ja keskkondadest infot hankida, seda lugeda ja kriitiliselt hinnata. Keeleallikate kasutamine lõimitakse tekstiloomesse, st, et õpilane oskab teabe põhjal langetada teadlikke keelevalikuid, mis arvestavad suhtlusolukorra sobivust. Tekstitöös on oluline ka digitaalse sisu loomine, muutmine ja taasesitamine.

Hindamine, selle eesmärk ja liigid

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete hindamise eesmärk on saada ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada seda teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks ja ennastjuhtiva õppija kujundamiseks. Hinnatakse õpitulemuste saavutatust, mis on kooskõlas õppesisu ja -tegevustega ning vastavuses ainealasete teadmiste, oskuste ja hoiakutega. Hoiakute hindamisel (nt mõistab, kujundab, tähtsustab, väärtustab) antakse õpilasele suunavaid ja toetavaid sõnalisi hinnanguid. Hinnatakse nii õppeprotsessi vältel kui ka õppeteema lõpus. Selleks rakendatakse

nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida väljendatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena.

Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada järgnevat õppimist ja õpetamist.

Õppeprotsessi käigus rakendatakse ***kujundavat hindamist***, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta.

Kokkuvõttev hindamine toimub üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust olla erinev kaal.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane hindamisprotsessi nii oma töö hindamisel kui ka kaasõpilaste tagasisidestamisel. Õpilasele on ***õppeprotsessi alguses*** teada, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid. Õpilast suunatakse õppeprotsessi käigus oma õppimist ja püstitatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Hindamine I kooliastmes

Keele ja kirjanduse valdkonna õppimisel I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- ***suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist.*** *Peamine* kuulamis- ja rääkimisoskuse hindamise *eesmärk* on õpilase arengu jälgimine, kasutades kujundavat hindamist.

Õpetaja annab hinnangu järgmistele *kuulamisoskuse* osadele: juhendite järgimisele; loo peamõtte ja sündmuste järjekorra leidmisele; fantaasia/reaalsuse, arvamuse/fakti, väite/küsimuse eristamisele; tähelepanelikule sekkumata kuulamisoskusele; kuuldu kohta arvamuse avaldamisele ja põhjendamisele. Õpetaja annab hinnangu järgmistele *rääkimisoskuse* osadele: keelesüsteemi valdamisele, s.o lausestusele, fonoloogiale ja

sõnavarale; suhtlusolukorrast või -partnerist tulenevale keelekasutusele paaris-, rühma- ja üleklassitöös. Õpetaja annab hinnangu järgmistele *keelekasutuse* osadele: mõtete selgele ja asjakohasele väljendamisele, kasutades sobivat sõnavara; vajadusel oma mõtete arusaadavale ümbersõnastamisele; omandatud uute keelestruktuuride ja sõnavara kasutamisele; jutustamisele (sündmustiku taastamine, soravus, kõne selgus, paras tempo); esinemisele;

- lugemist, s.o lugemistehnikat, kirjandus- ja muude tekstide tutvustamist, analüüsi ja mõistmist.

Õpetaja annab hinnangu järgmistele *lugemisoskuse* osadele: lugemistehnika arengule (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, tähelepanu juhtimisel oma lugemisvea parandamisele), lähtudes õpilase kõne iseärasustest; tekstiga toimetulekule, sh tööjuhendi mõistmisele ja selle järgi tegutsemisele.

Vabalugemisel annab õpetaja hinnangu raamatu sisu analüüsile (põhjendatud arvamuse avaldamisele; raamatu sisu kohta täislausetega küsimuste ja vastuste kirjutamisele; intervjuu, plakati jm loovtöö koostamisele). Hinnangu andmisel tunnustab õpetaja õpilase suutlikkust valida endale jõukohane teos ning oskust seda teistele tutvustada.

- kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja tekstiloomet.

Õpetaja annab hinnangu järgmistele *kirjutamisoskuste* osadele: õigetele tähekujudele ja/või seostele (siduskiri/lahuskiri); ühtlasele kirjareale; häälikupikkuste määramisele ja märkimisele; õpitud reeglite kasutamisele; veatu ärakirja tegemisele; etteütlemise järgi kirjutamisele; erinevate keskkondade kasutamisel sõnavaratöö tegemisele (lausete moodustamine, jutu kirjutamine, ristsõna lahendamine jne); eritüüpi tekstide kirjutamisele (kiri, kutse jne) käsikirjas ja arvutis; oma töö analüüsimisele ja näidistega võrdlemisele; teksti kujundamisele ja loomisprotsessile (arengule protsessi käigus, kus rõhuasetus on teksti paranemisel).

Hindamine II ja III kooliastmes

Eesti keele õppimisel II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- suulist ja kirjalikku suhtlust,
- tekstide vastuvõttu, s.o analüüsi ja mõistmist,
- tekstiloomet, s.o eri tüüpi ja liiki tekstide kirjutamist,
- keeleteadmisi, s.o õigekeelsuse ja keelehoolde põhimõtete rakendamist ning keelevalikute teadvustamist.

Keeleõpetuses on suurem osakaal erinevate kirjalike tekstide hindamisel, sest kirjalik keel on peamine keeleoskuse näitaja. Õigekeelsust ja keeleteadlikke valikuid hinnatakse üldjuhul tekstiloome osana tekstiliigi eripära ja kirjutamise eesmärgi kontekstis.

II kooliastmes hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, jutustavat kirjandit, arvustust. Teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e-kirja kirjutamist. III kooliastmes hinnatakse ka arutlevat kirjandit, selle ülesehitust, teksti vastavust teemale, asjakohaseid näiteid, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel. **III kooliastmes** hinnatakse teabetekstidest kindlal eesmärgil kirjutatud ülevaateid ja kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning avaliku suhtluse žanre, nagu näiteks avaldus. Peale selle hinnatakse oskust kirjutada levinumaid meediažanre. Tekstide hindamisel seatakse hindamiskriteeriumid, mis arvestavad tekstiliigile omaseid tunnuseid ja õpilase keelelist arengut. Hindamiskriteeriumid puudutavad tekstide sisu ja ülesehitust, konteksti sobivat lausestust ja sõnastust, õigekirja ja vormistust.

Eesti keele õppimisel II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

Kirjanduse õpitulemusi hinnatakse eesti keele õpitulemustest eraldi alates 5. klassist. II ja III kooliastmes hinnatakse kirjanduse õppimisel

- tervikteoste ja tekstikatkendite lugemist ja tutvustamist,
- tekstide jutustamist ja esitamist,
- kirjandustekstide analüüsi, tõlgendamist ja mõistmist,

- omaloomingulisi töid,
- kirjandusteadmisi (nt kirjandusmõistete ja kirjandusloolise konteksti tundmist).

Eesti keele ja kirjanduse õpitulemuste kontrolli ja hindamise vormid peavad olema mitmekesised. Need peavad hõlmama suulisi ja kirjalikke tegevusi, ühe- ja mitmeotstarbelisi sooritusi, nagu individuaalsed, paaris- ja rühmatööd, rakenduslikud testid ja harjutused, ainealased kontrolltööd, analüüsi- ja tõlgendusülesanded, lugemispäeviku pidamine ja õpimapi koostamine. Hindamiseks sobivad veel mitmesugused oskusi edendavad sooritusülesanded, nagu luule-, proosa- ja draamateksti esitamine, arutleva kirjandi kirjutamine, uurimis- või praktilise töö tegemine, projekti koostamine ja elluviimine, ettekande loomine ja esitlemine, avalik esinemine. Lugemiskontrollile, mis piirdub sisu meenutavate faktiküsimustega, tuleb eelistada arutlusele suunavaid analüüsi- ja tõlgendusküsimusi, mõttevahetust teksti väärtuste ja sõnumi üle. Kirjanduse hindamisel pole alati (nt loovtöödes ja tekstitõlgendustes) võimalik täpselt määratleda teadmiste ja oskuste standardit, mistõttu on hindamise skaala võrdlemisi paindlik. Hinnates omaloomingulisi töid, võib tunnustada idee ja teostuse originaalsust, iseseisvust, üldistavust või muud vaatenurka. Arutluste (nt arutlevate kirjandite) puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade veenvust, argumenteeritust, seostatust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kõikides kirjalikes töödes tähistab aineõpetaja keelevead, kuid hindamisel arvestab soorituse väärtusi vastavalt ülesande eesmärgile ja kokkulepitud hindamiskriteeriumidele. Eesti keele kui teise keele aines hinnatakse saavutatud õpitulemusi, mis põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi vastava taseme kirjeldustel. Eesti keele kui teise keele õppes käsitletakse keelevigu õppimise loomuliku osana ning neid parandatakse ja arvestatakse hindamisel vastavalt õppetegevuse eesmärgile. Keele ja kirjanduse valdkonna ainete hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja mujal õpitu arvestamine täpsustatakse kooli õppekavas.

Õppekeskkond

Kool koostöös aineõpetajatega korraldab keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpet:

- viisil, kus luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja

vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu;

- ruumis, kus saab kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale, et arendada info-, meedia- ja digikirjaoskust;
- ruumis, kus on võimalik liikumist eeldavateks tegevusteks inventari ümber paigutada (nt rühmatööd, õppemängud, draamaõppe ülesanded);
- väljaspool kooliruume, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (nt projekt-, õues- ja reisiõpe) ja -tegevusi (nt õppekäik teatrisse, muuseumisse, raamatukokku, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, osavõtt olümpiaadidest ja konkurssidest, valdkondlikud teemapäevad ja -nädalad).

Pädevuste peamiste komponentide – teadmiste, oskuste ja hoiakute – kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes loob sobiva õppekeskkonna ja toetab väärtuskasvatust, ning koolil, kus normide, väärtuste, rituaalide, sümbolite ja lugude kaudu edendatakse omanäolist koolikultuuri.

1.1 Ainekava. Eesti keel I kooliaste

I kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused

Õpilane:

- osaleb aktiivselt ja mõtestatult õppeprotsessis;
- kuulab eesmärgistatult, väljendab oma mõtteid;
- kasutab suhtlemisel eakohast ja sobivat kõne- ja kirjakeelt, arvestab suhtlemisel partneriga;
- eristab helisid, hääli ja häälikuid;
- omandab lugemistehnilise vilumuse ja teadliku lugemisoskuse;
- sooritab kirja eelharjutusi, arvestab etteantud juhendi ja juhendamisega;
- tunneb joonis- ja kirjatähti, kasutab õigeid tähekujusid, kirjutab loetava käekirjaga;
- loeb ja eristab eri liiki tekste, analüüsib teksti ülesehitust, keelekasutust ja sisu, avaldab selle kohta arvamust;
- sõnastab teksti kohta küsimusi ja esitab vastuväiteid, teeb teksti põhjal märkmeid, võrdleb tekste omavahel;
- jutustab kuuldust, nähtust ja loetust, vajaduse korral kasutab juhendi abi;

- kirjutab mõtestatud lauseid, jutustavaid ja kirjeldavaid tekste;
- kirjutab õpitud keelendite ja keelereeglite piires õigesti ning loetava käekirjaga, vormistab kirjaliku töö korrektselt;
- vormistab lihtsama kirjaliku töö arvutis, järgib õpitud keelereegleid;
- valib ja loeb sobivaid tervikteoseid nii eesti kui ka maailma lastekirjandusest, kasutab raamatukogude infosüsteemi;
- kujundab lugemise kaudu oma mõtte- ja tundemaailma, jagab lugemiskogemusi;
- rikastab lugemise kaudu oma sõnavara, kasutab sõnaraamatuid ja leiab sõnaartiklist vajalikku teavet.

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- väärtustab eesti keelt;
- omandab eesti keele lugemistehnika;
- loeb eesmärgistatult eri allikatest ja keskkondadest;
- kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste käsikirjaliselt ja arvutil eri keskkondades;
- väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- analüüsib individuaalsete võimete piires eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- tunneb eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust ning mõistab nende sisu;
- kujundab lugemise kaudu esmaseid hoiakuid ja tõekspidamisi, väärtustab lugemist.

1. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
SUULINE KEELEKASUTUS Kuulamine •Helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel. •Õpetaja ja kaaslase kuulamine (sh ettelugemise kuulamine) ning suulise juhendi järgi toimimine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine. Kõnelemine •Häälduse- ja intonatsiooniharjutused. Hääldus harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale. •Töö lähedase tähendusega sõnaga,	heli, hääl häälikud, täishäälikud, häälikupikkused kuulamine; ettelugemine hääldus, intonatsioon	•Eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas); •eristab täishääliku pikkusi; •toimib õpetaja ja kaaslase suulise juhendi järgi; •kuulab õpetaja ja kaaslase esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldud lause, jutu sisu. •Teab, et sõnadel on lähedase või vastandtähendusega sõna ja nimetab neist mõningaid;

sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. •Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. •Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. •Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. •Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. •Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. •Klassiga ühiselt kogetud sündmuste vahendamine jutustades: jutustamine eri	sama- ja vastandtähendusega sõna sobiv kõnetus lihtlause, küsimus sõnavaratöö, paaris- ja rühmatöö, võrdlemine, rühmitamine eneseväljendus jutustamine, aheljutustamine pantomiim, mõistatus, luuletus, dialoog	•väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab; •jutustab suunavate küsimuste toel kuuldust, nähtust, loetust; •koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu;

rollides. Pantomiim-mõistatused tuttavate juttude kohta. •Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine. LUGEMINE Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. •Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. •Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). •Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine.	tähed, silp lugemistehnika sõnaühend käekirjaline tekst jutustav ja kirjeldav tekst teabetekst sõna, lause, tekst	•esitab 1-2 salmilist luuletust peast. • Tunneb häälik-tähelist vastavust; •loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;

•Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. •Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. •Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. •Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas. •Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine. •Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. •Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus.	ennustamine õppekirjanduse tingmärgid mõtestatud lugemine riimuvad sõnad tekstiliigid vabalugemine	•mõistab häälega või endamisi (*vaikse häälega või huuli liigutades*) lugedes loetu sisu; •mõtleb jutule alguse või lõpu; •vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud; •on lugenud vähemalt kaks lasteraamatut,

•Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. •Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne). •Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust vajadusel täiskasvanu abiga. KIRJUTAMINE Kirjatehnika •Kirja eelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine	kirja eelharjutused pliiatsihoid joonistähed, väikesed ja suured kirjatähed vormistamine ärakiri käekirja loetavus tarbetekst jutt, loovtöö ümberjutustus	nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav …). •Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid;

(vajadusel 2. klassis). Tähtede seostamine. •Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust. Kirjalik tekstiloome •Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi). •Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünkümberjutustuse kirjutamine. Õigekeelsus Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine.	häälik, sõna, lause, tekst täis- ja kaashäälikud, häälikupikkused keelereeglid liitsõna	•kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja/või seoseid (siduskiri/lahuskiri); •kirjutab tahvlilt ära; •täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga; • koostab näidise järgi kutse ja õnnitluse.

•Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. •Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. •i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega. •Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes. •Liitsõna vaatlus (moodustamine). •Sõnade lõpu õigekiri, -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine. •Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine). Koma lauses (teksti vaatlus). •Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga. •Etteütlemise järgi sõnade ja lausete	etteütlus	• Eristab häälikut, tähte, sõna, lauset; • eristab täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset; • märgib kirjas õigesti täishääliku pikkusi; • kirjutab omasõnade algusesse *k, p, t*; • kirjutab õigesti oma nime; • kasutab lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes suurt

kirjutamine (15–20 sõna lihtlausetena).		algustähte; • kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mitmuse tunnus), -b (mida teeb?), -vad (mida teevad?), • kasutab lauselõpumärki punkt; • kirjutab õigesti lühemaid (*kuni 2-silbilisi*) sõnu ja lauseid.

2. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
SUULINE KEELEKASUTUS Kuulamine •Hääliku pikkuste eristamine sõnamängus, liikumise ja liigutuste abil, põhirõhk suluta kaashäälikul. •Õpetaja ja kaaslase suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmine ja selle järgi toimimine mängus, praktilise ülesande lahendamisel (välitund, otsimine, mõõtmine). •Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel. •Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja	häälik, suluta kaashäälikud, häälikupikkused mitmeastmeline juhend ainetekst mõistete leidmine, skeemi koostamine ettelugemine; kaaslase hindamine	• Eristab täis- ja suluta kaashääliku pikkusi; kuulab õpetaja ja kaaslase eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abil; • koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja (*mõtte*)kaardi õpetaja abil.

intonatsioon mõtte toetajana). Kõnelemine •Hääldus- ja intonatsiooniharjutused sõnamängulistes harjutustes, kiirkõne, kajamäng. •Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus: muinasjuttude esitamine, igapäevaolukordade lavastamine. •Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. •Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses: rongi, loomade häälte jm imiteerimine. •Nii enese kui ka teiste soorituste **tunnustav** kommenteerimine.	hääldus- ja intonatsiooniharjutus, kiirkõne, kajamäng eneseväljendus; lavastamine kõne nüansid häälte imiteerimine sõnavaratöö, aktiivne sõnavara	• Kasutab kõnes terviklauseid; • väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; vestleb oma kogemustest ja loetust; • annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu; • vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel; • teab ja leiab vastandtähendusega sõnu

•Oma arvamuse avaldamine (*raamatu, filmi jm*) kohta ja selle põhjendamine. •Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. •Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. •Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. •Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. •Mõtete väljendamine terviklausetena. •Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. •Eri meeleoluga luuletuste (*aastaajad, laste elu*) mõtestatud peast esitamine. LUGEMINE	kirjeldamine ümberjutustus, dialoog terviklause mõtestatud esitus lugemistehnika raamatu/teksti vaatlus tingmärgid keelendid	ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu; • koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu; • esitab 2-3 salmilist luuletust peast. • Loeb õpitud teksti üldjuhul õigesti (lugemisel võib esineda 1-2 eksimust), ladusalt (lugemistempo võib olla

•Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. •Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. •Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. •Üksikute tingmärkide (*õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms*), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. •Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. •Õpiku sõnastiku kasutamine. •Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ja partnereid	sünonüümid otsese ja ülekantud tähendusega sõnad sõnastik kahekõne; kõne nüansid lühitekst; mõistev lugemine käekirjaline tekst kõnetus jutustus, muinasjutt kava, skeemi/kaardi koostamine tegelaste iseloomustamine mõtestatud lugemine	kõnetempost aeglasem); • parandab ise oma lugemisvigu; • mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu; • vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele; • leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel; • • • • kasutab õpiku sõnastikku sõnade leidmiseks algustähe järgi (*vajadusel õpetaja abiga*); • tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;

arvestades. •Eri liiki lühitekstide (*teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik*) mõistev lugemine. •Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. •Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. •Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (*teksti jaotamine osadeks*); skeemi/(*mõtte*)kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (*ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu*). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. •Luuletuste ilmekas (*mõtestatud*) esitamine. •Riimuvate sõnade leidmine (*vajadusel õpetaja abiga*). •Tekstiliikide eristamine: jutustus, luuletus,	riimuvad sõnad tekstiliigid vabalugemine suured ja väikesed kirjatähed kirjutamise tehnika näidistöö järgi kirjutamine	• on lugenud vähemalt neli jõukohast

näidend, mõistatus, vanasõna. •Kirjandustekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. •Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi (*vajadusel* täiskasvanu abiga). KIRJUTAMINE Kirjatehnika •Suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. •Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja/või seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel (*siduskiri/lahuskiri*). •Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.	tarbetekst ümberjutustus loovtöö omakirjutatud tekst keelereeglid täishäälikuühend kaashääliku pikkus keelereeglid	lasteraamatut nii eesti kui välisteost, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi. • kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja/või seoseid (*siduskiri/lahuskiri*); • kirjutab tahvlilt või õpikust ära; • täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga; • koostab kutse, õnnitluse ja teate

Kirjalik tekstiloome •Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. •Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. •Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. •Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine. Õigekeelsus •Varasemale (k, p, t omasõna alguses, suur algustäht lause alguses, inimeste, loomade ja kodukoha nimes, punkt lauselõpumärgina) lisanduvad keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri. •Lauselõpumärgid: punkt ja küsimärk	silbitamine, poolitamine tähestik etteütlus	(*vajadusel õpetaja abiga*); • • • kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil; • eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit; • märgib kirjas õigesti suluta kaashäälikute pikkusi; • alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga; • kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimedes;

(*hüüumärgi vaatlemine*). •Suur algustäht tuttavates kohanimedes. •Sulghäälik võõrsõnade alguses. •Keelereeglite õigekiri: •-d (mida teed?), •-te (mida teete?), •-sse (kellesse? millesse?), •-ga (kellega? millega?), •-ta (kelleta? milleta?); •K, p, t s-i ja h kõrval. •I ja j silbi alguses. •H sõna alguses. •Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted. •Tähed ja tähestik. •Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (*20–25 sõna lihtlausetena*).		• kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse; • kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?); • teab tähestikku (*v.a võõrtähed*); • • kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (*20–25 sõna lihtlausetena*).

3. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
SUULINE KEELEKASUTUS Kuulamine • Hääliku pikkuste eristamine, **põhirõhk sulghääliku pikkusel**. • Pikema suulise juhendi meeldejätmine ja selle järgi toimimine. • Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine. • Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (*õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana*). • Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. • Fakti ja fantaasia eristamine.	sulghäälikud, häälikupikkused juhend juhtnöör ettelugemine; kaaslase hindamine fakt, fantaasia ainetekst mõistete leidmine, skeemi koostamine ümberjutustus	• kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;

• Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. • • Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. • Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele. Kõnelemine • Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge hääldus jälgimine teksti esitades. • Kõne eri nüansside (*tempo, hääletugevuse, intonatsiooni*) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.	dialoog, tegelastele hinnangu andmine hääldus- ja intonatsiooniharjutused kõne nüansid sobivad kõnetused viisakusväljendid kõnelemine eri olukordades sõnavaratöö; aktiivne sõnavara lähedase ja vastandtähendusega sõnad	• väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; • leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu;

• Sobivate kõnetuste (*palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise*) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. • Kõnelemine eri olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms. • Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. • Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade	arvamuse avaldamine ja küsimine ühised seisukohad terviklaused küsimused jutustamine; aheljutustamine kirjeldamine eneseväljendus mõtestatud esitus raamatu/teksti vaatlus	• avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta; • vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid; • annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi; • vaatleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;

otsimine, kaaslase arvamuse küsimine. • Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (*sõnavalik, mõtte lõpuleviimine*). • Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. • Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. • Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. • Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. • Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (*mõtestatud*) esitamine. • Nii enese kui ka teiste tööde **tunnustav**	lugemistehnika oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine käekirjaline tekst jutustav/kirjeldav tekst tarbe- ja teabetekst tingmärgid sõna, lause tekst kõnetused	• jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel; mõtleb jutule alguse ja lõpu • esitab peast vähemalt kolme salmilist luuletust.

kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. LUGEMINE • Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (*lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus*). • Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (*õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse*). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. • Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust. • Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe-	ennustamine töö tekstiga teksti mõtestatud esitamine vabalugemine	• Loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; • loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; • töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; • vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta; • eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;

ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti, õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine. • Üksikute tingmärkide (*õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms*), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses. • Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. • Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine.	tekstiliigid kirjutamise tehnika kirjutamisvilumus ärakiri kirjutatu kontrollimine tarbetekst lausete laiendamine	• on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust; • teab nimetada mõnda lastekirjanikku; • tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja.

Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. • Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. • Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt. • Tekstiliikide eristamine: muinasjutt,	tarbetekst ümberjutustus loovtöö protsessihindamine tähestik häälikuühendid häälikupikkused	Kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga; • kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile või arvutis, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt; • valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;

mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri • Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna. KIRJUTAMINE Kirjatehnika • Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. • Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). • Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust.	keelereeglid liitsõna sõnaliigid ainsus, mitmus sõnavormid keelereeglid olevik, minevik; pöördelõpud asesõnad lauselõpumärgid koma sõnavara etteütlus	märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu; • kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile; • koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (*k.a ümberjutustusi*) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel; • teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses; • märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit;

Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. • Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. • Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik. Kirjalik tekstiloome • Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. • Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek. • Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel. • Loovtöö kirjutamine (vaba jutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus.		• kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; • kirjutab suure algustähega lause alguse, inimeste- ja loomade nimed ning õpitud kohanimed; • märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördsõnade õpitud lõppe ja tunnuseid; • piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;

• Sündmusest ja loomast kirjutamine. • Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. • Kirja kirjutamine. • Oma kirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine. Õigekeelsus • Tähestiku järjekord. • Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. • Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, **sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri**. • K, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). • H sõna alguses. • Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. • Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes.		• kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (*30-40 sõna peamiselt lihtlausetena*).

• Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. • Poolitamise harjutamine. • Liitsõna. • Nimi-, omadus- ja tegusõna. • Ainsus ja mitmus. • Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. • Mitmuse nimetava ning *sse*-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. • Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. • Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (*ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus*). • Väit- (*jutustav*), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. • Koma kasutamine loetelus; *et, sest,*		

vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. • Sõnavara: lähedase ja vastandtähendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine. • Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (*30–40 sõna*). Oma kirjavea iseseisev leidmine.		

1.2 Ainekava. Eesti keel II kooliaste

II kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

4. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- jutustab kuuldud teksti ümber;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt;
- esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
- kasutab (õpiku) sõnastikku;
- esitab peast ilukirjandusteksti omal valikul, loeb teksti rollis;
- annab juhiste alusel kaaslasele tagasisidet.

Õppesisu

Hääliku pikkuste eristamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Juhendi järgimine ja kuuldu põhjal tegutsemine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Kuuldu kohta täpsustavate küsimuste esitamine. Esitatud küsimuste mõistmine ja küsimustele vastamine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Loetu ja kuuldu kohta arvamuse avaldamine ja seisukoha põhjendamine, näite toomine tekstist. Kaaslaste arvamuse küsimine.

Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine eakohasel viisil (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Oma arvamuse avaldamine, mõtete väljendamine selgelt ja arusaadavalt, mõtte lõpuleviimine ja mõtete omavaheline seostamine. Rühmavestlus etteantud teemal, vestluse tulemuse esitlus. Rühmareeglite kokkuleppimine, sobiva koostöövormi valimine. Kõnelemisel kaaslase mõtete ümbersõnastamine, enda mõtete lisamine. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Dialoogi ja dramatiseeringu esitamine. Rollimäng.

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Näidendi, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Fakti ja arvamuse eristamine. Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades (suulises kõnes ja kirjalikus tekstis). Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Lisateabe otsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, selgitab nende tähendust;

- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi ja leiab tekstist vajalikku infot;
- leiab teksti peamõtte;
- kirjeldab tarbe- ja ilukirjandusteksti peamisi erinevusi;
- valdab lihtsamaid lugemistehnikaid, eesmärgistab lugemist;
- nimetab ilukirjanduse põhiliike, proosa, luule, draama, ja nende tunnuseid;
- nimetab rahvaluule põhiliike ja nende tunnuseid;
- tutvustab loetud proosateose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust; kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise aega, kohta ja tegelasi;
- kirjeldab luuletuse meeleolu, aega, kohta;
- esitab ilukirjandusteksti mõtestatult;
- leiab vajaliku või huvipakkuva raamatu;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- tutvustab loetud raamatut kaaslastele, annab loetule hinnangu ning põhjendab seda.

Õppesisu

Tundmatu sõna tähenduse leidmine õpiku sõnastikust ja Sõnaveebist. Tähenduse selgitamine.

Lugemiseks valmistumine, lugemise eesmärgistamine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, korduv ülelugemine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Lugemist hõlbustavad võtted. Lause, lõigu ning tervikteksti mõistmine ja ümberjutustamine.

Tarbeteksti ja ilukirjandusteksti eesmärgi ja lugemise eripära. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).

Ilukirjandustekst, kujundlik keelekasutus. Ilukirjanduse põhiliigid: luule, proosa, draama, nende erijooned.

Jutustava teksti vastuvõtt. Süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased, käivitav sündmus, lahendus. Sündmuste järjekorra edasi edasiandmine. Arutlemine tekstis käsitletud teema, tegelaste motiivide üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine tekstinäidete toel. Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma sõnadega. Loetava kohta märkmete,

märksõnaskeemi, kava ja küsimuste koostamine. Loetud teksti dramatiseering õpetaja juhiste toel.

Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu kirjeldamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).

Vajaliku ja huvipakkuva raamatu leidmine kataloogi või e-otsingut kasutades. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine ja lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja põhjendamine.

Rahvaluule põhiliikide ära tundmine ja tunnuste nimetamine: muinasjutt, muistend, lühivormid (mõistatus, vanasõna, anekdoot).

Tekstiloome

Õpitulemused

Õpilane:

- jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- kirjeldab eset, olendit, inimest;
- kirjutab eakohaseid tekste;
- kirjutab eakohase pikkusega loovjutte (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga jutustava teksti;
- kirjutab lühema tarbeteksti vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- tunneb kirjutatavate teksti ülesehitust ja vormistustavasid;
- tunneb protsesskirjutamise etappe, täiendab oma tööd tagasiside põhjal;
- rakendab omandatud keeleteadmisi teksti kirjutamisel ja toimetamisel.

Õppesisu

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline (mõne tegelase vaatepunktist), märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Fantaasialoo, muinasjutu või muistendi kirjutamine.

Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamise või asendamisega. Loetu ja kuuldu

põhjal jutustamine, kirjeldamine. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.

Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.

Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam).

Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, mustandite kirjutamine, tagasiside põhjal töö täiendamine, toimetamine, viimistlemine, avaldamine.

Lühemate tarbetekstide kirjutamine: seletus- ja veenmiskiri, e-kiri, teade. Kirja esitav osa ja taustaosa.

Juhendavate tekstide kirjutamine: retsept, juhend või reeglistik. Kiri, ümbriku vormistamine.

Keeleteadlikkus

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi ja kaashäälikuühendi reeglit ja erandeid;
- märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
- järgib kirjutamisel õpitud häälikuõigekirjareegleid;
- märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
- kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas;
- jälgib õpitud ortograafiareegleid oma tekstis;
- kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
- eristab liitsõna täiend- ja põhiosa, liitsõna ja liitega sõna, aimab liitsõna tähendust täiend- ja põhiosa põhjal;

•selgitab sõna tähendust sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal;

•eristab sõnu liigiti;

•oskab pöörata tegusõnu ainsuses ja mitmuses ning kasutada jaatavat ja eitavat kõnet tekstis;

•oskab määrata lauseliikmeid ja teab nende ülesannet lauses;

•moodustab ja kirjavahemärgistab lauseid õpitu piires korrektselt;

•kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

Õppesisu

Häälikuõpetus ja õigekiri.

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta kaashäälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.

Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval (nt *jalgsi*, *kärbsed*). *h* õigekiri.

i ja *j* õigekiri (tegijanimi). Tutvumine *gi*- ja *ki*-liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Omandatud võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.

Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.

Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus. Sünonüümid. Antonüümid.

Liitsõna ja selle tähendusvarjund. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, täiendi funktsioon liitsõnas. Liitsõna tähendus, liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Sõna tähenduse selgitamine oma sõnadega sõnastiku tähendusseletuse ja näidislausete põhjal (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus.

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine tekstis. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.

Sõnaliigid ja nende funktsioon. Käändsõna. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Käändsõna arv, ainsus ja mitmus. Arvsõnade õigekiri. Rooma

numbrite kirjutamine.

Muutumatud sõnad: määrsõnad, hüüdsõnad, sidesõnad, kaassõnad.

Lauseõpetus.

Lause ja lauseliikmed. Alus, öeldis, sihitis, määrus ja nende ülesanne lauses kui tervikus. Lihtsamad lause laiendamise võimalused. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

5. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes (oskab kirjutada ja vormistada kirja sõbrale);
- oskab olukorrale vastava suhtluskanali valida;
- tunneb vahetu suhtluse tavasid ja oskab neid rakendada;
- lahendab probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, sh kriitilisi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- avaldab viisakalt ja olukorrast lähtuvalt arvamust, sõnastab väite ja järelduse;
- võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- oskab eristada kirja- ja kõnekeelt; kõnekeele all tunneb murdekeele ja slängi erinevusi;
- rikastab oma sõnavara erinevate võimaluste kaudu: sünonüümid, antonüümid, võõrsõnad, laensõnad, tehissõnad, sõnade liitmine ja tulemine, släng, murre.

Õppesisu

Korrektse kirja kirjutamine. Kuuldust ja loetust kavapunktide põhjal kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Kõnekeelse(te) teksti(de) kirjakeelseks muutmine. Sõnade tuletamine, liitmine, tehissõnade moodustamine.

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega,

täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Teabe ja abi küsimine erinevates suhtluskanalites ja -olukordades. Sobiva formaadi ja kanali valimine. Vahetu vestlus, telefonivestlus, e-kiri. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine. Kaasõpilase ja õpetaja või muu suulise teksti eesmärgistatud kuulamine.

Suuline arvamusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse avaldamine, väite esitamine ja selle põhjendamine.

Kuuldu põhjal järelduse sõnastamine suuliselt või kirjalikult. Suuline arvamusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Teksti vastuvõtt .

Õpitulemused

Õpilane:

- analüüsib teksti väljenduslaadi lähtuvalt kasutusvaldkonnast ja suhtlusolukorrast;
- nimetab teksti liiki, selle eesmärki ja iseloomustab autori väljenduslaadi õpitud keeleteadmiste põhjal;
- võrdleb tekste ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal;
- tunneb keele ja kirjanduse valdkonna teabekeskkondi, leiab neist vajaliku teabe, koostab lihtsama päringu;
- hindab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa, verbaliseerib graafilise teabe;
- tunneb konspekteerimise võtteid, teeb lugedes või kuulates märkmeid, koostab skeeme;
- oskab sõnastada lugemise, vaatamise, kuulamise eesmärgi ja teeb eesmärgist lähtuva kokkuvõtte;
- esitab teksti kohta kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, kontrollib teksti usaldusväärsust, eristab arvamust ja fakti.

Õppesisu

Teksti analüüsimine. Teksti kasutusvaldkond, suhtlusolukorra kirjeldamine (ametlik, tööalane, õppimisega seotud, isiklik). Tekstiliigi ja eesmärgi nimetamine. Autori keelekasutuse ja stiili iseloomustamine ja põhjendamine ning näidete toomine tekstist. Tekstide võrdlemine ülesehituse, vormistuse ja keelekasutuse põhjal.

Teabe- ja õppetekstid, nende peamised liigid ja allikad. Ainealaste teabeallikate ja

andmebaaside nimetamine, leidmine ning kasutamine: Eesti Keele Instituudi keeleallikad. Lihtsama päringu koostamine Estris.

Multimodaalse teabe töötlus. Pildiline ja tekstiline teave, lugemine teabe saamise eesmärgil (reegel, juhend, tabel, skeem, diagramm, plaan, kaart jm). Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafik, tabel) verbaliseerimine, lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine. Kuuldud teabe jälgimine, märkmete tegemine.

Konspekteerimise võtted ja märkmete tegemine. Pliiatsiga lugemine, teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine.

Kriitiliste küsimuste koostamine teksti kohta. Usaldusväärsuse kontrollimine teiste allikate toel. Usaldusväärsuse kontrollimine tekstiväliste ja tekstisiseste tunnuste põhjal (teksti vormistus, ülesehitus, sisuline täpsus, autori tausta kontrollimine, faktide kontrollimine). Fakti ja arvamuse eristamine.

Tekstiloome

Õpitulemused

Õpilane:

- teeb lühiettekande, oskab allikaid valida ja hinnata, koostab lihtsama viite;
- kirjutab tekste protsessikeskselt, täiendab tagasiside põhjal tekste;
- jutustab oma elamustest ja kogemustest, ehitab jutustuse tavakohaselt üles;
- õpilane kirjutab jutu mingisugusest sündmusest oma elus, põnevusloo ning ümberjutustuse luuletusest;
- kirjeldab eset, olendit ja inimest, ehitab kirjelduse tavakohaselt üles;
- arutleb suuliselt ja kirjalikult, ehitab arutleva teksti tavakohaselt üles ja kasutab arutlevale tekstile omaseid keelendeid;
- vormistab tekstid korrektselt nii käsitsi kui arvutil;
- põhjendab ja avaldab viisakalt asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii usulises kui ka kirjalikus vormis.

Õppesisu

Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud ainealase info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika: lihtsama viite vormistamine, refereerimine.

Jutustava, kirjeldava, põhjendava teksti koostamine protsessikeskselt.

Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine minavormis. Jutustuse ülesehitus: aja- ja koha nimetamine, tegelase või tegelaste kirjeldamine, käivitav sündmus, tegelase mõtted ja tegevus selle lahendamise nimel, lõpetus. Jutustava teksti tunnused: ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses.

Kirjeldamine. Täpne sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine ja neile iseloomulike tunnuste nimetamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.

Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje väljendamine. Arutleva teksti tunnused: rõhutavad sõnad, võrdlemine, näidete toomine, põhjendavate sidendite kasutamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.

Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik.

Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.

Alusteksti põhjal kirjutamine, fantaasiarikka teksti loomine, faktiliselt korrektse loo kirjutamine oma elust.

Keeleteadlikkus

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab Eestis kõneldavaid keeli, sugulaskeeli ja rahvaid, teab murrete olemasolu ja mõistab nende tähtsust sõnavara rikastamisel;
- kirjeldab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme;
- kirjutab sagedamini esinevad võõrsõnad korrektselt;
- kasutab enda tekstis sünonüüme, arvestades nende tähendusvarjundeid;
- kasutab sobivat tegusõna ajavormi enda tekstis;
- valib sobiva käändevormi lause kontekstist lähtuvalt;
- moodustab omadussõnade võrdlusastmeid ja kasutab neid enda tekstis korrektselt;
- moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid ja lihtlauseid, sh koondlauseid;
- tunneb lauseliikmeid;

- kasutab enda tekstis korrekstelt otsekõnet;
- eristab nime ja nimetust, märgib enda tekstis nimed ja nimetused korrekstelt;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid ja omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, eristab kirjakeelt kõnekeelest;
- järgib eesti keele täheortograafia põhireegleid;
- teab aja- ja arvukategooriaid;
- teab sõna- ja käsiraamatute olemasolu;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides;
- oskab korrektselt vormistada tekste.

Õppesisu

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.

Tähestik.

Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid.

H, *i*, *j* õigekiri.

Võõrtähed ja -häälikud. Võõrsõnade õigekiri, sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, häälduse ja õigekiri. Hääldus ja kirjapildi kontrollimine sõnastikest.

Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus. Tähe *h* õigekiri võõrsõnades. Tähtede *f* ja *š* õigekiri. Poolitamisreeglite meenutamine.

Silbitamine, poolitamine.

Sõnavaraõpetus

Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine tekstis. Sünonüümide tähendusvarjundid, tesauruse kasutamine. Tähendusseletuste võrdlemine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist). Sobiva sõna kasutamine oma tekstis.

Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus-, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad.

Vormiõpetus

Sõnaliikide meenutamine.

Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik, täis- ja enneminevik ning nende tähenduserinevus. Sobiva ajavormi valimine teksti.

Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Käändetunnus, mitmuse lõpp. Sobiva käände valik sõltuvalt lause kontekstist.

Omadussõnade võrdlusastmed, keskvõrde ja ülivõrde kasutamine tekstis.

Lauseõpetus

Liht- ja liitlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause ja loetelude kasutamine ja kirjavahemärgistamine tekstis. Üte ja selle kirjavahemärgid. Otsekõne ja kaudkõne. Saatelause ja otsekõnelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad

Algustäheõigekiri: kohad, ajaloosündmused, ametinimetused ja üldnimetused, perioodikaväljaanded, tooted. Nime ja pealkirja eristamine, teoste pealkirjad (heliteosed, filmid, raamatud, lavastused jne).

6. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

- võtab kuuldu ja loetu lühidalt kokku, esitab selle kohta kriitilisi küsimusi, avaldab arvamust ning sõnastab järelduse nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- osaleb aktiivselt klassi- ja rühmavestluses;
- põhjendab oma seisukohta ja aktsepteerib kaaslase põhjendatud seisukohti;
- kasutab suhtluses sobivaid keelevahendeid, sh korrektset kirjakeelt õpitu piires nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses;
- valib juhendamise toel suhtluskanali, oskab kirjutada e-kirja.

Õppesisu

Tekstide kriitiline kuulamine, faktide leidmine ja kontrollimine, kuuldule hinnangu andmine. Kriitiliste küsimuste esitamine vahetus suhtluses. Kuuldust ja loetust kavapunktide põhjal kokkuvõtte tegemine.

Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal. Klassivestlus, diskussioon. Vestluses kõnejärje hoidmine ja üleandmine kaaslasele. Kaaslase aktiivne kuulamine, kaaslase öeldu täiendamine ja täpsustamine. Vestluskaaslasele positiivse tagasiside andmine.

Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine. Viisakusväljendite kasutamine, sobiva suhtlusstiili valimine, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine. Viisakas ja ohutu suhtlus virtuaalkeskkonnas.

Korrektse e-kirja kirjutamine.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab põhilisi Eesti meediakanaleid, eristab rahvusringhäälingu ja kommertskanalite eesmärke;
- tunneb õpitud meediatekstide liike ja nende kasutamise võimalusi, oskab analüüsida meediatekste nende ülesehituse põhjal;
- kasutab meediatekstide analüüsil õpitud keele- ja tekstimõisteid;
- leiab tekstist argumendi ülesehituse osad;
- teeb järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- võrdleb meediatekste, esitab kriitilisi küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel;
- tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi. Tunneb tekstitüüpe.

Õppesisu

Arutlevate meediatekstide ülesehituse analüüs. Lõigu, teksti eesmärk, varjatud eesmärk. Argumendi osad. Mõjutusvõtete ja hinnanguliste keelendite leidmine.

Meediakanalid ja -väljaanded Eestis, kommertsmeedia ja rahvusringhääling. Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Raadiosaate eesmärgistatud kuulamine, telesaate

eesmärgistatud vaatamine, kuuldu konspekteerimine, võrdlemine, kokkuvõtte tegemine.

Trüki ja veebiajakirjandus. Ajalehežanrite (uudis, arvamuslugu, intervjuu, olemuslugu) eesmärgid ja ülesehitus. Pilt meediatekstides: pressifoto, karikatuur, pildiallkirja eesmärk.

Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.

Tekstiliikide eristamine, erinevate tekstide lugemine, kasutamine õppimises, erinevate lugemisviiside tundmine.

Erinevates tekstitüüpides kirjutamine ja nende lugemine.

Tekstide võrdlemine, asjakohaste küsimuste esitamine, arvamuse ja lühikokkuvõtte tegemine.

Tekstiloome

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe, täiendab tagasiside põhjal oma teksti;
- valdab alustekstil kirjutamise põhilisi võtteid, täiendab alusteksti enda mõtetega;
- kirjutab kirjandi, milles kasutab kirjeldamist, jutustamist, koostab argumentatsiooni;
- avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- kirjutab eesmärgipäraselt multimodaalseid tekste ja ajakirjandusžanre;
- vormistab kirjalikud tekstid korrektselt nii käsikirjas kui ka arvutis;
- kasutab tekste toimetades ja kaaslast tagasisidestades omandatud keele- ja tekstimõisteid.

Õppesisu

Protsesskirjutamise etappide meenutamine. Lisateabe otsimine. Alusteksti kasutamine enda tekstis: refereerimine. Alustekstile enda mõtete lisamine, autori ja enda mõtete vastandamine, kõrvutamine. Kirjandi ülesehitus: Sissejuhatus, teemaarenduse lõigud e argumendid, kokkuvõte. Lõigu ülesehitus: väide, selgitus, näide, järeldus. Tabav pealkiri. Oma sõnastuse ja lausestuse toimetamine, õigekirja korrektori kasutamine, oma vigade leidmine ja parandamine. Teksti vormistamine arvutil: reavahe, joondus, lõiguvahed, pealkirjastamine.

Multimodaalse teksti loomine: pildi-, video ja graafilise materjali kasutamine. Teksti

kujundamine erinevates rakendustes.

Ajakirjandustekstide kirjutamine: reklaam, uudis, arvamuslugu, intervjuu.

Keeleteadlikkus

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab Eesti suuremaid murdealasid;
- kasutab õigekeelsussõnaraamatut õigekirja ja tähenduse kontrollimiseks;
- teab üldtuntud lühendeid ja kasutab neid tekstis;
- eristab kirjakeelt ja argikeelt, teeb sobiva sõnavaliku vastavalt kontekstile;
- moodustab ja kirjavahemärgistab liitlauseid enda tekstis;
- kasutab veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates;
- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid.

Õppesisu

Eesti murded. Murdekaart, murdekeelenäited, murdesõnastiku kasutamine.

Õigekiri

Õigekirja kontrollimine õigekeelsussõnaraamatust (nii raamatu- kui ka veebivariandist), märkide lugemine.

Veaohtlikud liited: -lik; -likkus.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine

Sõnavaraõpetus

Kirjakeel ja argikeel (sh släng), sõnade stiiliväärtus ja märgendid sõnastikes. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides ja enda tekstis. Sobiva sõnavaliku tegemine vastavalt kontekstile: oma või võõrsõna, harvad, vanamoelised sõnad jne.

Vormiõpetus

Grammatiline ühildumine käändes ja arvus.

Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne*- ja

line-liitelised omadussõnad).

Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis.

Sõnastike kasutamine käändevormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus

Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Rindlause ja osalaused. Sidesõnaga ja sidesõnata rindlause. Rinnastavad sidendid.

Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Alistavad sidendid. Põimlause kirjavahemärgistamine.

1.3 Ainekava. Eesti keel III kooliaste

Kolmandas kooliastmes jagunevad eesti keele tunnid, mida on kokku kuus, järgmiselt: 7. klassis kaks ainetundi nädalas, 8. klassis kaks ainetundi nädalas ja 9. klassis kaks ainetundi nädalas.

Kolmanda kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- väärtustab oma rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- väärtustab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit.
- on keeleteadlik, väljendab end eesmärgipäraselt, selgelt, asjakohaselt ja keeleliselt korrektselt suuliselt ning kirjalikult;
- loeb tekste vilunult, eesmärgistatult ja kriitiliselt eri keskkondades ja allikatest;
- kirjutab eesmärgistatult ja keeleliselt korrektselt eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- analüüsib ja hindab kriitiliselt eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste, arvestab intellektuaalomandiga;
- mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära ning funktsiooni;
- kujundab lugemise kaudu väärtushoiakuid ja tõekspidamisi;
- väljendab end sobivat ja rikkalikku sõnavara kasutades;
- omandab lugemisharjumuse ja väärtustab lugemist.

7. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Suhtlusolukord, selle komponendid (valdkond, suhtlejate rollid, suhtlusviis). Tüüpilised suhtlusolukorrad koolis: loa küsimine, teate edastamine, abi palumine, abi pakkumine, nõu küsimine. Kooli kogukonnaga suhtlemine suhtlusolukorrast lähtuvalt. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine.

Suulise ja kirjaliku kõne erijooned. Kirjakeel vs. argikeel.

Osalemine diskussioonis, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Diskussioonis partneri mõtte ümbersõnastamine, oma arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Hinnangu väljendamine neutraalselt ja viisakalt.

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb suhtlusolukorra komponente, tüüpilisi suhtlusolukordi , lahendab keelealaseid probleemülesandeid, osaledes eri suhtlussituatsioonides koolis;
- kirjeldab suulise ja kirjaliku kõne keelelisi erijooni;
- eristab kirjakeelt argikeelest, analüüsib näited;
- selgitab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelelist eripära esitab kuuldu ja loetu põhjal küsimusi, teeb järeldusi ning annab hinnanguid;
- põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust diskussioonides ja rühmaaruteludes, on arvestav vestluspartner.

Teksti vastuvõtt

Žanri e tekstiliigi mõiste. Pragmaatilise ja esteetilise eesmärgiga tekstid. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.

Lugemisstrateegiate valimine, eesmärgistab ja kavandab oma lugemist. Teksti kohta eri liiki küsimuste koostamine: äratundmine, meenutamine, mõistmine, näitlikustamine, võrdlemine, järeldamine, hindav, kontrollimine, uue terviku loomine.

Multimodaalsus. Suhtlusmoodused: visuaalne, kirjalik, suuline, heliline, žestiline, kehaline. Multimodaalse teksti vaatamine ja lugemine. Eri mooduste märkamine, sõnumi

kokkulugemine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Tekstitüübid: kirjeldav, jutustav, arutlev. Tekstide analüüs tekstitüübi tunnuste alusel. Jutustava teksti keelelised tunnused: dünaamilised verbid, lihtminevik, lausete sidumine ajalis-põhjuslike sõnade abil. Kirjeldava teksti tunnused: seisundiverbid, olemasolulaused, täpsustavad täiendid. Arutleva teksti tunnused: hinnangulisus, vastandus, lausete sidumine põhjuslike, tingimuslike ja vastandavate sõnade abil. Argumendi ülesehituse osad.

Õpitulemused

Õpilane:

- iseloomustab peamisi žanre e tekstiliike, nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
- kirjeldab, võrdleb ja analüüsib tekstide kasutusvaldkonda, eesmärki ja suhtlusolukorda ning kasutab seejuures omandatud keele- ja tekstimõisteid;
- kirjeldab sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja kirjalikku moodust;
- leiab tekstist ja lugemisülesandest lähtuva lugemisstrateegia, kohandab lugemisstrateegiat vajadusel lugemise ajal;
- selgitab arusaamatuks jäänut, esitab eri liiki küsimusi ja vastuväiteid, avaldab arvamust, vahendab teksti, võtab kokku, kommenteerib, tõlgendab ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- analüüsib teksti tekstitüübi alusel; toob näiteid jutustava, kirjeldava, arutleva lause ja tunnuste kohta loetavas tekstis.

Tekstiloome

Teksti ülesehituse ja tavade arvestamine kirjutamisel: oma teksti eesmärgi sõnastamine, adressaadi valimine. Kirjutamise kavandamine ja žanri arvestamine enne kirjutamist. Eeskujutekstide analüüs.

Tekstisidususvõtted lause, lõigu ja tervikteksti tasandil. Lõikude järjestamine vastavalt teksti sõnumile ja eesmärgile.

Kirjalike tööde vormistamise ja teksti arvutitöötluse põhimõtted.

Paber- ja e-kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Kirja ülesehitus: pöördumine, tausta kirjeldus, kirja eesmärgi sõnastamine, kirja lõpetus, viisakusvormelid.

Jutustava, kirjeldava laadi kasutamine omakogemuslike tekstide loomisel. Mälestusloo kirjutamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.

Arvamuse kirjutamine: seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, põhjendamine. Probleemi sõnastmine, kirjeldamine, selgitamine. Argumendi ülesehitus.

Tehisintellektiga töötamine kirjutamise planeerimisel ja toimetamisel. Intellektuaalomand.

Õpitulemused

Õpilane:

- ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
- arvestab kirjutamisel teksti vastuvõtjat, järgib õigekirjanorme, kasutab mitmekesiseid grammatilisi tarindeid ja sõnavara;
- vormistab tekstitöötlusprogrammiga tekste, valdab toimetamisrežiimi;
- kirjutab eesmärgipäraselt ja olukohaselt, vormistab korrektselt tarbetekste (avaldus, tõend, seletuskiri);
- kirjutab koolivaldkonda sobivaid tekste (kindla eesmärgiga ülevaade, nõu küsimine);
- kasutab sihipäraselt ja korrektselt kirja eri vorme: e-kiri, paberkiri;
- kasutab kirjutamisel ÕSi ja Sõnaveebi ja teeb saadud teabe põhjal teadlikke keelevalikuid, mis sobivad enda teksti;
- kirjutab eri liiki kirjandit: jutustav ja arutlev kirjand;
- kirjutab eri liiki arvamustekste: kommentaar, repliik jne;
- kasutab tehisintellekti kirjutamise planeerimisel ja teksti toimetamisel.

Keeleteadlikkus

Indoeuroopa keeled. Eesti keel kui soome-ugri keel ja läänemeresoome keel, läänemeresoome keeled. Läänemeresoome keelte eripära: astmevaheldus, käändesüsteem jne.

Teise keelega kõneleja toetamine: parafraseerimine, sõnade pakkumine, keele pakkumine, julgustamine, oma kõne tempo ja raskusastme kohandamine.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Kordamine: häälikute liigitamine helilisteks ja helituteks. Kordamine: Kaashäälikuühendi

põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid.

Silbitamine, pikk ja lühike silp, kinnine ja lahtine silp. Tüvevaheldused kui eesti keele eripära: vältevaheldus ja laadivaheldus. Sõnavormist tüve eraldamine. Välte ja rõhu määramine ÕSi abil. Õigehäälduse: võõrsõnade õigekirja kontrollimine ja hääldamine. Välte ja õigekirja seosed.

Vormiõpetus

Tegusõna kui lause põhiinfo kandja. Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv. Tegusõna aja, kõneviisi ja tegumoe kordamine ja tähendusvarjundid. Tegusõna käändelised vormid ja nominalisatsioon. Käändelise ja pöördelise vormi valik tekstis.

Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid; õige pöördevormi leidmine õigekeelsussõnaraamatust, Sõnaveebi kasutamine. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.

Käändsõnad. Käänetevahelised seosed, abstraktsed käänded. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul, õigekeelsussõnaraamatu ja Sõnaveebi kasutamine.

Veaohtlike käänd-pöördsõnade kasutamine enda tekstis.

Õigekiri

Kokku- ja lahkukirjutamise meenutamine vajaduse järgi. Eesti keele põhireeglite ja ÕSi kasutamine.

Lauseõpetus

Teksti sidusvahendid: kordus, asendus, väljajätt ja nende eesmärgistatud kasutamine enda tekstis. Sidendite funktsioon.

Õpitulemused

Õpilane:

- väärtustab eesti keelt ühena soome-ugri ja läänemeresoome keelena, kirjeldab ja mõistab eesti keele eripära, võrdleb eesti keele süsteemi õpitud keeltega;
- suhtub mõistvalt eesti keelt teise keelena kõnelejatesse, on toetav vestluspartner;
- kordab häälikute liike ja kaashäälikuühendi reeglit;
- silbitab ja määrab silpide liike;
- kasutab õigekeelsusallikaid välte ja rõhu määramisel;
- kirjeldab vältesüsteemi kui eesti keele eripära;

- selgitab tegusõna vormistiku eripära ja kasutusvõimalusi, kasutab käändelisi ja pöördelisi vorme oma funktsionaalselt;
- selgitab käänetevahelisi seoseid;
- kasutab õigekeelsusallikaid vormimoodustusel eesmärgipäraselt;
- meenutab tekste kirjutades kokku- ja lahkukirjutamise reegleid;
- kasutab tekstisidususvõtteid ja kirjeldab sidendite funktsiooni vastuvõetavates ja enda tekstis.

8. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine. Märkmete tegemine kuulamise ajal, asjakohaste küsimuste esitamine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Märkmete tegemine käsitsi ja arvutil. Konspekt. Märksõnade valik ja funktsioon. Üksteise konspektide lugemine ja täiendamine.

Üksteise tekstide tagasisidestamine viisakalt, nii suuliselt kui ka kirjalikult. Kaaslase julgustamine, kiitmine, parandusettepanekute pakkumine.

Väitlus, väitluse reeglid. Vestluspartneri väite ümbersõnastamine, selle kohta küsimuste esitamine. Oma hinnangu andmine. Argumendi ja vastuargumendi esitamine. Järeldamine ja üldistamine. Väitlemine rühmas.

Virtuaalkeskkonna suhtlussituatsioonide analüüsimine. Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused

Õpilane:

- teeb kuuldu ja loetu kohta suulise ja kirjaliku kokkuvõtte, käsitsi või arvutil;
- märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;
- annab kaaslase tekstile tagasisidet, põhjendab ning avaldab viisakalt ja asjakohaselt arvamust ja seisukohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- esitab kuuldu ja loetu kohta täpsustavaid ja kriitilisi küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi;
- väitleb eakohastel teemadel ja teeb väitluse tulemusel järeldusi ja üldistusi;
- analüüsib virtuaalsuhtluse olukordi.

Teksti vastuvõtt

Teabetekstide (õpikutekst, populaarteaduslik tekst, entsüklopeedia jne) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Populaarteadusliku keelealase artikli lugemine, teabe vahendamine kaaslastele. Loovtöö aluskirjanduse leidmine, lugemise eesmärgistamine, loetava teksti ülesehituse tundmine. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud. Meedia võimalused ja eesmärgid tänapäeval. Meediakanalid: televisioon, raadio, veeb. Kvaliteetajakirjandus, kultuuriajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Eri väljaannete võrdlemine.

Meediatekstide põhiliikide meenutamine ja võrdlemine eri meedia kanalites ning väljaannetes. Arvamust vahendavate tekstide võrdlemine ja analüüs: arvamuslugu, essee, arvustus. Peamised retoorilised võtted arvamustekstides, keelelised mõjutamisvõtted. Kriitiline lugemine. Autori seisukoha leidmine ja ümbersõnastamine ning enda hinnangu sõnastamine. Fakti ja arvamuse eristamine, faktide kontrollimine. Libauudise äratundmine.

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb olulisi teabe- ja meediatekstide liike, nende kasutamise võimalusi ja ülesehitust;
- loeb ja kuulab sihipäraselt, valib sobiva lugemisstrateegia, analüüsib kriitiliselt mitmesuguseid teabe- ja meediatekste;
- osundab teabetekstide keelelisele eripärale lugemise ajal;
- kirjeldab meedia eesmärke ja olemust, võrdleb eri meediaväljaandeid ja kanaleid ning nende kasutusvõimalusi ja eesmärke;
- kontrollib loetud tekstides fakte, esitab kriitilisi küsimusi, eristab libauudist uudisest;
- märkab kujundlikku keelekasutust mõjutusvahendina;

Tekstiloome

Alustekstide (meedia- ja teabetekstid) põhjal kirjutamine. Alusteksti põhjal kirjutamise eeltöö: mõtete leidmine loetud tekstidest, enda mõtetega sidumine. Teema ja peamõtte sõnastamine. Kava koostamine, mustandi kirjutamine. Tagasiside mustandile. Teksti ülesehitus ja sidusus, teksti liigendamine. Alusteksti kasutamise võtted: tsitaat ja referaat. Parafraseerimine. Alustekstist saadud mõtete väljendamiseks vajalike keelereeglite ja väljendusvahendite

kasutamine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Intellektuaalomand.

Valitud žanris faktipõhise meediateksti kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad. Teksti ülesehitus ja sobivate keelevahendite valik. Eeskujutekstide analüüs, eesmärgi, sihtrühma ja avaldamiskoha valimine.

Arvamusloo kirjutamine: eeskujutekstide analüüs, eesmärgi, sihtrühma ja avaldamiskoha valimine. Põhiseisukohtade esitamine, teksti ülesehitus ja sidendus, sobivate keelevahendite valik. Kaaslase teksti tagasisidestamine, enda teksti ümberkirjutamine ja toimetamine kommentaaride põhjal. Teksti avaldamine.

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt alustekstid ning osundab neid sobivas vormis;
- kirjutab enda tekste protsessikeskselt: kavandab teksti, võtab arvesse tagasisidet, toimetab, viimistleb, avaldab teksti sobival viisi;
- valdab erinevaid alusteksti kasutamise võtteid;
- oskab eesmärgipäraselt kirjutada loovtööd, kirjandit, valitud meediateksti ja arvamuslugu.

Keeleteadlikkus

Eesti keele erikujud. Murded. Oskuskeeled. Valdkonna oskussõnastike kasutamine.

Algustäheõigekiri

Algustähe reeglite leidmine EKI teatmikust jm allikatest, saadud teabe kasutamine. Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad. Ametliku ja mitteametliku konteksti arvestamine algustähe valikul.

Sõnaliikide meenutamine: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Määr- ja kaassõnade eristamine. Liit-, ühend- ja väljendtegusõna.

Lauseõpetus ja õigekiri

Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lause vahetud moodustajad e fraasid. Fraaside ja sõnaliikide seosed. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Lauseliikmete

määramine.

Rinnastusseos. Koondlause. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.

Liht- ja liitlause. Keerulisemad segaliitlaused. Lauseskeemid. Rindlause. Rindlause osalausete ühendamise võimalused, rinnastavad sidendid. Rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause kirjavahemärgistamine. Segaliitlause ja selle ehitus. Lauselühend kui lause tihendaja. Lauselühendi funktsioon ja sobivus eri teksti liikidesse. Lauselühendi komastamine. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Sõnajärg lauses ja fraasis.

Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Nende kasutus ja õigekiri. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaadi valimine enda teksti. Otsekõne ja kaudkõne võrdlemine, otsekõne muutmine kaudkõneks ja vastupidi.

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab eesti keele murdeid, toob näiteid murdekeele eripäradest;
- nimetab oskuskeeli, kasutab oskussõnastikke ja teab erialamärgendi tähendust sõnastikes;
- kirjeldab algustäheõigekirja reegleid, eristab ametlikku ja mitteametlikku konteksti algustähe valikul;
- nimetab sõnaliike, leiab need lausest ja toob sõnaliikide näiteid;
- teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust;
- leiab õigekirjajuhiseid keeleallikatest;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;
- kirjeldab lause suhtluseesmärki, määrab lauseliikmed;
- selgitab rind- ja põimlause erinevust, leiab rind- ja põimlause osad, sidendid ning kasutab neid korrektselt ja eesmärgipäraselt;
- kirjavahemärgistab liht- ja liitlauseid, segaliitlauseid, otsekõnega lauseid, põhjendab sidendi ja märgi valikut;
- valib konteksti otsekõne, tsitaadi või kaudkõne, märgib need kirjas korrektselt.

9. KLASS

Suuline ja kirjalik suhtlus

Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.

Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Ametlik ja mitteametlik suhtlus. Suhtlejate rollid ja rollidest lähtuvad keelevalikud.

Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, suhtlemise lõpetamine. Eestlasele omane asjalikkus suhtluses: meilivahetuses, suulises suhtluses. Sõnumi viisakus ja otsekohesus, liigsõnalisuse vältimine, sobivad keelevalikud.

Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Autorile viitamine.

Õpitulemused

Õpilane:

- osaleb erinevates suhtlusolukordades avalikus ruumis, sh veebis;
- märkab suulistes ja kirjalikes tekstides tehtavaid keelevalikuid, analüüsib neid;
- oskab oma seisukohti väljendada eri kanalites ja vormides;
- tunneb eesti keele suhtlustavasid, märkab tekstides ja suhtluses tehtavaid keelevalikuid;
- kirjeldab ametliku ja mitteametliku suhtluse keelelisi eripärasid ja rakendab neid;
- esitab kuuldud ja loetud meediateksti kohta eri liiki küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- võtab kuuldu ja loetu nii suulises kui ka kirjalikus vormis kokku;
- valdab vestlusvõtteid: algatab vestluse, arendab teemat, väljendab eriarvamust viisakalt.

Teksti vastuvõtt

Veebist teabe otsimine erinevaid päringuid kasutades, keelevaldkonna teabeallikate tundmine, leitud teabe kriitiline hindamine. Teabe talletamine, kõrvutamine ja süstematiseerimine ning kasutamine suhtluses.

Tarbetekstide (juhend, elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) eesmärk, tunnused ja ülesehitus. Tarbetekstidest olulise info leidmine ning selle põhjal järelduste tegemine ja tegutsemine.

Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine. Segateksti vastuvõtt.

Peamised keelelised mõjutamisvõtted ja kujundid kõnes. Kriitiline lugemine.

Hinnangu väljendusvahendite analüüs arvamuslikes tekstides: Hinnangu väljendamine arutledes. Modaalsus, saateverbid alusteksti, autorit viidates.

Kõnede analüüs: pidulik kõne ja veenmiskõne. Kõnede ülesehitus, eesmärk, Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Kõnest olulise teabe leidmine ja kõneleja seisukohtade sõnastamine, kõnest kokkuvõtte tegemine. Konspekteerimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Kõne kohta arvamuse avaldamine.

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb peamisi keelevaldkonna teabeallikaid;
- koostab veebiotsingutel päringuid, kasutab saadud teavet eesmärgipäraselt;
- hindab kriitiliselt sõnumi suhtlusmooduseid, sh visuaalset, kuuldelist, žestilist ja tekstilist osa;
- võtab vastu segatekste: seostab sõnalise ja pildilise ning helilise teabe;
- teeb kasutatud keelevahendite kohta järeldusi ning märkab kujundlikkust mõjutusvahendina;
- oskab tekste võrrelda; osutab, mis tekstis on arusaamatuks jäänud; suudab teksti kohta küsimusi ja vastuväiteid esitada, arvamust avaldada, teksti vahendada ja kokku võtta, kommenteerida, tõlgendada ning oma kogemuse ja mõtetega seostada;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid hinnangu väljendamist kirjeldades ja autori hoiakutega seostades
- analüüsib kõnet, eristab kõne osi, kirjeldab kõne eesmärki, leiab kõnest teabe, autori seisukoha.

Tekstiloome

Suhtluseesmärgi määratlemine enne kirjutamist. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtlejate rollile, valdkonnale ja eesmärgile.

Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ja selle ülesehitus: väide, selgitus, põhjendus, järeldus. Näite toomine alustekstist ja enda kogemusest. Enda kogemuse ja alusteksti sidumine lõigus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa tervikuks sidumine.

Hinnangu väljendamine arutledes. Modaalsus, saateverbid alusteksti, autorit viidates.

Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne ülesehitus ja elemendid: tervitus, retoorilised võtted. Ettekande koostamine ja esitamine.

Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomes: konteksti arvestamine sobiva kujundi valikul.

Õpitulemused

Õpilane:

- määratleb enne kirjutamist suhtluseesmärgi ja valib sellele vastavad keelevahendid enda teksti;
- koostab jutustava-arutleva teksti, leiab teema, sõnastab pealkirja, valdab teksti ülesehituse põhimõtteid, sobivaid keelevahendeid, ehitab teksti üles vastuvõtjat arvestades, järjestab ja seostab info loogiliselt ning valdab peamisi tekstisidususvõtteid;
- väljendab hinnanguid, seob alusteksti mõtted enda seisukohtadega, kasutab selleks vajalikke keelevahendeid;
- esineb suuliselt ja peab kõnet;
- oskab eesmärgipäraselt kirjutada eri liiki tarbetekste (elulookirjeldus, avaldus, seletuskiri) ja neid korrektselt vormistada;
- toimetab enda tekste tagasiside põhjal, kasutab teksti tagasisidestades õpitud keeleteadmisi.

Keeleteadlikkus

Eesti kirjakeele kujunemine. Keeleuuendus ja keele areng, keelekorraldus ja keelehoole Eestis. Eesti keeleseadus.

Õigekirja kordamine

Poolitamine, sealhulgas võõrsõnade ja nimede poolitamine.

Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad, võrdevormid, võõrsõnad.

Kokku- ja lahkukirjutamisreeglite kordamine**.**

Algustäheõigekirja kordamine. Konteksti arvestamine algustähe valikul. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Pealkirja, nime ja nimetuse

erinevus.

Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.

Sõnavaraõpetus

Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid tekstis. Fraseologismid, nende stiilivärving. Keeleallikate kasutamine sõna stiilivärvingu leidmiseks.

Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende funktsioon. Sõna ehituse analüüs.

Lauseõpetus

Modaalsus ja hinnangu väljendamine teiste ja enda tekstis. Määrsõnade, rõhumäärsõnade tähendusvarjundite võrdlemine ja valimine vastavalt lausekontekstile. Lausete ühendamise võtted, tekstisidusus.

Õpitulemused

Õpilane:

- väärtustab eesti keelt kui riigikeelt, kirjeldab kirjakeele kujunemist, keelekorralduse ja keelehoolde põhimõtteid, mõistab üldjoontes keeleseaduse olemust;
- meenutab õigekirja aluseid ja põhireegleid, oskab leida õigekirjajuhiseid internetiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest, kasutab arvuti õigekirjakorrektorit;
- kirjeldab keelendite stiiliväärtust, kasutab ja mõistab tekstis kasutatud keelendite tähendusvarjundeid;
- kirjeldab õpitud metakeele piires tekstide ülesehituslikku ja grammatilist ning sõnavaralist eripära;
- tunneb ja selgitab hinnangu väljendamise keelelisi vahendeid, märkab neid loetud tekstides ja kasutab enda tekstides;
- kasutab teksti sidususe võtteid enda tekstides.

1.4 Ainekava. Kirjandus II kooliaste

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, mis tähendab suutlikkust tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku, riikliku ja iseenda identiteedi alust, mõista erinevaid kirjandustekste ning nende tähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos. Keele- ja kirjanduspädevus hõlmab teadmisi

ja oskusi, kujundamaks keele- ja kultuuriteadlikku inimest, kes käitub nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses verbaalsele ja sotsiaalsele kontekstile vastavalt.

Keele- ja kirjandusõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks omandab õpilane järgmised **valdkonnapädevused**:

- austab keelt kui kultuuri kandjat ja vahendajat, hindab seda kui avaliku suhtluse vahendit, väärtustab eesti rahvuskirjandust ja rahvapärimust ning keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;
- saavutab keeleteadlikkuse, arvestab kultuuris välja kujunenud keelekasutus- ja suhtlustavasid, teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- loeb, esitab ning kirjutab eri tüüpi ja liiki tekste, analüüsib tekstide keelekasutust, ülesehitust ja vormistust, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- leiab, hindab kriitiliselt ning kasutab eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, austab intellektuaalomandit;
- mõistab ilukirjandusteose kunstilisi väärtusi, analüüsib ja tõlgendab eri tüüpi ning eri žanris tekstide ülesehitust, väljendust ja sisu;
- omandab lugemisharjumuse, väärtustab lugemist, kujundab loetu põhjal oma esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi, rikastab mõtte- ja tundemaailma, täiendab enda keele- ja kultuuriteadmisi.

Keele- ja kirjandusõpetuse valdkondlikud **üldpõhimõtted** on järgmised:

- tegeletakse eluliste suhtlussituatsioonidega probleemipõhiselt ja kogemuslikult nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- loetakse ja käsitletakse eri tüüpi ja liiki tekste ea- ja jõukohasuse ning valikulisuse ja huvidele vastavuse põhimõttel;
- kujundatakse õpilase keeleteadlikkust, keeleressursside ja -allikate teadlikku kasutamise oskust;
- arendatakse ilukirjandustekstide vaba ja loovat analüüsi-, tõlgendamis- ja mõistmisoskust;
- arendatakse loovvõimeid verbaalse tekstiloome, sealhulgas omaloomingulise kirjutamise kaudu;
- tegeletakse tekstiloome ja -esitlusega digivahendite abil ja veebikeskkondades;
- kasutatakse keele- ja kirjandusõppe e-allikaid, näiteks tekstikorpusi, veebisõnaraamatuid, e-õpistsenaariume jm;

- rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid, rakendatakse aktiivsust ja reflektsiooni soodustavaid õpitegevusi;
- kujundatakse üldinimlikke, ühiskondlikke ja kultuurilisi väärtusi ning üld- ja valdkonnapädevusi õppesisu ning õpitulemuste kaudu;
- käsitletakse õppekava läbivaid teemasid ja lõimitakse keele- ja kirjandusõpetust nii teiste õppeainete kui ka eluliste valdkondadega.

Õppesisu

Kirjandustekstide valik ja lugemine

Loeb vähemalt kaheksa laste- ja noortekirjanduse tervikteost nii eesti kui ka maailmakirjandusest ning tekstikatkendeid. Lugemine toetab õppekava läbivate teemade käsitlemist ning üld- ja valdkonnapädevuste kujundamist.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine ning lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste iseseisev lugemine tunnis ja tunniväliselt.

Lugemise mõistmine. Aktiivne ja tõhus (üle)lugemine. Lugemise eesmärgistamine. Süvenenud ja ülelibisev lugemine. Lugemistehnika arendamine: häälega ja hääleta lugemine, pauside ja intonatsiooni jälgimine. Lugemiskiiruse valimine vastavalt võimetele ja tekstile. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Tundmatute sõnade ja väljendite tähenduse väljaselgitamine.

Raamatukogu külastamine ja selle võimalustega tutvumine. Raamatukogude infosüsteemide e-raamatukogu kasutamine. Autoriõiguse mõistmine.

Kultuuri- ja kirjandusteadmised

Eesti kirjanike muuseumidega tutvumine ja külastamine. Eesti Lastekirjanduse Keskuse tegevustega tutvumine.

Pärimuskultuur. Kooli- ja kodukandipärimus. Rahvaluule ja selle lühivormid. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine. Mõistatuste lahendamine ja loomine. Muinasjutu tunnused ja tüüptegelased. Eri liiki muistendid.

Kirjandusteose dramatiseering. Lühilavastuse loomine. Dialoogi ja tegelaskuju loomine. Eesti teatritega tutvumine.

Kirjandusteose ekraniseering. Kirjandusteose põhjal valminud filmi vaatamine ja nende võrdlemine. Tutvumine filmi loomise protsessiga. Tutvumine eakohaste filmižanritega.

Mõisted: ajalooline jutustus, epiteet, ilukirjandus, kõnekäänd, luule, metafoor, muinasjutt, muistend, mõistatus, näidend, proosa, pärimus, seiklusjutt, valm, vanasõna, võrdlus.

Teksti analüüs ja tõlgendamine

Teksti kui terviku mõistmine. Teksti põhjal eri liiki küsimuste koostamine. Küsimustele vastamine oma sõnadega või näidetega tekstist. Teksti põhjal kokkuvõtte tegemine. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausete ning märksõnadena.

Teose teema ja kesksete mõtete leidmine ming sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine. Näidete (nt tsitaadid, detailid) leidmine teosest. Koomika leidmine teosest. Loetu seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga.

Tegelaste iseloomustamine ja nende käitumise põhjendamine. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise ja tegelastevaheliste suhete jälgimine. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendused. Sündmuste toimumise aja ja koha määramine. Sündmuste järjekord, põhjuse ja tagajärje seosed. Jutustaja kui loo edastaja.

Luuleteksti väljendusvahendite ehk poeetika tundmaõppimine. Luule kujundlikkus ja mitmetähenduslikkus. Epiteedi, metafoori ja võrdluse tundmine ning kasutamine. Luuletuse teema määratlemine, aja ja koha kirjeldamine, meeleolu sõnastamine. Luuletuse vorm, riim, rütm ja kõla.

Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Päevikuvormis ilukirjandus. Valmi tunnused.

Tekstiloome

Oma kogemuste ja mõtete väljendamine. Kirjeldavad ja jutustavad omaloomingulised tööd eri žanrites (muistend, muinasjutt, seiklusjutt, päevik vm). Tegelase ja olustiku kirjeldamine. Luuleteksti loomine. Loovkirjutamine loetu põhjal. Tekstiloome paaris- ja rühmatööna. Loetu põhjal oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.

Teksti esitamine ja kuulamine

Luuletuse ja lühikese proosateksti esitamine. Rolliteksti esitamine. Esituse eesmärgistamine. Esitamiseks kohase tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine. Diktsiooni jälgimine. Tekstilähedane sündmustest jutustamine. Iseenda või kellegi teisega toimunud sündmusest

jutustamine. Aktiivne ja tõhus kuulamine.

5. KLASS

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost;
- loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;
- iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;

- esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

6. KLASS

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb laste- ja noortekirjandusteoseid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, sealhulgas vähemalt neli tervikteost;
- loeb ladusalt ja mõtestatult eri žanris luule-, proosa- ja draamatekste, kasutab õpetaja juhendamisel põhilisi lugemisvõtteid ja -viise, jälgib ja hindab oma lugemist;
- tutvustab loetud raamatut ja selle autorit ning jagab oma lugemiskogemust;
- loeb kirjandusvaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, kasutab teabe hankimiseks sobivaid allikaid ja keskkondi;
- kasutab otstarbekalt eri allikatest ja keskkondadest hangitud teavet, eristab oma ja laenatud teksti, nimetab ja märgib kasutatud allikad;
- väärtustab nii paikkondlikku kui ka kogu Eestit ühendavat eripärast paljutahulist kultuuri;
- õpib tundma kultuuri eri ilminguid, sealhulgas teatri- ja filmikunsti, pärimus- ja muuseumikultuuri;
- eristab ilukirjanduse ja rahvaluule põhiliike ning olulisemaid žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- nimetab luuletuse teema ja kirjeldab selle meeleolu, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust;
- koostab proosa- või draamateksti kohta kava küsimuste, väidete või märksõnadena, kirjutab kokkuvõtte;
- nimetab teose teema, arutleb tegelastega seotud probleemide ja väärtushoiakute üle, sõnastab teose peamõtte;

- iseloomustab ja võrdleb tegelasi, kirjeldab nendevahelisi suhteid ja hindab tegelaste käitumist;
- järjestab loo sündmused ning põhjendab toimumisaja ja -koha valikut;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite kohta;
- kirjutab eri žanris omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid ja jutustavaid tekste;
- osaleb arutelus, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valib kirjandusteosest rääkides tekstist sobivaid näiteid, teeb koostööd;
- esitab (peast) luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- mõtestab lahti esitatud teksti tähendused, annab tagasisidet enda ja teiste esitusele;
- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tugineb kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab tekstilähedaselt või kokkuvõtvalt kavapunktide järgi, märksõnade abil või piltteksti põhjal;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Soovituslik kirjandus II kooliastmes

Autoreid ja teoseid

Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

Tüvitekste: E. Raud, „Kalevipoeg“; E. Bornhöhe, „Tasuja“; J. Kross, „Mardileib“; F. R. Kreutzwald, „Eesti rahva ennemuistsed jutud“ vm eesti muinasjutu- või muistendikogumikud.

Luule: O. Arderi, Contra, A. Ehini, L. Koidula, Juhan Liivi, V. Luige, K. Merilaasi, H. Männi, E. Niidu, P.-E. Rummo, H. Runneli, J. Sanga, I. Trulli, L. Tungla, J. Vaiksoo, A. Valliku, H. Vilepi, Wimbergi jt luulet; valik valme.

Proosa: Eesti kirjandus: A. Feldmanis, L. Ulman, „Erik Kivisüda“; K. Hinrikus, “Kui emad olid väikesed”, “Elevant”; J. Jaik, “Kaarnakivi”; H. Jõgisalu, “Nõiutud allikas”, “Suutäis soolast”; K. Kaldmaa, “Halb tüdruk on jumala hea olla”, “Lydia”; K. Kass, “Nõianeiu nõbinina” vm; M. Keränen, “Varastatud oranž jalgratas” jt krimilood; A. Kivirähk, “Sirli, Siim ja saladused”; M. Loper, “Inglite linn”; J. Parijõgi, “Teraspoiss”; A. Pervik, “Arabella, mereröövli tütar”, P. Päär, “Õnneliku inimese särk”; „Kallis härra Q“; S. Rannamaa, “Kadri”; J. Rannap,

“Koolilood”; E. Raud, “Lugu lendavate taldrikutega”, “Roostevaba mõõk”; P. Raud, “Printsess Luluu ja härra Kere”, “Sanna ja salakütid”; R. Reinaus, “Kuidas mu isa endale uue naise sai”, “Nõidkapteni needus”, „Maarius, maagia ja libahunt Liisi“; R. Roht, “Mäger Urask”; A. Saar, “Kuidas meil asjad käivad”, „Kuidas minust ei saanud kirjanikku“, “Õudne lugu”; J. Smuul, “Meremees Murka”; I. Soopan, „Kõik poisid ei saa suureks“; I. Tomusk, “Volli” sari, “Ajaränduri” sari; T. Toomet, “Vana aja koolilood”; A. Turovski, “Minu loomad”; J. Tuulik, “Vares”; M. Ulman, “Nukkude teater”, J. Vaiksoo, “King nr 39” jt sarja raamatud; jm.

Maailmakirjandus: J. M. Barrie, “Peeter Paan”; J. Barrowman, C. Barrowman, „Õõnsa Maa saladus“; L. F. Baum, “Võlur Oz”; H. Burnett, „Väike printsess“, “Väike lord Fauntleroy”; C. Cassidy, “Pöörane”; C. Dickens, „Oliver Twisti seiklused“; G. Durell, “Minu pere ja muud loomad”; N. R. Gaiman, “Kalmisturaamat”; A. Gavalda „35 kilo lootust”; E. Ibbotson “Reis Merejõele”; L. St John, “Valge kaelkirjak”, “Delfiini laul”; S. Kolu, “Rööbelite” sari; J. Krüss. „Timm Thaler ehk Müüdud naer”; E. Kästner, „Veel üks Lotte“; A. Lindgren, „Kalle Blomkvist“, „Hulkur Rasmus“, „Röövlitütar Ronja“; U. K. Le Guin, “Meremaa võlur”; C. S. Lewis, “Lõvi, nõid ja riidekapp” jm “Narnia” sari; H. Lofting, “Doktor Dolittle”; C. Nöstlinger, “Vahetuslaps”; K. May, “Winnetou”; F. Molnár, “Pál-tänava poisid”; J.-C. Mourlevat, “Ookeani kutse”; K. Ohlsson, „Klaaslapsed“, „Hõbedapoiss“, „Kiviinglid“; S. Olsson, A. Jacobsson, “Berti päevik”; R. J. Palacio, “Ime”; M. Parr, “Vilgukivioru Tonje”; E. H. Porter, „Pollyanna“; T. Pratchett, “Kettamaailma” sari; O. Preussler, “Krabat”; G. Rodari, “Cipollino seiklused”; J. K Rowling, “Harry Potteri” sari; A. M. G. Schmidt, „A nagu Aabel” ja “Miisu“; V. Schwab. „Kummituste linn“ jt sarja raamatud; J. Spinelli, “Tähetüdruk”; R. L. Stevenson, “Aarete saar”; C. R. Zafon, „Uduprints“; J. Till, „Charlie” sari; J. R. R. Tolkien, “Kääbik”; Maria Turtschaninoff, „Maresi. Punase kloostri kroonikad“; M. Twain, „Tom Sawyeri seiklused“; J. Vilė, „Siberi haiku“; jm.

Näitekirjandus: O. Luts “Kapsapea”; M. Ulman, “Kohkumatud lapsehoidjad” jm.

Pärimus: valik eesti ja teiste rahvaste muistendeid ja muinasjutte; mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; valik vanakreeka müüte; E. Raud, “Kalevipoeg”; M. Haavio, “Kalevala”; jm.

1.5 Ainekava. Kirjandus III kooliaste

Kolmandas kooliastmes jagunevad kirjanduse tunnid, mida on kokku kuus, järgmiselt: 7. klassis kaks ainetundi nädalas, 8. klassis kaks ainetundi nädalas ja 9. klassis kaks ainetundi nädalas.

Kolmanda kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- süvendab oma arusaama kirjandusest kui kultuuri- ja kunstinähtusest, selle rollist identiteedi kujundamisel ja ühiskonna mõtestamisel, tunneb ning väärtustab rahvuskultuuri traditsioone ja pärimust;
- arendab oma loovvõimeid, jutustamis- ja esitamisoskust, kirjutab eakohasel tasemel ja keeleliselt korrektseid kirjeldavas, jutustavas ja arutlevas laadis ning eri žanrites tekste, väljendab ja põhjendab oma arvamust nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- õpib mitmekülgsemalt ja sügavamalt tundma ilukirjandusteose poeetikat, analüüsib teose süžeed, tegelasi ja olustikku, märkab kompositsiooni erijooni ning arutleb käsitletud probleemide ja väärtuste üle, tõlgendab kujundlikku keelt ja rikastab oma sõnavara;
- loeb, analüüsib, tõlgendab ja mõistab nii eakohast noortekirjandust kui ka eri žanrites eesti ja maailmakirjanduse klassikat, loeb luule-, proosa- ja draamatekste, arendab oma lugemisoskusi;
- rikastab lugedes oma mõtlemis- ja väljendusoskust, täiendab enda kultuuri- ja kirjandusteadmisi, kujundab esteetilisi hoiakuid ja eetilisi tõekspidamisi.

Kolmanda kooliastme jooksul loeb õpilane tervikteosena läbi minimaalselt 12 raamatut. Kultuuri järjepidevust ja põlvkondlikku sidusust silmas pidades peab tervikteoste soovituslik valik sisaldama rohkesti eesti väärtkirjandust, mida käsitletakse ühiselt.

7. KLASS

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
- loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja

avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;

- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžeest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemusese põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

8. KLASS

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
- loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje seoste üle, sõnastab teose peamõtte;
- teeb kokkuvõtte teose süžeest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid

tekste;

- hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemusese põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

9. KLASS

Õpitulemused

Õpilane:

- loeb eri liiki ja žanris kirjandusteoseid, sealhulgas tüvitekste, või nende katkendeid nii eesti kui ka maailmakirjandusest, analüüsib ja tõlgendab vähemalt nelja loetud tervikteost;
- loeb ladusalt ja mõtestatult, kasutab iseseisvalt lugemise eesmärgist ja teksti liigist lähtuvaid lugemisviise ja -mudeleid, hindab oma lugemisoskust ning juhib oma lugemisprotsessi;
- loeb kultuurivaldkonnaga seotud aime- ja meediatekste, leiab, hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt eri allikates ja keskkondades pakutavat teavet, arvestab teabe kasutamise ja avaldamise head tava ning õiguslikke sätteid;
- tunneb eesti kultuuri erijooni ning vahendab oma kultuurikogemust, väärtustab nii oma- kui ka maailmakultuuri ja selle mitmekesisust;
- selgitab pärimuse olemust, toob näiteid mineviku ja tänapäeva pärimuskultuurist ning oma kodukohast;
- kasutab rahvaluule elemente suulises ja kirjalikus tekstiloomes;
- eristab ilukirjanduse põhiliike ja peamisi žanre, nimetab nende tunnuseid ja toob näiteid;
- leiab endale sobivat lugemisvara, põhjendab oma valikut, tutvustab loetud raamatut ja selle autorit, jagab oma lugemiskogemusi;
- toob esile luuletuse temaatilisi ja lüürilisi erijooni, märkab keele- ja vormikasutuse iseärasusi, mõtestab lahti luuletuse kujundlikkust ja avab selle tähendusi;
- nimetab teose teema, arutleb selle põhisündmuste, kesksete probleemide, põhjuse ja tagajärje

seoste üle, sõnastab teose peamõtte;

- teeb kokkuvõtte teose süžeest, põhjendab loo tegevusaja ja -koha valikut, iseloomustab ja võrdleb tegelasi, analüüsib tegelastevahelisi suhteid ja nende väärtushoiakuid;
- analüüsib kirjandusteose vormivõtteid ja kompositsiooni, seostab neid teose sisuga;
- rikastab oma sõnavara, otsib teavet tundmatute sõnade ja väljendite ning loetu tausta kohta;
- kirjeldab kirjandusteosele omast keelekasutusviisi, tunneb ära peamised kõne- ja lausekujundid, sh epiteet, isikustamine, võrdlus, metafoor, kordus ja siire, tõlgendab kujundite tähendust ja rolli tekstis ning kasutab neid tekstiloomes;
- võrdleb kirjandusteost ja selle põhjal valminud lavastust või filmi;
- kirjutab erinevaid omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste;
- hindab suulises ja kirjalikus väljenduses korrektset keelt ning järgib nii käsikirjaliste kui ka digitaalsete tekstide vormistusnõudeid;
- osaleb arutelus, väljendab selgelt ja sobival viisil oma põhjendatud seisukohti, annab ja kuulab tagasisidet, võtab arvesse teiste seisukohti, teeb koostööd;
- koostab ja esitab loetud teose, mõne kultuurinähtuse või oma kultuurikogemusese põhjal ettekande, kasutab selleks esitlustarkvara;
- esitab (peast) luule-, proosa- või draamateksti, taotleb esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust, põhjendab teksti valikut, seletab selle tähendust;
- kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid.

Autoreid ja teoseid, mille hulgast valida

Tüvitekste: A. Kitzberg, „Libahunt“; A. Kivirähk, „Rehepapp“; F. R. Kreutzwald, „Kalevipoeg” (katkendeid); O. Luts, „Kevade“; A. H. Tammsaare, „Kõrboja peremees“; E. Vilde, „Pisuhänd“.

Luule: A. Alliksaar, B. Alver, Contra, A. Ehin, K. Ehin, E. Enno, D. Kareva, L. Koidula, J. Kolk, M. Kompus, K. Lepik, Kivisildnik, Juhan Liiv, L. Ojamaa, K. J. Peterson, C. Pihelgas, A. Puškin, M. Pärtna, K. Riismaa, J. Rooste, P.-E. Rummo, H. Runnel, I. Severjanin, W. Shakespeare, G. Suits, T. Tasuja, A. Teede, L. Tungal, M. Under, J. Viiding, H. Visnapuu, T. Õnnepalu, J. Vesselov jt; valik sonette, ballaade ja oode; ühismeedia- ja räppuulet; luule lauludes.

Proosa:

Eesti kirjandus: K. Aareleid, „Linnade põletamine"; J. Ashilevi, „Kehade mets"; K. Ehin, „Paleontoloogi päevaraamat"; I. Hargla, „Apteeker Melchiori" sari; M. Heinsaare novelle, „Artur Sandmani lugu"; S. Henno, „Mina olin siin"; A. Hvostov, „Sillamäe passioon"; J. Jaik, „Kaarnakivi"; M. Järve, „Esimene aasta"; M. Karu, „Nullpunkt"; A. Kivikas, „Nimed marmortahvlil" (I osa); A. Kivirähk, „Ivan Orava mälestused", „Sinine sarvedega loom"; K. Kivirüüt, „Okultismiklubi"; M. Laurik, „Mina olen surm"; J. Liiv, „Vari"; J. Maasik, „Enne lõppu"; H. Nõu, „Pea suu"; K. Piiper, „Tõde või tegu"; K. Raudsepp, „Lihtsalt ära jää üksi"; R. Reinaus, „Must vares", „Verikambi", „Vaevatud"; L. Roomets, „Üks väike valge tuvi"; O. Ruitlane, „Vee peal"; A. Tšehhovi novelle; F. Tuglase novelle; V. Uibopuu, „Janu"; P. Vallaku novelle; A. Vallik „Kuidas elad, Ann?"; M. Sabolotny „Kirjaklambritest vöö"; D. Leesalu „Mängult on päriselt"; K. Reimus „Haldjatants"; üks E. Bornhöhe ajalooline jutustus vm.

Maailmakirjandus: D. Almond, „Skellig"; M. Atwood, „Orüks ja Ruik"; C. Brontë, „Jane Eyre"; S. Chbosky „Müürililleks olemise iseärasused"; A. Christie romaan; P. Coelho, „Alkeemik"; S. Collins, „Näljamängud"; B. Conaghan „Kui härra koer hammustab"; A. Conan Doyle, „Baskerville'ide koer"; S. Crossan, „Üks"; C. Crowley, „Sõnad sügavas sinises"; J. Dashner, „Labürindijooksja"; D. Defoe, „Robinson Crusoe"; A. Dumas, „Kolm musketäri", „Krahv Monte-Cristo"; G. Forman, „Kui ma jään"; A. Frank, „Anne Franki päevik"; J. Gaarder „Apelsinitüdruk"; N. Gaiman, „Tähetolm"; W. Golding, „Kärbeste jumal"; J. M. Green, „Süü on tähtedel"; M. Haddon, „Kentsakas juhtum koeraga öisel ajal"; D. Harms, „Väljapudenevad vanaeided"; L. Harrison, „Monster High. Tere tulemast koletiste kooli"; J. K. Jerome, „Kolm meest paadis"; J. Jägerfeld, „Minu suurejooneline elu", „Superkoomik"; S. King, „Lemmikloomasurnuaiad"; N. H. Lee, „Tappa laulurästast"; T. Lehtinen, „Tiivad varvaste vahel"; A. Lindgren, „Vennad Lõvisüdamed"; E. Lockhart, „Me olime valetajad"; A. Marshall, „Ma suudan hüpata üle lompide"; K. Millay, „Vaikuse meri"; P. Ness, „Kui koletis kutsub"; G. Orwell, „Loomade farm"; E. A. Poe' novelle; U. Poznanski, „Erebos"; P. Pullman, „Kuldne kompass"; P. Reeve, „Surelikud masinad"; E. M. Remarque, „Läänerindel muutuseta"; L. Sachar, „Augud"; A. de Saint-Exupéry, „Väike prints"; J. Salinger, „Kuristik rukkis"; sari „Seiklusjutte maalt ja merelt"; M. Scott, „Nicholas Flameli" sari; B. Selznick, „Hugo Cabret' leiutis"; N. Shusterman, „Challengeri sügavik"; S. Simukka, „Punane nagu veri"; G. Soucy, „Väike tüdruk, kes armastas liialt tuletikke"; A. ja B. Strugatski, „Hukkunud Alpinisti hotell"; J. Teller, „Mitte midagi"; J. R. R. Tolkien, „Sõrmuste isand"; M. Twain, „Prints ja kerjus"; L. Ulitskaja, „Võõrad lapsed"; J. Vagner, „Vongozero"; J. Verne, „Kapten Granti lapsed" vm; L.

Walton, „Ava Lavanderi iseäralikud ja kaunid kannatused“; O. Wilde, „Õnnelik prints”; üks raamat „Teraviku“ sarjast, reisi- ja elulooraamat eesti ja/või maailmakirjandusest.

Näitekirjandus:

K. Aareleid, „Linnade põletamine”; J. Ashilevi, „Nagu poisid vihma käes”; A. Kitzberg, „Kauka jumal”; A. Kivirähk, „Kevadine Luts”, „Vombat”; L. Koidula, „Säärane mulk”; U. Lennuk, „Paunvere poiste igavene kevade”; S. Nurklik, „Kas ma olen nüüd elus”; M. Ulman, „Võluõunad ehk Naeru kätte võib surra”; vm.

Pärimus:

valik eesti jt rahvaste muinasjutte; valik vanakreeka ja -rooma müüte; F. R. Faehlmanni müütilised muistendid; rahvalaule, mõistatusi, kõnekäände ja vanasõnu; tänapäeva folklooritekste vm.

2. AINEVALDKOND: VÕÕRKEELED

Üldalused

Valdkonnapädevus

Võõrkeeleõppe tulemusena kujuneb õpilastel eakohane võõrkeelepädevus vähemalt kahes võõrkeeles, mis tähendab, et õpilane:

- mõistab ja vahendab võõrkeeles esitatut;
- suhtleb eesmärgipäraselt ja vastavalt olukorrale nii kõnes kui ka kirjas;
- loob ja esitab nii suuliselt kui ka kirjalikult eri liiki tekste;
- tunneb õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade kultuuri;
- mõistab oma kultuuri, teiste kultuuride sarnasusi ning erinevusi ja väärtustab keelelist ning kultuurilist mitmekesisust;
- väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima;
- kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte;
- omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks.

Ainevaldkonna õppeained ja maht

Ainevaldkonda kuuluvad A-võõrkeel, B-võõrkeel. A-võõrkeelena õpitakse inglise keelt, B-võõrkeelena inglise, saksa, vene või hispaania keelt. A-võõrkeele õppimist alustatakse I kooliastmes ja B-võõrkeele õppimist II kooliastmes.

Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Võõrkeelte ainevaldkonna eesmärk on tagada, et õpilastel kujuneks eri keeltes välja suutlikkus mõista, väljendada ja tõlgendada kontseptsioone, mõtteid, tundeid, fakte ja arvamusi nii suuliselt kui ka kirjalikult (kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine) mitmesugustes ühiskondlikes ja kultuurisituatsioonides, lähtudes nende vajadustest ja soovidest.

Võõrkeelte ainevaldkonda kuuluvad õppeained avardavad igaüks eraldi ja kõik koos õpilaste suhtlusvõimalusi, aitavad neil mõista ja väärtustada mitmekeelelist ja -kultuurilist maailma ning kujundavad nende suutlikkust võõrkeeleoskust elukestvalt arendada. Valdkonnasisene lõiming toimub erinevate keelte õpetajate koostöös. Õpilasi suunatakse kasutama ühes keeles omandatud oskusi, et õppida teisi keeli ning luua seoseid ja tuua paralleele erinevate keelte

vahel.

Võõrkeelte õpe lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendi ja selle sõsarväljaande põhimõtetest ning nendes kirjeldatud keeleoskustasemetest. Võõrkeelte õppe eesmärk on motiveerida õpilasi võõrkeeli õppima, suunata erineva edasijõudmisega õpilasi endale jõukohaseid õpieesmärke seadma, saada läbipaistvat tagasisidet saavutatu kohta, suuta toime tulla erinevates suhtlusolukordades. Keele grammatika ja sõnavara omandatakse keelt kontekstis eesmärgipäraselt kasutades ning järk-järgult jõutakse keelereeglite teadliku rakendamiseni.

Õpilastes arendatakse oskust võrrelda oma ja teisi kultuure, leida nende sarnasusi ja erinevusi, mõista ning väärtustada kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse.

Valdkonnasisene lõiming teostub võõrkeeleõpetajate omavahelise koostöö ja ühiste projektide kaudu (ainepäevad, üritused, võistlused jne).

Õppekorralduse erisused

Võõrkeeleõpe nõuab avatud ning paindlikku metoodilist käsitust, et kohandada õpet õpilaste vajaduste järgi. Õpilaskeskse võõrkeeleõppe tähtsamad põhimõtted on:

- õpilase aktiivne osalemine õppetegevuses, tema teadlik ja loov võõrkeele kasutamine ning oma õpistrateegiate kujundamine;
- õppematerjali sisu vastavus õpilase eale ja huvidele, ajakohasusele ja võimekusele;
- erinevate suhtluspädevust arendavate õppemeetodite rakendamine;
- õpetaja kui õpilase koostööpartner ja nõustaja teadmiste ja oskuste omandamisel;
- õppematerjalide avatus, aktuaalsus, nende kohandamine ja täiendamine õpilase eesmärkide, vajaduste ja huvide põhjal;
- vigade käsitlemine õppimise loomuliku osana, nende parandamine vastavalt õppe eesmärgile.

Võimalusi valdkonnaüleseks lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Võõrkeelte õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab valdkonnaüleselt õppeainete eesmärgipärane lõimimine teistesse valdkondadesse kuuluvate õppeainetega ning läbivate

teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline süsteemne ja järjepidev koostöö aineõpetajate vahel.

Võõrkeeleõpetuse kaudu saab toetada teadmiste omandamist teistes ainevaldkondades ning ainetevaheliste seoste teadvustamist, seda eelkõige lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) elementide kasutamisega võõrkeeletundides.

Hindamise põhimõtted

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks, tekitatakse huvi võõrkeelte õppimise vastu ning luuakse alus elukestvale võõrkeeleõppele. Hindamise abil saab õppija tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Õpetaja saab teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppetegevuse kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Rakendatakse nii kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Õppeprotsessi käigus rakendatakse kujundavat hindamist, kus õpilane saab suulist ja kirjalikku tagasisidet nii õpetajalt kui ka kaasõpilastelt oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta.

Kokkuvõttev hindamine toimub õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida õppetöös püstitatud eesmärkide saavutamist ja riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõttev hinne võib kujuneda õppeperioodi jooksul toimunud hindamise tulemusena, seejuures arvestatakse, et hinnetel võib sõltuvalt töö mahust ja raskusastmest olla erinev kaal.

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja mujal õpitu arvestamine täpsustatakse kooli hindamisjuhendis.

Õppekeskkonna kujundamise põhimõtted

Õppekeskonna kujundamisel on oluline luua üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel,

sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse kõiki õpilase pingutusi ja õpiedu (kool on liitunud Kiusamisest vabaks! programmiga). Võõrkeeleõpet korraldatakse õpperühmades, mille suurus sõltub lennu õpilaste arvust, võimalusel rakendatakse tasemerühmi.

Õpperuumides on valmisolek kasutada digitehnoloogiat, -keskkondi ja -materjale. Võimalusel kasutatakse ka kooliväliste füüsiliste ja digiõppekeskkondade võimalusi, nt muuseumid, näitused, teater, kino, kontserdid, õpilasvahetus, õppereisid, kohtumised õpitavat keelt emakeelena kõnelejatega, et rakendada õppimist toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (nt projekt-, õues- ja reisiõpe).

2.2 Ainekava. Inglise keel I kooliaste

Õpitulemuste saavutamiseks on I kooliastmes tähtis õpetuse mängulisus, sest selles vanuses õpib õpilane põhiliselt tegutsedes. Kõik I kooliastme õpitulemused ning nende saavutamiseks vajalikud õppetegevused ja -sisu toetavad otseselt I kooliastme üldpädevuste ning läbivatest teemadest tulenevate teadmiste, oskuste ja väärtushinnangute arendamist. Lõiming, sh üldpädevused ja läbivad teemad, saab teoks koostöös kõigi kooliastme õpetajatega.

Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Õpilased õpivad eristama võõrkeele häälikuid, sõnarõhku ja lauseintonatsiooni ning omandavad õige hääldusaluse. Kuulatakse nii adapteeritud ja õpiotstarbelisi tekste (nt lühidialooge ja -monolooge) kui autentset kõnet. Suur osakaal on (rütmi)salmidel ja lauludel. Õpetaja julgustab õpilasi analoogia põhjal kasutama õpitud väljendeid ning lühilauseid. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba õpitud. Õpitu kinnistamine tagatakse selle süstemaatilise kordamise ning eelnenud materjaliga seostamise teel.

Õpetaja tutvustab õpetatava keele maa(de)le iseloomulikke kultuuritavasid, nt rahvuspühi, kasutades erinevaid näitlikustamise vahendeid (nt filmilõigud, muusikavideod, veebivõimalused). Digivahendite kasutamine võimaldab mitmekesistada tunde ja motiveerida õpilasi õppima.

Õpetaja väärtustab õppijate mitmekeelsust ja -kultuurilisust, suunates neid märkama oma teadmisi eri võõrkeeltest ja kultuuridest, kaasates koolis õppivaid eri rahvusest õpilasi ning lastes neil jagada oma teadmisi ja kogemusi.

Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest.

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A1-tasemel, mis tähendab, et ta: mõistab ja kasutab igapäevaseid väljendeid ja lihtsamaid fraase, et oma vajadusi rahuldada; tutvustab ennast ja teisi ning pärib elukoha, tuttavate inimeste ja asjade järele ning vastab sarnastele küsimustele; suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluskaaslane räägib aeglaselt ja selgelt ning on valmis aitama.

3. KLASS

Õpitulemused:

Õpilane:

- mõistab üksikuid sõnu ja väljendeid, kui räägitakse õpitud teemal aeglaselt ja selgelt;
- mõistab konkreetset teavet (nt kohta ja aega) õpitud teemal salvestatud sõnumites, kui sõnumid esitatakse aeglaselt ja selgelt;
- mõistab ja järgib selgelt ja aeglaselt antud juhiseid;
- reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele;
- küsib ja vastab küsimustele enda ja oma igapäevategevuste kohta, kasutades õpitud väljendeid ja lühilauseid;
- moodustab lihtsaid lauseid enda ja oma lähiümbruse kohta, kasutades õpitud sõnu ja väljendeid;
- väljendab oma eelistusi, meeldimist ja mittemeeldimist, kasutades õpitud sõnu ja väljendeid;
- hääldab õigesti õpitud sõnu ning kasutab tuttavate sõnade ja fraaside hääldamisel õiget rõhku;
- mõistab kaardi või e-kirjaga saadetud lühikesi konkreetseid sõnumeid;
- mõistab konkreetset teavet tuttavate sõnadega kirjutatud ja piltidega illustreeritud lihtsas teabematerjalis;
- mõistab tuttavate sõnadega kirjutatud ja piltidega illustreeritud jutukest;
- täidab ankeeti isikuandmetega;
- kirjutab lühikesi väga lihtsaid tekstisõnumeid, milles edastab infot või esitab küsimusi.

Õppesisu:

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad:

Mina: nimi, vanus, elukoht, välimus, riietus

Perekond ja kodu: pereliikmed, sugulased, maja, korter, aed, õu

Sõbrad: nimi, vanus, välimus, elukoht

Keskkond, kodukoht: loomad, linnud, taimed, liiklusvahendid

Õpitavat keelt kõnelevad maad: keel, pealinn

Õppimine ja töö: sõbrad, õpioskused, õppevahendid, kooliruumid, kellaaeg

Harrastused ja kultuur: huvialad, tegevused, mängud

Keeleteadmised:

Nimisõna: ainsus ja mitmus, omastav kääne

Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel

Arvsõna: põhiarvud 1-20; kellaaeg (täistunnid)

Asesõna: isikulised (I, you, he, she, we, they); omastavad (my, your, his, her); näitavad (this, that, these, those)

Tegusõna: põhitegusõnad, modaaltegusõna- can

Tegusõna vormistik: kestev olevik

Eessõnad: in, on, with, at, to

Lauseõpetus: lihtlause jaatavas, eitavas, küsivas vormis; lühivastused

Tähestik, sõnade häälimine

Õigekiri

Hindamine:

Õpilase ja tema vanema jaoks antakse õppeprotsessis osavõtu ja oskuste taseme kohta tagasisidet Stuudiumi kaudu.

Õpilaste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid.

Kirjalikku tagasisidet antakse kõigi osaoskuste kohta (lugemine, kuulamine, kirjutamine, rääkimine) vähemalt kord kuus.

Arvestuslike tööde (kontrolltööde) tagasisides tuuakse välja töö teema ja sooritusprotsent. Lisaks kirjeldatakse õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi. Esitatakse ettepanekuid

edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

Kokkuvõttev hinnang antakse õpilasele õppeaasta lõpus.

Lõiming ja läbivad teemad:

Läbivad teemad:

Mina ja teised - Enese ja kaaslase tutvustus, tervitamine, hüvastijätmine, tänamine, palumine, vabandamine, valikute pakkumine. Enda ja kaaslaste kohta käiva info küsimine, vastamine.

Kodu ja lähiümbrus – Pereliikmed ja sugulased, kodu asukoht. Kodu- ja metsloomad. Kodu sisustus. Erinevad ruumid. Linn ja maa. Erinevad ehitised ja kohad. Erinevad poed, paigad linnas ja maal.

Kodukoht - Eesti ja Ühendatud Kuningriigid. Riigid, rahvused, sümbolid. Aastaajad ja kuud. Ilm. Pühad.

Igapäevaelu - Õppevahendid, loomad ja linnud, toiduained, liiklusvahendid, igapäevased tegevused kodus ja koolis. Pere, koduloomad, tähestiku õppimine. Numbrid, tähestik, tähthaaval ütlemine. Riietusesemed ja nende kirjeldamine. Kell ja kellaaja küsimine, välimuse kirjeldamine. Keha osad. Haigeks ja terveks olemine. Nädalapäevad. Toiduained ja riietusesemed. Käitumine kaupluses.

Vaba aeg - Mängud kodus ja koolis. Muusika ja kunstiga tegelemine. Suhtlemine kaaslastega. Lauamängud, rütmisalmid. Sünnipäev ja selle tähistamine. Linn ja maa. Tegevused pärast kooli. Tegevused õues erinevatel aastaaegadel.

Lõiming:

Emakeel, matemaatika, loodus-ja inimeseõpetus, kunst, muusika, liikumisõpetus

Pädevused:

Väärtuspädevus - Teiste kultuuride väärtustamine nende tundma õppimise kaudu. Tervislike eluviiside väärtustamine. Traditsioonid, teiste kultuuride tunnustamine.

Sotsiaalne pädevus - Mängude, rühm- ja paaristöö kasutamine arendab sotsiaalset pädevust.

Enesemääratluspädevus - Mina kui keeleõppija, minu oskused, tugevused ja nõrkused.

Õpipädevus - Tutvumine õpikuga, häälduśmärkide ja sõnade kirjapildiga.

Suhtluspädevus - Erinevate kahekõnede ja rütmisalmide harjutamise käigus omandatakse

esmased suhtlemisfraasid (tervitamine, tutvustamine, tänamine, vabandamine jne).

Ettevõtlikkuspädevus - Läbi paaris- ja rühmatööde ning mängude arendatakse õpilaste julgust suhelda ja kasutada võõrkeelt.

Matemaatiline pädevus - Numbrite nimetused inglise keeles, telefoni numbrid.

2.1 Ainekava. Inglise keel II kooliaste

Inglise keele ainekava lähtub kooli alusväärtustest, milleks on vaimsus, koostöö, vastutus ja tervis. Inglise keele õpe aitab arendada loovat, avatud ja koostöövõimelist inimest, kes on vastutustundlik teiste inimeste ja keskkonna suhtes, tähtsustab enda ja teiste vaimset ning füüsilist tervist. Väärtustades eesti kultuuri, tunneb teisi kultuure ja on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes. Inglise keele õppe põhieesmärkideks on anda teadmisi, arendada oskusi ja vilumusi ning kasvatada iseseisvat õppijat. Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasi ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima ning seostama igapäevase eluga. Inglise keele õppes arvestatakse õpilase individuaalsust, terviseseisundit, kogemusi, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane. Sellest olenevalt luuakse võimalus õppeprotsessis osalemiseks ja erinevate sotsiaalsete suhetega toimetulemiseks kogukonnas. Inglise keele õpet toetavad koolis kasutusel olevad diferentseeritud hindamismeetodid ning tugimeetmed.

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A2-tasemel, mis tähendab, et ta:

- mõistab üldjoontes lühikest lihtsat igapäevasuhtlust, kui kõneldakse aeglaselt ja selgelt;
- mõistab väga lihtsat selge ülesehitusega ettekannet või esitlust tuttaval teemal, kui seda illustreeritakse slaidide, konkreetsete näidete või diagrammidega ja kõneldakse aeglaselt, selgelt ning vajaduse korral korrates;
- mõistab lühikeste lihtsate ja selgete sõnumite või teadaannete põhisisu;
- osaleb lihtsas igapäevasuhtluses, kui see seisneb otseses infovahetuses tuttaval teemal;
- kirjeldab lihtsate lausetega ennast, oma perekonda, teisi inimesi, kohti ja asju;
- räägib lihtsate lausetega oma huvidest ja eelistustest ning varem toimunud ja tulevastest tegevustest;
- esitab lihtsat eelnevalt ettevalmistatud ja päheõpitud teksti;
- kasutab prosoodilisi vahendeid (rõhku, intonatsiooni, rütmi) võrdlemisi hästi tuttavate

igapäevaste sõnade ja fraaside hääldamisel;

- mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades;
- leiab lühikestest tarbetekstidest teatud harjumuspärast teavet;
- mõistab lihtsaid tekste, isiklikke e-kirju või postitusi, kui teema on tuttav;
- mõistab olulist teavet lühiuudises;
- kirjutab lühikesi lihtsaid teateid, e-kirju ja tekstisõnumeid;
- kirjutab lihtsaid tekste tuttaval teemal, väljendades oma muljeid ja arvamusi;
- kirjeldab toimunud ja kavandatud tegevusi;
- ühendab lauseid enamkasutatavate sidesõnadega.

4. KLASS

Õpitulemused:

- saab aru lihtsamatest tekstidest õpitud sõnavara piires;
- suudab suhelda igapäevastes situatsioonides õpitud dialoogide abil;
- tunneb viisaka suhtlemise reegleid ja väljendeid inglise keeles; 4) märkab kultuuride erinevust ja on salliv nende suhtes;
- huvitub oma silmaringi laiendamisest inglise keele kaudu ja oskab kasutada erinevaid infoallikaid;
- omab teadmisi Ühendkuningriigi kultuurist ning oskab rääkida samadel teemadel Eestist;
- on võimeline koostama lihtsaid tekste õpitud teemadel.

Õppesisu:

Kõnearendus -, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad:

Mina: nimi, vanus, välimus, kehaosad, riietus, lemmiktegevused.

Perekond ja kodu: pereliikmed, sugulased, aadress, maja, korter, aed, õu. Sõbrad: nimi, vanus, elukoht, välimus, ühised tegevused.

Keskkond, kodukoht, Eesti: aastaajad ja ilm; loomad, linnud, taimed. Igapäevased tegevused: söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine.

Õppimine ja töö: koolipäev, sõbrad, õpetajad, õppeained, õpioskused, kooliruumid, õppevahendid, koolivaheajad, ametid.

Harrastused ja kultuur: huvialad, mängud, sport, muusika, raamatud, reisimine, pühad.

Keeleteadmised:

Nimisõna: ainsus ja mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad, erandlik mitmus (man/men, tooth/teeth), aluse ja öeldise ühildumine, omastav kääne.

Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine; enamkasutatavad väljendid artiklitega ja ilma.

Omadussõna: omadussõna ühildumine nimisõnaga, võrdlusastmed, omadussõnade võrdlemine (as…as, more…than); tarindid too + adjective.

Arvsõnad ja mõõtühikud: põhi- ja järgarvud; kellaaeg, kuupäev, aasta.

Asesõna: isikulised asesõnad ja omastavad asesõnad (omadussõnalised vormid my, your jt), näitavad asesõnad this, that, these, those, küsivad asesõnad, umbmäärased asesõnad some, any, no ja nende liitvormid.

Tegusõna: põhitegusõna ja abitegusõna (be, have, do), modaaltegusõna (can, must = have to, may).

Tegusõna vormistik: üldajad (Present,Past), kestvad ajad (Present Progressive), käskiv kõneviis; tarindid to + infinitive, want to + verb (I want to help my mum).

Määrsõna: sagedusmäärsõnad always, never, sometimes, again; järjestavad määrsõnad first, next, then, before, after, later, so.

Sidesõna: and, but, that, or, when.

Eessõna: enamkasutatavad eessõnad (in, on, at, in front of,behind, with, over, under, to, by, up, down, from, after, before, next to); eessõnalised väljendid (interested in, good/bad at, next to, in the middle).

Lauseõpetus: lihtlaused, sõnajärgjaatavas, eitavas ja küsivas lauses, lühivastused. **Sõnatuletus:** liitsõnad, arvsõna tuletusliited -teen ja –ty.

Tähestik: tähtede nimed ja sõnade häälimine (spelling).

Õigekiri: suur ja väiketäht, nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed, verbi vormid; kirjavahemärgid:punkt, küsimärk, hüüumärk, ülakoma.

Hindamine:

II kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine,

kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas võõrkeeles, isegi kui eneseväljendusoskus on piiratud.

Õpilase ja tema vanema jaoks antakse õppeprotsessis osavõtu ja oskuste taseme kohta tagasisidet Stuudiumi kaudu. Õpilaste hindamisel kasutatakse nii hindeid, kui ka suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid.

Õpilase teadmisi hinnatakse viiepallisüsteemis, kus hinne "5" on "väga hea", hinne "4" on "hea", hinne "3" on "rahuldav", hinne "2" on puudulik ja "1" on nõrk. Hindele lisandub kirjalik tagasiside, milles tuuakse välja töö teema ja sooritusprotsent. Lisaks kirjeldatakse õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi. Esitatakse ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

Kokkuvõtvaid hindeid antakse õpilasele kaks korda õppeaasta jooksul (jaanuaris ja juunis).

Lõiming ja läbivad teemad:

Läbivad teemad:

Igapäevaelu. Õppimine ja töö – Minu kool ja klassikaaslased; suhted koolis; klassireeglid. Igapäevased kodused tegevused. Koolipäev ja päevakava, tegevused nädala jooksul, treeningud. Nädal ja selle planeerimine. Külaskäik. Riietusesemed. Toiduained ja söögikorrad, toitumisharjumused. Pereliikmete võrdlemine. Ohtlikud olukorrad ja turvalisus. Tervis ja ohutus. Tee küsimine ja juhatamine. Kaardi kasutamine.

Riigid ja nende kultuur – Sugulased ja pereliikmed. Härjapõlvlase legend.

Mina ja teised – Suhted sõpradega ja lähikondlastega. Abistamine ja viisakas käitumine. Oma tunnete kirjeldamine minevikus. Viisakas käitumine sünnipäeval, õnne soovimine.

Kodu ja lähiümbrus – Sugulased, pereliikmed ja nende vanus ning ametid/tegevused. Igapäevased tööd ja tegemised linnas ja maal. Kodused toimetused argipäevadel ja nädalavahetusel.

Kodukoht Eesti – Eesti loodus ja loomad. Ilmastiku nähtused. Käitumine looduses. Elu linnas ja maal. Kodu-ja metsloomad. Taimed.

Vaba aeg – tegevused väljaspool kooli ja kodu. Vaba aja veetmise viisid. Tsirkus. Sport ja hobid.

Piknik. Vaba aja veetmise võimalused talvel (talispordialad), looduses, suvel (tegevused rannas).

Lõiming:

eesti keel, võõrkeeled, inimeseõpetus, matemaatika, muusika; kunst; liikumisõpetus; käsitöö; tehnoloogiaõpetus

Pädevused:

Suhtluspädevus - lihtküsimuste küsimine, küsimustele vastamine, iseendast rääkimine ja kirjutamine. Oma vanuse ütlemine ja küsimine, kellaaja ja aadressi küsimine. situatsioonidele vastavate keelevahendite kasutamine. asjade asukoha kirjeldamine, oma seisukohtade väljendamine ja kodu kirjeldamine. meeldivuse ja vihkamise väljendamine, kellaaja küsimine ja ütlemine, klassireeglite sõnastamine ja kirjutamine. Oma pereliikmest või lemmikloomast rääkimine ja sõbrast kirjutamine. Sõnade tähenduse küsimine ja vastamine, esemete palumine, kuude kohta kirjutamine. Väljendid spordi kohta, pallimängust rääkimine, esemete ja inimeste võrdlemine, pere ja sportlikest tegevustest kirjutamine. Ettepanekud ja nende kohta küsimine, pere ja kaaslaste võrdlemine ,perest rääkimine ülivõrdes. Oskus kutsuda abi, rääkimine endast minevikus ja küsimine mineviku sündmuste kohta, oma emotsioonide kirjeldamine. Küsimine ja rääkimine ilma kohta, aastaaegadest kirjutamine. Õnnesoovid sünnipäevaks, viisakusväljendid söögilauas, sünnipäeval, kutse kirjutamine. Tee küsimine ja juhatamine. Erinevad naljakad küsimused, tabeli kirjeldamine ja kokkuvõtte kirjutamine. Küsimused vaba aja veetmise kohta.

Enesemääratluspädevus – Mina ja minu suhted kaaslastega. Mina oma tegevuse planeerijana. Minu nädalakava. Mina ja naljas, suhe huumoriga.

Kultuuri-ja väärtuspädevus – Oma seoste tajumine ja väärtustamine teiste inimestega. Klassireeglite ja viisaka käitumise olulisus. Inglisekeelse kultuuri ja kirjanduse väärtustamine. Kultuuriline identiteet ja erinevad tähtpäevad.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus – Koostöö teiste inimestega erinevates situatsioonides. Heade suhete olulisus. Pereliikmed ja nende roll ühiskonnas. Turvalisus. Valmisolek ohuolukorras. Nalja tegemiseks õige aja ja koha valimine.

Ettevõtlikkuspädevus – Ühistegevuste korraldamine, eesmärkide seadmine ning nende ellu viimine. Sport kui suhtlemist ja koostööd julgustav vahend. Elu tähtsusest maal ja talus.

Õpipädevus – Oskus planeerida oma aega päeva ja nädala lõikes. Oskus teha tööd rühmas. Kordamine ja selle olulisus ning enesereflektsioon.

Loodusainete pädevus – Keskkonnasäästlik toimetamine looduses, matkatarkused. Kaardi lugemise oskus ja selle arendamine.

Matemaatikapädevus – Ruumide numbrid. Arvud vanuses, kellaajas ja aadressis.

5. KLASS

Õpitulemused:

- saab aru lihtsamatest tekstidest õpitud sõnavara piires;
- suudab suhelda igapäevastes situatsioonides õpitud dialoogide abil;
- tunneb viisaka suhtlemise reegleid ja kasutab õpitud väljendeid inglise keeles;
- märkab enda ümber kultuuride erinevust ja on salliv nende suhtes;
- 5) huvitub oma silmaringi laiendamisest inglise keele kaudu ja oskab kasutada erinevaid infoallikaid;
- omab teadmisi Ühendkuningriigi ja teiste maade kultuurist, kus on inglise keelt kõnelev elanikkond ning oskab rääkida samadel teemadel kultuurist Eestis;
- koostab lihtsaid tekste õpitud teemadel (kooliaasta lõpuks valmib raamat õpilase huvidest, hobidest ja tegevustest).

Õppesisu:

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad:

Mina: nimi, vanus, välimus, kehaosad, riietus, lemmiktegevused.

Õpitavad keelt kõnelevad maad: Ühendatud Kuningriik, Ameerika Ühendriigid, Kanada, Austraalia, Uus- Meremaa) keel, pealinn, tähtsamad pühad

Perekond ja kodu: pereliikmed, sugulased, aadress, maja, korter, aed, õu

Sõbrad: nimi, vanus, elukoht, välimus, ühised tegevused

Keskkond, kodukoht: Aastaajad ja ilm; loomad linnud, taimed; Eesti asukoht, keel, pealinn, sümbolid

Igapäevased tegevused: söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine

Õppimine ja töö: koolipäev, sõbrad, õpetajad, õppeained, õpioskused, kooliruumid,

õppevahendid, koolivaheajad, ametid

Harrastused ja kultuur: huvialad, mängud sport, muusika, raamatud, reisimine

Keeleteadmised:

Nimisõna: ainsus ja mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad, erandlik mitmus, aluse ja öeldise ühildumine,

Omastav kääne

Artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, enamkasutatavad väljendid artikliga ja ilma;

Omadussõna: omadussõna ühildumine nimisõnaga, võrdlusastmed;

Arvsõnad ja mõõtühikud: põhi- ja järgarvud, lihtmurrud (pool ja veerand), kellaaeg, kuupäev, aasta, pikkus, kaal, kaugus;

Asesõna: isikulised asesõnad ja omastavad asesõnad (my, your jt), näitavad asesõnad (this, that, these, those), küsivad asesõnad, umbmäärased asesõnad (some);

Tegusõna: põhitegusõna ja abitegusõna (be, have, do), modaaltegusõna (can, must= have to), enamkasutatavad reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad;

Tegusõna vormistik: üldajad (Present and Past Simple), kestvad ajad (Present and Past Progressive); the Future Simple, Present Perfect;

Määrsõna: sagedusmäärsõnad always, never, ever, sometimes, again; järjestavad määrsõnad first, next, then before, after, later; määrsõnad liitega –ly (quickly, suddenly);

Sidesõna: and, but, that, or, when;

Eessõna: enamkasutatavad eessõnad (in, on, at, in front of, behind, under, to, by, up, after, before, next to, past), eessõnalised väljendid (next to, in the middle, good/ bad at, at the top);

Lauseõpetus: lihtlaused, sõnajärg jaatavas,eitavas, küsivas lauses, lühilaused;

Sõnatuletus: liitsõnad, arvsõna tuletusliited -teen ja -ty, nimisõna tuletusliited -er, määrsõna tuletusliide -ly;

Tähestik: tähtede nimed ja sõnade häälimine;

Õigekiri: suur ja väike täht, nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed, verbi vormid; kirjavahemärgid: punkt, küsimärk, hüüumärk, ülakoma.

Hindamine:

II kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas võõrkeeles, isegi kui eneseväljendusoskus on piiratud.

Õpilase ja tema vanema jaoks antakse õppeprotsessis osavõtu ja oskuste taseme kohta tagasisidet Stuudiumi kaudu. Õpilaste hindamisel kasutatakse nii hindeid, kui ka suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid.

Õpilase teadmisi hinnatakse viiepallisüsteemis, kus hinne "5" on "väga hea", hinne "4" on "hea", hinne "3" on "rahuldav", hinne "2" on puudulik ja "1" on nõrk. Hindele lisandub kirjalik tagasiside, milles tuuakse välja töö teema ja sooritusprotsent. Lisaks kirjeldatakse õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi. Esitatakse ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

Kokkuvõtvaid hindeid antakse õpilasele kaks korda õppeaasta jooksul (jaanuaris ja juunis).

Lõiming ja läbivad teemad:

Läbivad teemad:

Igapäevaelu. Õppimine ja töö - õppimine interneti vahendusel ja praktilise tegevuse kaudu; pereliikmete ametid, kelleks tahame saada;

käitumine klassis, tegevused (võistlus) tunnis; kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused; õhtu perega; käitumine koolis; õpetaja ja õpilase vahelised suhted; mängufestivali korraldamine; keele õppimine ja õpetamine; heategevusliku ürituse korraldamine, koolipäev; ametid, väärtused ja kõlblus; tervis ja ohutus; kodutööd; haigla ja sealne personal; naabrid; tehnoloogia; uute teadmiste omandamine lähtudes oma kollektsioonist; erinevad elukutsed ja tegevusalad; lemmikloomaga kaasnevad kohustused; taskuraha planeerimine

Vaba aeg - puhkus ja tegevused rannas; vaba aja veetmise viisid; tegevused aias ja kodus; turistina Londonis; erinevad mängud ja seltskondlikud tegevused; tegevused jõuluvaheajal; turistina New Yorgis; uudne tehnoloogia; reisimine, sisseostude tegemine; kollektsioneerimine; koogi valmistamine; tegelemine lemmikloomadega; sportlikud tegevused ja mängud

Riigid ja nende kultuur - tuntud võistlus Põhja-Ameerikas; kohanimed (Alaska, Whitehorse, Fairbanks, Yukoni jõgi); päritolu Lõuna-Prantsusmaalt; Ühendkuningriik, Inglismaa, Põhja-Iirimaa, Wales, Šotimaa, Thames; Ameerika Ühendriigid, pealinn, suuremad linnad, sümbolid, tähtpäevad; suurlinn New York, Central Park, monumendid, pilvelõhkujad; Austraalia, asukoht, rahvaarv, suuremad linnad, pealinn, loodus, rahvuspargid

Mina ja teised - ühised tegevused sõpradega; enese tutvustamine:

iseloom, välimus, enesetunne; suhted sõpradega ja lähikondsetega; viisakas käitumine; hea ja halb iseloom; ohutu liiklemine; enesetunne ja tervis; uute sõprade leidmine

Kodu ja lähiümbrus - erinevad kodukohad; kodukoha vahetamine; sugulased; igapäevased kodused tööd ja tegemised; materjalide taaskasutus; loodushoid; kodu teises riigis; loodus; loomad; naabrid

Kodukoht Eesti - Eesti ja Eesti linnad; nende asukoht kaardil; laulupidu; pealinn; Läänemeri; oma kodulinna kirjeldamine

Lõiming: eesti keel, matemaatika, inimeseõpetus, loodusõpetus, kodundus, liikumisõpetus, geograafia, kunstiõpetus, kirjandus, tehnoloogiaõpetus, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, muusikaõpetus

Pädevused:

Suhtluspädevus - uue huviala tutvustamine, kaasa kutsumine, loa küsimine, tänuteksti koostamine; kodu(koha) kohta küsimine ja vastamine; kodust kirjutamine; teksti mõistmine, loetud teksti põhjal koostatud lausete lõpetamine, kuuldud teksti põhjal küsimustele vastamine, lühisõnumi kirjutamine; kodukoha tutvustamine, Eestist kirjutamine; enda ja oma kaaslase välimuse ja iseloomu kirjeldamine nii suuliselt kui ka kirjalikult; kiri sõbrale; jõulukaardi kirjutamine, jõuludest kirjutamine; märksõnade abil teksti jutustamine; kutse kirjutamine; postkaardi kirjutamine; heade paranemissoovidega kaardi kirjutamine; oma nädalast kirjutamine; teksti puuduolevate sõnaühendite lisamine; oma nädalast kirjutamine; tekstist spetsiifilise sõnavara leidmine; lühikese teate kirjutamine; teksti lõikudele sobivate pealkirjade leidmine, lemmikloomas kirjutamine, piltidel kujutatud tegevuse kirjeldamine, suveplaanidest kirjutamine

Kultuuri –ja väärtuspädevus - kodukoht Britannias ja Põhja-Kanadas; elukoht; aadress; oskuste arendamine (spelling bee – sõnade tähthaaval ütlemise võistlus);

taaskasutus; ilumeele arendamine; ümbruse korrashoidmine; asjade jagamine; elukeskkond Eestis ja Britannias; teiste maade mängude kaasamine oma festivalil; teisest rahvusest sõbrale oma mängude tutvustamine; puudustkannatavate inimeste märkamine ja nende abistamine; lubaduste andmine ja nendest kinnipidamine; Ameerika Ühendriikide kultuuripärandi tundmaõppimine ja väärtustamine; suhted teiste inimestega; heade suhete väärtustamine läbi iiri rahvajutu; suhted looduse ja loomadega; elukeskkonna väärtustamine ja tundmaõppimine

Ettevõtlikuspädevus - internetist õppimin;, kalale minek; elukoha vahetus, ametid; ühistegevuse planeerimine ja korraldamine; heategevusürituse planeerimine ja korraldamine; õpitud muinasjutu põhjal näidendi koostamine; lemmikloomanäitusel osalemine ja / või selle korraldamine; sisukas vaba aja veetmine suvevaheajal, uue mängu loomine

Õpipädevus - tähestik, sõnade tähthaaval ütlemine; ürituse korraldamine, selleks vajamineva info hankimine; kollektsioon kui uute teadmiste allikas, kunsti- ja loodusteadlikkuse arendamine; retseptide põhjal toitude valmistamine; tabelist teabe hankimine

Matemaatikapädevus - maja- ja korterinumber; kuupäevad, järgarvud; aastaarvud; kõrgused meetrites, vanused aastates, korruste arvud; kellaajad; osadeks jagamine; taskuraha kulutamine ja kogumine

Sotsiaalne ja kodanikupädevus - nimede tähthaaval ütlemine; enese kohta info ütlemine; kohaloleku kohta küsimine ja vastamine; eriküsimuste esitamine ja nendele vastamine; pildi kohta lausete kirjutamine; enda järelt koristamine, peresisene koostöö; eneseteostus festivali korraldajana, koostöö; rollimängud, näidendi esitamine; paaristöö, dialoogide koostamine; rühmatöö

Enesemääratluspädevus - oma nõrkade iseloomuomaduste mõistmine; enda ja oma pereliikmete korraharjumuste kirjeldamine; oskus ennast ja oma kaaslasi hinnata ja kirjeldada; analüüsida enda ja kaaslaste tugevaid ja nõrku külgi; tervete eluviiside järgimine; oma eksimuste teadvustamine, teiste kogemustest õppimine;

kaaslastega arvestamine ja nendega oma asjade jagamine; oma tarbimis- ja säästmisharjumuste analüüs

6. KLASS

Õpitulemused:

•mõistab üldjoontes lühikest lihtsat igapäevasuhtlust, kui kõneldakse aeglaselt ja selgelt;

- mõistab väga lihtsat selge ülesehitusega ettekannet või esitlust tuttaval teemal, kui seda illustreeritakse slaidide, konkreetsete näidete või diagrammidega ja kõneldakse aeglaselt, selgelt ning vajaduse korral korrates;
- mõistab lühikeste lihtsate ja selgete sõnumite või teadaannete põhisisu;
- osaleb lihtsas igapäevasuhtluses, kui see seisneb otseses infovahetuses tuttaval teemal;
- kirjeldab lihtsate lausetega ennast, oma perekonda, teisi inimesi, kohti ja asju;
- räägib lihtsate lausetega oma huvidest ja eelistustest ning varem toimunud ja tulevastest tegevustest;
- esitab lihtsat eelnevalt ettevalmistatud ja päheõpitud teksti;
- kasutab prosoodilisi vahendeid (rõhku, intonatsiooni, rütmi) võrdlemisi hästi tuttavate igapäevaste sõnade ja fraaside hääldamisel;
- mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades;
- leiab lühikestest tarbetekstidest teatud harjumuspärast teavet; 11) mõistab lihtsaid tekste, isiklikke e-kirju või postitusi, kui teema on tuttav;
- mõistab olulist teavet lühiuudises;
- kirjutab lühikesi lihtsaid teateid, e-kirju ja tekstisõnumeid;
- kirjutab lihtsaid tekste tuttaval teemal, väljendades oma muljeid ja arvamusi;
- kirjeldab toimunud ja kavandatud tegevusi;
- ühendab lauseid enamkasutatavate sidesõnadega.

Õppesisu:

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad:

MINA: nimi, vanus, välimus, kehaosad, riietus, lemmiktegevused.

ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: Ühendatud Kuningriik, Ameerika Ühendriigid, Kanada, Austraalia, Uus- Meremaa-keel, pealinn, tähtsamad pühad

PEREKOND JA KODU: pereliikmed, sugulased, aadress, maja, korter, aed, õu

SÕBRAD: nimi, vanus, elukoht, välimus, ühised tegevused

KESKKOND; KODUKOHT; EESTI: aastaajad ja ilm; loomad linnud, taimed; Eesti asukoht, keel, pealinn, sümbolid

IGAPÄEVASED TEGEVUSED: söögikorrad, liiklus ja liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine

ÕPPIMINE JA TÖÖ: koolipäev, sõbrad, õpetajad, õppeained, õpioskused, kooliruumid, õppevahendid, koolivaheajad, ametid

HARRASTUSED JA KULTUUR: huvialad, mängud sport, muusika, raamatud, reisimine

Keeleteadmised:

Tegusõna BE: (am, is, are/ was, were) põhitegusõna, abitegusõna (BE/HAVE/ DO); enamkasutatavad reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad(I, II põhivorm); modaaltegusõna can, must, have to, may

Tegusõna vormistik: Present Simple, Past Simple, Future Simple; Present Continuous, Past Continuous, Present Perfect, going to –tulevik, want to+ verb; tarindid to + infinitive, käskiv kõneviis

Sidesõna: and, because, but,so, when

Omadussõna võrdlemine: algvõrre, keskvõrre, ülivõrre, as...as; more...than; tarindid too+ adjective, omadussõna ühildumine nimisõnaga; not + adjective + enough

Artikkel: a, an, the, artikli puudumine, enamkasutatavad väljendid artiklitega ja ilma

Nimisõna: ebareeglipärane mitmus, aluse ja öeldise ühildumine, omastav kääne **Arvsõnad:** põhi- ja järgarvud, kellaaeg, kuupäev, aasta, osa tervikust (pool ja veerand, 2 out of 10); pikkus, kaal, kaugus

Asesõna: isikulised asesõnad ja omastavad asesõnad(my, your), näitavad asesõnad (this, that, those, these) umbmäärased asesõnad some, any, no ja nende liitvormid

Määrsõna: sagedusmäärsõnad, järjestavad määrsõnad(first, next, before...); määrsõnad liitega –ly(quickly); ebareeglipärased määrsõnad(fast)

Eessõna: enamkasutatavad eessõnad (in, on, at, in front of, behind, with, for, to, up, about),, eessõnalised väljendid

Lauseõpetus: Lihtlaused, sõnajärg jaatavas, eitavas, küsivas lauses; lühivastused, siduvad laused (people, who..)

Sõnatuletus: arvsõna tuletusliited –teen ja –ty; nimisõna tuletusliited –er ja –or; määrsõna tuletusliide -ly

Tähestik: tähtede nimed ja sõnade häälimine

Õigekiri: suur ja väike täht, nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed, verbi vormid, kirjavahemärgid

Hindamine:

II kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas võõrkeeles, isegi kui eneseväljendusoskus on piiratud.

Õpilase ja tema vanema jaoks antakse õppeprotsessis osavõtu ja oskuste taseme kohta tagasisidet Stuudiumi kaudu. Õpilaste hindamisel kasutatakse nii hindeid, kui ka suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid.

Õpilase teadmisi hinnatakse viiepallisüsteemis, kus hinne "5" on "väga[TJ1] hea", hinne "4" on "hea", hinne "3" on "rahuldav", hinne "2" on puudulik ja "1" on nõrk. Hindele lisandub kirjalik tagasiside, milles tuuakse välja töö teema ja sooritusprotsent. Lisaks kirjeldatakse õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi. Esitatakse ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

Kokkuvõtvaid hindeid antakse õpilasele kaks korda õppeaasta jooksul (jaanuaris ja juunis).

Lõiming ja läbivad teemad:

Läbivad teemad:

Igapäevaelu. Õppimine ja töö - Kodused toimingud suvel; Ühised tegevused; erinevad ametid; Isetegemine ja turvalisus; Poed ja kauplemine ning ostmine; Haigused, arstilkäik, kummalised juhtumised; Linn ja maa. Tee juhatamine. Turvalisus; prügi sorteerimine; Toiduained ja kokandus, söögiajad; majapidamistööd ; Olulised nutilahendused igapäevases elus.

Riigid ja nende kultuur - Ühendatud Kuningriik kui inglise keelt kõnelev riik; Ajaloolised sündmused ja faktid; Halloweeni tähistamine inglise keelt kõnelevates riikides; Iirimaa; Geograafilised nimed; Jõulude tähistamine Eestis ja mujal; Šotimaa kui inglise keelt kõnelev maa. Edinburgh; Greyfriars Bobby legend; Sebra tekkimise lugu; Heategevus Ühendatud Kuningriigis; Šokolaadi lugu. Toitumisharjumused meil ja mujal.

Mina ja teised - Suhted sõpradega, kaaslastega; viisakas käitumine; Suhted vanemate ja vanavanematega; Viisakas käitumine poes; Erinevad inimesed ja puuded; Tunded ja nendega hakkama saamine

Kodu ja lähiümbrus - Erinevad ametid peres ja suguvõsas; Erinevad poed. Harrods; Jõuludega seotud tegevused külas ja linnas; Sugulased. Kodu ümbrus, surnuaed; Erinevad paigad linnas ja maal; Loodushoid, säästlikkus ja käitumine looduses; Igapäevased tegevused õues; Reisimine ja käitumine ekskursioonil

Kodukoht Eesti – kirjutamine Eesti kohta; Eesti võrdluses teiste riikidega; tänavad ja hooned

Vaba aeg - Erinevad suvised tegevused; Vaba aja veetmise viisid. Mängud ja hobid; Erinevate tähtpäevade tähistamine; Nutiseadmete kasutamine vabal ajal; Reisimine ja vaba aja veetmine sõpradega.

Lõiming: Eesti keel, matemaatika, loodusained, inimeseõpetus, kirjandus, võõrkeeled, tehnoloogiaõpetus, ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunst, muusika, liikumisõpetus, informaatika;

Pädevused:

Suhtluspädevus - Vestlus ja küsimused suve kohta ja sellest kirjutamine; Viisakusväljendid; Parimast sõbrast kirjutamine; Julgustamine, juhiste andmine; Oma tegevusest kirjutamine; Info küsimine eluloo kohta ja küsimustele vastamine; Vanavanematest kirjutamine; Ettevalmitused ürituseks. Kutse kirjutamine; Viisakusväljendid poes; Kaubamaja kirjeldamine ja sellest kirjutamine; Ajaga seotud väljendite kasutamine; Kirjutamine Eesti kohta; Vestlus jõuludest. Jõulukaardi kirjutamine; Pereliikmed ja suhted. Sugupuust kirjutamine; Nõustumine ja mittenõustumine; Kaastunde avaldamine; Lemmikloomast kirjutamine; Inimeste tutvustamine, ankeedi põhjal kirjeldamine; Iseendast kirjutamine; Enesetunde kirjeldamine; Ühest juhtumi kirjeldus ja sellest kirjutamine; Tee juhatamine kasutades kaarti; Linna kaardist kirjutamine; Heategevast üritusest kirjutamine; Selgituse küsimine; Taaskasutustest kirjutamine; Viisakusväljendid kohvikus ja restoranis; Šokolaadist kirjutamine; Abi palumine ja pakkumine; Oma kodustest kohustustest kirjutamine; Vestlus nutiseadmete teemal; Oma meedia kasutusest kirjutamine; Väljendid lauamängu mängides; Oma suvest kirjutamine.

Kultuuri ja väärtuspädevus - Viisakas käitumine ja käitumisreeglid; Halloweeni tähistamine maailmas; Jõulude kombestik meil ja mujal; Perekonna olulisus; Lugupidamine teiste riikide

kultuurist; Mineviku väärtustamine; Sallivuse kasvatamine, erinevus rikastab; Heategevuse väärtustamine; Erinevate rahvaste toitude väärtustamine.

Ettevõtlikuspädevus - Õpilaste julgustamine isetegemisele; Kokkuhoidlikkus ja majandamine; Kodanikualgatuse olulisus

Õpipädevus - Uute oskuste omandamine ja kordamise olulisus; enesereflektsioon

Sotsiaalne ja kodanikupädevus - Laps ühiskonna ja pere liikmena; Ajaloolised sündmused ja nende mõju; Erinevate religioonide tunnustamine ja väärtustamine; Oskus käituda kurva sündmuse puhul; Kodanikualgatuse vajalikkus sebra tekkimise näitel; Iga inimese rolli väärtustamine.

Enesemääratluspädevus - Mina ja minu tegevused vaheajal; Oma pere ajaloo tundmine; Mina koht perekonnas, ühiskonnas; Mina võrreldes lähedaste ja kaaslastega; Mina ja minu tervis; Mina kui nutiseadmete kasutaja

Tehnoloogiaalane pädevus - Meisterdamine järgides juhiseid; Retsepti lugemine ja kasutamine; Uute tehnikaimede tutvustamine

Digipädevus - Uute tehnoloogiliste vahendite kasutamine ja väärtustamine.

Loodusainetealane pädevus - Geograafilised nimetused; Geograafilised mõisted; Kaardi tundmine ja kasutamine; Keskkonnasäästlik mõtteviis; Loodussäästlikkus reisides.

Matemaatikapädevus - Aastaarvud ja ajaühikud; Matemaatilised mõisted

2.3 Ainekava. Inglise keel III kooliaste

Inglise keele ainekava lähtub kooli alusväärtustest, milleks on vaimsus, koostöö, vastutus ja tervis. Inglise keele õpe aitab arendada loovat, avatud ja koostöövõimelist inimest, kes on vastutustundlik teiste inimeste ja keskkonna suhtes, tähtsustab enda ja teiste vaimset ning füüsilist tervist. Väärtustades eesti kultuuri, tunneb teisi kultuure ja on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes. Inglise keele õppe põhieesmärkideks on anda teadmisi, arendada oskusi ja vilumusi ning kasvatada iseseisvat õppijat.

Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasi ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima ning seostama igapäevase eluga. Inglise keele õppes arvestatakse õpilase individuaalsust, terviseseisundit, kogemusi, et õpilase õppekoormus oleks

ea- ja jõukohane. Sellest olenevalt luuakse võimalus õppeprotsessis osalemiseks ja erinevate sotsiaalsete suhetega toimetulemiseks kogukonnas. Inglise keele õpet toetavad koolis kasutusel olevad diferentseeritud hindamismeetodid ning tugimeetmed.

Inglise keele ainekava lähtub kooli alusväärtustest, milleks on vaimsus, koostöö, vastutus ja tervis. Inglise keele õpe aitab arendada loovat, avatud ja koostöövõimelist inimest, kes on vastutustundlik teiste inimeste ja keskkonna suhtes, tähtsustab enda ja teiste vaimset ning füüsilist tervist. Väärtustades eesti kultuuri, tunneb teisi kultuure ja on tolerantne erinevate kommete ja tavade suhtes. Inglise keele õppe põhieesmärkideks on anda teadmisi, arendada oskusi ja vilumusi ning kasvatada iseseisvat õppijat.

Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasi ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima ning seostama igapäevase eluga. Inglise keele õppes arvestatakse õpilase individuaalsust, terviseseisundit, kogemusi, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane. Sellest olenevalt luuakse võimalus õppeprotsessis osalemiseks ja erinevate sotsiaalsete suhetega toimetulemiseks kogukonnas. Inglise keele õpet toetavad koolis kasutusel olevad diferentseeritud hindamismeetodid ning tugimeetmed.

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse B1-tasemel, mis tähendab, et ta:

- mõistab olulist teavet autentses igapäevaelu tekstis;
- mõistab selge ülesehituse ja sõnastusega ning visuaalsete vahenditega illustreeritud esitlust või ettekannet;
- mõistab selge ülesehituse ja sõnastusega monoloogi, kui kõneldakse üsna aeglaselt;
- järgib üksikasjalikke juhtnööre, kui teema on tuttav;
- mõistab teadaandeid lennu- või muus jaamas, lennukis, bussis ja rongis, kui hääldus on selge, kõneldakse tavalise kiirusega ja taustamüra on minimaalne;
- avaldab arvamust, edastab ja küsib teavet igapäevaelu sündmuste või isiklike asjade kohta;
- kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning põhjendab ja selgitab lühidalt oma seisukohti ja plaane;
- toob esile tähtsamad sündmused selge ülesehitusega ja igapäevakeeles kirjutatud jutustuses ning selgitab nende tähtsust ja nendevahelisi seoseid;
- esineb ettevalmistanuna üldsõnaliselt endale tuttaval teemal, väljendudes võrdlemisi selgelt

ja arusaadavalt;

- vastab esinemisjärgsetele küsimustele, kuid võib paluda küsimust korrata;
- edastab oma sõnumi arusaadavalt, kuigi rääkimise ajal on märgata teiste keelte rõhu, intonatsiooni ja/või rütmi mõju;
- mõistab sündmusi, tundeid ja soove kirjeldavaid isiklikke kirju ja postitusi määral, mis lubab pidada regulaarset kirjavahetust;
- mõistab sageli esinevate sõnadega kirjutatud meediatekstides kohtade, sündmuste, selgelt väljendatud tunnete ja seisukohtade kirjeldusi;
- mõistab sündmustikku lihtsamates selge süžeega ilukirjandustekstides, mis koosnevad peamiselt sageli esinevatest sõnadest;
- kirjutab igapäevaseid tarbetekste;
- kirjeldab tegelikku või kujuteldavat sündmust või kavandatud tegevust;
- vahendab lihtsa seotud teksti abil kogemusi, kirjeldab tundeid ja reaktsioone ning põhjendab neid;
- kirjutab arutlust ja üksikasjalikke kirjeldusi mitmesugustel tuttavatel teemadel.

7. KLASS

Õpitulemused:

- on lähedal B1.1 keeletasemele;
- saab aru lihtsamatest originaaltekstidest;
- suudab suhelda igapäevastes situatsioonides;
- huvitub silmaringi laiendamisest inglise keele kaudu ja oskab kasutada erinevaid ingliskeelseid paber- ja elektroonilisi allikaid info hankimiseks;
- suudab jälgida eakohaseid filme ja telesaateid, kui neis ei kasutata keerulist keelt;
- suudab koostada lihtsat teksti õpitud teemadel,
- omab teadmisi Ühendkuningriigi kultuurist ja eluolust õpitu piires ja on huvitatud lisainfo hankimisest;
- oskab rääkida samadel teemadest Eestist;
- väärtustab erinevate kultuuride omapärasid;
- oskab kirjeldada kogemusi erinevatel tuttavatel teemadel ja põhjendada lühidalt oma seisukohti;
- tunneb viisaka suhtlemise reegleid inglise keeles ja tunneb vastavaid õpitud väljendeid

Õppesisu:

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad:

MINA: iseloom , huvid ,võimed , oskused, harjumused, tervis

ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: sümbolid, kultuuritavad, kombed

PEREKOND JA KODU: suhted perekonnas, ühistegevused, taskuraha

SÕBRAD: erinevad iseloomud, suhted sõpradega: sõnapidamine, sõprus, ausus, konfliktid ja nende lahendamine.

KESKKOND; KODUKOHT; EESTI : ilmastik, keskkonnasõbralik käitumine; kodukoht, kultuuritavad ja kombed; Eestimaa loodus ja vaatamisväärsused

IGAPÄEVASED TEGEVUSED: kodused majapidamistööd; söömine kodus ja väljaspool kodu; liiklemine

ÕPPIMINE JA TÖÖ: kool ja klass, õpioskused, edasiõppimine, kutsevalik, tulevane töö

HARRASTUSED JA KULTUUR: kino, teater, ilukirjandus, kollektsioneerimine; meedia: televisioon, raadio, ajakirjandus, Internet

MAAILM: Euroopa maad: riigi nimi, pealinn, rahvused, keeled

Keeleteadmised:

Nimisõna: omastav kääne, erandlik mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad

Artikkel: Umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine enamkasutatavaid väljendeid artiklitega ja ilma, artiklite kasutamine isikunimede ja geograafiliste nimedega

Omadussõnad: võrdlusastmed, tarindid not.....enough omadussõnade kasutamine rahvusest ja kodakondsusest rääkides to, too....to;

Arvsõna: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastaarvud, telefoninumbrid, protsent; arvsõna 0 erinev lugemine; sidesõna and arvsõnades

Asesõna: enesekohased asesõnad, siduvad asesõnad(who, what, where, that); omastavate asesõnade absoluutvormid(mine, yours..), Much, many, little, few; asesõnad one, each other, none of them, all of them, some of them

Tegusõna: reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad; ajavormid – Present Simple, Past Simple, Future Simple, Present Continuous, Past Continuous, Present Perfect, käskiv kõneviis,

kaudne kõne

Modaalverbid- can, may, must= have to, should, could, would

To + infinitiiv, - ing vorm (Gerund)

Sidesõnad : and. that, or, but, if, because, after, before, until,both neither

Eessõnad: ajamäärustes kasutatavad eessõnad at, after, before, between, in.....;kohamäärustes esinevad eessõnad in at, on, behind, opposiet.....; viisimäärustes esinevad asesõnad by, on, in, with, without.....; enamkasutatavad eessõnalised väljendid look at, wait for...

Lauseõpetus: sõnajärg jaatavas,eitavas ja küsivas lauses; aja- ja sagedusmäärsõnade ning viisi- ja kohamääruste asetus lauses; it ja there lause algul

Sõnatuletus: järelliited-less; -ly

Kirjalik väljendusoskus: lühiessee, isiklik kiri, õnnitluskaart, lühireferaat

Hindamine:

III kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas võõrkeeles.

Õpilase ja tema vanema jaoks antakse õppeprotsessis osavõtu ja oskuste taseme kohta tagasisidet Stuudiumi kaudu.

Lõiming ja läbivad teemad:

Läbivad teemad:

Igapäevaelu. Õppimine ja töö - Erinevad toimetused suvel. Ühised tegevused; Viisakas käitumine, reeglite olulisus; Ametid ja kutsevalik; Kohustused majapidamises; Suhtlemine teeninduses; Kodused toimetused, aiatööd; Riietusesemed; Toiduained ja kokandus, suhtlemine teeninduses, retseptid; Tehnoloogia- ja õppimisvõimalused tulevikus.

Riigid ja nende kultuur - Iiri kirjaniku tutvustus; Tutvumine Briti kirjandusega; Ajaloolised sündmused ja faktid; Briti kirjaniku ja loomingu tutvustus; Ameerika kirjaniku ja loomingu tutvustus; Jõulude tähistamine Eestis ja mujal; London kui Ühendatud Kuningriigi pealinn; Briti kirjaniku ja loomingu tutvustus; Erinevate riikide vaatamisväärsused; Iirimaa kui inglise keelt

kõnelev maa; Toitumisharjumused meil ja mujal.

Mina ja teised - Oma suve kirjeldamine; Mina ja lugemine, oma arvamuse väljendamine; Oma käitumise analüüs; Tugevad ja nõrgad küljed; Mina ja erinevad meelelahutusvõimalused; Suhtumine ennetesse ja ebausku

Kodu ja lähiümbrus - Jõuludega seotud tegevused külas ja linnas; Oma kodukoha vaatamisväärtused; Igapäevased tegevused õues, aias; Reisi planeerimine

Kodukoht Eesti – Erinevate kultuuriobjektide kirjeldamine; Eesti ilma kirjeldamine, keskkonnahoidlik ja -säästlik käitumine; Eesti võrdluses teiste riikidega; Erinevad ajaloolised ja kultuuriväärtuslikud kohad; Eesti vaatamisväärsused, looduskaitse

Vaba aeg - Suvised vabaaja veetmise vormid; Lugemine kui meelelahutus

Kultuuriline mitmekesisus; Kirjandus ja kultuur, erinevad meediavahendid;

Erinevad meelelahutuse liigid, vaba aja veetmise vormid; Reisimine kui vaba aja veetmise vorm; Kultuuriline mitmekesisus ebausu teemal; Erinevad vaatamisväärtused; Tuleviku võimalused meelelahutuse ja meediavahendite vallas

Lõiming:

eesti keel ja kirjandus, loodusained, ajalugu, inimeseõpetus, võõrkeeled, ühiskonnaõpetus, matemaatika, kunstiained, tehnoloogia, muusika, liikumisõpetus/sport

Pädevused:

Suhtluspädevus - Vestlus suve kohta, e-kirja ja suvest kirjutamine; Väljendid arvamuse väljendamiseks ja küsimiseks, esitluse tegemine, lugemisest kirjutamine; Oma arvamuse avaldamine, tunnete kirjeldamine liblikast kirjutamine; Info küsimine ajalooliste sündmuste kohta ja küsimustele vastamine. Blogi sissekande kirjutamine; Küsimused ja väljendid lauamängu mängimisel; Rääkimine erinevatest töödest ja kohustustest, neist kirjutamine; Ilmaga seotud väljendite kasutamine, ilma kohta küsimine, oma toa kohta kirjutamine; Vestlus jõuludest. Tänukaard kirjutamine; Oma eelistustest rääkimine, suhtlemine pileti ostes, intervjuu läbiviimine, kokkuvõtte kirjutamine; Vaatamisväärtustest rääkimine, Londonist kirjutamine; Rääkimine headest ja halbadest ennetest, maskotist kirjutamine; Selgituste andmine rühmatöös, vestlus ja kirjutamine vaatamisväärsustest; Rühmatööna rääkimine oma kodukohast, looduskaunist kohast kirjutamine; Oma riietusest rääkimine, küsimine selle kohta. Soovituste andmine vahetusõpilasele; Rahvuspühadest rääkimine, saarest kirjutamine; Rääkimine

tulevikust ja plaanidest. Plaanidest kirjutamine; Muinasjuttude jutustamine, reisi kirjeldamine

Kultuuri ja väärtuspädevus - Lugemise olulisus inimese ja ühiskonna arengus; Jõulude kombestik meil ja mujal; Lugupidamine teiste riikide kultuurist ja kunstiväärtustest; Kultuuriline mitmekesisus; Loodus- ja kultuuriväärtuslike kohtade hoidmine; Aiatöödest rääkimine, küsimine selle kohta, aiasaadustest kirjutamine; Viisakusväljendid kohvikus ja restoranis; Soovituste kirjutamine

Ettevõtlikuspädevus - Reisi planeerimine

Õpipädevus - Uute oskuste omandamine ja kordamise olulisus; Sõnaraamatu kasutamine ja sõnade meelde jätmise tehnikad; enesereflektsioon

Sotsiaalne ja kodanikupädevus - Käitumisreeglite, heade kommete olulisus; Tööde ja kohustuste olulisus igapäevases elus; Kultuuriline mitmekesisus on hea; Erinevate religioonide tunnustamine ja väärtustamine; Kuidas käituda inimese kadumise puhul; Töö väärtustamine

Enesemääratluspädevus - Mina ja minu tegevused vaheajal; Mina ja lugemine, oma arvamuse väljendamine; Tugevad ja nõrgad küljed elukutse valikul; Mina ja meelelahutus; Erinevad ja sobivad viisid kordamiseks; Mina ja riietus; Minu valikud tulevikus

Tehnoloogiaalane pädevus - Köögitarvikud. Retsepti lugemine ja kasutamine; Erinevad tehnoloogiaalased võimalused tulevikus

Digipädevus - Interneti kasutamine esitluse tegemiseks; Interneti kasutamine info leidmiseks; Interneti kasutamine rühmatööks infoleidmisel; Interneti kasutamine retsepti leidmiseks

Loodusainetealane pädevus - Liblika elutsükkel ja selle kirjeldamine; Ilmastikuga seotud mõisted, peast arvutamine; Veeringega seotud loodusteaduslikud mõisted; Keskkonnasäästlik mõtteviis; Loodussäästlikkus reisides.

Matemaatikapädevus - Arvsõnad ja erinevad ühikud; Numbrite kasutamine kõnes ja kirjas; Arvsõnade ja ühikute kasutamine

8. KLASS

Õpitulemused:

- peaks olema omandanud B1.1 keeletaseme;
- saab aru lihtsamatest originaaltekstidest ja suutma nende põhjal koostada kokkuvõtet suuliselt;

- suudab suhelda igapäevastes situatsioonides, tundma viisaka suhtlemise reegleid ja väljendeid;
- oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle;
- kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki on märgata emakeele mõju;
- ettetulevad vead ei takista mõistmist;
- oskab kasutada erinevaid ingliskeelseid paber- ja elektroonilisi allikaid info hankimiseks;
- suudab jälgida eakohaseid filme ja telesaateid, kui neis ei kasutata keerulist erialast keelt, murret või slängi;
- oskab koostada tarbeteksti õpitud teemadel;
- omab teadmisi Ühendkuningriigi ja teiste inglise keelt kõnelevate maade kultuurist ja eluolust õpitu piires,
- oskab rääkida samadel teemadel Eestist,
- väärtustamb erinevate kultuuride omapärasid,
- oskab kirjeldada kogemusi erinevatel tuttavatel teemadel ja põhjendada lühidalt oma seisukohti suuliselt ja kirjalikult.

Õppesisu:

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad:

MINA :iseloom , huvid ,võimed , oskused, harjumused, tervis

ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: sümbolid, kultuuritavad, kombed

PEREKOND JA KODU: suhted perekonnas, ühistegevused, taskuraha

SÕBRAD: erinevad iseloomud, suhted sõpradega: sõnapidamine, sõprus, ausus, konfliktid ja nende lahendamine.

KESKKOND; KODUKOHT; EESTI : ilmastik, keskkonnasõbralik käitumine; kodukoht, kultuuritavad ja kombed; Eestimaa loodus ja vaatamisväärsused

IGAPÄEVASED TEGEVUSED : kodused majapidamistööd; söömine kodus ja väljaspool kodu; liiklemine

ÕPPIMINE JA TÖÖ : kool ja klass, õpioskused, edasiõppimine, kutsevalik, tulevane töö

HARRASTUSED JA KULTUUR : kino, teater, ilukirjandus, kollektsioneerimine; meedia: televisioon, raadio, ajakirjandus, Internet

MAAILM: Euroopa maad: riigi nimi, pealinn rahvused, keeled

Keeleteadmised:

Nimisõna: omastav kääne, erandlik mitmus, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad, aluse ja öeldise ühildumine

Artikkel: Umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine enamkasutatavaid väljendeid artiklitega ja ilma, artiklite kasutamine isikunimede ja geograafiliste nimedaega

Omadussõnad: võrdlusastmed, tarindid not.....enough to, too....to; omadussõnade kasutamine rahvusest ja kodakondsusest rääkides, omadussõna ühildumine nimisõnaga

Arvsõna: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastaarvud, telefoninumbrid, protsent; arvsõna 0 erinev lugemine; sidesõna and arvsõnades

Asesõna: enesekohased asesõnad, siduvad asesõnad(who, what, where, that); omastavate asesõnade absoluutvormid(mine, yours..), Much, many, little, few; asesõnad one, each other, none of them, all of them, some of them; rõhutavad ja siduvad asesõnad

Tegusõna: reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad; ajavormid – Present Simple, Past Simple, Future Simple, Present Continuous, Past Continuous, Present Perfect, Past Perfect; käskiv kõneviis, kaudne kõne, aegade ühildumine; passiiv: Present Simple, Past Simple

Modaalverbid- can, may, must= have to, should, could, would • To + infinitiiv, - ing vorm (Gerund)

Sidesõnad : and. that, or, but, if, because, after, before, until,both neither, (n)either.....(n)or, if, therefore

Eessõnad: ajamäärustes kasutatavad eessõnad at, after, before, between, in.....;kohamäärustes esinevad eessõnad in at, on, behind, opposite.....; viisimäärustes esinevad asesõnad by, on, in, with, without.....; enamkasutatavad eessõnalised väljendid look at, wait for...

Lauseõpetus: sõnajärg jaatavas,eitavas ja küsivas lauses; aja- ja sagedusmäärsõnade ning viisi- ja kohamääruste asetus lauses; it ja there lause algul

Sõnatuletus: ees- järelliited -less; -ly,-able, (t)ion,-ly,-iful,-less.un-,dis-,re-,im-

Kirjalik väljendusoskus: lühiessee,. , isiklik kiri, õnnitluskaart, lühireferaat ,teade, küllakutse

Õigekiri: suur j väike algustäht; nimisõna mitmuse lõpud, omadussõna võrdlusastmed; arvsõnad; määrsõnad; kirjavahemärgid

Hindamine:

III kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas võõrkeeles.

Õpilase ja tema vanema jaoks antakse õppeprotsessis osavõtu ja oskuste taseme kohta tagasisidet Stuudiumi kaudu.

Õpilase teadmisi hinnatakse viiepallisüsteemis, kus hinne "5" on "väga hea", hinne "4" on "hea", hinne "3" on "rahuldav", hinne "2" on puudulik ja "1" on nõrk.

Kokkuvõtvaid hindeid antakse õpilasele kaks korda õppeaasta jooksul (jaanuaris ja juunis).

Lõiming ja läbivad teemad:

Läbivad teemad:

Igapäevaelu. Õppimine ja töö - Edasiõppimine ja karjäärivalik; Igapäevaste kohustuste kirjeldamine; Turvalisus ja selle tagamine; Raha olulisus igapäeva elus; Rahaga ümber käimine. Aja planeerimine; Turvalisus ilutulestiku juures; Juhised heategevuslikuks ürituseks; Õppimine ja töötamine välismaal; Igapäevased tegevused; Liiklus ja turvalisus linnas; Aiatööd. Elukutse valiku võimalused

Riigid ja nende kultuur - Tutvumine Briti kirjandusega; Briti kuulsad kunstnikud; Briti kirjaniku ja loomingu tutvustus; Ameerika kirjaniku ja loomingu tutvustus; Muuseumid erinevates riikides; Londoni kooli tutvustus; Inglise kirjaniku ja loomingu tutvustus; Nimed inglise keelt kõnelevates maades ja mujal; Austraalia kui inglise keelt kõnelev maa; Ameerika suurlinnad.

Mina ja teised - Sõprus ja sõbraks saamine; Mina ja sportlik eluviis; Tugevad ja nõrgad küljed, eneseanalüüs; Inimeste vahelised suhted; Mina ja suhted kaaslastega

Kodu ja lähiümbrus - Vaatamisväärsused ja nende tutvustamine; Kodukoha vaatamisväärused; Reisi planeerimine

Kodukoht Eesti – Loodushoid ja Eesti vaatamisväärused

Vaba aeg - Suvised vabaaja veetmise vormid; Sport kui meelelahutus;

Kultuuriline mitmekesisus, hobide olulisus; Heategevus kui vaba aja veetmise vorm; Kirjandus ja lugemine kui vaba aja veetmise vorm; Reisimine kui vaba aja veetmise vorm; Erinevad meediavahendid, blogi kirjutamine; Vaba aja veetmine sõpradega.

Lõiming: eesti keel ja kirjandus, loodusained, ajalugu, inimeseõpetus, võõrkeeled, ühiskonnaõpetus, matemaatika, kunstiained, tehnoloogia, käsitöö, muusika, liikumisõpetus/sport

Pädevused:

Suhtluspädevus - Vestluse alustamine ja lõpetamine, parimast sõbrast kirjutamine; Väljendid intervjuu tegemiseks, spordist rääkimiseks ja kirjutamine; Elukutsetest rääkimine, töökogemusest kirjutamine; Vestlus kunstist ja oma eelistuste väljendamine, pildi kirjeldamine; Küsimused ja väljendid lauamängu mängimisel, eelistustest rääkimine; Rääkimine erinevatest loodusnähtustest, päeviku sissekande kirjutamine; Mõttepauside täitmine sõnadega, säästmise kohta küsimine, graafiku kirjeldamine; Vestlus telefonis; Muuseumi kohta rääkimine ja kirjutamine;

Ajakapsli kirjeldamine, esitluse läbiviimine, tulevikust kirjutamine; Arvamuse avaldamine ja küsimine, tänapäeva kooli kirjeldamine; Lugude jutustamine ja kuulamine, rääkimine seiklustest. puhkusest kirjutamine ; Inimeste tutvustamine, nimedest ja seadustest rääkimine, vestlus ja kirjutamine perest; Suhetest rääkimine, arvamusest kirjutamine; Tunnetest rääkimine, lisainfo küsimine, nimedest kirjutamine; Reisimisest rääkimine ja suhtlemine reisil, blogi sissekande kirjutamine; Lugude jutustamine, kahetsuse väljendamine, tegelase kirjeldamine ja temast kirjutamine; Linna kirjeldamine ja esitluse tegemine, Eesti linnast kirjutamine; Rääkimine puudest ja neist kirjutamine; Reisi kirjeldamine ja vaheaja tegevuste kirjeldamine, reeglite kirjeldamine

Kultuuri ja väärtuspädevus - Spordi olulisus inimese ja ühiskonna arengus; Kunsti ja käsitöö väärtustamine; Kultuuri väärtuste hoidmine; Muuseumite roll ajaloo talletamisel; Lugupidamine teiste riikide kultuurist ja kunstiväärtustest; Emotsioonidest rääkimine, abi palumine, vaheajast kirjutamine; Heategevuse väärtustamine; Kultuuriline mitmekesisus, erinevus rikastab; Muinasjuttude väärtustamine

Ettevõtlikuspädevus - Võimalused heategevuse korraldamiseks

Õpipädevus - Uute oskuste omandamine; Kordamise ja kinnistamise olulisus; enesereflektsioon

Sotsiaalne ja kodanikupädevus - Elukutse ja karjääri valik; Turvalisuse tagamine igapäevases elus; Rahaga ümber käimine; Ajaloolise järjepidevuse väärtustamine; Seaduste olulisus; Kogemuse ja tarkuse edasi andmine põlvest põlve läbi muinasjuttude

Enesemääratluspädevus - Mina ja minu sõbrad, erinevuste aktsepteerimine; Tugevad ja nõrgad küljed, eeldused erinevateks elukutseteks; Arvamuse avaldamine; Mina ja reisimine; Nime olulisus inimese elus; Mina ja sõprus ning suhted

Tehnoloogiaalane pädevus - Ehituslikud imed suurlinnades

Digipädevus - Interneti otsingu kasutamine koolist kokkuvõtte tegemisel; E-kirja kirjutamine; Interneti allikate kasutamine esitluse tegemisel; Info leidmine linnade kohta

Loodusainetealane pädevus - Erinevad maailma jõed ja nende kirjeldus;

Austraalia asukoht ja loodus; geograafilised mõisted; Erinevad taime osad ja nimetused; Loodussäästlikkus reisides.

Matemaatikapädevus - Raha ja majandusega seotud mõisted, peast arvutamine

9. KLASS

Õpitulemused:

- mõistab olulist teavet autentses igapäevaelu tekstis;
- mõistab selge ülesehituse ja sõnastusega ning visuaalsete vahenditega illustreeritud esitlust või ettekannet;
- mõistab selge ülesehituse ja sõnastusega monoloogi, kui kõneldakse üsna aeglaselt;
- järgib üksikasjalikke juhtnööre, kui teema on tuttav;
- mõistab teadaandeid lennu- või muus jaamas, lennukis, bussis ja rongis, kui hääldus on selge, kõneldakse tavalise kiirusega ja taustamüra on minimaalne;
- avaldab arvamust, edastab ja küsib teavet igapäevaelu sündmuste või isiklike asjade kohta;
- kirjeldab kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning põhjendab ja selgitab lühidalt oma seisukohti ja plaane;
- toob esile tähtsamad sündmused selge ülesehitusega ja igapäevakeeles kirjutatud jutustuses ning selgitab nende tähtsust ja nendevahelisi seoseid;

- esineb ettevalmistanuna üldsõnaliselt endale tuttaval teemal, väljendudes võrdlemisi selgelt ja arusaadavalt;
- vastab esinemisjärgsetele küsimustele, kuid võib paluda küsimust korrata;
- edastab oma sõnumi arusaadavalt, kuigi rääkimise ajal on märgata teiste keelte rõhu, intonatsiooni ja/või rütmi mõju;
- mõistab sündmusi, tundeid ja soove kirjeldavaid isiklikke kirju ja postitusi määral, mis lubab pidada regulaarset kirjavahetust;
- mõistab sageli esinevate sõnadega kirjutatud meediatekstides kohtade, sündmuste, selgelt väljendatud tunnete ja seisukohtade kirjeldusi;
- mõistab sündmustikku lihtsamates selge süžeega ilukirjandustekstides, mis koosnevad peamiselt sageli esinevatest sõnadest;
- kirjutab igapäevaseid tarbetekste;
- kirjeldab tegelikku või kujuteldavat sündmust või kavandatud tegevust;
- vahendab lihtsa seotud teksti abil kogemusi, kirjeldab tundeid ja reaktsioone ning põhjendab neid;
- kirjutab arutlust ja üksikasjalikke kirjeldusi mitmesugustel tuttavatel teemadel.

Õppesisu:

Kõnearendus-, lugemis-, kuulamisteemad:

MINA: iseloom, huvid, võimed, oskused, harjumused, tervis.

PEREKOND JA KODU: suhted perekonnas, ühistegevused, taskuraha.

SÕBRAD: erinevad iseloomud; suhted sõpradega: sõnapidamine, sõprus, ausus, usaldus, konfliktid ja nende lahendamine.

KESKKOND, KODUKOHT: ilmastik, keskkonnasõbralik käitumine; kodukoht, kultuuritavad ja -kombed.

MAAILM: Euroopa maad: riigi nimi, pealinn, rahvused, keeled.

ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: sümbolid, kultuuritavad, kombed.

IGAPÄEVASED TEGEVUSED: kodused majapidamistööd; söömine kodus ja väljaspool kodu; liiklemine.

ÕPPIMINE JA TÖÖ: kool ja klass, õpioskused, edasiõppimine, kutsevalik, tulevane töö.

HARRASTUSED JA KULTUUR: kino, teater, ilukirjandus, kollektsioneerimine; meedia: televisioon, raadio, ajakirjandus, Internet.

Keeleteadmised:

NIMISÕNA: erandlik mitmus,omastav kääne, ainsuslikud ja mitmuslikud sõnad

ARTIKKEL: umbmäärane ja määrav artikkel, artikli puudumine, artikkel isikunimedega ja geogr. nimedega, väljendid artikliga ja ilma

OMADUSSÕNA nomadussõna võrdlemine, võrdlusastmed, tarindid not ... enough to, too ... to; omadussõna rahvusest ja kodakondsusest rääkides

ARVSÕNA: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastaarvud; telefoninumber, protsent

ASESÕNA: enesekohased asesõnad, siduvad asesõnad; much/many, little/few; asesõnad one, each other, none of them, some of them, neither, either

TEGUSÕNA reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad, ajavormid Pr. Simple, Past Simple, Fut.Simple, Pr. Prog., Past Prog., Pr. Perf., Past Perf.; modaalverbid can, may, must, should, would; käskiv kõneviis; tarind to-infinitiiv, -ing vorm; kaudne kõneviis, aegade ühildumine, Fut in the Past; passiiv: Pr. Simple, Past Simple, gerundiumi kasutamine. Modaaltegusõnad (have to, ought, should, would); harvemini esinevad ebareeglipärased tegusõnad (grind, sew, …); isikuline tegumood (Past Perfect, Present Perfect Continuous); umbisikuline tegumood (Present Simple/ Past Simple); tarind to+infinitiiv, ing-vorm; tuleviku väljendamise erinevad võimalused.

MÄÄRSÕNA: moodustamine, võrdlemine, määrsõna ilma lõputa –ly, sagedusmäärsõnad lõpuga –ly (carefully), hulga- ja määramäärsõnad (a few, a litte)

SIDESÕNA: and, because but, so, if, both, neither, either, therefore, after, before, until, as soon as

EESSÕNA: ajamäärustes, kohamäärustes, viisimäärustes; eessõnalised väljendid

LAUSEÕPETUS: tingimuslause 1.-3. tüüp, sõnajärg jaatavas, küsivas ja eitavas lauses; lühivastused; fraaside ja lausete ühendamine, küsilausete moodustamine; kaudne kõne (aegade ühildumine, küsimused, korraldused, palved, tõlgendavad saatesõnad, määrsõnade muutumine, määrsõnade ja määruste asend lauses; it ja there lause algul, sidesõnade kasutamine (as soon as, before, after, until, while, when, if, although, however, despite, inspite of

SÕNATULETUS: ees- ja järelliited un-, dis-, re-, im-, -able, -(t)ion, -ly, -iful, -less. Liitsõnad; enamkasutatavad ees- ja järelliited nimi-, omadus-, tegusõnade moodustamiseks.

ÕIGEKIRI: suur ja väike algustäht; nimisõna mitmus, omadussõna võrdlusastmed; arvsõna; kirjavahemärgid

Hindamine:

III kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult. Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas võõrkeeles.

Õpilase ja tema vanema jaoks antakse õppeprotsessis osavõtu ja oskuste taseme kohta tagasisidet Stuudiumi kaudu.

Õpilase teadmisi hinnatakse viiepallisüsteemis, kus hinne "5" on "väga hea", hinne "4" on "hea", hinne "3" on "rahuldav", hinne "2" on puudulik ja "1" on nõrk.

Kokkuvõtvaid hindeid antakse õpilasele kaks korda õppeaasta jooksul (jaanuaris ja juunis).

Lõiming ja läbivad teemad:

Läbivad teemad:

Igapäevaelu. Õppimine ja töö - Õppimine kodus ja koolis; Tervislik eluviis ja ohutus; Turvalisus ja karjäärivalikud; Igapäevaste kohustuste kirjeldamine; Robotite kasutamise võimalused; Turvalisus ilutulestiku juures; Leiutiste olulisus igapäevases elus; Käitumine poes ja restoranis; Õppimine ja töö ning karjäärivalik; Töötamise võimalused suvel

Riigid ja nende kultuur - Tutvumine Ameerika Ühendriikide kirjandusega; Eluolu ajaloolises Suurbritannias; Walesi riigi ja kultuuri tutvustus; Erinevate leiutiste päritolu; Ameerika kirjaniku ja loomingu tutvustus; Inglise kirjaniku ja tema teoste tutvustamine; Erinevate kirjanike ja teadlaste tutvustus; Raha mõiste kujunemine erinevates kultuurides; Keelte, rahvaste ja riikide nimetused

Mina ja teised - Mina ja klassikaaslased, suhete analüüs; Tugevad ja nõrgad küljed, eneseanalüüs; erinevustega arvestamine; Eneseanalüüs kasutades multiintelligentsuse teooriat; Koostöö ja teistega arvestamine; Mina ja sõbrad. Sõpruse ja lemmikloomade olulisus; Inimeste võimed ja inimeste vahelised suhted; Harjumused olevikus ja minevikus; Loomade ja inimeste

vahelised suhted; huvialad; elukutse sobivus

Kodu ja lähiümbrus - Eesti olulised ajaloolised sündmused; Kodukoha ettevõtete tutvustamine; Looduslikud vaatamisväärsused kodukohas

Kodukoht Eesti – Keskkonnasäästlik eluviis kodukohas; Eesti võrdlus Walesiga; Eesti teatrite tutvustus; Eesti ja Austraalia võrdlus

Vaba aeg - Kultuurilised erinevused; Lemmikloomadega tegelemine;

Kirjanduse ja teatri nautimine; Õppimine ja reisimine välismaal. Blogi kirjutamine; Loomaaia külastamine; Hobid ja huvitegevused; Suviste tegevuste planeerimine

Lõiming: Keel ja kirjandus, kunst, inimeseõpetus, matemaatika, loodusained, ühiskonnaõpetus, ajalugu, tehnoloogia, võõrkeeled, liikumisõpetus

Pädevused:

Suhtluspädevus - Ebamugavustunde väljendamine, multifilmist kirjutamine; Pildi kirjeldamine, õhukvaliteedist kirjutamine; Vestlus elulistes situatsioonides, politseiniku tööst kirjutamine; Pildi kirjeldamine, ajaloolistest sündmustest ja isikutest rääkimine ja kirjutamine; Küsimused lauamängu mängimisel, eelistustest rääkimine; Rääkimine oma tugevustest ja nõrkustest, instruktsiooni kirjutamine; Erinevustest ja sarnasustest rääkimine, Eesti kohta kirjutamine; Plaanide esitlemine ja protesti kohta kirjutamine; Vestluse läbiviimine, esitluse tegemine, arutluse kirjutamine; Numbrite lugemine ja kirjutamine, kirjeldamine; Leiutistest, leiutajatest ja leiutamisest rääkimine ja kirjutamine; Ostlemiseks vajalik sõnavara, töö leidmiseks kirjutamine; Vestlus teatris, pileti ostmisel, etendustest rääkimine, teatrist kirjutamine; Suhetest ja karjäärist rääkimine, kirjanikust kirjutamine; Ostlemine ja rahast rääkimine, e-kirja ja mitteametliku kirja kirjutamine; Reisimisest ja Eestist rääkimine, klassireisist kirjutamine; Loomade ja nende harjumuste kirjeldamine ja temast kirjutamine; Hobidest ja vabaaja tegevustest rääkimine, hobi kirjeldamine; Elukutsetest ja eksamitest rääkimine ja tööpakkumise kirjutamine; Piltlike väljendite kasutamine kõnes, eksamitest kirjutamine

Kultuuri ja väärtuspädevus - Käitumisreeglid ja nende aktsepteerimine; Ajaloo ja kultuuri väärtustamine; Erinevus rikastab; Lugupidamine teiste riikide kultuurist ja kunstiväärtustest; Teaduslike saavutuste väärtustamine; Kultuuriline mitmekesisus; Kirjanduse ja teatri olulisus

Ettevõtlikuspädevus - Tugevad ja nõrgad küljed, eeldused erinevateks elukutseteks;

Planeerimise olulisus ürituste korraldamisel; Müügikogemus ja töö otsimine; Teadlastest ja kultuuritegelast eeskuju võtmine

Õpipädevus - Kordamise olulisus ja enesereflektsioon

Sotsiaalne ja kodanikupädevus - Kodanikujulgus looduskaitses; Elukutse ja karjääri valik; Kodaniku kohustuste olulisus; Oma riigi ja kultuuri väärtustamine; Kodanikualgatuse väärtustamine; Oma riigi ja kultuuri väärtustamine; Kogemuse ja tarkuse edasi andmine põlvest põlve läbi muinasjuttude; Erinevate elukutsete väärtustamine

Enesemääratluspädevus - Suhted klassikaaslastega; Eneseanalüüs kasutades multiintelligentsuse teooriat; Sõbrad ja nende olulisus; Minu eelistused kultuuri nautides; Arvamuse avaldamine; Nõrkused ja tugevused, huvialade leidmine; Erinevad valikud elukutseks

Tehnoloogi- ja loodusalane pädevus - Looduskaitse olulisus; Robotid ja nende kasutamine; Uute leiutiste mõistmine; Kuulsad teadlased ja nende tööd; Eesti asukoht ja loodus; geograafilised mõisted; Keskkonnakaitse, ohustatud liigid

Digipädevus - E-kirja kirjutamine

2.4 Ainekava. Saksa keel II kooliaste

Õppematerjal: Beste Freunde A1.1

Õppeaine kirjeldus:

B-võõrkeele õpetamisel tuleb meeles pidada, et õpilasel on juba vähemalt ühe võõrkeele õppimise kogemus, mis võimaldab omandatu üle kanda uue võõrkeele õppimisele.

B-võõrkeeleõppes keskendutakse kuuele teemavaldkonnale: mina ja teised; kodu ja lähiümbrus; kodukoht Eesti; riigid ja nende kultuur; igapäevaelu, õppimine ja töö ning vaba aeg ja meedia.

Õpilase east lähtuvalt on õpetuses olulised mängulisus, mitmekesisus, uudsed õppematerjalid ja õpitöövormid. Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Õpilased õpivad eristama võõrkeele häälikuid, häälikuühendeid, sõnarõhku ja lauseintonatsiooni ning omandavad õige häädusaluse. Selleks kasutatakse muu hulgas (rütmi)salme ja laule. Kuulatakse nii adapteeritud ja õpiotstarbelisi tekste (nt lühidialooge ja –monolooge) kui ka autentset kõnet. Õpetaja julgustab õpilasi analoogia põhjal kasutama õpitud väljendeid ning lühilauseid. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt omandatud. Õpitu kinnistamine tagatakse

süstemaatilise kordamise ja eelnenud materjaliga seostamise teel. Õpilast harjutatakse järjekindlalt kasutama sõnastikke, sõnaraamatuid, arvutit ning digivahendeid.

Õpetaja tutvustab õpetatava keele maa(de)le iseloomulikke kultuuritavasid, nt rahvuspühi, kasutades erinevaid näitlikustamise vahendeid (nt filmilõigud, muusikavideod, veebivõimalused). Digivahendite kasutamine võimaldab mitmekesistada tunde ja motiveerida õpilasi õppima.

Õppetegevuste kaudu (nt arutelud) innustab õpetaja õpilast mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ning arvestama.

Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest.

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A1-tasemel.

Vastuvõtu toimingud. Kuuldu mõistmine:

- mõistab üksikuid sõnu ja väljendeid, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt õpitud teemal;
- mõistab konkreetset teavet (nt kohta ja aega) õpitud teemal salvestatud sõnumites, kui sõnumid esitatakse aeglaselt ja selgelt;
- mõistab ja järgib selgelt ja aeglaselt antud juhiseid (nt tunnitegevusteks);
- reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele (õpitud teemal).

Loetu mõistmine:

- mõistab kaardi või e-kirjaga saadetud lühikesi konkreetseid sõnumeid;
- mõistab konkreetset teavet tuttavate sõnadega kirjutatud ja piltidega illustreeritud lihtsas teabematerjalis;
- mõistab tuttavate sõnadega kirjutatud ja piltidega illustreeritud jutukest.

Suulised toimingud:

- küsib ja vastab küsimustele enda ja oma igapäevategevuste kohta, kasutades õpitud väljendeid ja lühilauseid;
- moodustab lihtsaid lauseid enda ja oma lähiümbruse kohta, kasutades õpitud sõnu ja väljendeid;
- väljendab oma eelistusi, meeldimist ja mittemeeldimist, kasutades õpitud sõnu ja väljendeid;
- hääldab õigesti õpitud sõnu ning kasutab tuttavate sõnade ja fraaside hääldamisel õiget rõhku.

Kirjalikud toimingud:

- täidab ankeeti isikuandmetega;
- kirjutab lühikesi väga lihtsaid tekstisõnumeid, milles edastab infot või esitab küsimusi.

6. KLASS

Õpitulemused:

Rääkimine:

- oskab tervitada/ hüvasti jätta, oma arvamust ütelda, nime küsida;
- ütelda, et ei tea;
- ennast ja teisi tutvustada (kust pärit, kus elab);
- öelda, mida tehakse, mida meelsasti tehakse/ ei tehta;
- rääkida, mida sõpradega koos tehakse;
- ütelda, kus mingi koht asub; küsida, kuidas läheb; oskab rääkida tunni- ja nädalaplaanist, nimetada kooliasju, küsimustele pos või neg reageerida;
- oma soovi väljendada;
- ütelda, mida vajab; oskab erinevates situatsioonides kokku leppida, ettepanekut teha, seda vastu võtta või tagasi lükata (mis kell, kuhu minna, mida teha);
- nimetada päevaaegu, ütelda kellaaega;
- nimetada vaba aja tegevusi, ühte päeva kirjeldada, perekonnast ja elukutsetest rääkida, kedagi kirjeldada, midagi oletada;
- ütelda, mis meeldib või mitte;
- kedagi viisakalt kõnetada ja tervitada ning hüvasti jätta;
- tootehinda küsida;
- üllatust väljendada;
- luua igapäevasituatsioone aktiivsel teemal;
- rääkida oma söögieelistustes, lugeda toiduretsepti.

Kuulamine:

- oskab kuuldut järele ütelda, tunneb häädusreegleid, suudab kuulda vajalikku informatsiooni, kuuldu põhjal vastata küsimustele.

Lugemine:

•oskab tekstist leida vajalikku informatsiooni.

Kirjutamine:

•oskab kirjutada oma sõbrast ja lühitekste.

Keelestruktuurid:

•oskab tegusõnu pöörata;

•kasutada artiklit nimetavas käändes*;*

•oskab esitada küsimusi küsisõnadega *wie?/ wer?/ woher?/ was?*;

•lause moodustamisel kasutada õiget sõnade järjekorda;

•eitada tegevust (*nicht*);

•kasutada eessõna *am* nädalapäevade ees;

•kasutada isikulist ja umbisikulist artiklit ja neid käänata nominatiivis ja akusatiivis;

•oskab lauses kasutada modaalseid tegusõnu *müssen ja können* ja eessõnu *am* ja *um,* omastav

Õppesisu:

MINA JA TEISED. IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ NING VABA AEG.

Tähestik, arvud, nädalapäevad, tervitused, kuud, aastaajad, enesetutvustus; kes sa oled/ kust pärit/ mis nimi; vaba aja tegevused, sõbrad; mööbliesemed, hobid ja sport, kool, tunniplaan, koolitarbed; kellaajad, päevaajad, erinevad tegevused; söömine ja joomine.

KODU JA LÄHIÜMBRUS.

Pereliikmed ja nende hobid.

Keelestruktuurid:

tegusõnade pööramine olevikus, küsimuste esitamine küsisõnadega *wie?/ wer?/ woher?/ was?;* sõnade järjekord lauses; eitus n*icht* ja *kein/ keine* nimetavas ja osastavas käändes, eessõna *am* nädalapäevade ees ja *um* kellaaegade korral, eessõnad *aus* + riik, isikuline ja umbisikuline artikkel nominatiivis ja akusatiivis, modaalsed tegusõnad *müssen ja können,* omastavad asesõnad *mein/ dein* nimetavas käändes.

Hindamine:

Võõrkeele õppimise algetapil hinnatakse põhiliselt positiivset õpitulemust, rõhk on sisulisel

tagasisidel, millega tõstetakse esile õpilase edusamme. Õpetaja juhib tähelepanu puudustele taktitundeliselt, osutades võimalustele neist üle saada. Algul hinnatakse enamasti suulist väljendusoskust.

Õpilane õpib koostöös õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning sõnastama seda, mida ta on enda arvates hästi omandanud, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema ja/või mis oskusi ta peaks veel endas arendama.

Poolaasta- ja aastahinne moodustub jooksvate hinnete keskmisest. I poolaastal antakse lisaks kokkuvõtvale hindele ka hinnang.

Sõnavaratööde korral on õpilasel võimalus valida kahe erineva raskusastmega töö vahel: hinne „3“, kui õpilane tõlgib ainult sõnad (vähemalt 75%); hinne „4“ või „5“ on võimalik saada, kui õpilane tõlgib lisaks sõnadele ka tõlkelaused, kus on erinevad keelestruktuurid (Hinne kujuneb vastavalt kooli hindamisjuhendis ära toodud protsendile.).

Tunnis mittevastamise korral või kui tööd ei esitata tähtaegselt, võetakse edasisel vastamisel üks hinne alla.

Lõiming ja läbivad teemad:

Lõiming: eesti keel, inglise keel, geograafia, matemaatika

Läbivad teemad:

Kultuuriline identiteet (enesetutvustus, pere,)

Väärtused ja kõlblus (mina, pere)

Pädevused:

väärtuspädevus

sotsiaalne pädevus

enesemääratluspädevus

õpipädevus

suhtluspädevus

matemaatikapädevus

2.5 Ainekava. Saksa keel III kooliaste

Õppematerjal: Beste Freunde A1.2

Õppeaine kirjeldus:

B-võõrkeele õpetamisel tuleb meeles pidada, et õpilasel on juba vähemalt ühe võõrkeele õppimise kogemus, mis võimaldab omandatu üle kanda uue võõrkeele õppimisele.

Õpilase east lähtuvalt on õpetuses olulised mängulisus, mitmekesisus, uudsed õppematerjalid ja õpitöövormid. Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Õpilased õpivad eristama võõrkeele häälikuid, häälikuühendeid, sõnarõhku ja lauseintonatsiooni ning omandavad õige häädusaluse. Selleks kasutatakse muu hulgas (rütmi)salme ja laule. Kuulatakse nii adapteeritud ja õpiotstarbelisi tekste (nt lühidialooge ja –monolooge) kui ka autentset kõnet. Õpetaja julgustab õpilasi analoogia põhjal kasutama õpitud väljendeid ning lühilauseid. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt omandatud. Õpitu kinnistamine tagatakse süstemaatilise kordamise ja eelnenud materjaliga seostamise teel. Õpilast harjutatakse järjekindlalt kasutama sõnastikke, sõnaraamatuid, arvutit ning digivahendeid.

Õpetaja tutvustab õpetatava keele maa(de)le iseloomulikke kultuuritavasid, nt rahvuspühi, kasutades erinevaid näitlikustamise vahendeid (nt filmilõigud, muusikavideod, veebivõimalused). Digivahendite kasutamine võimaldab mitmekesistada tunde ja motiveerida õpilasi õppima. Õppetegevuste kaudu (nt arutelud) innustab õpetaja õpilast mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ning arvestama.

Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest.

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A1-tasemel.

Vastuvõtu toimingud. Kuuldu mõistmine:

- mõistab üksikuid sõnu ja väljendeid, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt õpitud teemal;
- mõistab konkreetset teavet (nt kohta ja aega) õpitud teemal salvestatud sõnumites, kui sõnumid esitatakse aeglaselt ja selgelt;
- mõistab ja järgib selgelt ja aeglaselt antud juhiseid (nt tunnitegevusteks);
- reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele (õpitud teemal).

Loetu mõistmine

- mõistab kaardi või e-kirjaga saadetud lühikesi konkreetseid sõnumeid;

- mõistab konkreetset teavet tuttavate sõnadega kirjutatud ja piltidega illustreeritud lihtsas teabematerjalis;
- mõistab tuttavate sõnadega kirjutatud ja piltidega illustreeritud jutukest.

Suulised toimingud:

- küsib ja vastab küsimustele enda ja oma igapäevategevuste kohta, kasutades õpitud väljendeid ja lühilauseid;
- moodustab lihtsaid lauseid enda ja oma lähiümbruse kohta, kasutades õpitud sõnu ja väljendeid;
- väljendab oma eelistusi, meeldimist ja mittemeeldimist, kasutades õpitud sõnu ja väljendeid;
- hääldab õigesti õpitud sõnu ning kasutab tuttavate sõnade ja fraaside hääldamisel õiget rõhku.

Kirjalikud toimingud:

- täidab ankeeti isikuandmetega;
- kirjutab lühikesi väga lihtsaid tekstisõnumeid, milles edastab infot või esitab küsimusi.

7. KLASS A1.2

Õpitulemused:

Rääkimine:

- oskab rääkida hobidest, paluda kedagi midagi teha;
- ütelda, kuhu minnakse;
- lugeda kuulutust; ütelda, mis valutab;
- häid soove väljendada;
- jutustada, mis eile juhtus; millelegi põhjus anda;
- kellelegi helistada ja aadressi ning telefoninumbrit küsida;
- liiklusvahenditest rääkida;
- ütelda, kui tihti midagi tehakse, kas rahul ollakse;
- komplimente teha;
- oskab rääkida, kellega kuhu millal minnakse ja rongireisist;
- pöörduda viisakusvormis täiskasvanu poole;
- nimetada riideesemeid ja ütelda, mis ei meeldi/ meeldib;

•kingitust teha ja kingituse eest tänada;

•kasutada *es gibt*; rääkida, kus mis aset leiab;

•möödunust rääkida; isikut kirjeldada;

•ütelda, et ei saanud aru;

•võimetest rääkida;

•oskab korterit ja maja tutvustada;

•kokku leppida kohtamisaega;

•ütelda, kui kaua mingi üritus kestab;

•vaheajast rääkida;

•soove väljendada ja neile reageerida;

•koolist rääkida;

•tunnetest rääkida;

•hinnangut anda;

•külla kutsuda;

•nimetada loomi;

•luua rollimänge.

Kuulamine:

• suudab kuulda vajalikku informatsiooni;

•kuuldu põhjal vastata küsimustele,

•panna laused õigesse järjekorda.

Lugemine:

• oskab tekstist leida vajalikku informatsiooni;

•viia kokku pealkiri sobiva lõiguga, vastata küsimustele.

Kirjutamine:

•oskab kirjutada oma ja sõprade hobidest;

•mida nad vabal ajal meelsasti teevad;

•e-maili aktiivsel teemal

Kultuuriline aspekt:

•saab teada, missugused hobid on saksa noortel, missuguseid aktsioone Saksamaal läbi

viiakse;

- tutvub erinevate tänavanimedega, Müncheni linnaajakirjaga;
- saab teada, missuguseid üritusi on võimalik Münchenis külastada;
- õpib tundma Berliini vaatamisväärsusi;
- teab, et Saksamaal tehakse vahet ametlikul ja mitteametlikul kellaajal.

Keelestruktuurid:

- oskab pöörata tegusõnu*;*
- moodustada *sina – pöörde* käskivat kõneviisi;
- kasutada eessõnu in + Akkusativ, mit/ zu + Dativ, in/ am + wo?, nach/ in +Stadt/ Land, für + Akkusativ;
- käänata isikulist asesõna akusatiivis ja daativis (*mir, dir)*;
- kasutada sidesõna *deshalb* ja moodustada tegusõnade *haben ja sein* lihtminevikku ning neid kasutada lausetes;
- käänata omadussõna *nächst-;*
- kasutada omastavat asesõna Ihr/ Ihre, gefallen + Dativ, es gibt + Akkusativ, umbisikulist asesõna man;
- moodustada reeglipäraste tegusõnade 3. põhivormi ja täisminevikku.

Õppesisu:

MINA JA TEISED. Sõbra tutvustamine, hobid.

IGAPÄEVAELU. Kehaosad, mis valutab, vigastused; liiklusvahendid, tee küsimine ja juhatamine; reisimine rongiga, kuna rong väljub ja saabub; riideesemed, mis meeldib või ei meeldi; kingituste tegemine ja tänamine; kontserdi külastamine. sünnipäeva tähistamine, vaheaja tegevused.

KODU JA LÄHIÜMBRUS. Korter ja tuba, toa koristamine; hobid.

Keelestruktuurid:

tegusõnade pööramine, *sina* – pöörde käskiv kõneviis;

eessõna in / an/ auf + Akkusativ oder Dativ, zu + Dativ, nach/ in +Stadt/ Land, für + Akkusativ, vor/ nach + Dativ; isikuline asesõna akusatiivis ja daativis (mir, dir);

deshalb – lause*; o*mastav asesõna *Ihr/ Ihre; gefallen + Dativ; e*s gibt + Akkusativ; umbisikuline

asesõna *man;*

reeglipäraste ja ebareeglipäraste tegusõnade 3. põhivorm ja täisminevik; w*ie oft?/ wie lange?; a*rtikli *jed-* käänamine

Hindamine:

Võõrkeele õppimise algetapil hinnatakse põhiliselt positiivset õpitulemust, rõhk on sisulisel tagasisidel, millega tõstetakse esile õpilase edusamme. Õpetaja juhib tähelepanu puudustele taktitundeliselt, osutades võimalustele neist üle saada. Algul hinnatakse põhiliselt kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust.

Õpilane õpib koostöös õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning sõnastama seda, mida ta on enda arvates hästi omandanud, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema ja/või mis oskusi ta peaks veel endas arendama.

Poolaasta- ja aastahinne moodustuvad jooksvate hinnete keskmisest.

Sõnavaratööde korral on õpilasel võimalus valida kahe erineva raskusastmega töö vahel: hinne „3“, kui õpilane tõlgib ainult sõnad (vähemalt 75%); hinne „4“ või „5“ on võimalik saada, kui õpilane tõlgib lisaks sõnadele ka tõlkelaused, kus on erinevad keelestruktuurid (Hinne kujuneb vastavalt hindamisjuhendis ära toodud protsendile.).

Tunnis mittevastamise korral või kui tööd ei esitata tähtaegselt, võetakse edasisel vastamisel üks hinne alla.

Lõiming ja läbivad teemad:

Lõiming: eesti keel, inglise keel, terviseõpetus, matemaatika

Läbivad teemad:

Tervis ja ohutus (haigeks olemine, reisimine)

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (reisimine, sünnipäeva tähistamine/ organiseerimine)

Kultuuriline identiteet (reisimine)

Väärtused ja kõlblus (reisimine)

Tehnoloogia ja innovatsioon (vaheaja tegevused, hobid)

Pädevused:

Väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, matemaatikapädevus, , ettevõtlikkuspädevus, digipädevus

Õppematerjal: Beste Freunde A2.1, Beste Freunde A2.2

Õppeaine kirjeldus:

B-võõrkeele õppimise eesmärgiks on saavutada põhikooli lõpuks keelekasutaja algtase, mis loob aluse hilisemaks keeleoskuse edasiarendamiseks. B-võõrkeele õppes saab toetuda A-võõrkeelt õppides saadud õpikogemustele ja omandatud õpioskustele ning neid edasi arendada. Tähtis on seoste nägemine A-võõrkeelega.

Ka B-võõrkeeleõppes keskendutakse kuuele teemavaldkonnale: mina ja teised; kodu ja lähiümbrus; kodukoht Eesti; riigid ja nende kultuur; igapäevaelu, õppimine ja töö ning vaba aeg ja meedia. Nende käsitlemisel lähtutakse õpilaste keeleoskustasemest, kogemustest, huvidest ning vajadustest. Võõrkeele kui suhtlusvahendi omandamine eeldab õppija järjepidevat ja aktiivset osalust.

Oluline on endale õpieesmärkide seadmine ning nende saavutamise hindamine. Keeletunnis suheldakse peamiselt õpitavas võõrkeeles. Õpetaja kohandab oma keele tasemekohaseks ja/või jagab toetavaid selgitusi.

Õpitulemused:

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A2-tasemel.

Vastuvõtu toimingud.

Kuuldu mõistmine:

- mõistab üldjoontes lühikest lihtsat igapäevasuhtlust, kui kõneldakse aeglaselt ja selgelt;
- mõistab väga lihtsat selge ülesehitusega ettekannet või esitlust tuttaval teemal, kui seda illustreeritakse slaidide, konkreetsete näidete või diagrammidega ja kõneldakse aeglaselt, selgelt ning vajaduse korral korrates;
- mõistab lühikeste lihtsate ja selgete sõnumite või teadaannete põhisisu.

Loetu mõistmine:

- mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades;
- leiab lühikestest tarbetekstidest teatud harjumuspärast teavet;

•mõistab lihtsaid tekste, isiklikke e-kirju või postitusi, kui teema on tuttav;
•mõistab olulist teavet lühiuudises.

Suulised toimingud:

•osaleb lihtsas igapäevasuhtluses, kui see seisneb otseses infovahetuses tuttaval teemal;
•kirjeldab lihtsate lausetega ennast, oma perekonda, teisi inimesi, kohti ja asju;
•räägib lihtsate lausetega oma huvidest ja eelistustest ning varem toimunud ja tulevastest tegevustest;
•esitab lihtsat eelnevalt ettevalmistatud ja päheõpitud teksti.

Kirjalikud toimingud:

•kirjutab lühikesi lihtsaid teateid, e-kirju ja tekstisõnumeid;
•kirjutab lihtsaid tekste tuttaval teemal, väljendades oma muljeid ja arvamusi;
•kirjeldab toimunud ja kavandatud tegevusi;
•ühendab lauseid enamkasutatavate sidesõnadega.

8. KLASS A2.1

Õpitulemused:

Rääkimine:

•oskab kirjeldada korterit ja ütelda, kus miski asub;
•nõu anda, tunnetest ja enesetundest rääkida, isikuid kirjeldada;
•oma kooli ühe Saksamaa kooliga võrrelda;
•ühest peost rääkida;
•olukorda leevendada, ettepanekut tagasi lükata;
•luba küsida ja ütelda, mis lubatud on;
•keeldu väljendada, teed küsida ja juhatada;
•eitada ja vastu rääkida;
•näiteid tuua, midagi põhjendada;
•kedagi paluda, midagi tähtsat väljendada;
•tervitada ja mingi ürituse kulgu kirjeldada, oma arvamust ütelda ja põhjendada, teha rollimänge.

Lugemine:

•oskab lugeda teksti, leida tekstist vajalikku informatsiooni, mis on õige või vale, leida tekstile sobiv pealkiri.

Kuulamine:

•suudab kuulda vajalikku informatsiooni;

•kuuldu põhjal vastata küsimustele;

•leida õige järjekord.

Kirjutamine:

•oskab kirjutada e-maili, lühikokkuvõtteid aktiivsel teemal.

Keelestruktuurid:

• oskab pöörata modaalset tegusõna *sollen* ja *sich* - tegusõnu ning seda lauses kasutada;

•moodustada denn – lauseid ja kasutada tegusõnu legen/ stellen/ hängen + eessõna + Akkusativ;

•kasutada eessõna *ohne* + Akkusativ; käänata isikulist asesõna, moodustada täisminevikku;

•oskab lauses kasutada eessõnu *bis ... zu + Dativ, in/ auf + Akkusativ;* pöörata modaalseid tegusõnu *dürfen* ja *sollen* ning neid lauses kasutada;

•moodustada kesk- ja ülivõrret ning võrrelda sidesõnadega *als* ja *so ... wie;*

•oskab moodustada teie – pöörde käskivat kõneviisi, kasutada eessõnu in/ an/ auf/ über/ unter/ hinter/ vor/ neben/ zwischen + Akkusativ oder Dativ,

•kasutada omastavaid asesõnu *ihr/ sein,* moodustada *dass* - ja *weil* – lauseid, *in die* + järgarvsõna + klass.

Kultuuriline aspekt:

•tutvub Kölni linnaga ja karnevalitraditsiooniga;

•saab teada, kui populaarne on jalgpall noorukite hulgas Saksamaal ja missugustes huviringides käivad saksa noored, kui populaarne on meedia huviring, mis on *Jugendherberge,*

•*JUHA* Salzburgis ja tutvub Salzburgi vaatamisväärsustega.

Õppesisu:

IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA VABA AEG. Korteri, toa kirjeldus, oma tuba; sõbrad, tunded, tüüpilised noored, nende iseloomustamine; robotid; kool, kodused ülesanded,

teistsugune kool, laua katmine, ööbimine motellis.

RIIGID JA NENDE KULTUUR. Tänavapidu,Kölni karneval, rahvused, jalgpall kui hobi sakslastel; saksa noorte osalemine projektides

KODU JA LÄHIÜMBRUS. Muud tähtpäevad, lemmiktähtpäev või -pidu.

KODUKOHT EESTI. Objektid linnas, tee juhatamine/ kirjeldamine, linnas erinevate paikade võrdlemine.

MEEDIA. Meediaring, filmi tegemine.

Keelestruktuurid:

legen/ stellen/ hängen + *eessõna* + *Akkusativ; o*mastav asesõna; küsimuste esitamine; sich – tegusõnad; täisminevik, isikulise asesõna käänamine; modaalsed tegusõnad; *dürfen* + eitamine; eessõnad *ohne* + Akkusativ, *bis ... zu* + Dativ, *in/ an/ auf/ über/ unter/ hinter/ vor/ neben/ zwischen* + *Akkusativ/ Dativ;* eitus; võrdlemine; d*enn* –, *weil* –, *dass* – lause; *in die* + järgarvsõna + klass.

Hindamine: III kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult, andes õpilasele adekvaatset tagasisidet. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas üht kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, teksti ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, grammatika õigsust).

Õpilane seab koostöös õpetajaga endale lühi- või pikaajalisi õpieesmärke ning annab tagasisidet oma teadmistele, oskustele, õppeprotsessile, analüüsib oma tööd.

Poolaasta- ja aastahinne moodustuvad arvestuslike hinnete keskmisest. Arvestuslikud hinded kujunevad iga teema (lektsiooni) kokkuvõtvatest töödest, suuliste vastamiste (jutustamised, vestlused, dialoogid, esitlused) ja kirjalike tööde/ loovkirjutuste hinnete keskmistest.

Sõnavaratööde korral on õpilasel võimalus valida kahe erineva raskusastmega töö vahel: hinne „3“, kui õpilane tõlgib ainult sõnad (vähemalt 75%); hinne „4“ või „5“ on võimalik saada, kui õpilane tõlgib lisaks sõnadele ka tõlkelaused, kus on erinevad keelestruktuurid (hinne kujuneb vastavalt hindamisjuhendis ära toodud protsendile). Tunnis mittevastamise korral või kui tööd ei esitata tähtaegselt, võetakse edasisel vastamisel üks hinne alla.

Tegemata töid (Stuudiumis "T") ja ebaõnnestunud töid (Stuudiumis "1" või "2") saab vastata õpetaja juures järelvastamises. Arvestusliku hinde töid saab vastata järgmise kalendrikuu 10. kuupäevani. Töid, mis pole arvestuslikud, saab järele vastata järgneva nädala jooksul. Järelvastamiseks tuleb aineõpetajale

konsultatsioonis esitada ebaõnnestunud töö vigade parandus.

Lõiming ja läbivad teemad:

Lõiming:

eesti keel, inglise keel, geograafia, meedia

Läbivad teemad:

Kultuuriline identiteet (tänavapidu, Kölni karneval, rahvused, jalgpall kui hobi sakslastel; saksa noorte osalemine projektides; oma tuba)

Teabekeskkond ja meedia kasutus (meediaring, filmi tegemine)

Tehnoloogia ja innovatsioon (robotid)

Väärtused ja kõlblus (sõbrad, tunded)

Pädevused:

Väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, digipädevus

9. KLASS A2.2

Õpitulemused:

Rääkimine:

- oskab lemmikspordialast rääkida, näiteid tuua, kellegagi vestlust alustada, kuuluvust väljendada, vabandada ja seda vastu võtta;
- oskab sööki ja jooki tellida, asju ja inimesi kirjeldada ning iseloomustada, viisakalt midagi paluda või ütelda, et ei saanud aru;
- elukutsealasest väljaõppest ja elukutsealastest tegevustest rääkida, rahulolu väljendada;
- oskab kaastunnet, pettumust, soove väljendada ja tingimusi nimetada, rääkida juhtunust;
- paluda aeglasemalt rääkida või ütelda, et ei saa aru;
- rääkida oma spordipäevast;
- oskab rääkida ilmast ja keskkonnaprobleemidest, väljendada huvi;
- kokku leppida ajas ja ütelda, kuna mis toimub;
- projekti kirjeldada, omadusi küsida ja vastata, isiksuste elust rääkida, aktiivsel teemal diskuteerida ja teha rollimänge.

Kuulamine:

•suudab kuulda vajalikku informatsiooni; mis on õige või vale.

Lugemine:

•oskab tekstist leida vajalikku informatsiooni, mis on õige või vale;

•vastata küsimustele, leida õige tekstilõikude järjekord. sobitada teema tekstilõiguga.

Kirjutamine:

•oskab kirjutada poolametlikku ja isiklikku e-maili ja arvamust foorumis.

Keelestruktuurid:

•oskab ühildada näitavat asesõna *dies-* nimisõnaga;

•käänata isikulist asesõna daativis;

•moodustada lauseid tegusõnadega, mis nõuavad daativi ja akusatiivi käänet; käänata omadussõna ja pöörata modaaltegusõnu;

•moodustada tegusõna *haben* ja *modaalsete tegusõnade* tingivat kõneviisi;

•oskab moodustada *wenn-* ja *trotzdem-* lauset, kirjutada arve, moodustada ja kasutada käskivat kõneviisi;

•oskab moodustada kaudset küsimust ja lauseid eessõnu nõudvate tegusõnadega, kasutada lauses eessõnu *aus* ja *seit* ning moodustada lauseid küsisõnadega *was für ein-?* ja *welch-?*.

Kultuuriline aspekt:

•tutvub Kölni vaatamisväärsustega;

•saab teada, kuidas Kölnis huvitavalt aega veeta, millised on erinevate linnade lemmikpaigad, mida sakslased arvavad lotomängudest, kas nad on populaarsed, kuidas on ilm Saksamaal, milliste projektidega tegelevad saksa noored;

•õpib fakte Saksamaa kohta.

Õppesisu:

MINA JA TEISED. Tunded, biograafiad.

KODU JA LÄHIÜMBRUS. Avalikud kohad, lemmikpaik.

IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA VABA AEG. Haigeks jäämine, vabandamine, kohvikus tellimine; riietumine; kooli lõpetamine, edasiõppimisvõimalused pärast põhikooli, BIZ,

praktikum; loto mängimine, kuulutused seoses castinguga, probleemid; vaba aeg, peo organiseerimine; keskkond, probleemid ja nende lahendamise võimalused (asjade vahetamisaktsioon koolis).

RIIGID JA NENDE KULTUUR. Kölni linna vaatamisväärsused, isikuomadused, BIZ.

KODUKOHT EESTI. Päikesevarjutus, ilm.

Keelestruktuurid:

Näitav asesõna *dieser/ diese/ dieses; i*sikuline asesõna daativis; tingiv kõneviis; omadussõna ja isikulise asesõna käänamine; modaalsed tegusõnad; kõrvallause sidesõnadega *wenn ja trotzdem;* arvude kirjutamine; küsiv asesõna; tegusõnad, mis nõuavad daativi ja akusatiivi käänet; sõnade järjekord lauses; eessõnu nõudvad tegusõnad; eessõna *seit;* küsisõna *was für ein-?.*

Hindamine:

III kooliastmes hinnatakse kõiki keeletoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult, andes õpilasele adekvaatset tagasisidet. Ülesande eesmärgist lähtudes hinnatakse kas üht kindlat või mitut keeleoskuse aspekti (nt sisu, teksti ülesehitust, sõnavara, kõne ladusust, grammatika õigsust). Õpilane seab koostöös õpetajaga endale lühi- või pikaajalisi õpieesmärke ning annab tagasisidet oma teadmistele, oskustele, õppeprotsessile, analüüsib oma tööd.

Poolaasta- ja aastahinne moodustuvad arvestuslike hinnete keskmisest. Arvestuslikud hinded kujunevad iga teema (lektsiooni) kokkuvõtvatest töödest, suuliste vastamiste (jutustamised, vestlused, dialoogid, esitlused) ja kirjalike tööde/ loovkirjutuste hinnete keskmistest. Sõnavaratööde korral on õpilasel võimalus valida kahe erineva raskusastmega töö vahel: hinne „3“, kui õpilane tõlgib ainult sõnad (vähemalt 75%); hinne „4“ või „5“ on võimalik saada, kui õpilane tõlgib lisaks sõnadele ka tõlkelaused, kus on erinevad keelestruktuurid (Hinne kujuneb vastavalt hindamisjuhendis ära toodud protsendile.).

Lõiming ja läbivad teemad:

Lõiming:

eesti keel, inglise keel, geograafia, karjääriõpetus, terviseõpetus, matemaatika

Läbivad teemad:

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (kooli lõpetamine, edasiõppimisvõimalused pärast

põhikooli, BIZ, praktikum)

Keskkond ja jätkusuutlik areng (keskkond, probleemid ja nende lahendamise võimalused (asjade vahetamisaktsioon koolis)

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (peo organiseerimine, asjade vahetamisaktsioon koolis)

Tervis ja ohutus (haigeks olemine)

Väärtused ja kõlblus (tunded, lotomäng)

Pädevused:

Väärtuspädevus, sotsiaalne pädevus, enesemääratluspädevus, õpipädevus, suhtluspädevus, matemaatikapädevus, ettevõtlikkuspädevus, digipädevus

2.6 Ainekava. Vene keel II kooliaste

A.1

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A1-tasemel, mis tähendab, et ta:

- Räägib endast kasutades väga lihtsaid lauseid.
- Kasutab tervitus-ja hüvastijätuväljendeid.
- Räägib ja saab aru konkreetsetest igapäevavajadustega seotud lausetest, esitab neid selgelt, aeglaselt ning kordab öeldut ning omakorda palub kaasvestlejal korrata öeldud lauseid selgelt ja aeglaselt.
- Esitab lihtsaid küsimusi ja vastab lihtsate lausetega küsimustele, talle tuttavatel teemadel.
- Räägib lihtsate lausetega inimestest, nende elukohast ja tegevustest.

6. KLASS

Käsitletavad teemad:

Mina ja minu perekond ning sõbrad; Lemmikloom; Inimese anatoomiline välimus; Aastaajad ja kuud; Keeleõpe; Tutvumine; Enda ja sõprade elukoht; Meelistegevused.

Õpitulemused:

- Loeb ja kirjutab venekeelset teksti.
- Eristab mees-, nais-, ja kesksoost sõnu ning teeb vahet nimisõna ainsusel ja mitmusel.
- Kasutab rääkimisel reeglipäraseid ja ebareeglipäraseid tegusõnu olevikus, minevikus ja

tulevikus ning ühildab omastavaid asesõnu nimisõnadega soos ja arvus.

- Räägib endast, oma perest ja sõpradest: nimi, vanus, välimus, elukoht ,igapäevategevused, meelistegevused, õppimine.
- Nimetab arve 1-100.

Õppesisu:

Lahendab kirjalikke grammatikaga seotud tekstülesandeid: tegusõnade aeg ja vorm, nimisõnade ühildamine omastavate asesõnadega, nimisõnade ainsuse ja mitmuse eristamine ning ühildamine omastavate asesõnade ja tegusõnadega.

Suuliselt osaleb kahekõnedes, rollimängudes, esitab monolooge, Loeb ja kuulab venekeelseid tekste ning loetava ja kuulatava teksti sisust arusaamise tõendamiseks esitab ja vastab küsimustele teksti sisust lähtuvalt.

Hidamine:

Kirjalikud grammatikasisulised tööd. Suuliselt esitatavad tööd: lugemisoskus, teksti ümberjutustus, lugemisteksti kohta küsimuste esitamine ja küsimustele vastamine, monoloog, dialoog.

Lõiming ja läbivad teemad:

Loodus, eesti keel, võõrkeeled.

Pädevused:

Teades venekeelseid trüki- ja kirjatähti loeb ja kirjutab vene keeles.

Teades tegusõnade õiget kasutamist ajas ja vormis saab rääkida enda ja oma lähedaste inimeste tegevusest.

Moodustades jaatus,-eitus ja küsilauseid küsib ja vastab enda ja oma

lähedaste argipäeva toimetuste kohta.

2.7 Ainekava. Vene keel III kooliaste

A.2

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A2-tasemel, kui ta:

- kirjeldab ja tutvustab lihtsate lausetega igapäevaeluga seonduvaid inimesi, oma elukohta,

oma perekonda, oma asju, oma igapäevatoiminguid andes seejuures hinnanguid meeldivuse ja mittemeeldivuse kohta.

- Tekst moodustub lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasidest ja -lausetest.
- Saab aru lihtsatest juhistest ja ütleb ise kuidas minna jalgsi või pääseda sõidukiga või punktist A punkti B.
- Mõistab ja koostab ise lühikesi, lihtsaid, selgete sõnumitega teadaandeid.
- Mõistab lühikeste, aeglaselt ja selgelt esitatud salvestite põhisisu, mis puudutab igapäevaseid asju.
- Leiab kindlat teavet igapäevatekstidest.
- Osaleb igapäevasuhtlusega seotud infovahetuses.
- Suhtlemisel kasutab lihtsaid lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda vestlust ülal hoida.

7. KLASS

Käsitletavad teemad:

Mina ja teised; Kodu ja lähiümbrus; Õppimine; Töö ja vaba aeg. Igapäevaelu.

Õpitulemused:

- Räägib koolist: õpperuumid, õppevahendid, klassi sisustus.
- Kirjeldab oma kodu, kus ta elab: toad, abiruumid.
- Tunneb toiduaineid ja söögikordi: hommiku-, lõuna-, ja õhtusöök.
- Tunneb nädalapäevi ja ajamäärust ning oskab selle raames rääkida oma tegevustest olevikus, minevikus ja tulevikus.
- Tutvustab enda ja oma sõprade tegevusi koolist vabal ajal.
- Räägib oma perest, sõpradest :nimi, vanus, tegevused, elukoht (riik, linn).
- Tunneb arve 1-1000.

Õppesisu:

Lahendab kirjalikke grammatilisi ülesandeid nimisõnade mitmuse moodustamise kohta. Omadussõnade ja omastavate asesõnade ühildumise kohta soos ja arvus. Reeglipäraste ja ebareeglipäraste tegusõnade pööramine ajas ja arvus.

Dialoogide ja tekstide kuulamine, lugemine, küsimustele vastamine ja küsimuste moodustamine.

Pildi kirjeldamine.

Hindamine:

Kirjalikud tööd: grammatika(tegusõnad ajas ja vormis, nimisõnade ühildamine omastavate asesõnade ja nimisõnadega)

Esitab suuliselt kahekõnesid, monolooge ja küsimusi loetud ning kuulatud teksti kohta.

Lõiming ja läbivad teemad:

Võõrkeeled, sport, loodus, geograafia, muusika, ajalugu.

Pädevused:

Kasutades nimi-ja omadussõnade ühildumist soos ja arvus kirjeldab oma kodu (toad, mööbel, abihooned). Kasutab tegusõnu õiges vormis selleks, et kirjeldada enda , oma sõprade ja pere tegemisi.

Poes ostlemisel kasutab arve ja ütleb missugust eset soovib osta.

8. KLASS

Käsitletavad teemad:

Mina ja minu perekond; Minu päev koolis; Sport ja tervis; Vaba aeg; Sisseostude tegemine koos sõpradega nii rõiva- kui toidupoes; Sõpradega kohvikus ; Lemmikloom; Loodus;

Eesti vaatamisväärsused; Venemaa kultuur ja traditsioonid.

Õpitulemused:

- Räägib sõpradega rõivastest ja riietumisstiilist kodus, peol ja spordi-ning vabaaja üritustel. Vestleb poes müüjaga rõivastest.
- Kirjeldab enda ja oma sõprade iseloomu ja välimust.
- Võrdleb elu maal ja linnas.
- Räägib oma elukohast ja kodukohast.
- Võrdleb elu maal ja linnas.
- Räägib oma koolist, tegevustest tunnis, koostab tunniplaani ja räägib oma tegemistest kellaaega nimetades.
- Tutvustab Eesti vaatamisväärsusi Venemaa kultuuritraditsioone.
- Räägib oma lemmikloomast: nimi, tõug, vanus, välimus.

- Tunneb nii Eesti kui eksootilisi loomaaia loomi.
- Tutvustab oma lemmikspordiala ja oskab sportlast intervjueerida.
- Teab kuidas menüüd koostada ning toitu kohvikus tellida.
- Tunneb ja teab nimetada erinevate riikide rahvustoite.
- Kirjeldab ilma erinevatel aastaaegadel ning räägib oma suveplaanidest.
- Räägib arvudest 1-10 000, kellaajast, kuudest, aastaaegadest.

Õppesisu:

Lahendab kirjalikult grammatilisi tekstülesandeid omastava ,osastava, sisseütleva, seestütleva käänete ,seesütleva, kaasaütleva ja alaleütleva käänete kohta; liikumistegusõnade, eessõnade; reeglipäraste ja ebareeglipäraste tegusõnade kohta.

Suulistes ülesannetes räägib nii monoloogilises, dialoogilises kui arutelu vormis sõpradega elust maal ja linnas; kooliülesannete täitmisest; ostlemisest; toidust; lemmikloomast; reisimisest Eestis ja Venemaal.

Hindamine:

Kirjalikud tööd: grammatika, kirja, kuulutuse või teadande kirjutamine.

Suulised tööd: monoloog, dialoog, arutelu, intervjuu.

Lõiming ja läbivad teemad:

Geograafia, loodus, eesti keel võõrkeeled.

Pädevused:

Kasutades sisse-, sees-ja seestütlevat käänet ja liikumistegusõnu räägib liikumisest transpordiga või jala, reisimisest, vaba aja veetmisest, kultuurisündmustes osalemisest. Omadus,-nimi- ja omastavaid asesõnu ühildades ja käänates vestleb rõivapoes, kohvikus. Kellaaega tundes määrab kokkusaamisi sõpradele.

Arve 1-10 000 ja kalendrikuid tundes, räägib enda ja oma tuttavate sünniaegadest ning kuulsate inimeste sünni- ja surmaaegadest.

Omadussõnu nimisõnadega ühildades iseloomustab oma lemmiklooma ja sõpru

9. KLASS

Käsitletavad teemad:

Kooliaeg ja klassikaaslased; peretraditsioonid; tulevane elukutse;

Eesti ilm; Imelised Eesti kohad ja linnad; Sankt-Peterburgi vaatamisväärsused;

reisimine; Moskva ja tema kuulsad kultuuritegelased; muusika; sport ja tervis.

Õpitulemused:

- Kirjutab ja räägib iseendast: sünnikuupäev, sünniaasta; räägib oma iseloomust ja välimusest.
- Iseloomustab ja kirjeldab välimuse põhjal oma klassikaaslasi.
- Räägib oma pere-ja sugulaste traditsioonidest, kodustest toimingutest ja iga pereliikme rollist selles.
- Räägib kooliga seonduvast nii positiivsest kui negatiivsest küljest; vestleb sõpradega vabaaja veetmise võimalustest ja elukutstest.
- Räägib, küsib ja vastab küsimustele Eesti kohta administratiivandmetest lähtudes; kirjeldab eesti loodust; Eesti linnu; vaatamisväärsusi.
- Määrab kellaajalisi kohtumisi; tänaval liigeldes küsib juhtnööre objektini jõudmiseks ja juhatab ise sõnaliselt eksinuid;
- Tellib toitu kohvikus;
- Ostab pileti muuseumi, teatrisse, kinno või spordiüritusele ning küsib vastavasisulist infot (kuulutused, piletite hinnad, toimumiskoht);
- Kaasab kultuurisündmustele sõpru ja sugulasi ning avaldab oma arvamust kultuuri-ja spordisündmuste kohta.
- Räägib Moskva, Sankt-Peterburi ja teiste erinevate riikide kommetest, rahvustest, räägitavatest keeltest ja vaatamisväärsustest.

Õppesisu:

Lahendab kirjalikke grammatilisi tekstülesandeid nimi-ja omadussõnade käänamise kohta nii ainsuses kui mitmuses nimetavas-,omastavas-,osastavas-,kaasaütleva-, alaleütlevas- ja kohakäändes; reeglipäraste ja ebareeglipäraste tegusõnade, liikumistegusõnade, enesekohaste tegusõnade pööramise kohta; mitteametliku kirja kirjutamine; kuulutuse kirjutamine; e-maili kirjutamine.

Tekstide lugemine, väljendite selgitamine ja kasutamine, teksti põhjal küsimustele vastamine, teksti kohta küsimuste esitamine; teksti ümberjutustus; kahekõne; arutelu.

Hindamine:

Kirjalikud grammatilised tööd; mitteametlikud kirjad; essee enda, pere, reisi- ja kultuurisündmuse kohta.

Suulised eneseväljendusviisid: monoloog, dialoog, rollimäng, arutelu.

Kuulamisülesanded.

Lõiming ja läbivad teemad:

Eesti keel, võõrkeeled, sport, muusika, geograafia.

Pädevused:

Kasutades grammatikaalaseid teadmisi nimi-,omadus-ja omastavate asesõnade käänamisest; tegusõnade (reegli- ja ebareeglipäraste, liikumistegusõnade) pööramisest ajas ja vormis- räägib, vestleb, arutleb ja kirjutab endast, oma perest, sõpradest, kultuurisündmustest, kohtumistest erinevates asutustes.

2.8 Ainekava. Hispaania keel II kooliaste

A.1

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A1.1-tasemel, mis tähendab, et ta:

- saab kuulates aru lühikestest lausetest ja lihtsatest igapäevastest väljenditest, reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja juhistele;
- räägib õpitud lauseid kasutades ning õpitud sõnadest ja väljenditest lühikesi lihtlauseid moodustades;
- mõistab lugeda lihtsaid tekste lausehaaval, leides üles õpitud sõnad ja väljendid;
- kirjutab õpitud sõnu ja lauseid ning täidab õpitud sõnavara kasutades lihtsat lünkteksti;
- kasutab varasemas võõrkeeleõppes omandatud keeleõppestrateegiaid ja tuttavaid keeleõppe abivahendeid (internet ja sõnastikud);
- teab Hispaania ja Ladina-Ameerika põhiandmeid ja olulisemaid tähtpäevi.

6. KLASS

Õpitulemused:

- Saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse kirjeldamiseks;

•oskab vastata lihtsatele küsimustele ja korraldustele;

•on omandanud esmased teadmised hispaania keele kultuuriruumist;

•töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;

•rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid.

Õppesisu:

Teemavaldkonnad

Mina ja teised. Enese ja kaaslaste tutvustus; enesetunne, välimuse kirjeldus, ühised tegevused. Õpitakse erinevate sõnade sugu ja õpitakse pöörata reelgipäraseid tegusõnu oleviku vormis. Ebareeglipäraste tegusõnade *ser* ja *tener* pööramine oleviku vormis.

Tähestik ja hääldus. Õpitakse kuidas hääldada erinevaid hispaaniakeelseid foneeme ja kuidas neid kirjutada.

Kodu ja lähiümbrus. Pereliikmed ja sugulased, pereliikmete tegevusalad; kodu ja asukoht. Õpitakse nädalapäevad ja enesekohased verbid (*verbos reflexivos*) ning nende pööramine olevikus vormis. Õpitakse lisaks artikkleid ja nende kasutamine: *el / la / los / les / un / una / unos / unas.*

Kodukohad, riigid ja kodakondsused. Riigid, pealinnad, rahvused, aastaajad ja ilm.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsamad tegevused kodus ja koolis ning nendega seonduvad esemed. Õpitakse kuidas kasutada käskivat kõneviisi (*imperativo regular*) ja kuidas teha vahet tegusõnadel *ser* ja *estar*.

Vaba aeg. Lemmiktegevused ja eelistused. Rääkida tegevustest mis parasjagu toimuvad *(estar + gerundio).*

Numbrid ja isikulised asesõnad. Õpitakse numbreid algselt 0-20, siis 21-5000 ja 5000-1000000. Õpitakse millised on isikulised asesõnad ja kuidas neid kasutada *(yo, tu, el/ella, nosotros, vosotros, ellos/ellas).*

Eessõnad ja nende kasutamine *(a, de, en, con, sobre jt).*

Liiteessõnade kasutamine kohamäärustes (delante de, detras de, a la derecha de, a la izquierda de jt).

Omadussõnade sugu, mitmus, paiknemine lauses, ühildumine nimisõnaga.

Hindamine:

testid, suulised eneseväljendused - ettekanne, kirjatööd - mitteametlik kiri, lugu

Lõiming ja läbivad teemad:

Lõiming:

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: Õpilased õpivad hispaania keelt kõnelevate riikide ajaloost, kultuurist ja traditsioonidest. Teemad võivad hõlmata tuntud ajaloolisi isikuid, olulisi sündmusi või hispaania keele rolli maailmas.

Geograafia: Lõiming geograafiaga võimaldab õpilastel õppida hispaania keelt kõnelevate riikide asukohta, kliimat ja loodusvarasid. Õpilased võivad uurida erinevaid piirkondi Hispaanias ja Ladina-Ameerikas ning nende geograafilisi tunnuseid.

Kunst ja muusika: Hispaania kultuur on rikkalik muusika ja kunsti poolest. Õpilased saavad tutvuda näiteks flamenco, salsa ja teiste traditsiooniliste muusikastiilidega. Samuti võib olla lõiming hispaania kunstnike ja nende loomingu tutvustamisega.

Matemaatika: Numbrite ja lihtsamate matemaatiliste mõistete õppimine hispaania keeles, näiteks arvutused ja mõõtühikud. Aritmeetilised ülesanded hispaania keeles aitavad lõimida keelt ja matemaatilisi oskusi.

Eesti keel ja kirjandus: Lõiming eesti keelega aitab õpilastel mõista keeltevahelisi erinevusi ja sarnasusi, näiteks lauseehituse või sõnavara osas. Samuti saab võrrelda lugemistekste ja narratiive erinevates keeltes.

Läbivad teemad:

Kultuuriline identiteet ja rahvuslik identiteet: Õpilased õpivad tundma ja austama hispaania keelt kõnelevate riikide kultuurilist mitmekesisust, arendades samal ajal oma kultuurilist teadlikkust ja identiteeti.

Väärtused ja kõlblus: Läbivad teemad võivad hõlmata väärtuspõhist õpet, näiteks tolerantsust, empaatiat ja austust erinevate kultuuride ja inimeste vastu.

Keskkond ja säästev areng: Teemad võivad hõlmata keskkonnateadlikkust ja loodushoidu hispaania keelt kõnelevates riikides, aidates õpilastel mõista globaalseid keskkonnaprobleeme ja nende lahendamise võimalusi.

Tervis ja heaolu: Läbivad teemad võivad hõlmata tervise ja heaolu küsimusi, sealhulgas tervislikku toitumist ja eluviisi, ning nende arutamist hispaania keeles.

Tehnoloogia ja innovatsioon: Digipädevuste arendamine läbi keeleõppe, sealhulgas tehnoloogia kasutamine keele õppimisel ja suhtlemisel.

Pädevused: Suuline ja kirjalik suhtlemine:

Kuulamine: Õpilased õpivad kuulama ja mõistma lihtsaid tekste ning igapäevaseid vestlusi.

Rääkimine: Õpilased õpivad väljendama end lihtsates vestlustes, esitama küsimusi ja andma vastuseid, kasutades igapäevaseid fraase ja sõnavara.

Lugemine: Õpilased õpivad lugema lihtsaid tekste, mõistma peamist sisu ja leidma spetsiifilist infot.

Kirjutamine: Õpilased õpivad kirjutama lihtsaid lauseid ja lühikesi tekste, näiteks e-kirju, postkaarte ja päevikumärkmeid.

Kultuuridevaheline pädevus: Õpilased tutvuvad hispaania keelt kõnelevate riikide kultuuriga, sealhulgas tavad, traditsioonid ja geograafia.

Õpilased arendavad võimet mõista ja austada kultuurilisi erinevusi ning suhtuda avatud meele ja empaatiaga teistesse kultuuridesse.

Keeleteadlikkus ja sõnavara: Õpilased õpivad tundma hispaania keele grammatika põhialuseid, sealhulgas tegusõnade pööramist, artiklite kasutamist ja lihtsamaid lausekonstruktsioone.

Sõnavara osas keskendutakse igapäevastele teemadele nagu perekond, kool, vaba aeg ja tervis.

Õppimisoskused: Õpilased arendavad oskusi, kuidas tõhusalt keelt õppida, sealhulgas sõnavara meelde jätmine, dialoogide harjutamine ja keele õppimise strateegiate kasutamine.

Digipädevus: Õpilased kasutavad digitaalset õppevara ja vahendeid, et täiendada oma keeleõpet, näiteks sõnastikud, õppevideod ja interaktiivsed harjutused.

2.9 Ainekava. Hispaania keel III kooliaste

Kooliastme lõpetaja on omandanud võõrkeeleoskuse A1.2 -tasemel, mis tähendab, et ta:

- saab kuulates aru lühikestest lausetest ja lihtsatest igapäevastest väljenditest, reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja juhistele;
- räägib õpitud lauseid kasutades ning õpitud sõnadest ja väljenditest lühikesi lihtlauseid moodustades;
- mõistab lugeda lihtsaid tekste lausehaaval, leides üles õpitud sõnad ja väljendid;

•kirjutab õpitud sõnu ja lauseid ning täidab õpitud sõnavara kasutades lihtsat lünkteksti;

• kasutab varasemas võõrkeeleõppes omandatud keeleõppestrateegiaid ja tuttavaid keeleõppe abivahendeid (internet ja sõnastikud);

•teab Hispaania ja Ladina-Ameerika põhiandmeid ja olulisemaid tähtpäevi.

7. KLASS

Õpitulemused:

•oskab end väljendada hispaania keeles igapäevastes olukordades;

•tunneb reeglipäraste, ebareeglipäraste ja grupiverbide pööramist ning oskab enesekohaseid tegusõnu pöörata ja kasutada:

•on laiendanud oma igapäevase elu sõnavara ja omandab uusi suhtlusoskusi;

•oskab kasutada määravat ja umbmäärast artiklit;

•tunneb suulise ja kirjaliku keele norme;

•oskab lahendada erinevaid lugemisülesandeid ja loetud teksti analüüsida;

•oskab kuulata hispaaniakeelset teksti ja teksti põhjal ülesandeid lahendada.

Õppesisu:

Reisid

Reeglipäraste tegusõnade pööramine minevikus ajas - *preterito indefinido de verbos regulares.*

Ebareeglipäraste tegusõnade pööramine minevikus ajas - preterito indefinido de verbos irregulares: ir, ser, estar.

Ilmastikust rääkimine koos kuude ja aastaaegade õppimisega.

Ostud

Isikulised asesõnad.

Värvid, riietuse kirjeldamine, võrdluste tegemine, demonstratiivid (omadussõnad ja asesõnad).

Tervis ja haigused

Kehaosad, ravimid ja haigused. Tegusõna *doler* pööramine ja kasutamine.

Rääkida mineviku harjumustest mineviku ajaga - preterito imperfecto de verbos regulares e irregulares: ir, ser, ver.

Väljendada plaane ja kavatsusi - *Ir a + infinitivo.*

Biograafiad

Küsivad asesõnad ja nende kasutamine.

Jutustada minevikusündmustest.

Traditsioonid

Kirjeldada perekonda, rääkida karakterist kasutades *ser y estar + adjetivos.*

Rääkida lähiminevikust ja kogemustest. *Preterito perfecto.*

Rääkida kultuurilistest erinevustest, keelda ja eitada. *Hay que / (no) se puede.*

Vaba aeg

Rääkida kodudest ja nende kaunistamisest, avaldada soove - *me gustaria + infinitivo.*

Rääkida vaba aja tegevustest - preterito indefinido / preterito perfecto.

Enne ja praegu

Rääkida mineviku harjumustest ja asjaoludest - *preterito imperfecto.*

Teha võrdluseid; algvõrre, keskvõrre, ülivõrre.

Anda ja kuulata juhiseid kohta minekuks.

Hindamine:

testid, suulised eneseväljendused - ettekanne, kirjatööd - mitteametlik kiri, lugu

Lõiming ja läbivad teemad:

<u>Lõiming:</u>

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: Õpilased õpivad hispaania keelt kõnelevate riikide ajaloost, kultuurist ja traditsioonidest. Teemad võivad hõlmata tuntud ajaloolisi isikuid, olulisi sündmusi või hispaania keele rolli maailmas.

Geograafia: Lõiming geograafiaga võimaldab õpilastel õppida hispaania keelt kõnelevate riikide asukohta, kliimat ja loodusvarasid. Õpilased võivad uurida erinevaid piirkondi Hispaanias ja Ladina-Ameerikas ning nende geograafilisi tunnuseid.

Kunst ja muusika: Hispaania kultuur on rikkalik muusika ja kunsti poolest. Õpilased saavad tutvuda näiteks flamenco, salsa ja teiste traditsiooniliste muusikastiilidega. Samuti võib olla lõiming hispaania kunstnike ja nende loomingu tutvustamisega.

Matemaatika: Numbrite ja lihtsamate matemaatiliste mõistete õppimine hispaania keeles, näiteks arvutused ja mõõtühikud. Aritmeetilised ülesanded hispaania keeles aitavad lõimida keelt ja matemaatilisi oskusi.

Eesti keel ja kirjandus: Lõiming eesti keelega aitab õpilastel mõista keeltevahelisi erinevusi ja sarnasusi, näiteks lauseehituse või sõnavara osas. Samuti saab võrrelda lugemistekste ja narratiive erinevates keeltes.

Läbivad teemad:

Kultuuriline identiteet ja rahvuslik identiteet: Õpilased õpivad tundma ja austama hispaania keelt kõnelevate riikide kultuurilist mitmekesisust, arendades samal ajal oma kultuurilist teadlikkust ja identiteeti.

Väärtused ja kõlblus: Läbivad teemad võivad hõlmata väärtuspõhist õpet, näiteks tolerantsust, empaatiat ja austust erinevate kultuuride ja inimeste vastu.

Keskkond ja säästev areng: Teemad võivad hõlmata keskkonnateadlikkust ja loodushoidu hispaania keelt kõnelevates riikides, aidates õpilastel mõista globaalseid keskkonnaprobleeme ja nende lahendamise võimalusi.

Tervis ja heaolu: Läbivad teemad võivad hõlmata tervise ja heaolu küsimusi, sealhulgas tervislikku toitumist ja eluviisi, ning nende arutamist hispaania keeles.

Tehnoloogia ja innovatsioon: Digipädevuste arendamine läbi keeleõppe, sealhulgas tehnoloogia kasutamine keele õppimisel ja suhtlemisel.

Pädevused:

Suuline ja kirjalik suhtlemine:

Kuulamine: Õpilased õpivad kuulama ja mõistma lihtsaid tekste ning igapäevaseid vestlusi.

Rääkimine: Õpilased õpivad väljendama end lihtsates vestlustes, esitama küsimusi ja andma vastuseid, kasutades igapäevaseid fraase ja sõnavara.

Lugemine: Õpilased õpivad lugema lihtsaid tekste, mõistma peamist sisu ja leidma spetsiifilist infot.

Kirjutamine: Õpilased õpivad kirjutama lihtsaid lauseid ja lühikesi tekste, näiteks e-kirju, postkaarte ja päevikumärkmeid.

Kultuuridevaheline pädevus:

Õpilased tutvuvad hispaania keelt kõnelevate riikide kultuuriga, sealhulgas tavad, traditsioonid ja geograafia.

Õpilased arendavad võimet mõista ja austada kultuurilisi erinevusi ning suhtuda avatud meele ja empaatiaga teistesse kultuuridesse.

Keeleteadlikkus ja sõnavara: Õpilased õpivad tundma hispaania keele grammatika põhialuseid, sealhulgas tegusõnade pööramist, artiklite kasutamist ja lihtsamaid lausekonstruktsioone.

Sõnavara osas keskendutakse igapäevastele teemadele nagu perekond, kool, vaba aeg ja tervis.

Õppimisoskused: Õpilased arendavad oskusi, kuidas tõhusalt keelt õppida, sealhulgas sõnavara meelde jätmine, dialoogide harjutamine ja keele õppimise strateegiate kasutamine.

Digipädevus: Õpilased kasutavad digitaalset õppevara ja vahendeid, et täiendada oma keeleõpet, näiteks sõnastikud, õppevideod ja interaktiivsed harjutused.

8. KLASS

Õpitulemused:

8. klassi klassi hispaania keele õpitulemused A2 tasemel on suunatud sellele, et õpilased saavutaksid algtaseme keeleoskuse, mis võimaldab neil toime tulla igapäevastes olukordades. A2 tasemel õpilased peaksid suutma järgmist:

- Õpilased mõistavad selgelt ja aeglaselt esitatud kõnet igapäevastel teemadel, nagu perekond, kool, vaba aeg jne;
- Nad suudavad aru saada lühikestest ja lihtsatest kuulamistekstidest, tuvastada põhiteema ja leida konkreetset infot;
- Õpilased suudavad osaleda lihtsates igapäevastes vestlustes, küsida ja vastata tavalistele küsimustele ning väljendada end lihtsate fraaside ja lausete abil;
- Nad oskavad kirjeldada oma perekonda, sõpru, elukohta, kooli ja muid tuttavaid teemasid;
- Nad saavad hakkama lühikeste dialoogidega, näiteks poes ostlemisel või tee küsimisel;
- Õpilased loevad ja mõistavad lihtsaid ja lühikesi tekste, näiteks e-kirju, postkaarte ja lühikesi artikleid;
- Õpilased oskavad kirjutada lihtsaid lühitekste, näiteks postkaarte, e-kirju või sõnumeid, kirjeldades oma päeva, plaane või tundeid;

- Nad saavad koostada lühikese jutustuse minevikus toimunud sündmuste kohta, kasutades lihtsamat ajavormi (nt minevikku);
- Õpilased valdavad piisavalt sõnavara, et toime tulla igapäevaelu olukordades, sealhulgas teemadel nagu toit, ilm, tervis, ajaviide jne;
- Õpilased omandavad selge ja arusaadava hääldus ning suudavad kasutada sobivat intonatsiooni;
- Nad tunnevad ära ja kasutavad lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone, nagu olevik, minevik (preterite ja imperfekt), tulevik, määrsõnad, asesõnad ja lihtsamad eessõnad.

Õppesisu:

Kokkamine

Väljendada määramatuid koguseid - indefinidos: algo/nada/alguien/nadie/algun/ningun.

Anda juhiseid - impersonales con se.

Näpunäited

Anda nõu ja juhiseid - imperativo afirmativo y negativo.

Tujudest rääkimine - *ser/estar.*

Avaldada soove - presente de subjuntivo.

Ajaleht

Rääkida töötingimustest

Ajalehe uudised - *estaba* + *gerundio*

Ennustused

Rääkida tegevuse kestusest - *llevar* + *gerundio.*

Rääkida tulevikust, teha ennustusi - *futuro imperfecto, condicionales*

Väljendada maitseid ja arvamusi - a mi me parece, yo creo/ pienso, (no) me interesa, a mi tambien / a mi tampoco.

Plaanid

Rääkida plaanidest - voy a + infinitivo, pienso + infinitivo.

Asetada tegevus tulevikku - cuando + indicativo o subjuntivo.

Selgitada ja määratleda objektide ja kohtade nimesid.

Inimesed

Rutiinid ja vaba aeg.

Rääkida mineviku kogemustest - preterito perfecto, indefinido e imperfecto.

Rääkida tulevikust, tuelíeviku aegade kasutamine.

Kohad

Reisimine - pluscuamperfecto.

Rääkida transpordist ja liikumisest.

Isikulised suhted

Teisi tundma ja rääkida iseloomudest. - *verbos reflexivos, verbos "le".*

Füüsiline ja isiksuse kirjeldus - *indicativo o subjuntivo.*

Paluda ja anda nõu - *condicional.*

Hindamine:

testid, suulised eneseväljendused - ettekanne, kirjatööd - mitteametlik kiri, lugu

Lõiming ja läbivad teemad:

<u>Lõiming:</u>

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: Õpilased õpivad hispaania keelt kõnelevate riikide ajaloost, kultuurist ja traditsioonidest. Teemad võivad hõlmata tuntud ajaloolisi isikuid, olulisi sündmusi või hispaania keele rolli maailmas.

Geograafia: Lõiming geograafiaga võimaldab õpilastel õppida hispaania keelt kõnelevate riikide asukohta, kliimat ja loodusvarasid. Õpilased võivad uurida erinevaid piirkondi Hispaanias ja Ladina-Ameerikas ning nende geograafilisi tunnuseid.

Kunst ja muusika: Hispaania kultuur on rikkalik muusika ja kunsti poolest. Õpilased saavad tutvuda näiteks flamenco, salsa ja teiste traditsiooniliste muusikastiilidega. Samuti võib olla lõiming hispaania kunstnike ja nende loomingu tutvustamisega.

Matemaatika: Numbrite ja lihtsamate matemaatiliste mõistete õppimine hispaania keeles, näiteks arvutused ja mõõtühikud. Aritmeetilised ülesanded hispaania keeles aitavad lõimida

keelt ja matemaatilisi oskusi.

Eesti keel ja kirjandus: Lõiming eesti keelega aitab õpilastel mõista keeltevahelisi erinevusi ja sarnasusi, näiteks lauseehituse või sõnavara osas. Samuti saab võrrelda lugemistekste ja narratiive erinevates keeltes.

Läbivad teemad:

Kultuuriline identiteet ja rahvuslik identiteet: Õpilased õpivad tundma ja austama hispaania keelt kõnelevate riikide kultuurilist mitmekesisust, arendades samal ajal oma kultuurilist teadlikkust ja identiteeti.

Väärtused ja kõlblus: Läbivad teemad võivad hõlmata väärtuspõhist õpet, näiteks tolerantsust, empaatiat ja austust erinevate kultuuride ja inimeste vastu.

Keskkond ja säästev areng: Teemad võivad hõlmata keskkonnateadlikkust ja loodushoidu hispaania keelt kõnelevates riikides, aidates õpilastel mõista globaalseid keskkonnaprobleeme ja nende lahendamise võimalusi.

Tervis ja heaolu: Läbivad teemad võivad hõlmata tervise ja heaolu küsimusi, sealhulgas tervislikku toitumist ja eluviisi, ning nende arutamist hispaania keeles.

Tehnoloogia ja innovatsioon: Digipädevuste arendamine läbi keeleõppe, sealhulgas tehnoloogia kasutamine keele õppimisel ja suhtlemisel.

Pädevused:

Suuline ja kirjalik suhtlemine:

Kuulamine: Õpilased õpivad kuulama ja mõistma lihtsaid tekste ning igapäevaseid vestlusi.

Rääkimine: Õpilased õpivad väljendama end lihtsates vestlustes, esitama küsimusi ja andma vastuseid, kasutades igapäevaseid fraase ja sõnavara.

Lugemine: Õpilased õpivad lugema lihtsaid tekste, mõistma peamist sisu ja leidma spetsiifilist infot.

Kirjutamine: Õpilased õpivad kirjutama lihtsaid lauseid ja lühikesi tekste, näiteks e-kirju, postkaarte ja päevikumärkmeid.

Kultuuridevaheline pädevus: Õpilased tutvuvad hispaania keelt kõnelevate riikide kultuuriga, sealhulgas tavad, traditsioonid ja geograafia.

Õpilased arendavad võimet mõista ja austada kultuurilisi erinevusi ning suhtuda avatud meele ja empaatiaga teistesse kultuuridesse.

Keeleteadlikkus ja sõnavara: Õpilased õpivad tundma hispaania keele grammatika põhialuseid, sealhulgas tegusõnade pööramist, artiklite kasutamist ja lihtsamaid lausekonstruktsioone.

Sõnavara osas keskendutakse igapäevastele teemadele nagu perekond, kool, vaba aeg ja tervis.

Õppimisoskused: Õpilased arendavad oskusi, kuidas tõhusalt keelt õppida, sealhulgas sõnavara meelde jätmine, dialoogide harjutamine ja keele õppimise strateegiate kasutamine.

Digipädevus: Õpilased kasutavad digitaalset õppevara ja vahendeid, et täiendada oma keeleõpet, näiteks sõnastikud, õppevideod ja interaktiivsed harjutused

9. KLASS

Õpitulemused:

9. klassi hispaania keele õpitulemused B1 tasemel põhinevad Euroopa keeleõppe raamdokumendi (CEFR) nõuetel ning keskenduvad sellele, et õpilased saavutaksid iseseisva keelekasutaja taseme. B1 tasemel peaksid õpilased suutma teha järgmist:

- Õpilased mõistavad pikemaid kõnesid ja ettekandeid tuttavatel teemadel, kui kõne on selge ja standardne;
- Nad suudavad mõista igapäevaseid vestlusi ja raadiosaateid, kui teemad on tuttavad ja sõnavara ei ole liiga keeruline;
- Õpilased suudavad osaleda igapäevastes vestlustes tuttavatel teemadel (nt kool, hobid, reisimine, perekond) ja jagada oma arvamust ning kogemusi;
- Nad suudavad anda selgeid kirjeldusi tuttavatest teemadest ja situatsioonidest, kasutades sobivat sõnavara ja grammatikat;
- Õpilased suudavad esitada ettevalmistatud ettekandeid ja jutustusi tuttavatel teemadel, kasutades sobivat struktuuri ja väljendeid;
- Õpilased loevad ja mõistavad pikemaid, lihtsamaid tekste, nagu ajaleheartiklid, ajakirjad ja veebisisu, kui teemad on neile tuttavad;
- Nad suudavad leida ja mõista spetsiifilist infot tekstidest, nagu reisijuhised, reklaamid ja juhendid;
- Õpilased suudavad kirjutada sidusaid lühitekste, näiteks e-kirju, kirju, päevikumärkmeid või sotsiaalmeedia postitusi, väljendades oma mõtteid ja kogemusi;

- Nad oskavad kirjutada lühikesi esseesid ja jutustusi, kirjeldades oma vaatepunkte ja jagades kogemusi;
- Nad kasutavad grammatilisi struktuure (nt liht- ja liitminevik, tulevik, tingiv kõneviis, kõrvallausevormid) suhteliselt korrektselt ja oskavad rakendada erinevaid ajavorme ja mooduseid erinevates kontekstides;
- Õpilased valdavad laiendatud sõnavara igapäevastel ja tuttavatel teemadel, sealhulgas abstraktsemate teemade, nagu unistused, lootused ja plaanid, käsitlemisel.

Õppesisu:

Aeg möödub

Rääkida minevikust - dejar de, acabar de, empezar a, volver a + infinitivo. Seguir, llevar + gerundio. Estaba/ estuve/ he estado + gerundio.

Rääkida mineviku harjumustest - *preterito imperfecto.*

Rääkida kogemustest - *preterito perfecto.*

Tervis ja haigused

Rääkida dieetidest ja toidust - para + infinitivo / para que + subjuntivo / para que + indicativo.

Inimese keha sõnavara.

Imperativo aja õppimine nõu andmiseks.

Meie maailm

Avaldada tundeid ja arvamusi - me preocupa, me molesta que + subjuntivo.

Avaldada soovitusi ja kohustusi - Hay que, es necesario + infinitivo. Es necesario que, hace falta que + subjuntivo.

Teha hinnanguid - Es conveniente que + subjuntivo.

Töö ja ametid

Rääkida ametitest.

Lauseehitused koos cuando - Cuando + subjuntivo, cuando + futuro.

Rääkida ebatõenäolistest tingimustest. - *pretérito imperfecto de subjuntivo.*

Lauseehitus : *Si tuviera …*

Vaba aeg

Spordi sõnavara, rääkida sportlastest.

Aega kokku leppima - *estilo indirecto*

Uudised

Lugeda ja kuulata uudiseid - *voz pasiva.*

Edastada käsud ja taotlusi.

Avaldada soovi - Me gustaría + infinitivo; me gustaria que + subjuntivo

Puhkused

Teha ettevalmistusi reisiks

Tõenäosuse väljendus - a lo mejor, quizas, seguramente …

Paluda teenust ja ööbimiskohtade (hotellide) sõnavara õppimine.

Hindamine:

testid, suulised eneseväljendused - ettekanne, kirjatööd - mitteametlik kiri, lugu

Lõiming ja läbivad teemad:

<u>Lõiming:</u>

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: Õpilased õpivad hispaania keelt kõnelevate riikide ajaloost, kultuurist ja traditsioonidest. Teemad võivad hõlmata tuntud ajaloolisi isikuid, olulisi sündmusi või hispaania keele rolli maailmas.

Geograafia: Lõiming geograafiaga võimaldab õpilastel õppida hispaania keelt kõnelevate riikide asukohta, kliimat ja loodusvarasid. Õpilased võivad uurida erinevaid piirkondi Hispaanias ja Ladina-Ameerikas ning nende geograafilisi tunnuseid.

Kunst ja muusika: Hispaania kultuur on rikkalik muusika ja kunsti poolest. Õpilased saavad tutvuda näiteks flamenco, salsa ja teiste traditsiooniliste muusikastiilidega. Samuti võib olla lõiming hispaania kunstnike ja nende loomingu tutvustamisega.

Matemaatika: Numbrite ja lihtsamate matemaatiliste mõistete õppimine hispaania keeles, näiteks arvutused ja mõõtühikud. Aritmeetilised ülesanded hispaania keeles aitavad lõimida keelt ja matemaatilisi oskusi.

Eesti keel ja kirjandus: Lõiming eesti keelega aitab õpilastel mõista keeltevahelisi erinevusi ja sarnasusi, näiteks lauseehituse või sõnavara osas. Samuti saab võrrelda lugemistekste ja narratiive erinevates keeltes.

Läbivad teemad:

Kultuuriline identiteet ja rahvuslik identiteet: Õpilased õpivad tundma ja austama hispaania keelt kõnelevate riikide kultuurilist mitmekesisust, arendades samal ajal oma kultuurilist teadlikkust ja identiteeti.

Väärtused ja kõlblus: Läbivad teemad võivad hõlmata väärtuspõhist õpet, näiteks tolerantsust, empaatiat ja austust erinevate kultuuride ja inimeste vastu.

Keskkond ja säästev areng: Teemad võivad hõlmata keskkonnateadlikkust ja loodushoidu hispaania keelt kõnelevates riikides, aidates õpilastel mõista globaalseid keskkonnaprobleeme ja nende lahendamise võimalusi.

Tervis ja heaolu: Läbivad teemad võivad hõlmata tervise ja heaolu küsimusi, sealhulgas tervislikku toitumist ja eluviisi, ning nende arutamist hispaania keeles.

Tehnoloogia ja innovatsioon: Digipädevuste arendamine läbi keeleõppe, sealhulgas tehnoloogia kasutamine keele õppimisel ja suhtlemisel.

Pädevused:

Suuline ja kirjalik suhtlemine:

Kuulamine: Õpilased õpivad kuulama ja mõistma lihtsaid tekste ning igapäevaseid vestlusi.

Rääkimine: Õpilased õpivad väljendama end lihtsates vestlustes, esitama küsimusi ja andma vastuseid, kasutades igapäevaseid fraase ja sõnavara.

Lugemine: Õpilased õpivad lugema lihtsaid tekste, mõistma peamist sisu ja leidma spetsiifilist infot.

Kirjutamine: Õpilased õpivad kirjutama lihtsaid lauseid ja lühikesi tekste, näiteks e-kirju, postkaarte ja päevikumärkmeid.

Kultuuridevaheline pädevus: Õpilased tutvuvad hispaania keelt kõnelevate riikide kultuuriga, sealhulgas tavad, traditsioonid ja geograafia.

Õpilased arendavad võimet mõista ja austada kultuurilisi erinevusi ning suhtuda avatud meele

ja empaatiaga teistesse kultuuridesse.

Keeleteadlikkus ja sõnavara: Õpilased õpivad tundma hispaania keele grammatika põhialuseid, sealhulgas tegusõnade pööramist, artiklite kasutamist ja lihtsamaid lausekonstruktsioone.

Sõnavara osas keskendutakse igapäevastele teemadele nagu perekond, kool, vaba aeg ja tervis.

Õppimisoskused: Õpilased arendavad oskusi, kuidas tõhusalt keelt õppida, sealhulgas sõnavara meelde jätmine, dialoogide harjutamine ja keele õppimise strateegiate kasutamine.

Digipädevus: Õpilased kasutavad digitaalset õppevara ja vahendeid, et täiendada oma keeleõpet, näiteks sõnastikud, õppevideod ja interaktiivsed harjutused.

3. AINEVALDKOND: SOTSIAALAINED

3.1 Ainekava. Inimeseõpetus I kooliaste

Õppeaine õpetamise eesmärk

Inimeseõpetuse eesmärgid on:

- toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma;
- kujundama õpilases vastutustundlikkust suhetes;
- kujundama terviseteadlikkust, ausust, hoolivust ja õiglust;
- suunata õpilast märkama, mõistma ja selgitama enda ja tema eluga otseselt seotud küsimusi.

Valdkonnapädevus

Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna (üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna igapäevaeluga seonduvalt). Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamusavalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega. Õppes on olulisel kohal aktiivõppemeetodid. Sotsiaalainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Inimeseõpetuse I kooliastme teemad ja õpitulemused lähtuvad õpilase minast (huvid, omadused jms) ja tema eluga kõige lähemalt seotud igapäevaelu teemadest nagu suhted pere ja sõpradega, tervis, käitumisnormid jms. Käsitletakse ka ühiskonnaõpetuse teemasid nagu Eesti Vabariik, kodukoht, reeglid, õigused ja kohustused lapse seisukohalt jms.

Hindamine, selle eesmärk ja liigid

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamisel saadakse ülevaade õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning toetatakse selle kaudu õpilase kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamise tulemusena/abil saab õpilane tagasisidet

oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks. Hindamisega toetatakse kooliastme lõpuks taotletavate teadmiste ja oskuste omandamist, hoiakute kujunemist ning valdkonnapädevuse saavutamist. Ainealaste teadmiste ja oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangute abil.

I kooliastmes hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi ning nende seostamist. Õpilase hoiakute ja väärtushinnangute kohta antakse tagasisidet.

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- Näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukoha asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukoha sümboolikat, olulisi inimesi ja paiku.
- Väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse.
- Mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel.
- Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused.
- Mõistab üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust.
- Tunneb liiklusreegleid.
- Teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust.
- Märkab inimeste erinevaid omadusi ja arvamusi.
- Mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust.
- Teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida.
- Teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana.
- Suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse.
- Oskab oma tervist hoida.
- Teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest.
- Oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist.
- Oskab kasutada lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi.
- Teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana.
- Mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.

2. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
Mina • Enda ja kaaslaste huvide ning positiivse suhtumise väärtustamine iseendasse. • Mina. Minu erinevused ja sarnasused teiste inimestega. • Suhtumine endasse ja teistesse. • Viisakas käitumine. **Mina ja tervis** • Tervis ja selle hoidmine. Terve ja haige inimene. Ravimid. • Arsti juures. • Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport. • Keha puhtus ja selle eest hoolitsemine.	minu tugevused positiivne suhtumine kehalised muutused erinevused ja sarnasused sallivus tervis tervislik eluviis	• Kirjeldab enda välimust, huvisid ja tegevusi; • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda; • teab, et inimesed on erinevad ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi; • mõistab viisaka käitumise vajalikkust. • Toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust;

• Abi saamise võimalused. *Esmaabi. **Mina ja minu pere** • Kodu. Koduarmastus. Kodu traditsioonid. • Kodutus. Lastekodu. Turvakodu • Perekond. Erinevad pered. Uus pereliige. Vanavanemad ja teised sugulased • Sõpruse ja koostöö väärtuse ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajaduse mõistmine. • Sugupuu. Pereliikme lahkumine ja lein. • Pereliikmete tegevus ja kodused tööd. Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne • Vanemate ja teiste inimeste töö. Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond. • Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek • Ohud kodus ja koduümbruses **Mina: aeg ja asjad** • Aeg. Aja planeerimine.	hädaabinumber 112 kodu, pere, pereliikmed hoolitsemine, abistamine, kaasamine, arvestamine vastutus, õigused ja kohustused aeg, aja planeerimine.	• nimetab mõningaid haiguste tunnuseid; • teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi. • Kirjeldab pereliikmete erinevaid ülesandeid kodus; • toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest; • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas.

• Oma tegevuse planeerimine ja aktiivse vaba aja veetmise väärtustamine. • Õppimise tähtsuse mõistmine igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel. • Lubadused, vastutus. Hinnangu andmine oma tegevusele. • Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas. Suhtumine asjadesse ja teiste töösse. • Kokkuhoid	asjade väärtus õpitegevus, eesmärgid	• Planeerib oma päeva ja nädalat; • toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus hakkama saada; • sõnastab enda õppimise eesmärke ja seostab neid enda huvidega; • eristab oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta; • selgitab asjade väärtust.
Mina ja Eesti • Eesti – minu kodumaa. • Eesti Vabariigi ja oma kodukoha näitamine kaardil. • Eesti ja kodukoha sümboolika tundmine • Oluliste inimeste ja paikade tundmine • Eesti rahvakombed ja rahvakalendri tähtpäevad. • Enda rolli mõistmine kommete ja tavade hoidja ja	Eestimaa, kodukoht pealinn Eesti Vabariigi sünnipäev president	• Leiab Eesti kaardilt kodukoha; • nimetab Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti; • tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümboolikat; • tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi; • teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku;

kandjana. • Salliv suhtumine Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse.	riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid Eesti rahvakombed ja tavad minevik, tänapäev sallivus	• võrdleb rahva kombeid minevikus ja tänapäeval (mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt); • toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest; • selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja.

3. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
Mina • Mina. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus. • Mina ja endasse suhtumine. • Lapse õigused ja kohustused (peres, koolis, ühiskonnas). • Lapse kaitse. Lapse turvalisus.	mina, igaühe väärtuslikkus, positiivne suhtumine endasse bioloogiline ja sotsiaalne erinevus, sallivus õigused ja kohustused, vastutus	• Põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda; • teab, et inimesed on erinevad ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi; • nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi;

Mina ja tervis • Vaimne ja füüsiline tervis. • Tervislik eluviis. • Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras. • Esmaabi võimaluste selgitamine ja demonstreerimine õpisituatsioonis. • Hoidumine tervist ohustavatest olukordadest. • Liikumine ja tervis. • Kahjulikud harjumused, abi saamise võimalused	vaimne, füüsiline, sotsiaalne tervis tervislik eluviis, terviseriskid esmaabi (haav, kukkumine, putukapiste, ninaverejooks, põletus)	• toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas. • Toob näiteid terviseriskidest; • teab, kuidas püsida terve; • teab hädaabinumbrit ja oskab vajadusel kutsuda abi.
Mina ja teised • Demonstreerib õpisituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist. • Kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist. • Liiklusohtlike kohtade ja olukordade märkamine kooliteel ja kodu ümbruses ning	reeglid, käitumisnormid seadused liiklusmärgid ja -reeglid vägivald sõprus, koostöö heategevus ja heategemine	• Toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida ning põhjendab nende vajadust; • tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid; • teab vägivalla eri vorme ja abi saamise võimalusi; • selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest

lahenduste pakkumine turvalisuse tagamiseks. • Vägivaldse käitumise tagajärgede selgitamine. • Võimaluste tutvustamine abi saamiseks (pere, õpetaja, kooli sots.pedagoog, psühholoog, lasteabi telefon jms) alandava käitumise puhul. **Mina: teave ja asjad** • Erinevate teabeallikatega tutvumine. • Info leidmine erinevatest allikatest. • Erinevate teabeallikate võrdlemine usaldusväärsuse ja sisu väärtuse poolest. • Kokkulepitud reeglite järgimine digivahenditest info kasutamisel. • Keskkonna hoidmise võimalused, säästlik tarbimine.	teabeallikad, teave meedia, sotsiaalmeedia (ohud, võimalused) digivahendid, autorikaitse raha, säästmine, laenamine keskkond, säästlik tarbimine (jäätmed, sorteerimine, vesi ja energia), taaskasutus Eesti, Euroopa kaart	hoolitsemise ja abistamise vajalikkust. • Teab ja kasutab erinevaid teabeallikaid; • kirjeldab meediaga (sh sotsiaalmeedia) seotud võimalusi ja ohte; • järgib digivahendite kasutamisel kokkulepitud reegleid; • teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine; • teab, kuidas hoida keskkonda ja selgitab keskkonna hoidmise võimalusi.

Mina ja Eesti • Eesti teiste riikide seas. • Naaberriigid. • Eesti Vabariigi sümbolid. • Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus. Erinevad kultuurid ja rahvused Eestis.	riiklikud sümbolid, käitumisreeglid	• Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid; • nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid ning nendega seostuvaid käitumisreegleid.

3.2 Ainekava. Inimeseõpetus II kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades:

- väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate enesekohaste ja sotsiaalsete oskuste kujunemist;
- suudab eristada ja mõista oma oskusi, võimeid ja emotsioone ning juhtida oma käitumist ja tegevust, sh tugineda eneseanalüüsile haridustee jätkamist kavandades;
- loob ja hoiab kaaslastega sõbralikke ja hoolivaid suhteid ning käitub mõistvalt konflikte lahendades;
- mõistab, et inimene ise vastutab oma füüsilise, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne arengu eest;
- hoiab oma tervist, elades tervislikku eluviisi, ning käitub nii, et ei sea ohtu enda ega teiste inimeste ega keskkonna turvalisust;
- suhtub lugupidavalt endasse ja teistesse ning järgib iga päev üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, vastutustunne, õiglus jne;
- on omandanud positiivse mõtlemise

5. KLASS

Tervis

Õppesisu

Tervise olemus: füüsiline,vaimne ja sotsiaalne tervis. Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid. Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused. Tervislik eluviis.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

- kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist;
- teab enda põhilisi tervisenäitajaid;

•saab aru, kuidas tervist tugevdavad ja tervist kahjustavad tegevused mõjutavad tervise erinevaid osasid;
•eristab põhilisi organismi reaktsioone stressi korral ning kirjeldab nendega toimetuleku
•võimalusi;
•väärtustab oma tervist.

Tervislik eluviis

Õppesisu

Tervisliku eluviisi komponendid. Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad tegurid. Kehalise aktiivsuse vormid ja põhimõtted. Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

•oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaels;
•tunneb tervisliku toitumise põhimõtteid; teab, mis on toidupüramiid ja taldrikureegel;
•selgitab, kuidas on toitumine seotud tervisega;
•oskab lugeda toidumärgiseid;
•teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid;
•oskab hinnata oma päevakava, töö ja
•puhkuse vaheldumise tähtsust;
•hindab ja oskab planeerida kehalise aktiivsuse piisavust oma igapäevategevuses;
•väärtustab tervislikku eluviis.

Murdeiga ja kehalised muutused

Õppesisu

Murdeiga. Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeeas. Kehaliste muutuste erinev tempo murdeeas. Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Suguline küpsus ja soojätkamine.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

•mõistab murdeeas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega;

•aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda;

•teab, et murdeiga on varieeruv ning igaühel oma arengutempo;

•teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega.

Turvalisus ja riskikäitumine

Õppesisu

Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus, looduses, avalikes kohtades ja küberruumis.

Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise alaseid valikud tehes; iseenda vastutus. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele, kuidas neid vältida.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

•teab, kuidas käituda erinevates ohuolukordades;

•oskab vältida enda ja oma asjade ohtu seadmist;s

•teab, kuidas õnnetuse korral abi kutsuda; nimetab meediast tulenevaid riske oma

•käitumisele ja suhetele;

•suheldes küberruumis mõistab vahendatud

•suhtlemise olemust ning vastutust oma sõnade ja tegude eest;

•väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist;

•kirjeldab tubaka ja alkoholi tarbimise kahjulikku mõju inimese organismile;

•väärtustab mitmekesist positiivset ja tervislikku elu uimastiteta.

Haigused ja esmaabi

Õppesisu

Levinumad laste ja noorte haigused. Nakkus- ja mittenakkushaigused. Teaduspõhise terviseinfo tähtsus. Haigustest hoidumine. HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. Käitumine õnnetusjuhtumite korral. Esmaabi põhimõtted. Esmaabi erinevates olukordades, abi kutsumine.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

•teab levinumaid nakkus- ja mittenakkushaigusi;

•saab aru teaduspõhiseinfo ja vaktsineerimise tähtsusest;

•teab, kuidas ennast kaitsta HIVi ja muude nakkuste eest;

•kirjeldab, kuidas ennast ja teisi inimesi

•abistada õnnetusjuhtumi korral ja kuidas abi kutsuda;

•tunneb lihtsamaid esmaabivõtteid (nt

•kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik ja päikesepiste);

•nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid praktikas kasutada;

•väärtustab enda ja teiste inimeste elu.

Keskkond ja tervis

Õppesisu

Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

•kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskkonnast;

•saab aru säästliku tegevuse tähtsusest;

•tunneb jäätmete sorteerimise reegleid;

•eristab tegureid, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks või mitteturvaliseks ja tervist kahjustavaks;

•kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele.

6. KLASS

Minapilt ja enesehinnang

Õppesisu

Inimeste erinevused ja sarnasused. Eneseanalüüs, enda tugevused ja nõrkused. Vajadused ja väärtused. Enesehinnang. Enesearen ja eesmärgid lähemas ja kaugemas perspektiivis.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

- oskab näha inimeste erinevusi ja sarnasusi, on mõistev ning salliv teiste suhtes;
- analüüsib enda iseloomujooni ja omadusi, väärtustades endas positiivset;
- mõistab enesehinnangut mõjutavaid tegureid ja enesehinnangu kujunemist;
- oskab analüüsida enda väärtusi ja vajadusi;
- mõtestab enda eesmärke ja positiivse enesesisenduse õppimises ja
- igapäevaelus.

Suhtlemise olemus ja komponendid

Õppesisu

Suhtlemise komponendid Suhtluskaaslase tajumine, seda mõjutavad tegurid. Teabe edastamine ja teabe allikad. Virtuaalne suhtlemine, avatud suhtlemine. Suhtlustõkked.

Mõjutamisviisid, reklaam ja meedia. Autoriõigus.

Õpitulemused

Teema läbimisel õpilane:

- teab, millest suhtlemine koosneb;
- mõistab avatud suhtlemise eeliseid ja ohtusid;
- tunneb mõjutamisvõtteid, oskab vältida suhtlustõkkeid ja kasutab positiivset mõjutamist;
- mõistab meediast tulenevaid ohtusid;
- järgib ohutu suhtlemise reegleid,
- oskab kriitiliselt suhtuda erinevatesse teabeallikatesse ja nende kasutamisse,
- mõistab järgimise vajalikkust,

Suhtlemisvahendid

Õppesisu

Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Sümbolid ja märgid, kehakeel. Isiklik ruum ja suhtlemisdistantsid. Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. „Ei“ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul. „Mina“-sõnumid

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

- teab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust;
- kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele;
- demonstreerib õpisituatsioonis aktiivse kuulamise jt tõhusa suhtlemise võtteid;
- mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele ning demonstreerib õpisituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja tugevdavalt väljendada;
- teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele ja toob näiteid eelarvamuste mõju kohta igapäevasuhtluses;
- eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele;
- teab, et „ei“ ütlemine on oma õiguste eest seismine, ning
- demonstreerib õpisituatsioonis kehtestava käitumise võtteid.

Sotsiaalsed oskused

Õppesisu

Sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus. Sõprussuhted. Usaldus suhetes. Empaatia. Vastutus suhetes. Kaaslaste mõju ja surve. Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Inimeste iseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed. Eelarvamused ja stereotüübid.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

- kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus;
- oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta;
- väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist;
- suudab näha olukorda teise isiku vaatenurgast; väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat;
- nimetab ning väärtustab enda ja teiste positiivseid omadusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi;
- tunneb ära stereotüübid, oskab vältida eelarvamusi.

Otsustamine ja konfliktid ning probleemilahendus

Õppesisu

Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgedega arvestamine probleemilahenduses. Kaaslaste mõju ja surve, kiusamine. Vastutus otsustamisel. Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed.

Õpitulemused

Pärast teema läbimist õpilane:

- teab probleemide erinevaid lahendusviise ja oskab neid kasutada;
- kirjeldab erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid ning mõistab
- nende tagajärgi;
- oskab hakkama saada kaaslaste
- negatiivse mõjuga, kuid mõistab ka postiivse koostegemise väärtust.
- selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut;
- selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning saab aru, et konfliktid osa elust;
- mõistab ja arvestab erinevate käitumisviiside tagajärgi.

3.3 Ainekava. Inimeseõpetus III kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

9. klassi lõpetaja:

- teab nimetada ja demonstreerib õpisituatsioonis mõningaid enesekasvatuse viise;
- teab, mis on tervislik eluviis, oskab igapäevaelus teha tervislikke valikuid ja analüüsida enda vastutust valikutes, sh tulevast haridusteed ja tööelu kavandades;
- teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise tähtsust igapäevaelus;
- teab, mis arengumuutused toimuvad murdeeas, ja mõistab murdeea eripära teiste eluperioodide seas;
- mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles; väärtustab seksuaalõigusi;
- analüüsib riskikäitumist mõjutavaid tegureid ja mõju inimese tervisele ning demonstreerib õpisituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi riskikäitumisega seotud olukordades;
- kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ning demonstreerib õpisituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
- teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, mõistab nende vajalikkust rühmas ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- teab ning oskab otsida olulisi infoallikaid terviseteabe ja -abi saamiseks ning demonstreerib õpisituatsioonis esmaabi põhilisi võtteid ja kirjeldab tõhusat käitumist ohuolukordades;
- teab, kuidas luua ja säilitada toetavaid ning lähedasi suhteid; väärtustab sõprust ja armastust vastastikuse toetuse allikana;
- teab inimest abistavate elukutsete töö sisu ja eeldatavaid võimeid, isiksuseomadusi jms ning analüüsib enda sobivust selleks tööks.

7. KLASS

Murde-ja noorukiiga

Õppesisu

Areng ja kasvamine, arengukriisid. Arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid. Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares, arenguülesanded. Varane ja hiline küpsemine – igaühel oma tempo. Muutunud välimus, suguküpsus.

Õpitulemused

Teema läbinud õpilane:

- tunneb elukaare etappe;
- kirjeldab, kuidas mõjutavad inimese kasvamist ja arengut pärilikud ning keskkonnategurid;
- mõistab inimese füüsilist ja vaimset arengut murde- ja noorukieas;
- kirjeldab põhimuresid küpsemisperioodil ning nendega toimetuleku võimalusi;
- iseloomustab murde- ja noorukiea arenguülesandeid üleminekul lapseeast täiskasvanuikka.

Teismeline iseenda ja oma elutee kujundajana

Õppesisu

Minapilt ja enesehinnang. Eneseanalüüs: oma iseloomujoonte, huvide, võimete ja väärtuste määramine. Inimene oma elutee kujundajana. Enesekasvatuse alused ja võimalused Vastutus seoses valikutega.

Õpitulemused

Teema läbinud õpilane:

- selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang;
- oskab ennast analüüsida,
- teab, kuidas kujundada positiivset suhtumist iseendasse;
- kasutab eneseanalüüsi oma teatud iseloomujooni, huve, võimeid ja väärtusi määrates;
- väärtustab enesearengu vajalikkust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel;
- mõistab enda vastutust oma elutee kujundamisel;
- kirjeldab põhilisi

- enesekasvatusvõtteid: eneseveenmist, enesetreeningut, eneseergutust ja -karistust ning enesesisendust.

Teismelised üheskoos

Õppesisu

Üksildus ja sotsiaalsus. Erinevad kultuurid, tolerantsus. Erinevad rühmad ja rollid. Rollide suhtelisus j kokkuleppelisus. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid. Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Konfliktid ja nende lahendamine. Sõltumatus ja autoriteet, selle olemus.

Õpitulemused

Teema läbinud õpilane:

- mõistab, et inimene on sotsiaalne olend;
- teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuse poolest, on erinevuste suhtes salliv;
- iseloomustab erinevaid rühmi ja toob näiteid enda kuuluvuse kohta erinevatesse rühmadesse;
- võrdleb erinevate rühmade norme ja reegleid ning kirjeldab enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades;
- mõistab normide ja reeglite vajalikkust ühiselu toimimisel ning korraldamisel;
- kirjeldab rühma kuulumise positiivseid ja negatiivseid külgi ja toimetulekut grupi survega;
- mõistab konfliktide põhjuseid ja tõhusaid lahendusmeetodeid.

Turvalisus ja riskikäitumine

Õppesisu

Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused. Tunnete väljendamine, vihaga toimetulek. Enesejuhtimine, kriitiline mõtlemine, erinevad probleemilahendused. Hakkamasaamine kiusamise ja vägivallaga. Erinevad legaalsed ja illegaalsed uimastid. Uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajaline mõju. Uimastitele „ei“ ütlemine. Nutisõltuvus. Alternatiivid kahjustavatele tegevustele.

Õpitulemused

Teema läbinud õpilane:

- teab, kuidas kasutada tõhusaid sotsiaalseid oskusi;
- oskab väljendada oma tundeid ja teab erinevaid vihaga toimetuleku viise;
- oskab kriitiliselt mõelda ja tunneb erinevaid probleemilahendusi;
- saab hakkama kiusamise ja vägivallaga seotud olukordades;
- eristab legaalseid ja illegaalseid uimasteid ning tähtsustab seaduste rolli laste tervise ja heaolu kaitsel;
- kirjeldab uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajalist mõju tervisele, oskab „ei“ ütelda;
- tunnetab nutisõltuvuse ohtusid;
- suudab leida alternatiive kahjustavatele tegevustele

Teismeliste suhted

Õppesisu

Naiselikkus ja mehelikkus. Rahulolu oma välimusega. Soorollid ja soostereotüübid. Lähisuhted Sõprus. Armumine, seksuaalsus. Turvalisus ja vastutus suhetes.

Õpitulemused

Teema läbinud õpilane:

- oskab analüüsida omadusi, mis teevad noormehe ja neiu meeldivateks suhtluskaaslasteks;
- teab, et välimuse puhul on oluline, et inimene ise tunneb ennast hästi;
- oskab analüüsida soorolli olemust ning soostereotüüpset suhtumist;
- teab, miks stereotüübid ja soopõhine diskrimineerimine on ebaõiglane ja ohtlik;
- väärtustab positiivseid suhteid ja nende loomist;
- mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse ja seksuaalse identiteedi erinevaid vorme;
- väärtustab vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes.

8.KLASS

Õpitulemused

- Teab, kuidas ühiskond mõjutab inimeste tervisekäitumist, suhtlemist ja õppimist.
- Mõistab inimese arengut murde- ja noorukieas.

- Teab, kuidas kujundada ja hoida positiivset suhtumist iseendasse.
- Väärtustab enese arendamise vajadust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel.
- On loov ja ettevõtlik.
- Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, mõistab normide vajalikkust ühiselus.
- Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet aktiivse ühiskonnaliikmena.
- Teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on erinevuste suhtes salliv.
- Teab, et ühiskond kaitseb laste tervist ja heaolu seadustega.
- Kasutab terviseinfo saamiseks teaduspõhiseid allikaid ja spetsialistide abi.
- Väärtustab positiivseid suhteid, nende loomist ja hoidmist.
- Mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise.
- Mõistab ja aktsepteerib seksuaalse arengu individuaalsust, seksuaalse identiteedi erinevaid avaldumisvorme ja seksuaalõigusi.
- Mõistab füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikust seost ja neid mõjutavaid tegureid.
- Mõistab eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõju tervisele ning tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust igapäevaelus.
- Väärtustab partnerite vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes. Oskab leida infot seksuaaltervist puudutavate küsimuste kohta.

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Tervis	Õpilane: • kirjeldab füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervise vastastikust mõju ning seost; • kirjeldab olulisi tervisenäitajaid rahvastiku tervise seisukohalt; • analüüsib tegureid, mis võivad mõjutada otsuseid tervise kohta, ning demonstreerib õpisituatsioonis tõhusaid viise, kuidas langetada otsuseid tervisega seonduvate valikute puhul individuaalselt ja koostöös teistega; • analüüsib ja hindab erinevate tervise infoallikate ning teenuste kasutamise võimalusi ja usaldusväärsust; • analüüsib enda tervise seisundit ning teab, mis tegurid ja

	toimetulekumehhanismid aitavad säilitada inimese vaimset heaolu; •analüüsib inimese kehalise aktiivsuse ja toitumise mõju tervisele; •analüüsib oma igapäevatoidu vastavust tervisliku toidu põhimõtetele; •selgitab kehalise aktiivsuse mõju inimese füüsilisele, vaimsele, emotsionaalsele ja sotsiaalsele tervisele; • oskab plaanida eri tüüpi kehalist aktiivsust oma igapäevaellu ning väärtustab kehalist aktiivsust eluviisi osana; •selgitab stressi olemust, põhjusi ja tunnuseid; • kirjeldab stressiga toimetuleku viise ning eristab tõhusaid toimetulekuviise mittetõhusatest, teab abi ja toetuse võimalusi; •kirjeldab kriisi olemust ning seda, kuidas käituda kriisiolukorras; teab abi ja toetuse võimalusi.
Suhted ja seksuaalsus	Õpilane: •kirjeldab viise, kuidas luua ning säilitada mõistvaid, toetavaid ja lähedasi suhteid sotsiaalse tervise kontekstis; •demonstreerib õpisituatsioonis oskusi, mis aitavad kaasa suhete loomisele ja säilitamisele: üksteise aitamine, jagamine, koostöö, teineteise eest hoolitsemine; •väärtustab tundeid ja armastust suhetes; •selgitab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning tunnete osa selles arengus; • kirjeldab tunnete ja läheduse jagamise viise; • selgitab, milles seisneb partnerite vastutus seksuaalsuhetes; •selgitab soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele; • kirjeldab tõhusaid rasestumisvastaseid meetodeid; • kirjeldab seksuaalsel teel levivate haiguste ärahoidmise võimalusi; • teab, mis on HIV ja AIDS; teab HIVi nakatumise teid ning nakatumise vältimise võimalusi; •eristab HIVi ja AIDSi müüte tegelikkusest;

	• väärtustab vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes ning kirjeldab seksuaalõigusi kui seksuaalsusega seotud inimõigusi; • nimetab, kuhu saab pöörduda abi ja nõu saamiseks seksuaaltervise küsimustes.
Turvalisus ja riskikäitumine	Õpilane: •kirjeldab levinumate riskikäitumiste tagajärgi, mõju inimese tervisele ja toimetulekule; •kirjeldab ja selgitab levinumate riskikäitumiste ärahoidmise ja neisse sekkumise võimalusi indiviidi ja rühma tasandil, lähtudes igapäevaelust, ning teadvustab ennetamise ja sekkumise võimalusi ühiskonna tasandil; •kirjeldab, mis on vaimne ja füüsiline uimastisõltuvus ning kuidas see kujuneb; •kirjeldab ja demonstreerib õpisituatsioonis, kuidas käituda uimastitega seotud olukordades; •teab, kuidas käituda turvaliselt ohuolukorras ning kutsuda abi allergia, astma, diabeedi, elektrišoki, epilepsia, lämbumise, mürgituse, palaviku ja valu korral; •demonstreerib õpisituatsioonis esmaabivõtteid õnnetusjuhtumite ja traumade korral (nt kuumakahjustus, teadvusekaotus, südameseiskumine, uppumine jne).
Inimene, valikud ja õnn	Õpilane: •analüüsib ennast oma huvide, võimete ja iseloomu põhjal ning seostab seda valikutega elus; •mõistab, et toimetulek iseenda ja oma eluga tagab õnne ning rahulolu.

3.4 Ainekava. Ajalugu II kooliaste

Üldalused

Valdkonnapädevus

Sotsiaalainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid minevikuühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha;
- aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimestesuhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Arutluse

puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

Ühiskonnaõpetuses hinnatakse arutlusoskust, erinevate allikate, sh õigustekstide tõlgendamist ja analüüsi, ühiskondlike probleemide analüüsi ja oma seisukoha kujundamise ning selle põhjendamise oskust; aga ka kodanikuvalmidust ja -vastutust ühistegevuses osalemise, ühiskonnaliikmele kohustuslike toimingute, sh vajalike dokumentide täitmise oskuse jt eakohaste ülesannete kaudu. Väitluses hinnatakse oskust kuulata aktiivselt teise poole väiteid ning oskust esitatud väidetele tõenduspõhiste argumentidega vastata.

Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust ning paljusid Eesti ajaloo probleeme.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides peab õpilastele tutvustama erinevaid ajalookäsitlusi neist ühtki peale surumata. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajaloouurija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikais.

Ajaloo õppimist alustatakse sissejuhatusest ainesse. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest. Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega.

Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees.

Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel.

Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:

- oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;
- ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;
- funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;
- empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajaloouurija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Sissejuhatava ajalooõpetuse kaudu tehakse tutvust minevikuga õpilasele tähenduslikus ja arusaadavas vormis, äratatakse õpilaste huvi mineviku vastu, õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu.

Alustatakse ajas orienteerumise oskuse kujundamisega, nn suure pildi loomisega, mida pidevalt uute teadmistega täiendatakse. See aitab õpilastel paigutada oma ajalooteadmised korrastatult konteksti, ajaloolisesse aega, näha oleviku seoseid mineviku ja tulevikuga, näha ja hinnata 12 minevikku ajalooliselt oma ajastu kontekstis. Seejärel õpitakse mõistma, et jutustus minevikust on kellegi tõlgendus, mitte mineviku täpne kirjeldus. Õpitakse küsima, kas erinevad vaatenurgad ja arusaamad on olemasoleva tõendusmaterjali ja senise uurimisseisu alusel võrdselt asjakohased.

Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased. Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele.

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

- Teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
- Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
- Kasutab ajaloomõisteid kontekstis.
- Teab näiteid kodukoha minevikust.
- Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
- Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
- Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
- Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
- Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.

- Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
- Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata.
- Teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
- Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
- Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud
- Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

Õpitulemused II kooliastmes

Alustatakse ajalooõpinguid algõpetusest, mille raames õpitakse tundma ajaarvamist ja allikaid, tehakse tutvust ajaloosündmuste, isikute ja eluoluga minevikus.

Käsitletakse valitud näiteid muinas- ja vanaajast, vanadest idamaadest, Vana-Kreeka ja VanaRooma ajaloost

Õpilane:

- kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt;
- teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid;
- iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid;
- teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut;
- paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust;
- nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid;
- teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;

- kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust;
- teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi;
- teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas;
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised;
- toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel;
- toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust mineviku

5. KLASS

Õpitulemused ja õpisisu

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
AJAARVAMINE	•kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, ajaloo periodiseerimine; •kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus; •leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; •väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; •kasutab ajalookaarti.	Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajatelje koostamine. Töö kaardiga. Uurimine oma kodukandi kultuuripärandit, silmapaistva isiku tegevus(t)e uurimine, järelduste tegemine isiku rollist kohalikus elus. Õpilase oma elu ajatelje koostamine. Inimeste elulood õpetajavalikul (õpik, kogukonna tähtsamate isikute näitel õpiku nendega seotud sündmuste kirjeldamine. Sugupuu uurimine ja selle koostamine.
AJALOOALLIKAD	•teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest; •töötab lihtsamate allikatega; •kasutab kontekstis •ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline •allikas, esemeline allikas.	Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv. Arhiivi külastamine virtuaalsel teel. Vana eseme uurimine ja tutvustamine. Lihtsamate allikate analüüs.

ELUOLU	•kirjeldab mõnda minevikusündmust, mineviku inimeste •eluolu; •leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; •väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; •kasutab ajalookaarti.	Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas. Rühmatöö plakati kujul. Töö kaardiga. Lühijutu koostamine.
AJALOOSÜNDMUSED JA AJALOOLISED ISIKUD	•kirjeldab mõnda minevikusündmust, inimeste eluolu minevikus; •leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; •väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; •kasutab ajalookaarti. • Õppevideode vaatamine	Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas õpetaja valikul. Mõistekaardi koostamine. Jutustamine. Kirjalik eneseväljendus Rollimängud.

6. KLASS

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
MUINASAEG	•kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; •näitab kaardil ning põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; •teab, mis muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine; •seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg,varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim; •teab ning näitab kaardil Eesti ja kodukoha esimesi inimasustusalasid.	Muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Muinasaja arengujärkude üldiseloomustus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine. Eesti muinasaja üldiseloomustus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad – ning arheoloogilised leiud. Kodukoha inimasustus muinasajal. **Süvendavad/laiendavad teemad:** Inimasustuse teke ja levik, antropogenees. taime- ja loomakasvatuse algus, esimeste põlluharijate ja karjakasvatajate asualad. Eesti ala vanim asustus: viimane jääaeg – Eesti ajaloo künnis, keskmise kiviaja Kunda kultuuri asulad, Kunda kultuuri asukad ja nende päritolu. Eesti nooremal kiviajal, varaneoliitikum ja savinõude valmistamine, kammkeraamika levik. Metalliaeg Eestis: ajajärgu üldiseloomustus, viljelusmajanduse arenemine, kindlustatud asulad, kohalikud vanimad põllud/asualad. Kivikirstkalme. kohalikud kalmed, pärandkultuur. kohalikud muinasaegsed mälestised. Lühijutu koostamine. Töö kaardiga. Jutustamine. Mõistekaardi koostamine.

VANAD IDAMAAD	• selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; • kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel; • tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiin, matemaatika, astronoomia, kirjandus, kujutav kunst, Egiptuse püramiidid ja Babüloni rippaiad; • teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri; • seletab mõisteid linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester, Vana Testament.	Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud. Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Vaaraod Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurapi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku. Rühmatööna plakati koostamine. Filmi põhjal arutelu. Allikaanalüüs. Töö kaardiga.

VANA-KREEKA	•näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat; •teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta- Mükeene kultuurist; •kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; •võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel; •seletab ja kasutab kontekstis mõisteid polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, •olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik.	Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia. Olümpiamängud. Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal. Vana-Kreeka kultuuri tähtsus. Töö kaardiga. Lühijutu koostamine. Allikaanalüüs. Infootsing internetis. **Süvendavad/laiendavad teemad**: Kreeka jumalad ja mütoloogia. Vana-Kreeka kolonisatsioon: Kreeka kolooniad Vahemere ja Musta mere rannikul, kreeklased ja barbarid. Kreeka linnriikide kaubanduslikud ja kultuurisidemed kohalike hõimudega ning Kreeka-Pärsia sõjad, pärslaste vallutused Väike-Aasias, Maratoni, Termopüülide ja Salamise lahingud, Vana-Kreeka näitekirjandus, kõnekunst, filosoofia (Demokritos, Sokrates, Platon, Aristoteles), skulptorid (Pheidias, Myron), muud teadused. Maailmaimed -7 antiikmaailmaimet

VANA-ROOMA	•näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat; •teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab tingmärkidest juhindudes näidata kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; •iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; •seletab ja kasutab kontekstis mõisteid vabariik, foorum, kapitoolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel. •	Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament. Töö kaardiga. Allikaanalüüs. Referaadi koostamine. Kava koostamine. Jutustamine. **Süvendavad/laiendavad teemad**: Etruskid: linnriigid, kultuur Orjandus ja talupoegade laostumine, orjus Roomas Vana-Rooma kultuur: kõnekunst ja kirjandus: Cicero, Caesar, Vergilius, teadus: Tacitus, usund, kultuuripärand, kreeka kultuuri mõju ja Spartacuse ülestõus, vendade Gracchuste reformiliikumine. Suur rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi lõpp. Ristiusu levik Rooma riigis, Jeesus Kristuse elu, kristlaste suhted Rooma riigivõimuga.

3.6 Ainekava. Ajalugu III kooliaste

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

•Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.

•Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja

tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.

- Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.
- Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
- Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.
- Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
- Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.
- Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.
- Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
- Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
- Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
- Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
- Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
- Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
- Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.
- Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos.

Õpitulemused

III kooliastmes käsitletakse valitud näiteid keskajast, uusajast ja olulisemaid suundumusi lähiajaloos.

Õpilane:

- iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajalooperioode;
- nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;
- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;
- selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos;
- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- võrdleb etteantud kriteeriumide põhjal elukorraldust maal ja linnas;
- toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi;
- toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;
- analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;
- iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel;
- loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;
- kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest;
- toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel;
- analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;

- iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval;
- tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval;
- kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda;
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;
- märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;
- selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja;
- märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;
- teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;
- selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;
- selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside

9. klassi lõpetaja:

- kirjeldab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
- mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult; kujundab allikakriitilisust.
- teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;
- töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
- otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja

lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;

- töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
- oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ja mõistab nii ametite kui ka töö sisu muutumist ajas;
- mõistab ajalooteadmiste vajalikkust igapäevaelus ning teab ajalooga seotud erialade õppimise võimalusi.

7. KLASS

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
MAAILM KESKAJAL 476–1492	• kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi; • teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana; • teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, ning kirjeldab keskaegse linna eluolu; • iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi;	Keskaegse maailmapildi mõju maailma ajaloole, keskaja ühiskonna üldiseloomustus ja periodiseering. Läänikord, eluolu. Kiriku ja kultuuri osa keskajal, ristiusu õpetuse alused, ristisõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil. Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa. Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale. Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana- Vene riik. Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine. Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked.

MAAILM KESKAJAL 476–1492	•kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi; •toob esile ristisõdade eesmärgid ja tulemused; •nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust; •teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ja tekkis Vana-Vene riik; •seletab mõisteid paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjöör, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka; •teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.	Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad. Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamine. Eluolu keskajal. Asustus, tegevusalad ja eluolu kodukohas muinasaja lõpul. Mõistekaardi koostamine. Lühijutu koostamine. Rühmatöö plakati kujul. Töö kaardiga. Allikaanalüüs. Referaadi koostamine.

MAAILM VARAUUSAJAL 1492–1600	•teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon; •kirjeldab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju; •seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi; •seletab mõisteid maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism; •teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.	Ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci. Suuredmaadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades. Reformatsioon Saksamaal. Martin Luther. Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad. Liivi sõja põhjused ja tagajärjed. Mõistekaardi koostamine (paberkandja l, IT-vahendusel, mõistekaartide loomise keskkonnas, nt.Bubb.us, Mindmap) Rühmatöö plakati kujul. Töö kaardiga. Allikate analüüs. Ajatelje koostamine. Konspekti koostamine. Õppekäik Tartu vald ja Keskaeg (Kärkna), Tartu Toomkirik. Vastseliina piiskopilinnus **Süvendavad/laiendavad teemad:** Keskaja ajaloo allikad: kroonikad ja ürikud. Keskaja probleem väljaspool Euroopat. Ristiusu kirik: ristiusu levik, kirikuinstitutsioonid, paavstivõimu tugevnemine, Innocentius III, ketserid ja inkvisitsioon, Ida-Lääne kiriku vastuolu, vaimulikud rüütliordud, eremiidid, Püha Antonius. Rüütli- ja talurahvakultuur. Karolingide renessanss. Araabia kalifaat. Ida-Rooma eriseisund barbarite ekspansiooni ajal, ristiusk Bütsantsis, Bütsantsi kultuuri- ja teadussaavutused, Bütsantsi võitlus naabritega.

		Ketserlikud liikumised. Muistsete skandinaavlaste maailmapilt ja jumalad, viikingid ja Ameerika avastamine. Jüriöö ülestõus. Keskaja lõpp Euroopas: Saksamaa killustatus, tugev kuningavõim Inglismaal, 100-aastane sõda.

8. KLASS

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
MAAILM 1600–1815	•teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile; •selgitab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism; •selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju; •toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad;	Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia, Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa, 18. sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II. Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvõim ja aadli omavalitsus, Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I, Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna). USA iseseisvumine, Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Viini kongress ja poliitilised muutused Euroopa kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos.

MAAILM 1600–1815	•teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja kirjeldab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust; •kirjeldab baroki ja klassitsismi põhijooni; •seletab ja kasutab kontekstis mõisteid valgustus, valgustatud absolutism, reform, revolutsioon, restauratsioon, absolutism, parlamentarism; •teab, kes olid Napoleon, Louis XIV, Peeter I (elulugu, valitsemine)ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust.	Kultuur: barokk, klassitsism. Asustus ja eluolu paikkonnas 17.–18. sajandil. Töö kaardiga. Ajatelje koostamine. Allikaanalüüs. Referaadi koostamine. Rühmatöö plakati kujul. Mõistekaardi koostamine. Audiovisuaalsed õppevahendid **Süvendavad/laiendavad teemad**: Valgustatud absolutism Venemaa näitel (Katariina II- elulugu, valitsemine), Joseph II ja Austria. Euroopa 17. ja 18. sajandi sõdades. Eesti 17.-18. sajandil: halduskorraldus, keskvõimu tugevnemine Karl XI ja Katariina II ajal, teised rahvusrühmad Eestis. Inglise kolooniad Põhja-Ameerikas. Napoleoni aeg: koalitsioonisõjad ning 1812. aasta Vene-Prantsuse sõda.

MAAILM 1815–1918	•näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite; •kirjeldab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas; •selgitab Eesti iseseisvumist; •teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; •iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi; •seletab ja kasutab kontekstis mõisteid rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia, Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism.	Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused. Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik. Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed. Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani. Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine, sh kodukohas. Töö kaardiga. Mõistekaardi koostamine. Arutluse kirjutamine. Filmi põhjal arutelu. Konspekti koostamine. Õppekäik – Narva Kreenholmi külastus, Tartu Linnakodaniku museum, Tartu Linnamuuseum **Süvendavad/laiendavad teemad:** Tehnilised leiutised 18. – 19. saj. Uusaja majandusõpetused. Koloniaalimpeeriumide rajamine. Maailmamajanduse kujunemine. Rahvuslik vabadusliikumine Itaalias. PõhjaAmeerika 19. sajandil. Inglismaa ja Prantsusmaa 19. sajandil. Venemaa 19. sajandil. Eesti 19. saj.:

		usuvahetusliikumine ja väljarändamine, seltsiliikumine. Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: kunst, muusika, teater, kirjandus, teadus ja tehnika.

9. KLASS

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
MAAILM KAHE MAAILMASÕJA VAHEL 1918–1939	•näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi; •iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda; •kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul; •kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;	Rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Versailles' süsteem. Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas. Maailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed. Demokraatia ja diktatuuri põhijooned. Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel. Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikiv ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika.

MAAILM KAHE MAAILMASÕJA VAHEL 1918–1939	• seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu; • teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson.	Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid. Kultuur ja eluolu paikkonnas 20. sajandi algul. Töö kaardiga. Arutluse kirjutamine. Konspekti koostamine. Rühmatööna mõistekaardi koostamine. Allikaanalüüs. Videote põhjal arutelu. **Süvendavad/laiendavad teemad:** Rahvusvahelised suhted1930. aastail: Saksamaa taasrelvastumine, Berliini-Rooma telg, Antikominterni pakt, kodusõda Hispaanias. Majanduskriisi mõju erinevatele riikidele. Demokraatia laienemine, demokraatlikud ja mittedemokraatlikud liikumised, demokraatia Suurbritannia ja Prantsusmaa näitel. Diktatuuririikide vägivallapoliitika: näljahäda Ukrainas, repressioonid, rassipoliitika Saksamaal. Eesti Vabariik: 1. detsember 1924, Eesti Vabariigi poliitikud K. Päts. J. Tõnisson, A. Larka, J. Laidoner, J. Poska, Eesti Vabariigi põhiseadused, Balti Liit. Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel: mood, muusika, tants, kirjandus ja kunst, naine ja ühiskondlik elu, propaganda

TEINE MAAILMASÕDA 1939–1945	•teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; •teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; •kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; •selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; •iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist; •teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon; •seletab mõisteid MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO.	Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP. Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled. Sõjategevus, rinded: Idarinne, Läänerinne, Vaikse Ookeani ja Põhja- Aafrika piirkond. Holokaust, ÜRO asutamine. Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon. Teise maailmasõja mõjud paikkonnas. Töö kaardiga. Filmi põhjal arutelu. Allikaanalüüs. Konspekti koostamine. **Süvendavad/laiendavad teemad:** Lepituspoliitika/rahustamispoliitika ja selle mõju. Anschluss. Teine maailmasõda: Saksamaa ja NSV Liidu kallaletung Poolale. Katõn. Talvesõda. Sõjategevus Euroopas ja NSV Liidu territooriumil. Saksamaa ja Jaapani kapituleerumine. Tuumarelva kasutamine USA poolt. Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemine, Atlandi Harta, Ühinenud Rahvaste deklaratsioon. Teherani, Jalta ja Potsdami konverentsid. F. D. Roosevelt, J. Stalin, W. Churchill. Eestlased Saksa ja Nõukogude sõjaväes, soomepoisid, iseseisvuse taastamise katse, massiline pagemine Eestist.

MAAILM PÄRAST TEIST MAAILMASÕDA	•teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme, näitab kaardil tähtsamaid külma sõja aegseid kriisikoldeid; •teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail; • kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; •kirjeldab kommunistlikku •ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus; •toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; •kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; •iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteid perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, metsavennad, plaanimajandus,	Külm sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad. Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted. Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu. Kommunistliku süsteemi lagunemine, *perestroika* ja *glasnost*, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine. Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine. Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud. Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis. Poliitilised liikumised, kultuur ja eluolu ning ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas. Töö kaardiga. Ajatelje koostamine ja analüüs. Arutluse kirjutamine. Rühmatööna mõistekaardi koostamine. Allikaanalüüs. Kriitilise mõtlemise

	massirepressioon, Atlandi Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon; • teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.	analüüs konteksti põhiselt. Videote põhjal arutelu. PP esitlused. KGB Kongide külastus Okupatsioonide ja vabaduse muuseumi Vabamu külastus **Süvendavad/laiendavad teemad:** NATO moodustamine, Korea sõda, 1956. aasta ülestõus Ungaris, Praha kevad 1968. aastal, Suessi kriis, Berliini kriis pingelõdvendus. Koloniaalsüsteemi lagunemine: uute sõltumatute riikide tekkimine, iseseisvumisjärgsed arengusuunad ja probleemid, J. Kennedy, R. Reagan, Vietnami sõja mõju, K. Adenauer, W. Brandt, uus idapoliitika, sotsiaalne turumajandus, Euroopa Ühenduse rajamine, laienemine ja areng. Hiina RV: Mao Zedong, kommunistlikud ümberkujundused, HRV välissuhted, liberaliseerimine, Deng Xiaoping. VLO, VMN, sotsialismimaad Euroopas, „Solidaarsus" Poolas. EKP KK VIII pleenum, vastupanuliikumine, Välis-Eesti. Riigipöördekatse NSV Liidus, VLO ja VMNi lagunemine, Berliini müüri langemine, Läti ja Leedu iseseisvuse taastamine. ENSV-st saab EV: fosforiidikampaania, IME, Eesti Muinsuskaitse Selts, Rahvarinde moodustamine, suveräänsusdeklaratsioon, Eesti Vabariigi kodanike komiteede liikumine, Põhiseaduse Assamblee moodustamine, rahareform, võõrvägede väljaviimine. ÜRO ülesanded ja põhitegevus nüüdismaailmas, maailmamajandus

		pärast II maailmasõda, Rahvusvaheline Valuutafond, Maailmapank. Globaalprobleemid. 20. saj. II poole kirjandus ja kunst, kino ja film ning muusika.

3.7 Ainekava. Ühiskonnaõpetus II kooliaste

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja elluviimises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid: seaduslikkust, vabaduse ja vastutuse seost;
- arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, osalemist ühiskonna arengus ja sidususes, seisab vastu kesksete normide rikkumisele ning on seaduskuulekas;
- määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.
- algatab ning toetab koostööd ühiste eesmärkide seadmisel ja elluviimisel;
- kasutab ühiskonnaõpetuses omandatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid oma tulevaste õpingute ja edasise tööalase karjääri kavandamisel ning teadlike otsuste langetamisel, koostab esmase karjääriplaan

6. KLASS

Õpitulemused:

- teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;
- mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis, märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- märkab ning arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks ja kokkulepeteks, oskab otsida ja pakkuda abi probleemide lahendamisel;
- teab Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone, kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus) ning nimetab

erinevaid riigijuhtimisega seotud ameteid/elukutseid;

- teab, mis on põhiseadus ja teised seadused, miks tuleb seadusi täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus;
- selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; põhjendab
- vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajaile; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista;
- mõistab inimeste iseärasusi ning teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on salliv erinevuste suhtes ja valmis koostööks;
- toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat, tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ja tarbijana ning mõistab, miks erinevais ameteis töötamisel eeldatakse erinevaid teadmisi, oskusi ja isiksuseomadusi;
- oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks ning seda kriitiliselt hinnata; esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab
- enda ja teiste autorite tööd;
- teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioonides. Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus

Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus Teema läbimisel õpilane:

- seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid rahvus, riik, võrdõiguslikkus ja sallivus;
- nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone;
- nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid;
- toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ning nende rikkumise kohta Eestis;
- suhtub sallivalt erinevustesse;
- teab ja hoiab kogukonna traditsioone;
- teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus);

- nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seadusekuulekas;
- määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on oluline koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel kujuneda ettevõtlikuks, ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ning hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvale õppele.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majandus, poliitika, õigus), ent ka suhteid teiste sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega oma huvide ja võimaluste järgi.

Teises kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade kooseksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Olulisel kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste omandamine, mis aitab kaasa õpilase toimetulekule ühiskonnas.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpilaste õpimotivatsiooni arendamisele. Olulisel kohal on aktiivõppemeetodid. Tähtis on kasutada igal asjakohasel juhul elusituatsioone (nt demokraatia rakendamine koolis, kodanikualgatus ja vabatahtlik tegevus kodukohas).

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises.

Kogu õppes kasutatakse nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, arvestades kasutatava tarkvara legaalsust, Interneti ja IT turvariske ning küberkuritegevust (riigiportaal, e-teenused, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, teabepäring, õigusaktid Internetis). Nii omandab õpilane teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva maailmas pidevalt kasvab.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

6. klassi lõpetaja:

- on viisakas, sõbralik, väärikas, vastutustundlik, töökas, täpne ja aus;
- teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;
- mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- loetleb Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone ja kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus);
- teab, mis on põhiseadus ja teised seadused ning miks seadusi tuleb täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus;
- selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; põhjendab vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajatele; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista;
- mõistab inimeste iseärasusi; teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on salliv erinevuste suhtes ning valmis koostööks; oskab vältida ja lahendada konflikte;

- toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat; tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ning tarbijana;
- oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks ning seda kriitiliselt hinnata; esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
- teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioon

6. KLASS

Õpitulemused ja õpisisu

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus

INIMESED JA RAHVAD	•seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid *rahvus*, *riik*, *võrdõiguslikkus* ja *sallivus*; •nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone; •nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid; •toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ning nende rikkumise kohta Eestis; •suhtub sallivalt erinevustesse; •teab ja hoiab kogukonna traditsioone; • teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus); •nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis.	•Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad •(sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm) •Sooline võrdõiguslikkus •Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere •Euroopa riigid, Eesti naaberriigid •Töö kaardiga. Töö tekstiga. •Videolõikude analüüs. •Rühmatööna mõistekaardi koostamine. **Süvendav ja laiendav osa:** Rahvuslikud ja usulised traditsioonid. Mõne Eestis elava vähemusrahvuse kultuur. Kohalik kirikukogudus. Sooline võrdõiguslikkus klassis. Soolised strereotüübid Ühistegevus ja traditsioonid peres, suguvõsas, koolis, kodukohas. Euroopa Liidu liikmesriigid.

VABATAHTLIK TEGEVUS	•seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid *kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus*; •nimetab kodukohas tegutsevaid seltse, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust; •nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone ning kirjeldab nende tegevust; •teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral; •toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi.	•Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus •Noorteorganisatsioonid •Eakohased kodanikualgatuse võimalused •Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused •Infootsing internetis. •Rühmatööna plakati koostamine ja ettekandmine. **Süvendav ja laiendav osa:** Tutvub valikuliselt ühe ühenduse tegevusega. Tutvub valikuliselt ühe noorteorganisatsiooni eesmärkide ja tegevusega. Ühistegevusest tulenev kasu indiviidile ja kogukonnale

DEMOKRAATIA PÕHIMÕTTED JA TOIMIMINE	•seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid *inimõigus, seadus, demokraatia*; •iseloomustab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid (arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja olla valitud); •nimetab ja austab inimõigusi; •teab, et Eesti on demokraatlik vabariik; nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid; •teab, mis on kohalik omavalitsus; toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta; •teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma; toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta.	•Rahva osalemine ühiskonna valitsemises •Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus •Kohalik omavalitsus •Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon •Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne) •Töö põhiseadusega. Lühijutu koostamine. •Mõistekaardi koostamine. **Süvendav ja laiendav osa:** Teised osalusvormid: rahvahääletus, suhtlemine poliitikute ja ametnikega. Ühe institutsiooni ülesanded ja struktuur. Kodukoha probleemid, analüüs, ettepanekud. Põhikooli-ja gümnaasiumiseadus (PGS) õpilase, õpetaja, lapsevanema õigustest ning kohustustest. Inimõiguste universaalsus. Lapse õigused. ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon (dokument ei õpita)

KOOLIDEMOKRAATIA	•kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis; •märkab ning arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks ja kokkulepeteks; oskab otsida ning pakkuda abi probleemide lahendamisel; •toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat; •tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi ning tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu.	•Õpilasomavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses •Kooli sisekord (kodukord) •Lapse õigused (õigus saada haridust, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal •Töö LÜG-i kodukorraga. Jutustamine. •Arutelu.

TÖÖ JA TARBIMINE	•teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel; •teab, kuidas teenitakse raha ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning planeerida oma aega; •teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid; •iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed; •selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale; •oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ning tunneb tarbija õigusi.	•Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine •Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe •Elukutsed ja ettevõtted kodukohas •Teadlik, säästev tarbimine •Töökultuur ja tööeetika •Eelarve koostamine. •Rühmatööna skeemi koostamine. •Videolõikude analüüs. •Arutelu. **Süvendav ja laiendav osa:** Pangateenused (SMS-i laenud). Innovatsioon ettevõtluses, ettevõtete sulgemine. Kutsevalik. Hariduse ja karjääri kujundmisel. Kaupade ja pakendite korduskasutus.

MEEDIA JA TEAVE	•oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks, sh kasutab indekseid, sõnastikke, otsingumootoreid ning entsüklopeediat; •oskab eristada fakti ja arvamust; •oskab esitada oma teadmisi ja seisukohti; loob, kasutab ning jagab infot; •väärtustab teiste autorite ja enda tehtud tööd; viitab teiste autorite loomingule; tunneb autorina vastutust oma teose eest ning teadvustab autorikaitsega seonduvaid probleeme Internetis; •tunneb Interneti võimalusi, kasutamise ohtusid ja informatsioonilise enesemääramise võimalusi; •mõistab, et reklaami taga on müügiedu taotlus.	•Raamatukogu, Internet •Ajalehed, ajakirjad, raadio, televisioon, meediakanalite integratsioon •Teadlik infotarbimine ja - edastamine •Autoriõiguste kaitse •Infootsing internetis. •Arutelu. •Videolõikude analüüs. •Töö dokumentidega. •Rühmatöö Sotsiaalmeedia **Süvendav ja laiendav osa:** E-raamatukogu. Uudiste portaalid. Oma kooli leht, kooli koduleheküg, võrgukogukonnad. Turundus-kommunikatsioon ja reklaam.

3.8 Ainekava. Ühiskonnaõpetus III kooliaste

Õppeaine kirjeldus (sh ainespetsiifikast lähtuvad erisused): Aine põhifookus on kriitilise analüüsisioskusega kodaniku kujundamisel, kes huvituks oma kodukandis ja laiemalt maailmas toimuvast. Mõistaks enda rolli märkajana, osalejana ning sekkujana perekonna, kogukonna ja ühiskonna tasandil.

9. KLASS

Teema	Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus

Ühiskond ja sotsiaalsed suhted.	•Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid avalik arvamus, avalik elu, eraelu, ajakirjandusvabadus, ajakirjanduseetika, autoriõigus, reklaam ja plagiaat; •orienteerub infokeskkonnas, suudab infot kriitiliselt hinnata ja kasutada; •märkab probleeme; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid, et leida probleemidele lahendus; •mõistab ajakirjanduses käsitletavaid probleeme; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid probleemide kirjeldamiseks; •tunneb ja austab autori õigusi ning vastutust; viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt. •teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid sotsiaalsed erinevused, sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus, identiteet, mitmekultuurilisus; •märkab erinevusi sotsiaalsete rühmade vahel ja mõistab nende põhjusi; •väärtustab sotsiaalset õiglust ja sidusust; •mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste	**Infoühiskond** Ajakirjanduse roll ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne. Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir; suhtlemiskultuur. Turunduskommunikatsioon, selle funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam jne. Meediamajanduse põhitõed (sisu ja reklaami vahekord, tulud ja kulud meedias). Autoriõigused ja –vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine. Plagieerimine. Teabe tõlgendamine ja kriitiline analüüs; fakti ja arvamuse eristamine. **Ühiskonna sotsiaalne struktuur** Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm. Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused. Sotsiaalse sidusus. Sotsiaalne tõrjutus. Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus. Solidaarsus. Väärtused ja identiteedid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle probleemid. **Ühiskonna institutsionaalne struktuur** – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor. Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused). Erasektor kui

	kultuuride esindajatega. •teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid avalik sektor, riigiasutus, avalik-õiguslik asutus, erasektor, eraettevõte, mittetulundussektor, sihtasutus; •selgitab ühiskonna sektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas; •teab sotsiaalse ettevõtluse ja vabatahtliku töö võimalusi. •teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid inimõigused, põhiõigused, sotsiaal-majanduslikud õigused, poliitilised õigused, kultuurilised õigused; •tunneb inimõigusi ja lastekaitse põhimõtteid, märkab nende rikkumist (sh vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus jm); •tunneb õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost; tunneb riske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust otsida abi.	kasumile suunatud sektor. Kolmas sektor kui mittetulundussektor. Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused. **Ühiskonnaliikmete õigused** Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel. Põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused. Lapse õigused, kohustused ja vastutus. Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne ekspluateerimine jm. UNICEFi tegevus.

Riik ja valitsemine.	•teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid demokraatia, autokraatia, totalitarism; •võimude lahusus ja tasakaal, õigusriik, kodanikuõigused, kodanikuvabadused, kodanikuühiskond, kodanikualgatus; •selgitab demokraatia põhimõtteid ning nende rakendamist riigivalitsemises; •väärtustab demokraatlikke vabadusi ja tunneb demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igaühe võrdsust seaduse ees); •käitub demokraatia põhimõtete järgi; •oskab vahet teha demokraatial ja autokraatial, tunneb ja selgitab demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni ja annab neile hinnangu; •selgitab õigusriigi toimimise põhimõtteid. • teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid põhiseadus, põhiseaduslik institutsioon, põhiseaduslikud õigused, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev	**Demokraatia** Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused. Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal. Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused. **Eesti valitsemiskord** Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus. Õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Korrakohase kohtupidamise reeglid. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus. Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad. Valimised. Valimiste üldine protseduur. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine. Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused- ja kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ja kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused. Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.

	võim, president, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus (KOV), kohus, õigusakt; erakond, valimised, kodakondsus, kodanik, alaline elanik; •tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ning iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust (kaart); •tunneb kodanikuõigusi ja -kohustusi; •väärtustab Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodakondsust; •suhtleb riigi- ja omavalitsusasutustega, sh riigi- ja omavalitusasutuste portaale kasutades; •mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda. •Oskab leida vajalikku õigusakti, kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT); •teab peamisi rahvusvahelisi organisatsioone, mille liige Eesti on; •teab Euroopa Liidu liikmelisusest tulenevaid õigusi, võimalusi ja kohustusi;	

	•selgitab valimiste üldiseid põhimõtteid, kujundab oma põhjendatud seisukoha valijana ning nimetab Eesti parlamendierakondi.	
Kodanikuühiskond.	•teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid kodanikuühiskond, vabaühendus, mittetulundusühing, kodanikuosalus, kodanikualgatus; •mõistab kodanikuühiskonna ja vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärke; •iseloomustab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel; •oskab kasutada tegutsemisvõimalusi kodanikuühiskonnas; analüüsib probleeme ning pakub lahendusi; •algatab ja toetab koostööd ühiste eesmärkide püstitamisel ja elluviimisel.	**Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned.** Vabaühendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused. Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Osalusvõimalused noortele. Õpilasomavalitsus ja õpilasorganisatsioonid. Noorteprojektid. Käitumine kriisioludes.

Majandus.	•teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid turumajandus, turg ja turusuhted, nõudmine, pakkumine, konkurents, tootlikkus, kasum, riigieelarve, riiklikud ja kohalikud maksud, ühishüve, sotsiaalne turvalisus, vaesus, sotsiaalkindlustus, sotsiaaltoetus, tööturg, bruto- ja netopalk, laen, investeering, tarbijakaitse; •tunneb erineva haridusega inimeste võimalusi tööturul; •teab, mida tähendab olla omanik, ettevõtja, tööandja, töövõtja, töötu; •analüüsib ja hindab oma huve, võimeid ja võimalusi edasiõppimise ja karjääri planeerimisel; •iseloomustab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid, ettevõtluse ja riigi rolli majanduses; selgitab maksustamise eesmärke, teab Eestis kehtivaid makse, üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega; •tajub ja teadvustab infokeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida oma eesmärkide ja autoriõiguse järgi.	**Turumajanduse põhijooned**. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtluse vormid: AS, OÜ, FIE. Ettevõtluse roll ühiskonnas. Ressursside jagunemine maailmas. Riigi roll majanduses: planeerimine ja regulatsioon. Riigieelarve. Maksud, maksustamise põhimõtted. Tulude ümberjagamine. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine. Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus. **Tööturg.** Tööturu mõiste. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus. Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjatele ja tööotsijatele. **Isiklik majanduslik toimetulek**. Eesmärkide seadmine ja ressursside hindamine. Palk. Isiklik eelarve. Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Säästmine ja investeerimine. Laenamine. **Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine.** Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul. Tootemärgistused. Isiklik ettevõtlus.

4. AINEVALDKOND: TEHNOLOOGIA

4.1 Ainekava. Tööõpetus I kooliaste

Õppeaine õpetamise eesmärk

Töö- ja tehnoloogiaõpetuse valdkonna eesmärk on õpetada õpilast kriitiliselt uurima tarbimist ja tootmist õigluse, jätkusuutlikkuse ning eetilisuse vaatenurgast. Õpilased saavad ümbritseva materiaalse maailma kohta teadmisi, mis aitavad panna aluse jätkusuutlikule eluviisile ja arengule, hõlmates õpilase elukeskkonda, kohalikku esemelist kultuuripärandit, eri inimrühmade kultuuripärandit ja kooli kultuurilist mitmekesisust.

Valdkonna õppeained võimaldavad valida erinevaid visuaalseid, materiaalseid ja tehnilisi lahendusi ning valmistamistehnoloogiaid ja nendega eksperimenteerida. Õpilane mõistab, hindab ja arendab erinevaid lahendusi ning kasutab õpitud teadmisi ja oskusi igapäevaelus. Õpe süvendab õpilastes ruumitaju, materjalitunnetust ja kätega loomise oskust, tugevdab eeldusi töötada mitmekülgselt ning pakub rahulolu ja enesehinnangut tugevdavaid kogemusi.

Tööõpetuses käsitletakse käsitöö, kodunduse ja tehnoloogiaõpetuse algtõdesid ning kujundatakse esmaseid osaoskusi, valdkonna -ja üldpädevusi.

Valdkonnapädevus

Tehnoloogia valdkonda kuuluvate ainete õpetamise eesmärk põhikoolis on eakohase valdkonnapädevuse kujundamine, mis tähendab, et põhikooli lõpetaja:

- on omandanud eakohaseid baasteadmisi erinevate õppes kasutatavate materjalide omadustest ja kasutamise võimalustest;
- valib oma ideede teostamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise ning on teadlik oma valikute mõjust majandus-, sotsiaal- ja looduskeskkonnale;
- kasutab materjale ja töövahendeid säästlikult ning järgib tegevuses kestliku arengu ja rohepöörde põhimõtteid;
- kasutab traditsioonilisi ning nüüdisaegseid materjale, tööriistu ja digivahendeid turvaliselt ning otstarbekalt;
- kasutab teistes õppeainetes omandatud teadmisi praktikas;
- kavandab, planeerib, teostab ja mõtestab tööprotsessi põhimõttel ideest teostuseni, arvestades

seejuures funktsionaalsust, esteetilisust ja kulutõhusust;

- väärtustab Eesti ja teiste rahvaste esemelise ja toidukultuuriga seotud traditsioone;
- väärtustab loovat isetegemist ning sellega seonduvat vaimset heaolu ja tervislikku eluviisi;
- on omandanud valmisoleku kasutada õpitud praktilisi oskusi igapäevaelus;
- kirjeldab suuliselt ja kirjalikult tehtud valikuid ning tööprotsessi, sh kasutades digivahendeid;
- analüüsib nii enda kui ka teiste tööprotsessi ja -lõpptulemust;
- on omandanud hoiaku olla ettevõtlik ning otsib loovaid ja uuenduslikke lahendusi ettetulevatele probleemidele iseseisvalt või rühmas;
- arvestab autoriõigust erinevate teabevahendite, õppematerjalide ja infoallikate kasutamisel.

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- tunneb töö tegemisest rõõmu ja rahuldust;
- töötab juhendamisel, kasutades sobivaid materjale ja lihtsamaid töövahendeid ning töötlemisviise;
- oskab kasutada tööjuhendit ning tegutseda selle järgi üksi või koos teistega;
- leiab ülesandele loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada;
- järgib esmaseid ohutusnõudeid;
- hoiab puhtust ja korda kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;
- teab tervisliku toitumise vajalikkust;
- hindab ja tunnustab enda ja teiste tööd;
- õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest.

Õppeaine kirjeldus

Tööõpetust iseloomustab loov käeline aktiivsus, mis on oluline õpilaste füsioloogilises ja vaimses arengus. Õpilased saavad end käelise tegevuse kaudu väljendada ning kujundada teadmisi, oskusi ja kogemusi, mida on vaja töö kavandamiseks, planeerimiseks ja loomiseks. Tööülesandeid täites arenevad õpilastel motoorika, tähelepanu, silmamõõt, ruumitaju, kujutlusvõime ning iseseisvus otsuste tegemisel. Õpilastel kujuneb arusaam inimese

kujundatud ja loodud esemelisest keskkonnast, selle materjalide mitmekesisusest ja vajadusest suhtuda ümbritsevasse säästlikult.

Ühistegevuses õpitakse koos teistega töötama, üksteist abistama, teiste arvamusi arvestama ja oma otsuseid põhjendama. See julgustab õpilasi väärtustama ning hindama enda ja teiste tööd, mõistma kodukoha kultuurilist mitmekesisust ning võrdse kohtlemise tähtsust. Kuna tööõpetuse tundide põhisisu on loominguline praktiline tegevus, täidab see aine ka emotsionaalselt tasakaalustavat ülesannet. Tööõpetuses käsitletakse käsitöö, kodunduse ja tehnoloogiaõpetuse algtõdesid.

I kooliastmes on tööõpetuses rõhuasetus viie osaoskuse kujundamisel:

- töö kavandamine;
- erinevate materjalide tundmine ja kasutamine, materjalide omaduste võrdlemine;
- tööharjumuste kujundamine, lihtsamate tööriistade käsitsemine ja õigete esmaste töövõtete rakendamine;
- erinevate tööviiside loov rakendamine, sh iseseisva ja koos töötamise oskuse kujundamine;
- säästliku ja teadliku tarbimisoskuse kujundamine.

Hindamine, selle eesmärk ja liigid

Hindamine tehnoloogia valdkonna õppeainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi valdkonna vastu. Hindamise kaudu saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri, -protsessi ja -tulemuste ning individuaalse arengu kohta. Seeläbi toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe käigus oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Neile võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle mõistmiseks.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate ***sõnaliste hinnangutega***.

Õpitulemusi hinnates kasutatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. ***Diagnostilise hindamise***

käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist.

Kujundava hindamise kaudu saab õpilane suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kujundavat hindamist toetavad õppe ajal valminud erinevate tööetappide kirjeldused, milleks võivad olla kavandid, joonised, õpimapp, blogi jne.

Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppes seatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste saavutatust. Kokkuvõtval hindamisel lähtutakse tööprotsessist kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest. Seejuures arvestatakse, et hinnetel võib olla sõltuvalt töö mahust erinev kaal.

Hindamine I kooliastmes

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilaste tööd tagasisidestama. Õpilasele on õppe alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpilaste suunatakse õppe käigus oma õppimist ning seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hindamise nõuded ja korraldus, sh mittenumbrilise hindamise kasutamine ja kooliõppekava väliselt ning mitteformaalhariduses omandatud teadmiste ja oskuste arvestamine täpsustakse kooli õppekavas.

I kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused

Õpilane:

- kujundab lihtsamaid esemeid;
- eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne);
- võrdleb materjalide üldisi omadusi;
- oskab materjale ühendada ja kasutada;
- modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid;
- märkab esemetel rahvuslikke elemente;
- julgeb oma ideed teostades pakkuda välja erinevaid võimalusi ja valida nende seast tööks

sobivaim variant;

- kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid;
- kasutab materjale säästlikult;
- valib materjalide käsitsemiseks erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid;
- käsitseb enam kasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult;
- arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle;
- töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit;
- toob õpetusega seonduva kohta näiteid igapäevaelust;
- hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses;
- tegutseb säästliku tarbijana;
- teab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest;
- arvestab ühiselt töötades kaaslasi ja järgib viisakusreegleid.

1. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
MATERJALID Arutlemine keskkonna üle meie ümber: looduslikud materjalid, pehmed ja kõvad materjalid. Ümbritsevast keskkonnast looduslike esemete leidmine. Erinevate materjalide tutvustamine (saamisviisid, omadused, kasutamine). Materjalide võrdlemine, seoste leidmine materjalide kasutuse ja esemete otstarbe vahel. Katsetused erinevate materjalidega. Teadlikkuse kujundamine materjalide säästlikuks kasutamiseks. Šabloonide ja lõigete asetamine paberile, puidule vms arvestades alusmaterjali suurust ja selle edasise kasutamise võimalusi.	Paber ja kartong: valmistamine, liigid, omadused, kasutamine Puit: puidu liigid, omadused, kasutamine; vineer Metallide (nt värvilisest metallist traat) omadused ja kasutamine. Plastiliin	•Kasutab erinevaid looduslikke materjale; •teab ja võrdleb materjalide üldisi omadusi; •oskab materjale ühendada ja kasutada; • kasutab materjale säästlikult.

Tutvumine materjalide taaskasutuse võimalustega (näited igapäevaelust, videod).	voolimismass jms šabloon lõiked	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TÖÖVAHENDID Arutlus töövahendite ja materjalide sobivuse ning sellest lähtuva kasutusvõimaluse üle. Tööriistade korrektne kasutamine, kasutamise olulisus ohutuse seisukohast. Sobilike tööriistade ja -vahendite valimine erinevate materjalide töötlemiseks. Enam kasutatavate töövahendite õige käsitlemise ning õigete töövõtete demonstreerimine. Töökoha korrashoid.	käärid naaskel nõel näpitsad	•Kasutab õigesti ja ohutult tööks sobilikke etteantud töövahendeid ja mõistab ohutuse vajalikkust töötamisel.

Ohutusnõuded töötamise ajal.		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
ERINEVATE MATERJALIDE TÖÖTLEMISVIISID Paber, kartong Lihtsamad töötlemise viisid (rebimine, voltimine, lõikamine, detailide ühendamine, liimimine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine). Töötlemisviisi valik sõltuvalt materjalist ning valmistatavast esemest. Erinevate liimide kasutamine, lähtudes materjali omadustest. Paberi ning kartongi kasutamine tasapinnaliste ja ruumiliste esemete valmistamiseks. Erinevate kujundite rebimine ja lõikamine. Diferentseeritud õppeülesanded. Tekstiilmaterjalid	rebimine voltimine lõikamine punumine liimimine modelleerimine nõela niiditamine	•Kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid. •Valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid. •Töötab õpetaja juhendamisel jäljendades esitatud töövõtteid.

Sobiva pikkusega nõelasilmatäie mõõtmine õmblemiseks, nõela niiditamine, sõlme tegemine. Nööpide õmblemine (nt silmadeks). Puit, metall, tehismaterjal Puidu, metalli ja plastide jõukohaste töötlemisvõtete tutvustamine. Materjalikohaste viimistlusvõtete (lihvimine, värvimine) katsetamine ja harjutamine. Töö käigus erinevate kinnitus- ja ühendusviiside selgitamine ja demonstreerimine, otstarbekuse hindamine. Taaskasutatavatest materjalidest meisterdamisvõimalused.	sõlme tegemine vestmine lihvimine naelutamine liimimine šenilltraat	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
KAVANDAMINE Arutlus erinevate tehnoloogiliste ning kujunduslike võimaluste üle esemete valmistamisel.	idee kavand	• Kujundab, modelleerib, meisterdab ja kavandab lihtsamaid esemeid; • märkab esemetel rahvuslikke elemente; • jälgib õpetaja selgitusi ja töötab selle järgi; • õpetaja abiga viib oma töö lõpule;

Ideede otsimine ümbritsevast keskkonnast või abimaterjalidest (esemed, pildid, videod vms) või rahvakunstist (rahvuslikud motiivid ja sümbolid). Esemete vaatlemine, kirjeldamine ning seoste leidmine valmiva tööga. Kavandi olemus ja eesmärk; kavandatava eseme otstarve, materjal ja esteetilisus; eseme kujutamise võimalused. Kavandi koostamine lähtudes kompositsiooni põhialustest (värvus, kujundid, rütm *vms),* ideede visandamine paberile või selgitamine suuliselt. Ideede otsimine ümbritsevast keskkonnast või abimaterjalidest (esemed, pildid, videod vms) või rahvakunstist (rahvuslikud motiivid ja sümbolid). Lihtsate esemete ja keskkonna (stendid, klass vms) kaunistuselementide vms kavandamine. Rahvuslike motiivide ja rahvusvärvide kasutamine tööde kavandmisel.	kompositsioon rahvakunst rahvuslikud sümbolid, motiivid	• märkab (õpetaja abiga) rahvuslikke elemente ja kasutab neid oma töös; • märkab (õpetaja abiga) õppega seonduvat igapäevaelust.

Kodukoha rahvuslik sümboolika ja ornamentika.		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TÖÖTAMINE Töötamine õpetaja suulise juhendamise järgi üksi ja koos kaaslasega. Vajadusel kaaslase abistamine, arvestamine, ise abi küsimine. Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, arutlemine selle sisu üle ning joonise mõistmine. Ülesannete jaotamine rühmatöödes, ühise vastutuse mõistmine, ülesannete jagamine. Töökoha korrashoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.	rühmatöö kirjalik tööjuhend	•Saab aru suulistest või lihtsamatest kirjalikest juhistest; •saab aru koostöö ja abistamise vajalikkusest; •töötab iseseisvalt õpetaja juhendamisel; •arvestab ühiselt töötades kaaslastega; •hoiab korras oma töökoha ja töövahendid (õpetaja juhendamisel).
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE Alustatud töö lõpetamine.		• Viib alustatud töö lõpule ja räägib oma tööst ning tulemusest; • märkab ning toob välja positiivse oma ja teiste töödes.

Tööprotsessi ja töö tulemuse kirjeldamine (valminud töö esteetilisus, praktilisus, korrektsus vms), hindamine ning kavandi ja valmistöö võrdlemine. Seoste, sarnasuste ja erinevuste leidmine esemete, nähtuste ja protsesside vahel sh õppeained ja eluvaldkonnad, minevik ja tänapäev. Valminud tööde võrdlemine esialgse kavandiga/plaaniga, oma töös positiivsete külgede leidmine, nende esile toomine.		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TOIDU- JA HÜGIEENIHARIDUS Tervislik toiduvalik. Põhiliste (enamkasutatavate) toidukaupade/toiduainete tundmine, nende otstarbekas (teadlik) kasutamine. Toidupüramiidi olemus. Toiduainete säästlik kasutamine. Toiduainete pakendite kogumine, arutlus seal oleva info üle.	tervislik toitumine toidupüramiid hügieen	• Toob näiteid tervisliku toiduvaliku kohta. • tutvub tervisliku toiduvalikuga; • toob näiteid isikliku hügieeni vajalikkuse kohta; • nimetab isikliku hügieeniga seotud tegevusi.

Lauakatmine ja kaunistamine. Isikliku hügieeni olulisus (oma isikliku hügieeni vahendid ja sellega seotud tegevused). Arutelu üleriiete paigutamisest kooli garderoobis, isiklike hügieenitarvete säilitamisest ja kasutamisest ning käte hooldamise põhimõtetest.		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TARBIJAHARIDUS JA KESKKOND Teadlik tarbimine (sh materjalide ja energia säästlik kasutamine). Töövahendite, töökoha ja töökeskkonna (klassi) korrashoidmine, selle mõju töö tulemusele. Puhastustööd (rõivaste, jalatsite hooldamine).		•Kasutab materjale säästlikult; •hoiab oma töökoha ja töövahendid korras.

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
KÄITUMISKULTUUR Käitumine toidulauas, koolis, tänaval, näitusel, muuseumis, raamatukogus, kinos ja teatris. Suhtlemine eakaaslaste ja vanemate inimestega. Enda ja teiste käitumise analüüsimine, tuues näiteid (sh positiivseid) igapäevaelust.		• Arvestab ühiselt töötades kaaslastega; • kasutab erinevates olukordades sobivat käitumisviisi.
2. KLASS		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
MATERJALID Arutlemine keskkonna üle meie ümber: looduslikud ja tehismaterjalid, pehmed ja kõvad materjalid. Ümbritsevast keskkonnast tehismaterjalidest esemete leidmine. Erinevate materjalide tutvustamine (saamisviisid, omadused, kasutamine).	kunstnahk tekstiil plast vahtplast	• Kasutab erinevaid looduslikke- ja tehismaterjale, teab nende põhiomadusi ja kasutusalasid, võrdleb neid; • oskab materjale ühendada.

Materjalide võrdlemine, seoste leidmine materjalide kasutuse ja esemete otstarbe vahel. Katsetused erinevate materjalidega. Teadlikkuse kujundamine materjalide säästlikuks kasutamiseks. Šabloonide ja lõigete asetamine erinevatele tehismaterjalidele, arvestades alusmaterjali suurust ja selle edasise kasutamise võimalusi. Tutvumine materjalide taaskasutuse võimalustega (näited igapäevaelust, videod).		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TÖÖVAHENDID Arutlus töövahendite ja materjalide sobivuse ning sellest lähtuva kasutusvõimaluse üle. Tööriistade korrektne kasutamine, kasutamise olulisus ohutuse seisukohast.	käärid naaskel nuga paberinuga	• Valib õiged töövahendid, teab nende otstarvet ja mõistab ohutuse vajalikkust töötamisel; • mõistab töövahendite korrashoiu olulisust ning hoiab töövahendid korras.

Sobilike tööriistade ja -vahendite valimine erinevate materjalide töötlemiseks. Enam kasutatavate töövahendite õige käsitlemise ning õigete töövõtete demonstreerimine. Töökoha korrashoid. Ohutusnõuded töötamise ajal.	vasar	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
ERINEVATE MATERJALIDE TÖÖTLEMISVIISID Paber, kartong Lihtsamad töötlemise viisid (rebimine, voltimine, lõikamine, punumine, detailide ühendamine, liimimine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine). Töötlemisviisi valik sõltuvalt materjalist ning valmistatavast esemest. Erinevate töövahendite kasutamine, lähtudes materjali omadustest.	mõõtmine märkimine rebimine lõikamine liimimine voltimine punumine	• Kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid; • valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid; • töötab õpetaja juhendamisel jäljendades esitatud töövõtteid.

Paberi ning kartongi kasutamine tasapinnaliste ja ruumiliste esemete valmistamiseks. Erinevate kujundite rebimine ja lõikamine, mõõtmine ja märkimine. Diferentseeritud õppeülesanded. Tekstiilmaterjalid, nahk Tarbe- ja kaunistuspisted esemete valmistamiseks ning kaunistamiseks. Paela või palmiku punumine. Puit, metall, tehismaterjal Puidu, metalli ja plastide jõukohaste töötlemisvõtete tutvustamine. Materjalikohaste viimistlusvõtete (lihvimine, värvimine, naelutamine, painutamine) katsetamine ja harjutamine. Töö käigus erinevate kinnitus- ja ühendusviiside selgitamine ja demonstreerimine, otstarbekuse hindamine.	tarbepisted vestmine naelutamine painutamine	

Taaskasutatavatest materjalidest meisterdamine.		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
KAVANDAMINE Arutlus erinevate tehnoloogiliste ning kujunduslike võimaluste üle esemete valmistamisel. Esemete vaatlemine, kirjeldamine ning seoste leidmine valmiva tööga. Kavandi olemus ja eesmärk; kavandatava eseme otstarve, funktsionaalsus, esteetilisus. Kavandi koostamine lähtudes kompositsiooni põhialustest (värvus, kujundid, rütm *vms),* ideede visandamine paberile, kollaaži kasutamine kavandina. Rahvuslike motiivide ja rahvusvärvide kasutamine. Kodukoha rahvuslik sümboolika ja ornamentika kasutamine erinevates tehnikates.	kavand kollaaž ornamentika	• Koostab kavandi ning kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid; • kasutab rahvuslikke elemente oma töös; • jälgib õpetaja selgitusi ja töötab selle järgi; • võrdleb kavandatut valmistööga; • viib oma töö lõpule.

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
TÖÖTAMINE Töötamine õpetaja suulise juhendamise järgi üksi ja koos kaaslasega. Vajadusel kaaslase abistamine, arvestamine, ise abi küsimine. Kirjaliku tööjuhendi kasutamine abimaterjalina. Ülesannete jaotamine rühmatöödes, ühise vastutuse mõistmine, ülesannete jagamine. Tööks ettevalmistava tegevuse olulisus. Töökoha korrashoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.	kirjalik tööjuhend	• Järgib suulist või kirjalikku juhist; • töötab iseseisvalt (õpetaja juhendamisel); • arvestab ja aitab ühiselt töötades kaaslastega; • hoiab korras oma töökoha ja töövahendid.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE Alustatud töö lõpetamine.		• Viib alustatud töö lõpule ja räägib oma tööst ning tulemusest;

Tööprotsessi ja töö tulemuse kirjeldamine (valminud töö esteetilisus, praktilisus, korrektsus vms), hindamine ning kavandi ja valmistöö võrdlemine. Arutlemine, mida oleks võinud teha teisiti, hinnangu andmine töö esteetilisusele, kasutusala selgitus. Seoste, sarnasuste ja erinevuste leidmine esemete, nähtuste ja protsesside vahel sh õppeained ja eluvaldkonnad. Valminud tööde võrdlemine esialgse kavandiga/ plaaniga.		• märkab ning toob välja positiivse oma ja teiste töödes; • seostab õpitut igapäevaeluga.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TOIDU- JA HÜGIEENIHARIDUS Tervislik toiduvalik. Põhiliste (enamkasutatavate) toidukaupade/toiduainete tundmine, nende otstarbekas kasutamine. Õpetaja juhendamisel toidupüramiidi koostamine. Toiduainete pakendite info lugemine.		• Arutleb tervisliku toiduvaliku üle; selgitab isikliku hügieeni ja tervise vahelisi seoseid.

Toiduainete säästlik kasutamine. Isikliku hügieeni olulisus (oma isikliku hügieeni vahendid ja sellega seotud tegevused). Arutelu üleriiete paigutamisest kooli garderoobis, isiklike hügieenitarvete säilitamisest ja kasutamisest ning keha hügieeni põhimõtetest.		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TARBIJAHARIDUS JA KESKKOND Teadlik tarbimine (sh materjalide ja energia säästlik kasutamine). Töövahendite, töökoha ja töökeskkonna korrashoidmine, selle mõju töö tulemusele. Puhastustööd (rõivaste, jalatsite hooldamine).		• Kasutab materjale säästlikult ja arutleb selle vajalikkuse üle; • kasutab garderoobi otstarbekohaselt.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
KÄITUMISKULTUUR		• Arvestab ühiselt töötades kaaslastega; • seostab õpitut igapäevaeluga.

Käitumine toidulauas, koolis, kodus, tänaval, näitusel, raamatukogus, kinos ja teatris ning suhtlemine eakaaslaste ja vanemate inimestega. Enda ja teiste käitumise analüüsimine.		

3. KLASS		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
MATERJALID Arutletakse keskkonna üle meie ümber: paber ja kartong, taimse ja loomse päritoluga tekstiilid ja tehismaterjalid, nahk, puit, metall. Erinevate materjalide tutvustamine (saamisviisid, liigid, omadused, kasutamine). Paberi-, tekstiili-, puidu-, metalli- ja tehismaterjalide tootmine, põhiomadused, otstarve ning kasutusalad keskkonnas ja igapäevaelus. Materjalide võrdlemine, seoste leidmine materjalide kasutuse ja esemete otstarbe vahel. Katsetused erinevate materjalidega. Kanga parem ja pahem pool ning ääris.	paber ja kartong taimse (puuvill, lina) päritoluga tekstiilmaterjalid loomsed (vill, siid) tekstiilmaterjalid kangas nahk (kunstnahk) vineer	• Kasutab erinevaid looduslikke ja tehismaterjale ning võrdleb materjalide üldisi omadusi; • kasutab materjale säästlikult; • oskab materjale ühendada ja otstarbekalt kasutada.

Šabloonide ja lõigete asetamine erinevatele õpitud materjalidele, arvestades alusmaterjali suurust ja selle edasise kasutamise võimalusi.	värviline metall (šenilltraat)	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TÖÖVAHENDID Enamkasutatavad käsitöövahendid paberi (käärid, paberinuga), tekstiili (käärid, nõel, heegelnõel), puidu (nuga, vasar, saag, kruvikeeraja vms), metalli (näpitsad, lõiketangid vms) ja plastide töötlemiseks; nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine ning hooldamine. Tööriistade õige käsitsemine, kasutamise olulisus ohutuse seisukohast. Sobilike tööriistade ja -vahendite valimine erinevate materjalide töötlemiseks. Enam kasutatavate käsitöövahendite (käärid, nuga, naaskel, nõel, heegelnõel, vasar, saag, kruvikeeraja, lõiketangid, näpitsad	käärid, paberinuga nõel heegelnõel nuga vasar saag kruvikeeraja näpitsad	• Kasutab õigesti ja ohutult tööks sobilikke töövahendeid; • hoiab oma töökoha ja töövahendid korras; • seostab õpitut igapäevaeluga.

jne) õige käsitsemine: töövahendi õige käes hoidmine, õiged töövõtted. Töökoha korrashoid. Töövahenditel, materjalidel ning jääkidel on selleks ettenähtud koht. Ohutusnõuded töötamise ajal.	**lõiketangid**	

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
ERINEVATE MATERJALIDE TÖÖTLEMISVIISID Lihtsamad töötlemise viisid: mõõtmine, märkimine, rebimine, lõikamine, liimimine, voltimine, punumine, heegeldamine, tarbepistete õmblemine, vestmine, naelutamine, õgvendamine, painutamine, puidupõletiga kirjamine vms. Töötlemisviiside ja töövahendite kasutamise valik sõltuvalt materjalist, selle omadustest ning valmistatavast esemest. Paber ja kartong Paberi ning kartongi kasutamine tasapinnaliste ja ruumiliste esemete valmistamiseks. Paberi ja kartongi rebimine, mõõtmine ja täpselt lõikamine, voltimine, punumine ja modelleerimine. Diferentseeritud õppeülesanded. Tekstiilmaterjalid, nahk	mõõtmine märkimine rebimine lõikamine liimimine voltimine punumine heegeldamine tarbepistete õmblemine vestmine naelutamine	• Kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid; • valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid.

Tarbe- ja kaunistuspisted esemete valmistamiseks ning kaunistamiseks. Alg- ja ahelsilmuste heegeldamine. Paela ning palmiku punumine. Puit, metall, tehismaterjal Puidu, metalli ja plastide jõukohaste töötlemisvõtete kasutamine. Puidu, metalli ja plastide jõukohased töötlemisvõtted. Materjalikohased viimistlus-võtted (lihvimine, puidupõletiga kirjamine, õlitamine, vahatamine, värvimine jne). Erinevate kinnitus- ja ühendusviiside otstarbekuse hindamine. Taaskasutatavatest materjalidest meisterdamine.	õgvendamine painutamine puurimine alg- ja ahelsilmus palmik puidupõletiga kirjamine	

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
KAVANDAMINE Arutlus erinevate tehnoloogiliste ning kujunduslike võimaluste üle esemete valmistamisel. Esemete vaatlemine, kirjeldamine ning seoste leidmine valmiva tööga. Kavandi eesmärk; kavandatava eseme otstarve, funktsionaalsus, esteetilisus. Kavandi koostamine lähtudes kompositsiooni põhialustest (värvus, kujundid, rütm *vms),* ideede visandamine paberile, kollaaži kasutamine kavandina, PowerPointi ettekandena. Rahvuslike motiivide ja rahvusvärvide kasutamine. Kodukoha rahvuslik sümboolika ja ornamentika kasutamine erinevates tehnikates.	kavand kollaaž ornamentika	• Koostab kavandi ning kujundab, modelleerib ja meisterdab lihtsamaid esemeid; • kasutab rahvuslikke elemente oma töös; • jälgib õpetaja selgitusi ja töötab selle järgi; • võrdleb kavandatut valmistööga; • viib oma töö lõpule ja räägib oma tööst ning tulemusest.

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
TÖÖTAMINE Töötamine õpetaja suulise juhendamise järgi üksi ja koos kaaslasega. Ülesannete jaotamine rühmatöödes, ühise vastutuse mõistmine. Kirjaliku tööjuhendi kasutamine abimaterjalina. Tööks ettevalmistava tegevuse olulisus. Töökoha korrashoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.	rühmatöö	• Järgib suulist või kirjalikku juhist; • töötab iseseisvalt ja rühmas; • arvestab ühiselt töötades kaaslastega; • hoiab korras oma töökoha ja töövahendid.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
ENESEANALÜÜS JA HINDAMINE Alustatud töö lõpetamine. Tööprotsessi ja töö tulemuse kirjeldamine (valminud töö esteetilisus, praktilisus, korrektsus vms), hindamine ning kavandi ja valmistöö võrdlemine.		• Viib alustatud töö lõpule ja räägib oma tööst ning tulemusest; • märkab ning toob välja positiivse oma ja teiste töödes; • räägib oma tööst ning tulemusest;

Arutlemine, mida oleks võinud teha teisiti, hinnangu andmine töö esteetilisusele, kasutusala selgitus. Valminud tööde võrdlemine esialgse kavandiga/plaaniga.		• seostab õpitut igapäevaeluga.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
TOIDU- JA HÜGIEENIHARIDUS Tervislik toiduvalik, toidupüramiid. Lauakatmine ja kaunistamine. Põhiliste (enamkasutatavate) toidukaupade/toiduainete tundmine, nende otstarbekas kasutamine. Toiduainete säästlik kasutamine. Tähelepanu pööramine isiklikule hügieenile toidu valmistamisel. Isikliku hügieeni olulisus (oma isikliku hügieeni vahendid ja sellega seotud tegevused). Arutelu hügieeni põhimõtetest.	toidupüramiid	•Arutleb tervisliku toiduvaliku üle; •selgitab isikliku hügieeni ja tervise vahelisi seoseid.

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
TARBIJAHARIDUS JA KESKKOND Arutlemine asjade tarbimisvajaduse üle. Töövahendite, töökoha ja töökeskkonna korrashoidmine, selle mõju töö tulemusele. Puhastustööd (rõivaste, jalatsite hooldamine, jms). Jäätmete sorteerimine.	jäätmed	•Kasutab materjale säästlikult ja arutleb selle vajalikkuse üle; •hoiab korras oma töökoha ja töövahendid.

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
KÄITUMISKULTUUR Käitumine toidulauas, koolis, kodus, tänaval, näitusel, raamatukogus, kinos ja teatris ning suhtlemine eakaaslaste ja vanemate inimestega. Enda ja teiste käitumise analüüsimine.		• Arvestab ühiselt töötades kaaslastega; • seostab õpitut igapäevaeluga.

4.2 Ainekava. Käsitöö ja kodundus II kooliaste

Hindamine

Hindamine tehnoloogia valdkonna õppeainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi valdkonna vastu. Hindamise kaudu saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri, -protsessi ja -tulemuste ning individuaalse arengu kohta. Seeläbi toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe käigus oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Neile võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle mõistmiseks. Hindamise käigus saab õpetaja teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet ka üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemisele antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Arutluste ja loometööde puhul hinnatakse arvamuste ja seisukohtade argumenteeritust, seostatust ning veenvust. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh erialaterminite õigele kasutusele ja õigekirjale, mida arvestatakse ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Õpitulemusi hinnates kasutatakse nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostilise hindamise käigus selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ja spetsiifilised õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist.

Kujundava hindamise kaudu saab õpilane suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kujundavat hindamist toetavad õppe ajal valminud erinevate tööetappide kirjeldused, milleks võivad olla kavandid, joonised, õpimapp, blogi jne.

Kokkuvõtvalt hinnatakse üldjuhul õppeperioodi või mahuka õppeteema lõpul, et kontrollida nii õppes seatud eesmärkide saavutamist kui ka riikliku õppekavaga sätestatud õpitulemuste

saavutatust. Kokkuvõtval hindamisel lähtutakse tööprotsessist kui tervikust ja taotletavatest õpitulemustest. Seejuures arvestatakse, et hinnetel võib olla sõltuvalt töö mahust erinev kaal.

Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilaste tööd tagasisidestama. Õpilasele on õppe alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Õpilaste suunatakse õppe käigus oma õppimist ning seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ja reflekteerima.

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

Käsitöö II kooliaste

Õppeaine kirjeldus

Käsitöö on õppeaine, kus õpilased saavad loovate ideede kaudu väljendada oma oskusi praktikas, kasutades selleks mitmesuguseid pehmeid materjale ja erinevaid käsitöö tehnikaid nii käsitsi kui ka elektriliste ja digitaalsete masinatega töötades. Loov- ja kriitilise mõtlemise kasutamine loomingulisi ülesandeid lahendades loob eeldused õpilaste loovaks eneseväljenduseks. Õpilasel kujunevad oskused oma ideid teostades järgida tootearendustsüklit alates teabe kogumisest, idee leidmisest, eseme ning töö ajalisest ja tehnilisest kavandamisest kuni toote valmimise ning esitlemiseni. Ühiste arutluste käigus õpitakse analüüsima eseme disainiprotsessi, märkama erinevaid tehnilise ja loomingulise protsessi lahendusi ning kogema töörõõmu. Tänapäevaste materjalide ja tehnikate praktikas rakendamise kõrval väärtustatakse käsitöö rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmist ja kasutamist tänapäevases võtmes. II kooliastmes kujunevad õpilastel teadmised käsitöö põhilistest töövõtetest, mõistetest ja tehnikatest. Õpilased mõistavad juhendi järgi töötamise põhitõdesid ning otsivad aktiivselt uudseid lahendusi esemete disainimisel. Õpilased valmistavad praktilisi töid, mis võimaldavad erinevaid õpitud tehnikavõtteid loovalt ja mitmekülgselt praktikas rakendada ning erinevates õppeainetes õpitut käsitööga seostada.

Kodundus II kooliaste

Õppeaine kirjeldus

Kodundus on õppeaine, kus tähelepanu keskmes on inimese üldine heaolu ja igapäevaelus hakkamasaamine ning selleks kujundatavad teadmised, oskused ja hoiakud. Koostöö ja kriitilise mõtlemise kaudu avastab õpilane enda potentsiaali erinevates ainealastes tegevustes,

mõistab elukeskkonna jätkusuutlikkust ja enda rolli selle tagamisel. Õppes väärtustatakse nii eesti toidukultuuri ja -traditsioone kui ka kujundatakse avatud meelt teiste rahvaste toidukultuuri ja tavade suhtes.

II kooliastmes keskendutakse ainealaste mõistete tundmaõppimisele ning peamiste töövõtete ja tehnoloogiate omandamisele, mis on praktiliste ülesannete lahendamise eelduseks. Õpitakse mõistma erinevate otsuste mõju iseendale ja keskkonnale. Õpiviiside valikul lähtutakse õpilaste eakohasusest ja huvidest.

Õppeainetevaheline lõiming / lõiminguplaanid /koosõpetamine

Võimalusi valdkondadeüleseks lõiminguks

Keel ja kirjandus. Suunatakse kirjalikust tekstist (juhendist, retseptist, ainealasest meediatekstist vms) arusaamist ning seostatakse tehnoloogiavaldkonnas kasutatavaid tekste ja nende loomist eesti keele grammatikaga või/ ja ortograafiaga. Arendatakse suulist eneseväljendust ning oskust arutleda tehnoloogia muutuse üle ühiskonnas.

Matemaatika. Matemaatikapädevuse arengut toetatakse arvutuste, mõõtmiste/kaalumiste, mõõtühikute teisendamiste ja kujutava geomeetria kaudu. Matemaatikas omandatud teadmisi kasutatakse materjali/toiduainete kulu ja hinna arvutamisel või esemete/ lõigete konstrueerimisel vms.

Loodusained. Loodusainete rakenduslikkus avaldub tehnoloogiavaldkonna ainetes lõiminguliste töösituatsioonide lahendamisel. Selleks võivad olla igapäevaelu või tehnikamaailma objektide ja nähtuste olemuse avamine ning põhjendamine või siis õpilase poolt planeeritava töö ja selle protsessi kavandamine. Viimasel juhul tuleb õpilasel võimalik lahendus välja pakkuda ja seejärel selle sobivust (vastavust loodusseaduste toimele) analüüsida.

Õpilasi juhitakse väärtustama looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgima tervislikke eluviise. Teadvustatakse edasiõppimis- ja karjäärivõimalusi seostatult loodusteaduste ja tehnoloogiaga.

Sotsiaalained. Õpilasi suunatakse väärtustama ennast ja teisi, arendama koostööoskust, järgima tervislikke eluviise ja hoidma keskkonda. Tööprotsessis toetatakse vastustustundliku ja aktiivse kodaniku (tarbija) kujundamist, väärtustades teaduspõhisust, loovust ja ettevõtlust.

Sotsiaalainete toel tunnetab õpilane oma rolli kultuuripärandi hoidjana, väärtustades rahvakultuuri ja toidutraditsioone ning kujundades aktsepteerivat hoiakut kultuuriliste ja maailmavaateliste mitmekesisuste suhtes.

Kunstiained. Kunstipädevusega puututakse kokku kultuuriteadlikkuse kujundamise kaudu, õppides väärtustama Eesti ja erinevate rahvaste rahvakultuuri ja selle mitmekesisust. Kunstielamusi (muusikat, kunsti, käsitööd) nähakse igapäevaelu rikastajana. Kunsti õppeaines õpitut kasutatakse tootearendustsüklis eseme/toote loomisel, suunates õpilasi kasutama kunsti põhielemente (joon, värv, vorm, ruum, rütm). Tehnoloogiavaldkonna praktiliste tööde inspiratsiooni allikana võib kasutada erinevaid muusikastiile. Muusika ja kunsti õppeainetes kogetud ja hinnatud subjektiivset ilu suunatakse nägema tehnoloogiavaldkonnas omandatud oskustes või meisterlikkuses ning mõistma eseme/toote esteetilisuse olulisust.

Liikumisõpetus. Kehakultuuripädevus seostub tehnoloogiavaldkonnas tervislike eluviiside sh kehalise aktiivsuse väärtustamise ja peenmotoorika arendamisega. Tööprotsessis pööratakse tähelepanu ergonoomilisele kehaasendile ja liikumispausidele. Koostööd tehes järgitakse kokkulepitud reegleid ning suhtutakse sallivalt kaaslaste võimetesse (koordinatsioon, vaimne ja kehaline tasakaal).

Võõrkeeled. Võõrkeelepädevusega puututakse kokku teabeallikatest (interneti, toote kasutusjuhendi, võõrkeelse kirjanduse jt) materjalide otsimisel ja lugemisel. Võõrkeelte tundmine aitab mõista teisi kultuure ning tajuda oma kultuuri eripära.

Õpitulemused

Saavutatavad õpitulemused **II kooliastme** lõpuks

5. klass	**6. klass**
Õpilane: •tunneb erinevaid töös kasutatavaid materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi; •tunneb, valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale; •leiab vajalikku infot etteantud teabeallikatest ja pakenditelt ning saab aru, mis on	Õpilane: •tunneb erinevaid tööks sobilikke materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi; •valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale; •leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset

autorikaitse; •mõistab ja kasutab iseseisvalt ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide sh toiduainete töötlemisel •saab aru etteantud tööprotsessi kirjelduse järgimise olulisusest oma ja/või rühma töös; •visualiseerib ja kirjeldab omandatud töövõtete baasil jõukohaste esemete loomist üksi ja/või rühmas; •töötab sihikindlalt ja vajadusel kasutab õpetaja abi kavandatu lõpuleviimiseks; •teab, kuidas kasutada materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks; •rakendab õpetaja juhendamisel teistes õppeainetes õpitut; •teab ja kasutab õpetaja juhendamisel tööd kavandades rahvuslikke kujunduselemente sobivas kontekstis; •kirjeldab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel; •saab aru rühmas töötamise olulisusest ühise eesmärgi saavutamisel; •esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult •järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõudeid, korrastab oma töökoha ning töövahendid (heaperemehelik töövahendite kasutus) •nimetab materjalide hoiustamis- ja säilitamise	omandit, lähtudes autoriõigusest; •kasutab ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide, sh toiduainete töötlemisel; •planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi; •kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid esemeid üksi ja/või rühmas, oskab kasutada videojuhendit; •töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule; •kasutab materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks; •rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega; •teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente ning tunneb Eesti rahvuslikku käsitööd ja rahvustoite; •rakendab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel; •mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel; •esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid; •järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid; •teab materjalide ja toiduainete säilitamise nõudeid

nõudeid.	

Õppesisu II kooliaste

Käsitöö

Materjalid, töövahendid, töötlemisviisid

Materjalid

- Tekstiilmaterjalid. Looduslikud taimsed ning loomsed kiud, nende saamine ja omadused.
- Erinevad pehmed kaasaja ja tuleviku materjalid, nende saamine ning sobivus lähtuvalt kasutusalast .
- Kangakudumine. Erinevad kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekootud kangad. Koeserv, sidus.
- Erinevad käsitööniidid ja -lõngad, nende sobivus töövahendi, materjali ja esemega.

Töövahendid

- Käsitöövahendite (käärid, nõelad, märkimis- ja mõõtmisvahendid, vardad, heegelnõelad vms) käsitsemine.
- Masintöötlemine: õmblusmasina käsitsemine, reguleerimine, lisaseadmete kasutamine, hooldamine.
- Töövahendite ja masinate (õmblusmasin, triikraud vms) ohutu käsitsemine.
- Digitaalsed vahendid: erinevad veebipõhised platvormid ja rakendused, fototöötlemise programmid.

Töötlemisviisid

- Traditsiooniliste rahvakunstiga seonduvate tehnikate (tikkimine, kudumine, heegeldamine) praktiline rakendamine.
- Õmblustehnoloogia kaasaegsed ja tulevikku vaatavad võimalused.
- Erinevate pehmete materjalide (paber, kartong, tekstiilid, vill, nahk vms) töötlemine.
- Töövahendite ja tehnoloogiate valimine olenevalt materjalist ja valmistatavast esemest *(nt rõivaese, tarbeese vms)*

Tööprotsess (ideest teostuseni)

Kavandamine

- Töö eesmärgistamine - funktsionaalsus, protsess, tulemus.
- Idee ja kavandi olulisus eseme valmistamisel. Ideede hankimine tänapäeva teabelevist (internet, erialane kirjandus). Allikakriitilisus, analüüs, kasutamine kooskõlas autoriõigusega.

- Kompositsiooni seaduspärasused.
- Märgid, sümbolid ja ornamendid eesti rahvakunstis.
- Visandi/kavandi vormistamine.

Töötamine

- Töö ajaline ning etapiline planeerimine üksi ja rühmas töötades.
- Suulise ja kirjaliku juhendamise järgi töötamine, sh jooniste kasutamine, skeemide mõistmine.
- Alustatu lõpuleviimine; eseme viimistlemine ja isikupärane kaunistamine.

Eneseanalüüs ja hindamine

- Tööprotsessi etappide eristamine, järjestamine ja kirjeldamine.
- Materjalide, töövahendite ja tehnoloogia valiku/sobivuse põhjendamine.
- Oma või rühma töö esitlemine suuliselt või kirjalikult.
- Esialgse idee ja lõpptulemuse võrdlemine, analüüs.
- Seoste ja erinevuste leidmine esemete, nähtuste ja protsesside vahel sh õppeained ja eluvaldkonnad, minevik ja tänapäev.

Õppeaine rakendumine igapäevaelus

- Tarbimise suunad ja mõju inimesele. Säästlik tarbimine.
- Parandustööd ja rõivaste hooldamine. Tekstiilide hoiustamine.
- Jätkusuutlikkus. Ringmajandamine materjalidega *(nt rõivatööstus, materjalide taaskasutamine).*
- Isikupära kujundamine läbi loomise/tehnoloogia.
- Normid, tavad ja kombed ühiskonnas. Kaaskodaniku/kaaslase/ligimesega arvestamine.
- Eesti kombed ja esemeline kultuur. Rahvakultuuri tähtsus.

Kodundus

Teema:	Õpitulemused	Õppesisu
toiduharidus	•tunneb erinevaid tööks sobilikke materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi; •valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale; •leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest; •kasutab ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide, sh toiduainete töötlemisel; •planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi; •töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule; •kasutab materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks; •rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega; •teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente ning tunneb Eesti rahvuslikku käsitööd ja rahvustoite; •rakendab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel; •mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel; •esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid •järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid; •teab materjalide ja toiduainete säilitamise nõudeid	Heaolu ja tervis toidust 1) Mis on toit 1) Toidugrupid 1) Toiduvalikud - toidupüramiid, taldrikureegel 5) Toidu saamine toorainest tooteni 2) Toiduenergia ja toitained 1. Toidu kirjeldamine ja maitsmine Toidu ohutu valmistamine 1) Ohutus köögis, isiklik hügieen 1) Retsepti lugemine: lühendid ja mõõtühikud retseptis 1) Toiduainete mõõtmine ja kaalumine 1) Toiduainete valimine 1) Toiduainete säilitamine 1) Toidu ohutus sh toidu saastumine toiduvalmistamise käigus 1) Toiduainete töötlemisviisid lähtudes toorainest ja soovitavast tulemusest 1) Töövahendite ohutu käsitlemine **5.** Väikevahendite ohutu käsitlemine 4) Pliidi-ahju ohutu käsitlemine 1. Töötamine paaris või rühmas, ühistöö kavandamine

Teema:	Õpitulemused	Õppesisu
Tarbijaharidus ja keskkond	•valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale; •leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest; •planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi; •töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule; •kasutab materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks; •rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega; •mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel; •esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid •järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid; •teab materjalide ja toiduainete säilitamise nõudeid	**Puhastus-, hooldus- ja korrastustööde käigus kasutatavad vahendid ning tööviisid** 2 Puhastus- ja korrastustööd, kasutatavad vahendid ja töötamisviisid 1. Tingmärgid rõivastel **Toiduga seotud tarbija teemad** 2. Tarbija rolli mõistmine ning teadlikud valikud toidutarbijana • Toidupakendil olev info ja märgistus **Jäätmed** • Prügi sorteerimine • Jäätmete vähendamine ja taaskasutus **Kaupade ja teenuste valimine** • Rõivaste, toidu ostmine/tarbimine majandusliku (säästlik valik), sotsiaalse ja keskkonnasäästlikkuse seisukohast

Teema:	Õpitulemused	Õppesisu
Käitumiskultuur	•leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest; •planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi; •töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule; •rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega; •teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente ning tunneb Eesti rahvuslikku käsitööd ja rahvustoite; •mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel; •esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid	**Etikett** • Harjumused üksikisikust lähtuvalt • Käitumine ja kombed • Laua katmine ja toidu serveerimine **Eesti toidukultuur ja kombed** • Eesti toidukultuur ja traditsioonid. • Kodukoha/Eesti erinevate toidutraditsioonide uurimine. • Kodukoha/Eesti mitmekesiste toitude valmistamine.

4.3 Ainekava. Käsitöö ja kodundus III kooliaste

Käsitöö III kooliaste

Õppeaine kirjeldus

Käsitöö on õppeaine, kus õpilased saavad loovate ideede kaudu väljendada oma oskusi praktikas, kasutades selleks mitmesuguseid pehmeid materjale ja erinevaid käsitöö tehnikaid nii käsitsi kui ka elektriliste ja digitaalsete masinatega töötades. Loov- ja kriitilise mõtlemise kasutamine loomingulisi ülesandeid lahendades loob eeldused õpilaste loovaks eneseväljenduseks. Õpilasel kujunevad oskused oma ideid teostades järgida tootearendustsüklit alates teabe kogumisest, idee leidmisest, eseme ning töö ajalisest ja tehnilisest kavandamisest kuni toote valmimise ning esitlemiseni. Ühiste arutluste käigus õpitakse analüüsima eseme disainiprotsessi, märkama erinevaid tehnilise ja loomingulise protsessi lahendusi ning kogema töörõõmu. Tänapäevaste materjalide ja tehnikate praktikas rakendamise kõrval väärtustatakse käsitöö rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmist ja kasutamist tänapäevases võtmes.

II kooliastmes kujunevad õpilastel teadmised käsitöö põhilistest töövõtetest, mõistetest ja tehnikatest. Õpilased mõistavad juhendi järgi töötamise põhitõdesid ning otsivad aktiivselt uudseid lahendusi esemete disainimisel. Õpilased valmistavad praktilisi töid, mis võimaldavad erinevaid õpitud tehnikavõtteid loovalt ja mitmekülgselt praktikas rakendada ning erinevates õppeainetes õpitut käsitööga seostada.

III kooliastmes keskenduvad õpilased enam oma ideede loomingulisele väljendamisele ning töö teadlikule korraldamisele tootearendustsüklit arvestades. Õppe käigus otsivad ja esitavad õpilased uusi ideid, hindavad neid kriitiliselt, kavandavad ja valmistavad funktsionaalseid esemeid enda võimetest ja huvidest lähtuvalt. Õpilastes kujuneb oskus arutleda tarbekunsti, käsitöö ja moe seoste ning käsitöö ja tekstiilitööstuse tähtsuse üle ajaloos ning tänapäeval.

Kodundus III kooliaste

Kodundus on õppeaine, kus tähelepanu keskmes on inimese üldine heaolu ja igapäevaelus hakkamasaamine ning selleks kujundatavad teadmised, oskused ja hoiakud. Koostöö ja kriitilise mõtlemise kaudu avastab õpilane enda potentsiaali erinevates ainealastes tegevustes, mõistab elukeskkonna jätkusuutlikkust ja enda rolli selle tagamisel. Õppes väärtustatakse nii

eesti toidukultuuri ja -traditsioone kui ka kujundatakse avatud meelt teiste rahvaste toidukultuuri ja tavade suhtes.

II kooliastmes keskendutakse ainealaste mõistete tundmaõppimisele ning peamiste töövõtete ja tehnoloogiate omandamisele, mis on praktiliste ülesannete lahendamise eelduseks. Õpitakse mõistma erinevate otsuste mõju iseendale ja keskkonnale. Õpiviiside valikul lähtutakse õpilaste eakohasusest ja huvidest.

III kooliastmes täiendatakse aineteadmisi ja praktilisi oskusi probleemilahenduse kaudu. Õpitakse analüüsima enda käitumist ja mõtestama tehtud otsuste mõju ning ollakse valmis astuma samme enda heaolu ja jätkusuutliku majandamise suunas. Õpiviisid võimaldavad arendada süsteemset mõtlemist ja planeerimisoskust.

Õpitulemused klassiti

Saavutatavad õpitulemused **III kooliastme** lõpuks

7. klass	**8. klass**	**9. klass**
Õpilane: •kasutab tööd kavandades ainealast kirjandust ja teabeallikaid ning selgitab autoriõiguste järgimise vajadust; •mõistab infoallikates sh pakenditel olevat teavet ning kirjeldab erinevaid tarbimisvalikuid •valib etteantud materjale, sh toiduaineid eri töötlusviiside jaoks; •Valib ja kasutab materjalile sobivaid tehnikaid, seadmeid, töövahendeid. •mõistab eelarve koostamise	Õpilane: •kasutab tööd kavandades ainealast kirjandust ja teabeallikaid kooskõlas autoriõigusega; •analüüsib infoallikates, sh pakenditel sisalduvat teavet ja kirjeldab oma tarbimisharjumusi ning tarbimisvalikuid; •valib ja võrdleb materjale, sh toiduaineid eri töötlusviiside jaoks; •võrdleb ja kasutab sobilikke materjale, töövahendeid, -pinke, masinaid ning viimistlus-ja/või	Õpilane: •kasutab tööd kavandades ainealast kirjandust ja teabeallikaid kooskõlas autoriõigusega; •hindab infoallikates, sh pakenditel sisalduvat teavet kriitiliselt ja analüüsib selle põhjal oma tarbimisharjumusi ning teadlikke tarbimisvalikuid; •valib ja kombineerib materjale, sh toiduaineid eri töötlusviiside jaoks; •kasutab sobilikke materjale, töövahendeid, -pinke, masinaid ning viimistlus-

olulisust toote valmistamisel •teab ja järgib tööohutusnõudeid; •planeerib enda või rühmas töötades tervikliku tööprotsessi ning funktsionaalse ja esteetilise tulemuse; •järgib jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid ja teab ressursside säästliku kasutamise mõju tervisele ning looduskeskkonnale; •leiab ülesannete täitmiseks loovaid lahendusi üksi ja/või rühmas, kasutab teistes õppeainetes õpitut; •tunneb ja rakendab kogukondlikke Eesti kultuuri-, käsitöö- ja toitumistavasid; •nimetab eri rahvaste peamisi kultuuritavasid ja rahvustoite; •kirjeldab toitumistavasid mõjutavaid tegureid ja toitumise eripärasid ning rakendab neid toitu valmistades •esitleb, analüüsib ja põhjendab tööprotsessis tehtud valikuid ning	kaunistusvõtteid eesmärgipäraselt; •planeerib ja koostab eelarvet toote valmistamiseks; •järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; •planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning funktsionaalse ja esteetilise tulemuse; •järgib jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid ja teab ressursside säästliku kasutamise mõju tervisele ning sotsiaal-, majandus- ja looduskeskkonnale •leiab ülesannete täitmiseks loovaid lahendusi üksi ja/või rühmas, kasutab teistes õppeainetes õpitut; •tunneb ja rakendab peamisi Eesti kultuuri-, käsitöö- ja toitumistavasid; •kirjeldab eri rahvaste kultuuritavasid ja rahvustoite ning rakendab neid praktikas; •teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid ja toitumise eripärasid ning rakendab neid toitu	ja/või kaunistusvõtteid eesmärgipäraselt; •oskab koostada eelarvet toote valmistamiseks; •järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; •planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning funktsionaalse ja esteetilise tulemuse; •teab jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid ja ressursside säästliku kasutamise mõju tervisele ning sotsiaal-, majandus-ja looduskeskkonnale; •leiab ülesannete täitmiseks loovaid lahendusi üksi ja/või rühmas, kasutab teadlikult teistes ainetes õpitut; •tunneb peamisi Eesti kultuuri-, käsitöö- ja toitumistavasid; • võrdleb eri rahvaste kultuuritavasid ja rahvustoite; •teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid ja toitumise eripärasid ning rakendab neid toitu valmistades; •esitleb, analüüsib ja

lõpptulemust kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid •annab enda ja teiste tehtule tagasisidet põhjendades oma arvamust; •leiab õpitus seoseid igapäevaelu ja enda hobidega.	valmistades; •esitleb, analüüsib ja põhjendab tööprotsessis tehtud valikuid ning lõpptulemust kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid •annab enda ja teiste tehtule tagasisidet põhjendades oma arvamust; •leiab õpitus seoseid igapäevaelu ja erinevate ametite ning hobidega.	põhjendab tööprotsessis tehtud valikuid ning lõpptulemust kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid; •annab enda ja teiste tehtule konstruktiivset tagasisidet; •leiab õpitus seoseid igapäevaelu ja erinevate ametite ning hobidega.

Käsitöö III kooliaste

Materjalid, töövahendid, töötlemisviisid.

Materjalid

•Tehislike ja sünteetiliste tekstiilmaterjalide liigid, saamine ja omadused.

•Erinevad käsitööniidid ja -lõngad, nende sobivus töövahendi, materjali ja esemega.

•Materjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusalast, töövahenditest ning esemest.

•Erinevad kaasaja ja tuleviku materjalid, nende saamine ning sobivus lähtuvalt kasutusalast.

•Erinevate materjalide kombineerimine tervikuks.

Töövahendid

•Töövahendite (käärid, nõelad, märkimis- ja mõõtmisvahendid, vardad, heegelnõelad vms) käsitsemine.

•Materjalide masintöötlemine: õmblus-, tikkimis-, viltimis-, äärestusmasina vms kasutusvõimalused ja käsitsemine, reguleerimine, lisaseadmete kasutamine, hooldamine.

•Töövahendite ja masinate ohutu käsitsemine.

•Digitaalsed vahendid- erinevad veebipõhised platvormid ja rakendused, foto ja -video töötlemise programmid.

Töötlemisviisid

- Rahvakunstiga seonduvate tehnikate (tikkimine, kudumine, heegeldamine) traditsiooniline ja stiliseeritud rakendamine praktikas.
- Õmblustehnoloogia kaasaegsed ja tulevikku vaatavad võimalused.
- Erinevate kaasaegsete ja uuenduslike materjalide töötlemine praktikas.
- Töövahendite ja tehnoloogiate valimine olenevalt materjalist ja valmistatavast esemest *(nt rõivaese, tarbeese vms)*
- Omandatud teadmiste ja oskuste rakendamine aineteüleses loomingulises või tehnilises multimateriaalses projektis.

Tööprotsess (ideest teostuseni)

- Töö eesmärgistamine.
- Idee ja kavandi olulisus eseme valmistamisel, kompositsiooni ja disainiprotsessi seaduspärasused.
- Ideede hankimine tänapäeva teabelevist (internet, erialane kirjandus). Allikakriitilisus, analüüs, kasutamine kooskõlas autoriõigusega.
- Proportsioonipõhimõtted rõivaste kujundamisel.
- Joonise või kavandi vormistamise põhimõtted.
- Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades: eelarve kujunemine, töö etappide järjestamine ja aja planeerimine.
- Suulise ja kirjaliku juhendamise järgi töötamine, sh jooniste kasutamine, skeemide mõistmine ja tööjuhendi koostamine.
- Eseme kaunistamine ja viimistlemine.
- Sobivate lisandite valiku tähtsus stiili kujundamisel.

Rahvakunst

- Märgid, sümbolid ja ornamendid eesti rahvakunstis.
- Rõivas kui ajastu vaimu peegeldaja - sotsiaalsed märk-süsteemid.
- Rahvarõivad.
- Teiste rahvaste etnograafia inspiratsiooni allikana.
- Mitmekultuuriline keskkond. Kultuuridevahelised seosed: erinevused, sarnasused.

Eneseanalüüs ja hindamine

- Töö- ja loomeprotsessi etappide eristamine, järjestamine ja kirjeldamine.
- Materjali, töövahendite, tehnoloogia sobivuse ja valiku põhjendamine.
- Oma töö tulemuste analüüsimine: seatud õppe-eesmärkide saavutamise hindamine, tööprotsessi käigus omandatud uute oskuste ja teadmiste sõnastamine, oma töötulemusele hinnangu andmine.
- Ideede ja töö tulemuse esitlemine suulisel, kirjalikul, graafilisel või digitaalsel kujul.
- Seosed ja erinevused esemete, nähtuste ja protsesside vahel sh õppeained ja eluvaldkonnad, minevik ja tänapäev.

Õppeaine rakendumine igapäevaelus

- Tarbimise suunad ühiskonnas ja selle mõju inimesele. Vastutustundlik säästlik tarbimine.
- Parandustööd.
- Tekstiilide hooldamine ja hoiustamine.
- Jätkusuutlikkus. Ringmajandamine materjalidega *(nt rõivatööstus, materjalide taaskasutamine).*
- Isikupära kujundamine läbi loomise/tehnoloogia.
- Etikett rõivastuses.
- Normid, tavad ja kombed ühiskonnas. Koostöine õppimine.
- Eesti ja teiste rahvaste kultuuritavad. Rahvakultuuri tähtsus. Kultuuridevahelised seosed, erinevused, sarnasused.
- Käsitöö kui hobi ja elukutse.

Kodundus

Teema:	Õpitulemused	Õppesisu
toiduharidus	•kasutab tööd kavandades ainealast kirjandust ja teabeallikaid kooskõlas autoriõigusega; •valib ja kombineerib materjale, sh toiduaineid eri töötlusviiside jaoks; •kasutab sobilikke materjale, töövahendeid, -pinke, masinaid ning viimistlus-ja/või kaunistusvõtteid eesmärgipäraselt; •järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; •planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning funktsionaalse ja esteetilise tulemuse; •leiab ülesannete täitmiseks loovaid lahendusi üksi ja/või rühmas, kasutab teadlikult teistes ainetes õpitut; •teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid ja toitumise eripärasid ning rakendab neid toitu valmistades; •esitleb, analüüsib ja põhjendab tööprotsessis tehtud valikuid ning lõpptulemust kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid; •annab enda ja teiste tehtule konstruktiivset tagasisidet; •leiab õpitus seoseid igapäevaelu ja erinevate ametite ning hobidega.	**Heaolu ja tervis toidust** •Tervisliku toidu valikute olulisus, tasakaalustatud toitumine, päevane energiavajadus nooruki eas •Toidugruppide roll ja tähtsus toitumises •Tasakaalustatud menüü koostamine. Erinevad toitainete vajadused menüü koostamisel -süsivesikud, valgud, rasvad, vitamiinid, mineraalained ja vesi •Toitumise tähtsus kogukonna- ja heaolutunde kujundamisel •Toiduvalikud eritoitumise korral •Toiduallergia ja toidutalumatus •Toitumishäired **Toidu ohutu valmistamine** •Toiduhügieen toidu käitlemisel, valmistamisel ja säilitamisel •Toidu säilitamise tingimused ja nende jälgimise olulisus •Kuumtöötlemise viisid, valik lähtuvalt toorainest ja soovitavast tulemusest •Erinevate köögiseadmete ja töövahendite ohutu ja funktsionaalne kasutamine •Retseptide võrdlused ja koguste arvutamine toidu valmistamisel. Oma retseptide koostamine. •Toitude valmistamine, mis toetavad õpilaste heaolu ja tervist
Teema:	**Õpitulemused**	**Õppesisu**

Tarbijaharidus ja keskkond	•kasutab tööd kavandades ainealast kirjandust ja teabeallikaid kooskõlas autoriõigusega; •hindab infoallikates, sh pakenditel sisalduvat teavet kriitiliselt ja analüüsib selle põhjal oma tarbimisharjumusi ning teadlikke tarbimisvalikuid; •oskab koostada eelarvet toote valmistamiseks •järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid; •teab jäätmete käitlemise ning keskkonnahoiu põhilisi nõudeid ja ressursside säästliku kasutamise mõju tervisele ning sotsiaal-, majandus-ja looduskeskkonnale; •leiab ülesannete täitmiseks loovaid lahendusi üksi ja/või rühmas, kasutab teadlikult teistes ainetes õpitut; •esitleb, analüüsib ja põhjendab tööprotsessis tehtud valikuid ning lõpptulemust kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid; •annab enda ja teiste tehtule konstruktiivset tagasisidet; •leiab õpitus seoseid igapäevaelu ja erinevate ametite ning hobidega.	**Puhastus- ja korrastustööde käigus kasutatavad meetodid, vahendid ning tööviisid** •Uute tehnoloogiate kasutamine ja keskkonnasõbralik lähenemine puhastus ja korrastustöödes •Rõivaste hooldus vastavalt tingmärkidele •Erinevates puhastustöödes kasutatavate kemikaalide ja puhastuslahuste pH •Kodutööde mõtestamine ja jaotus soolise võrdõiguslikkuse aspektist **Toiduga seotud tarbijateemad** •Toidu päritolu ja läbipaistvus •Toiduainete tootmise ja transportimise mõju keskkonnale ja inimese tervisele •Toidu ökoloogiline tsükkel •Toidu raiskamise mõju keskkonnale •Toiduressursside väärindamine, ringmajandus **Jäätmed** •Prügi sorteerimine •Jäätmete vähendamise ja taaskasutus **Kaupade ja teenuste valimine ja hooldus** •Tarbija rolli mõistmine ning teadlikud valikud tarbijana •Üldine finantsiline teadlikkus- sissetulekud, kulutused, säästmine •Maksete tasumise viisid (sh laenud, deebet- ja krediitkaardid jne) •Tarbijakaitseorganisatsioonid •Rõivaste, toidu ostmise/tarbimise majandusliku (säästlik valik), sotsiaalse ja keskkonnasäästlikkuse seisukohast

		•
Teema:	**Õpitulemused**	**Õppesisu**
Käitumiskultuur	•kasutab tööd kavandades ainealast kirjandust ja teabeallikaid kooskõlas autoriõigusega; •planeerib iseseisvalt või rühmas tervikliku tööprotsessi ning funktsionaalse ja esteetilise tulemuse; •leiab ülesannete täitmiseks loovaid lahendusi üksi ja/või rühmas, kasutab teadlikult teistes ainetes õpitut; •tunneb peamisi Eesti kultuuri-, käsitöö- ja toitumistavasid; •võrdleb eri rahvaste kultuuritavasid ja rahvustoite; •teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid ja toitumise eripärasid ning rakendab neid toitu valmistades; •esitleb, analüüsib ja põhjendab tööprotsessis tehtud valikuid ning lõpptulemust kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid; •annab enda ja teiste tehtule konstruktiivset tagasisidet; •leiab õpitus seoseid igapäevaelu ja erinevate ametite ning hobidega.	**Etikett** •Käitumine ja riietus koduses peolauas, kohvikus ning restoranis, vastuvõttudel •Laua katmine ja toidu serveerimine erinevatel sündmustel **Eesti ja maailma toidukultuur ja kombed** •Toidu olulisus erinevates kultuurides •Toiduga seotud kombed ja tavad •Eesti toidukultuuri uurimine ja kohaliku tooraine kasutamine mitmekesiste toitude valmistamisel. •Erinevate rahvusköökide uurimine ja vastavate toitude valmistamine praktikas.

4.4 Ainekava. Tehnoloogia II kooliaste

Õppeaine kirjeldus

Õppe käigus omandatakse üldalused ja alusteave, mida on tarvis ülesannete lahendamiseks ja esemete valmistamiseks. Õppetundides lõimib aineõpetaja õppesisu praktilise tegevusega (puidutöö, metallitöö, elektroonika jm). Õppeaine osade järjestuse õppeaasta jooksul planeerib ja korraldab aineõpetaja koostöös käsitöö ja kodunduse õpetajaga. Õppes pannakse rõhku õpilaste mõtestatud loovale uuendustegevusele, seega saavad õpilased koos avastamisrõõmuga kogeda tööprotsessi ideest valmis esemeni. Õpilased teevad huvitavaid ja fantaasiaküllaseid rakenduslikku laadi loomingulisi ülesandeid, sh kavandavad, valmistavad ning esitlevad eset, andes oma tööle ise ka hinnangu. Tuuakse esile seosed õppeainete ning eluvaldkondade vahel, samuti nende rakenduslikud väljundid. Nii tekib õpilastel terviklik mõistmine ülesandest või tootest. Oluline on, et õpilased mõistaksid, kuidas toimib tehnoloogia, ning saaksid ise osaleda õpilaspärase tehnoloogia, sh töötava eseme loomisel. Eelnimetatu lähtub õpilaste ealisest arengutasemest ja on neile arusaadaval tasemel. Seejuures arvestatakse õpilaste erinevaid võimeid ja huve ning toetatakse nende omaalgatust ja õpimotivatsiooni. Õppeaines rõhutatakse leiutajameelse tegevuse olulisust ning kujundatakse noorte tööalaseid käitumis- ja väärtushoiakuid. Eesmärk on, et õpilased omandaksid keskkonnasäästlikkust ja kohalikke traditsioone väärtustavad ning eetilised tõekspidamised.

Tehnoloogiaõpetuse kirjeldus

II ja III kooliastmes koosneb õpetuse sisu viiest osaoskusest ühe kooliastme piires:

1. tehnoloogia igapäevaelus,
2. disain ja joonestamine,
3. materjalide töötlemine,
4. kodundus vahetatud õpperühmades,
5. projektitööd.

Õppetundides lõimib aineõpetaja õppesisu praktilise tegevusega (puidutöö, metallitöö, elektroonika jm). Õppesisu ja/või järjestust võib kooliastmeti muuta või õpitut järgmises kooliastmes sügavamalt käsitleda.

Õppeaine osade järjestuse õppeaasta jooksul planeerib ja korraldab aineõpetaja koostöös käsitöö ja kodunduse õpetajaga. Õppeaine mitmekülgsuse huvides vahetatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpperühmi.

Õppes pannakse rõhku õpilaste mõtestatud loovale uuendustegevusele, seega saavad õpilased koos avastamisrõõmuga kogeda tööprotsessi ideest valmis esemeni. Õpilased teevad huvitavaid

ja fantaasiaküllaseid rakenduslikku laadi loomingulisiülesandeid, sh kavandavad, valmistavad ning esitlevad eset, andes oma tööle ise ka hinnangu.

Seejuures arvestatakse õpilaste erinevaid võimeid ja huve ning toetatakse nende omaalgatust ja õpimotivatsiooni. Õppeaines rõhutatakse leiutajameelse tegevuse olulisust ning kujundatakse noorte tööalaseid käitumis- ja väärtushoiakuid. Eesmärk on, et õpilased omandaksid keskkonnasäästlikkust ja kohalikke traditsioone väärtustavad ning eetilised tõekspidamised.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

6. kl. õpilane:

- planeerib tööd ja lahendab sellega seotud ülesandeid;
- joonestab joonist ja disainib lihtsaid esemeid;
- tunneb enam kasutatavaid materjale ja nende omadusi ning kasutab neid töös otstarbekalt;
- teab lihtsamaid töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid töös kasutada;
- valmistab lihtsaid esemeid (nt mänguasi, paat, liikuv auto jne);
- esitleb ideed, joonist või eset;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- väärtustab ning järgib väljakujunenud tööalaseid hoiakuid ja käitumistavasid;
- tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite.

Õpitulemised ja õppesisu. Tehnoloogia igapäevaelus

Õpilane:

- peab tähtsaks tehnoloogilist kirjaoskust igapäevaelus;
- seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainete ja eluvaldkondadega;
- võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid;
- kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloos ning nüüdisajal;

- kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale;
- valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna.

Õppesisu

Tehnoloogia olemus. Tehnoloogiline kirjaoskus ja selle vajalikkus. Tehnoloogia ja teadused. Tehnoloogia, inimene ja keskkond. Transpordivahendid. Energiaallikad.

Disain ja joonestamine

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda;
- koostab kolmvaate lihtsast detailist;
- teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente;
- disainib lihtsaid esemeid, kasutades selleks ettenähtud materjale;
- märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;
- osaleb õpilaspäraselt uudse tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega;
- mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus.

Õppesisu

Eskiis. Lihtsa eseme kavandamine. Tehniline joonis.Jooned ja nende tähendused. Mõõtmed ja mõõtkava. Piltkujutis ja vaated. Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine. Disain. Disaini elemendid. Eseme viimistlemine. Probleemide lahendamine. Insenerid ja leiutamine.

Materjalid ja nende töötlemine

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise;
- valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale;
- suudab valmistada jõukohaseid liiteid;
- valmistab mitmesuguseid lihtsaid esemeid (sh mänguasju);

- kasutab õppetöös puur- ja treipinki;
- analüüsib ja hindab loodud eset, sh esteetilisest ja rakenduslikust küljest;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid töövõtteid;
- kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks.

Õppesisu

Materjalide liigid (puit, metall, plastid, elektroonika komponendid jne) ja nende omadused.

Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagiminejne) ning töövahendid (tööriistad ja masinad).

Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Puur- ja puidutreipink. Materjalide liited. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

Projektitööd II kooliastmes

Õpitulemused

Õpilane:
- leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;
- suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust;
- teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistööde osalisena;
- osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;
- kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- teeb võimetekohase projekti ning analüüsib saadud tagasisidet.

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille puhul saavad õpilased vabalt valida õpperühma ja projekti. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- sisekorra ja tööohutuse nõuded;
- tehniline sõnavara: tooraine, materjal, toorik, tööese;
- eseme kuju ja suurus;
- eseme kujutamine tasapinnal (kavand)

PUIDUTÖÖD:

- puiduliikide, puitmaterjali ja saematerjali eristamine;
- vineeri tootmine ja liigid;
- saed ja saagimine;
- naelutamine;
- puitpinna käsitsi lihvimine;
- puidu liimimine;
- puidupinna kaunistamine;
- värvimine ja lakkimine;

MET ALLITÖÖD:

- üldteadmised metallidest;
- traat ja selle tootmine;
- traadi liigid, omadused ja kasutusalad;
- traadi mõõtmine, märkimine ja tükeldamine;
- traadi painutamine ja aasastamine;
- spiraalide ja rõngaste valmistamine;
- traadi mähkimine ja punumine;
- ehisketi valmistamine ja viimistlemine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- vooluallikad ja elektrijaamad;
- juhid ja isolaatorid;
- vooluahel;
- taskulambipatarei ehitus;

Õpitulemused

5. kl. lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal
- määrata eseme kuju ja suurust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puitdetaile liimida ja lihvida
- puitpinna kaunistamise võtteid
- lihtsamaid traaditööde liike (traadi tükeldamine, õgvendamine, painutamine, aasastamine)
- teha lihtsamaid korrastustöid õppetöökojas

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- jooned ja nende tähendus joonistel;
- kolmvaade ja pinnalaotus;
- eseme kavandamine;
- detail, liide ja sõlm;
- tööoperatsioonid ja nende järjekord;

PUIDUTÖÖD:

- puidu liigid;
- mõõtmine ja märkimine;
- saagimine;
- höövеldamine ja höövlite liigid;
- puurimine käsitsi ja puurpingis;
- pulk- ja kruviliide;
- treimine ja treimisvõtted;
- puitpinna dekoorimine;

MET ALLITÖÖD:

- pleki tootmine ja töötlemine;
- pleki liigid ja kasutusalad;
- märkimine plekile ja lõikamine;
- pleki painutamine, palistamine ja valtsimine;
- pleki traatimine ja neetimine;
- pleki kohrutamine;
- plekist esemete viimistlemine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektrienergia kasutamine;
- vooluring ja selle osad;
- valgustid, lülitid, kaitsmed ja kontaktid;

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- määrata eseme kuju ja suurust
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puurida käsitsi ja puurpingil ning tunneb puuride liike
- eristada höövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- treipingi ehitust, tunneb treipeitlite liike ja neid kasutada
- treida silindrilisi detaile
- puitdetaile liimida ja lihvida
- puitpinna kaunistamise võtteid

- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- plekile märkida, plekki lõigata, painutada, valtsida, joota ja neetida
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel

4.5 Ainekava. Tehnoloogia III kooliaste

9. klassi lõpetaja:

- valib eseme valmistamiseks sobivad materjalid, töövahendid ja töötlemisviisid, hangib ning kasutab vajalikku teavet ainealasest kirjandusest ja internetist;
- käsitseb ohutult käsi- ja elektrilisi tööriistu ja materjale ning mõistab ohutu töötamise olulisust, sh seoseid tervise ja karjäärivõimaluste vahel;
- kasutab ressursse keskkonda säästvalt ja jätkusuutlikult ning mõistab, kuidas rakendada omandatud oskusi nii igapäeva- kui ka tulevases tööelus;
- pakub välja ideid, rakendab neid loovalt esemeid valmistades ja täiustades ning mõistab enda osaluse tähtsust;
- analüüsib eseme valmistamise protsessi ning omandabuusi teadmisi;
- esitleb eset, hindab tulemuse kvaliteeti;
- valmistab esemeid, teadvustab ja rakendab tehnoloogilisi ning loodusteaduste võimalusi praktilistes tegevustes
- kujundab positiivseid väärtushinnanguid ja kõlbelisi tööharjumusi, hindab ning väldib võimalikke ohte töös;
- teeb tervislikke toiduvalikuid, väärtustab tervislikku eluviisi ning toimib vastutustundliku tarbijana.

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab ja analüüsib inimtegevuse mõju loodusele ning keskkonnale;
- mõistab enda osalust tehnoloogilistes protsessides;
- kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, tunneb nende ohutut käsitsemist;
- teadvustab ressursside piiratud hulka ning tarbib neid säästvalt ja jätkusuutlikult;

- oskab tegevust planeerida ning teab oma eelistusi eneseteostuseks sobiva elukutse/ameti valikul;
- teadvustab tehnoloogia ja inimese vastastikust mõju.

Õppesisu

Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogiliste võimaluste rakendamisel.

Ressursside säästlik tarbimine. Töömaailm ja töö planeerimine. Tooraine ja tootmine. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Tehnoloogilise maailma tulevikuperspektiivid.

Disain ja joonestamine

Õpitulemused

Õpilane:

- planeerib ülesande ja kavandab eseme ning esitleb seda võimaluse korral IKT vahenditega;
- lahendab probleemülesandeid;
- teab ja kasutab erinevaid esemete viimistlemise võimalusi;
- teab pinnakatete omadusi ja kasutamisvõimalusi;
- arvestab ergonoomika põhireegleid ning oskab neid töös rakendada;
- loeb skeeme, lihtsat kooste- ja ehitusjoonist;
- joonestab jõukohast tehnilist joonist, vormistab jaesitleb joonist või skeemi.

Õppesisu

Leiutamine ja uuenduslikkus. Tehnilist taipu arendavate ja probleemülesannete lahendamine Viimistlemine ja pinnakatted. Ergonoomia. Eseme modelleerimine arvuti abil. Joonise vormistamine ja esitlemine. Skeemid. Leppemärgid ja tähised tehnilistel joonistel. Ristlõiked ja lõiked. Koostejoonis. Ehitusjoonised.

Materjalid ja nende töötlemine

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab teavet materjalide, nende omaduste ja töötlemise kohta, hangib ainealast teavet kirjandusest ja internetist ning kasutab seda;
- võrdleb materjalide omadusi, töötlemise viise ning kasutamise võimalusi;
- kasutab eset valmistades mitmesuguseid töövahendeid, võimaluse korral CNC-tööpinki, valib sobivaima töötlusviisi;
- tunneb ja kasutab töötlemisel masinaid ning mehhanisme;
- valmistab omanäolisi esemeid, tunneb ja kasutab erinevaid liiteid;
- kujundab positiivseid väärtushinnanguid ja kõlbelisi tööharjumusi;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid.

Õppesisu

Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimise võimalused kirjandusest ning internetist Tänapäevased materjalide töötlemise viisid. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja mehhanismid. IT vahendite/ arvuti ja materjalide töötlemise ühildamise võimalused (CNC-tööpingid). Optimaalse töötlusviisi valimine. Erinevate liidete kasutamine. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel esemeks. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

Projektitööd III kooliastmes

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab üksi või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;
- osaleb paindlikult ühistöös, tööülesannete jaotamisel ja ajakava planeerimisel;
- suhtleb projektitöös vajaduse korral kooliväliste institutsioonidega, et saada tarvilikku infot;
- suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste arvamust;
- mõistab info kriitilise hindamise ja tõlgendamise vajalikkust ning kasutab infot kooskõlas kehtivate seaduste ja normidega;
- kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- teeb võimetekohase projekti ning analüüsib üksikuidülesandeid ja saadud tagasisidet.

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille puhul saavad õpilased vabalt valida õpperühma ja projekti. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

7. klass

Õppesisu

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- joonise mõõtmestamine;
- skeem kui joonise eriliik;
- mõõtmine nihikuga;
- mehhanismid ja masinad;

PUIDUTÖÖD:

- materjali takseerimine;
- pidurikked: oksad, mädanikud;
- peitlid ja peiteldamine;
- kõverpindade töötlemine;
- tappliited;
- kujupindade treimine;

METALLITÖÖD:

- metallid ja sulamid ning nende omadused;
- metallitreipingi ehitus ja treimine;
- tooriku ja treitera kinnitamine;
- meislite liigid, meiseldamine;
- viilide liigid ja viilimine;
- saagimine;
- puurimine puurpingis;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektriskeemid ja leppemärgid;
- elekter kodumajapidamises;
- elektri juhtmestik ja selle osad;
- elektritöödel kasutatavad tööriistad;
- elektri ohutus;

7. klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- joonise mõõtmistamise põhireegleid
- määrata eseme kuju ja suurust
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puurida käsitsi ja puurpingil ning tunneb puuride liike
- eristada höövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- kasutada erinevaid peitleid
- käsitsi töödelda kõverpindasid
- ühendada puitdetaile erinevate tappidega;
- treida erinevaid kujupindasid
- treipingi ehitust, tunneb treipeitlite liike ja neid kasutada
- treida silindrilisi detaile
- puitdetaile liimida ja lihvida
- puitpinna kaunistamise võtteid
- metallide liike ja sulameid ning nende omadusi
- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- treida metallitreipingil lihtsa kujuga detaile, tunneb treipingi ehitust

- sooritada traadi -, pleki ja lihtsamaid lukksepatöid: viilida, meiseldada, neetida;
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel

8. klass

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- Lõiked tehnilisel joonisel;
- keermed ja nende tähistamine joonistel;
- ülekandemehhanismid;
- masinadetailide asendatavus;
- otstarbeka tehnoloogia leidmine;

PUIDUTÖÖD:

- puidu tehnilised omadused;
- laipinna ja otspinna töötlemine;
- tappliited, keeltapi valmistamine;
- ketastoorikute treimine;
- liimpuit;
- puitpindade lihvimine ja toonimine;

METALLITÖÖD:

- terase tootmine;
- teraste omadused ja kasutusalad;
- treiterade tüübid;
- lõikekiirused treimisel;
- treimine automaatettenihkega;
- keermed. keermete lõikamine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektrivoolu iseloomustavad suurused: mõõteriistad;
- tarbijate ühendamise viisid: jada-ja rööpühendus;
- looduslik- ja elektromagnetism;

- elektromagnetiline induksioon;
- elektrimootori ehitus ja tööpõhimõte;

8. klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- joonestada lõikeid tehnilistel joonistel
- kasutada joonise mõõtmestamise põhireegleid, teab joonistel kasutatavate tingmärkide tähendust;
- mõõta nihikuga täpsusega 0,1 mm;
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;
- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- puurida käsitsi ja puurpingil ning tunneb puuride liike
- eristada höövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- kasutada erinevaid peitleid
- käsitsi töödelda kõverpindasid
- ühendada puitdetaile erinevate tappidega;
- treida erinevaid kujupindasid
- treipingi ehitust, tunneb treipeitlite liike ja neid kasutada
- treida suure läbimõõduga ketas- ja rõngastoorikuid
- puitdetaile liimida ja lihvida
- valmistada liimpuitu
- puitpinna kaunistamise võtteid
- terase tootmise liike ja teab terase omadusi ning kasutusalasid
- eristada treiterasid ning neid kasutada
- eristada lõikerežiime
- lõigata käsitsi sise-ja väliskeeret

- metallide liike ja sulameid ning nende omadusi
- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- treida metallitreipingil lihtsa kujuga detaile, tunneb treipingi ehitust
- sooritada traadi -, pleki ja lihtsamaid lukksepatöid: viilida, meiseldada, neetida;
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel
- ja teab elektrivoolu iseloomustavaid suurusi

9. klass

Õppe eesmärgid

Tööõpetuses taotletakse, et õpilane

- omandab vajalikud oskused igapäevaeluks, tööks ja harrastusteks;
- omandab teadmisi mitmesuguste materjalide, töövahendite kohta ning oskab neid oma töös kasutada;
- kogeb eneseteostuse võimalusi käelise tegevuse kaudu, arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib tundma tänapäevaseid käsitööriistu, valima sobivamaid töövõtteid, olema säästlik ja täpne oma töös;
- arendab tööks vajalikke isiksuse omadusi: vastutustunnet, täpsust, püsivust, töökultuuri ja harjumusi;
- omandab oskuse iseseisvalt mõelda, töötada, otsustada, hinnata oma tööd kriitiliselt;
- arendab tehnilist taipu, omandab üldtehnilisi teadmisi ja elementaarse tehnilise kirjaoskuse;
- omandab oskuse planeerida majapidamistöid, hinnata kokkuhoiuvõimalusi; .hakkab huvi tundma rahvuskultuuri ja selle säilimise vastu;
- õpib tundma tööõpetusega seotud elukutseid, hindama oma sobivust teatud kutse omandamiseks.

Õppesisu

ÜLDTEHNILINE ETTEVALMISTUS

- koostejoonis ja selle lugemine;
- ehitusjoonised ja tingtähised;
- tööeseme tehnoloogiline kaart;

PUIDUTÖÖD:

- Laudsepaplaadid ja nende kasutamine;
- servliited;
- kalasabatapiga liited;
- puidulõikepingid ja nende kasutamine;
- ketastoorikute õõnestreimine;
- lõikeriistade korrastamine ja teritamine;

METALLITÖÖD:

- terase termiline töötlemine;
- abrasiivlõikeriistad ja kõvasulamid;
- kooniliste pindade treimine;
- metalli trugimine;
- metallifreespingid ja freesimine;
- freeside liigid ja kasutamine;

ELEKTROTEHNILISED TÖÖD:

- elektrivoolu liigid;
- 3-faasiline vool;
- transformaatorid;
- elektrimootorite liigid ja tööpõhimõtted;
- andurid, releed ja lülitid;

9. klassi lõpetaja oskab

- kujutada lihtsamaid esemeid tasapinnal kolmvaates
- joonestada lõikeid tehnilistel joonistel
- kasutada joonise mõõtmestamise põhireegleid, teab joonistel kasutatavate tingmärkide tähendust;
- mõõta nihikuga täpsusega 0,1 mm;
- kasutada joonistel erinevaid joonte liike
- valmistada eseme pinnalaotust
- täita puidu -ja metallitöökojas töötamise ohutusnõudeid;

- eristada tähtsamaid puidu ja metalli liike ning nende omadusi;
- mõõta ja märkida puidule
- määrata saagide liike ja neid kasutada
- eristada höövlite liike ja neid kasutada
- ühendada detaile pulk- ja kruviliitega
- kasutada erinevaid peitleid
- käsitsi töödelda kõverpindasid
- ühendada puitdetaile erinevate tappidega;
- treida puidutreipingil piki -ja ristisuunas erinevate treipeitlite abil
- treida suure läbimõõduga ketas- ja rõngastoorikuid
- puitdetaile liimida ja lihvida
- valmistada liimpuitu
- puitpinna kaunistamise võtteid
- teritada käsitööriistasid: saage, höövleid, puure ja peitleid;
- terase tootmise liike ja teab terase omadusi ning kasutusalasid
- seadistada puurpinki ja puurida erinevate puuridega;
- eristada treiterasid ning neid kasutada
- eristada lõikerežiime
- lõigata käsitsi sise-ja väliskeeret
- metallide liike ja sulameid ning nende omadusi
- määrata pleki tootmise liike ja teab plekkide omadusi
- treida metallitreipingil lihtsa kujuga detaile, tunneb treipingi ehitust
- treida koonilist pinda
- kasutada metallkeraamilisi ja abrasiivlõikeriistu
- käsitleda metalli freespinke ja kinnitada erinevaid toorikuid freespingile
- moodustada lihtsamat vooluringi
- täita ohutusnõudeid elektritöödel
- ja teab elektrivoolu iseloomustavaid suurusi
- eristada voolu liike ja teab elektrimootorite tööpõhimõtteid
- värvida ja lakkida puit-ja metallpindu

Õppetegevused:

Kuna tööõpetuse peamine eesmärk on õpilase käelise tegevuse arendamine kasutatakse põhikooli tööõpetuses esemelis-tehnoloogilist süsteemi s.t. töövõtete õpetamine toimub esemete valmistamise käigus.

Õppetegevus sisaldab ka selliseid töid kus õpilased saavad rakendada enesealgatust, omaloomingut ja fantaasiat, kartmata lõpptulemuse kvaliteedi pärast. Üldtehnilise ettevalmistuse teemad võetakse läbi koos puidu-, metalli- ja valiktöödega. Õppekäigud näitustele ja puidu- ning metallitöötlemisfirmadesse.

5. AINEVALDKOND: LIIKUMISMISÕPETUS

ÜLDPÄDEVUSED

Kultuuri- ja väärtuspädevus – loodusliikumine; tutvumine ja kokkupuude teiste kultuuridega; rollimängud; tunniväline tegevus; liikumise ja kultuuri traditsioonid; harrastatavad liikumisviisid ja spordialad tänapäeva ühiskonnas ning kuidas on need aja jooksul muutunud. Liikumine kui väärtus tervislikuks eluks.

Sotsiaalne- ja kodanikupädevus – paaris ja rühmatööd, sh ühtsete eesmärkide saavutamiseks; erinevad rollid rühmas; liikumisharrastus kui terve kodaniku mõjutaja. Sotsiaalset pädevust iseloomustavad näiteks: enesekontroll, algatusvõime, toetav hoiak, vastutusvõime.

Enesemääratluspädevus – õppeprotsess toetab enda minapildi ja identiteeti väljakujunemist. Sellele aitab kaasa eelhindamine (minu oskused, võimed, motivatsioon jne) ja eneseanalüüs (mida tegin, kuidas tegin, miks tegin, milline on minu tegevuse tulemus). Õppemeetoditena kasutatakse grupitööd (erinevad rollid grupis: juhtimine, vastutus, koostöö jne.), probleemolukordade ja konfliktide lahendamised, ööbimisega matkad, kus õpilased kannavad erinevaid rolle; oma nõrkade ja tugevate külgede hindamine ja käitumise analüüs. Enesemääratluspädevuse kujunemist toetab enesereflеksioon ja refleksioon teisega (kaaslasega, õpetajaga). Refleksioon on saadud kogemuse mõtestamine, selle üle arutlemine, tagasivaatamine, et teha samme ja valikuid edasiseks sarnaseks tegevuseks. Näiteks õpilane saab seda teha mõtteid lahti kirjutades (päevik vms). Koos saab seda teha arutledes, teisega rääkides, sh õpetaja suunavate küsimuste kaudu. Refleksiooni puhul peab inimene ise lõpuks uute lahendusteni jõudma. Teise inimese küsimused aitavad vaadet laiendada, asju selgemaks saada, teadvustada. Uuringud on näidanud, et juhendatud refleksioon on tõhusam kui juhendamata refleksioon.

Õpipädevus – õppimise eesmärgistamine, erinevate õpistrateegiate kasutamine, tegevuse mõtestamine (nt ülesande ja tegevuse analüüs, hinnangu või tagasiside andmine); õppimine erinevate meetodite kaudu – üksi, kaaslasega, rühmas; loovtöö tegemine liikumisega seotud teemal.

Suhtluspädevus – koostööle suunatud ülesanded, mis toetavad ühiselt uute teadmiste ja oskusteni jõudmist. Õpilane väljendab oma valikuid, põhjendab neid, suhtleb kaaslastega, püstitades ühiseid eesmärke, andes tagasisidet üksteise sooritusele, analüüsib paaris- või rühmategevust.

Matemaatika, loodusteaduste ja tehnoloogia-alane pädevus – kehaliste võimete mõõtmine ja nende analüüs; kehalise aktiivsuse hindamine ja selle analüüs; tehnoloogiliste vahendite kasutamine liikumistegevuste ja kehalise aktiivsuse analüüsiks;

Ettevõtlikkuspädevus – uute ideede loomine ja ellu viimine: loomingulised ülesanded ja sündmused; liikumisega seotud projektid (sh ka liikumiseks sobivat füüsilist keskkonda kujundavad; loovtööd jne);

Digipädevus – riist- ja tarkvara kasutamine õppeprotsessis: kehalise aktiivsuse mõõtmine, erineva harjutusvara rakendused. Õpilane kasutab internetikeskkonda liikumisalase teabe otsimiseks, võimalusel ja soovil enda liikumisalase teabe fikseerimiseks ja analüüsimiseks.

LÕIMING

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled - sporti ja tervist käsitlevate eriotstarbeliste ja eriliigiliste tekstide (nt võistlusprotokollid, spordiuudised, terviseteave jne) lugemise ja kuulamise kaudu arendatakse oskust mõista nii suulist kui ka kirjalikku teksti. Kujundatakse oskust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt, kasutades kohaseid keelevahendeid ja ainealast terminoloogiat. Spordi- ja terviseteemaliste võõrkeelsete tekstide lugemine toetab võõrkeelte omandamist.

Matemaatika - kõikide Liikumisõpetuse osaoskuste arendamisel rakendatakse matemaatikas omandatud oskusi (arvutamine, loendamine, võrdlemine, mõõtmine) ja mõisteid (geomeetrilised kujundid, mõõtühikud, koordinaadid).

Loodusained - liikumisõpetust toetab keskkonna väärtustamine liikumisel/sportimisel. Liikumisõpetuse kaudu kinnistuvad teadmised ja oskused, mis on omandatud inimeseõpetuses, bioloogias, füüsikas ja geograafias.

Sotsiaalained - liikumisõpetuses omandatud teadmised rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordikultuurist avardavad õpilaste silmaringi. Tervisliku eluviisi omaksvõtmine aitab õpilastel kujuneda aktiivseteks ning vastutustundlikeks kodanikeks.

Tehnoloogia - teaduse ja tehnika saavutused on rakendatavad erinevatel spordialadel/liikumisviisidel (spordialade tehnika, spordivarustus ja -vahendid) ning tervisliku toitumise põhitõdede järgimisel.

Kunst ja muusika - õpilaste tähelepanu juhitakse spordi ja kehakultuuri kujutamis- ning avaldumise võimalustele kujutavas kunstis ja muusikas, spordialade/liikumisviiside, sh tantsu isikupärasele ja loomingulisele käsitlusele. Samuti kujundatakse valmisolekut leida ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi ning oskust märgata ilu ümbritsevas elukeskkonnas.

HINDAMINE

Motiveeriva õpikeskkonna ja hindamissüsteemi kujundamisel liikumisõpetuses on oluline kasutada nii kujundava kui ka kokkuvõtva hindamise põhimõtteid nii, et see annaks õpilasele edasiviivat tagasisidet ja oleks otseselt seotud õppimise toetamisega.

Õppimine ja selle tagasisidestamine on omavahel tihedalt seotud. Õppimist toetava õppe puhul võetakse fookusesse teatud valdkondade õpitulemused, mida õppeprotsess õppeperioodil toetab. See eeldab teadlikku õppeprotsessi ja hindamise planeerimist. Hindamise kaudu antakse tagasisidet õpitulemuste poole liikumise ja nendeni jõudmise kohta.

Kõik liikumisõpetuse tunnid toimuvad õues (staadionil ja terviseradadel) vähemalt kuni sügisvaheaja alguseni. Kui ilmastikutingimused ei võimalda efektiivselt tundi läbi viia väljas, toimub tund spordihoones. 2. veerandil toimuvad liikumisõpetuse tunnid spordihoones, matisaalis või sobivate tingimuste korral alustame talispordiga. 3. veerandil toimuvad tunnid vastavalt oludele kas õues (talisport) või spordihoones. 4. veerandi alguses toimuvad tunnid spordihoones ning sobivate ilmaolude saabudes jätkuvad tunnid õues.

Läbitavad teemad veerandite kaupa:

September/oktoober - kergejõustik; liikumis- ja maastikumängud

November/detsember - pallimängud, ÜKE, akrobaatika/tantsuline liikumine

Jaanuar/veebruar - suusatamine, uisutamine

Märts/aprill - pallimängud, ÜKE, akrobaatika/tantsuline liikumine

Mai/juuni - kergejõustik; liikumis- ja maastikumängud; orienteerumine

I ja II kooliastmes (ka 6. klassi I poolaasta) kasutatakse liikumisõpetuses sõnalist hindamist ehk hinnanguid. III kooliastmes kasutatakse mitteeristavat hindamist - arvestatud „A“ või mittearvestatud „MA”.

Hinnang antakse suuliselt või kirjalikult oluliste oskuste, soorituste või harjutuste tagasisidestamiseks õppekavast tulenevate õpitulemuste omandamise kohta.

III kooliastmes on hinnangutel oluline roll lisaks mitteeristavale hindamisele, et anda tagasisidet õpilase sooritusе ja/või arengu kohta.

Mitteeristava hindamise puhul määratakse õpitulemus, millele vastamise korral väljendatakse tulemust hinnanguga arvestatud ning millest madalamal tasemel tulemust väljendatakse hinnanguga mittearvestatud. Õppeaine edukaks läbimiseks ning “A” saamiseks kontrollharjutustel, on vaja õpilasel aktiivselt osaleda kõigis tundides ning täita ettenähtud õpiülesanded.

Hinnatavad elemendid/harjutused ning hindamiskriteeriumid teatab õpetaja õpilastele kas stuudiumisse või suuliselt tunnis enne uue teema võtmist ning harjutama hakkamist.

I kooliastmes saab õpilane kokkuvõtva kirjaliku hinnangu iga õppeaasta lõpus. II, III kooliastmes saab õpilane kokkuvõtva hinnangu või mitteeristava hinde I ja II poolaasta lõpus. Kokkuvõtva hinde/hinnangu saamiseks peavad kõik kontrollharjutused olema sooritatud.

Hinnangu andmise/mitteeristava hindamise eesmärk:

- Hinnangu andmine/mitteeristav hindamine annab tagasisidet õpetajale, kuidas tema õpilased on õpitud oskuste ja võimete osas arenenud. Saadud tagasiside alusel kavandab õpetaja oma edasist tööd ning annab õpilastele vajadusel individuaalseid ülesandeid.
- Hinnangu andmine/mitteeristav hindamine annab õpilasele infot tema füüsiliste võimete, oskuste ning arengu kohta. Saadud tagasiside alusel saab õppija püstitada endale edasised eesmärgid oma võimete arendamiseks.
- Hinnangu/mitteeristava hindamise kujunemisel arvestatakse ka õpilase püüdlikkust ning aktiivsust õppetöös.
- Hinnangu andmise/mitteeristava hindamise abil luuakse alus õpilase ja õpetaja koostööle õpilaste spordialaste oskuste täiendamiseks ning tundide efektiivsemaks muutmiseks.

Hindamise või hinnangute andmisel võetakse arvesse:

- Tundidest osavõttu
- Õpetatavate oskuste omandatust
- Nõutavate testide sooritamist
- Kooliastme matkast osavõttu
- Spordipäevast osavõttu
- Isiklikku liikumis- või treeningpäevikut selle olemasolul
- Õpilase eneseanalüüs ning õpetaja tagasisidestamine

Õpilase eneseanalüüs

Õpilase eneseanalüüs on oluline osa õppetööst ning hindamisprotsessist. Liikumisõpetuses võib eneseanalüüsi teha mitmel tasandil: harjutus, tund, periood, kuid kooliastme tasandi peamine eesmärk on õppija hinnang enda õpitulemusteni jõudmise kohta. Igal tasandil on oluline õppijat eneseanalüüsil toetada, kas siis ette antud küsimuste või töölehtede kaudu. See annab võimaluse õpetajal saada tagasisidet õppija õppimise ja mõistmise kohta. Eneseanalüüsi õpetamine on noorele justkui tööriist, mis aitab tal mõista saadud kogemust, õpitut ja sellest õppida. Allpool on toodud ainekava valdkondade õpitulemused, mis on seotud eneseanalüüsiga.

	I KOOLIASTE	II KOOLIASTE	III KOOLIASTE
LIIKUMIS-OSKUSED	**Õpilane** annab tagasisidet enda liikumisoskuste ja -ohutuse kohta etteantud kirjelduse alusel.	**Õpilane** analüüsib enda tegevust rühmas tegutsejana. **Õpilane** analüüsib enda liikumisoskusi, -ohutust ja turvavarustuse kasutamist.	**Õpilane** annab hinnangu enda koostööle tegevustes. **Õpilane** annab hinnangu enda liikumisoskustele, -ohutusele ja turvavarustuse kasutamisele.
KEHALINE AKTIIVSUS	**Õpilane** märkab liikudes südamelöögisageduse ja enesetunde muutust.	**Õpilane** teeb kindlaks enda igapäevase	**Õpilane** hindab oma igapäevast kehalist aktiivsust. **Õpilane** kasutab erinevaid

		kehalise aktiivsuse ja analüüsib seda.	tehnoloogilisi ja/või isiklikke vahendeid, et hinnata enda kehalist aktiivsust.
TERVIS JA KEHALISED VÕIMED	–	**Õpilane**analüüsib õpetaja juhendamisel enda kehalisi võimeid tervise seisukohalt ja eesmärgi saavutamist.	**Õpilane** analüüsib enda kehalisi võimeid tervise seisukohalt ja eesmärgi saavutamist. **Õpilane** analüüsib enda liikumise ja toitumise tasakaalu.
LIIKUMINE JA KULTUUR	**Õpilane** kirjeldab kogemust, mille ta on saanud väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel osalejana.	**Õpilane**arutleb kogemuse üle, mille ta on saanud väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel osalejana, vaatlejana või vabatahtlikuna.	**Õpilane** loob midagi liikumisega seotult, analüüsib loomist ja annab selle kohta tagasisidet. **Õpilane** on osalenud osavõtjana, vaatlejana või vabatahtlikuna väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel ning analüüsib saadud kogemust. **Õpilane** järgib ning analüüsib liikumistega seotud isiklikku hügieeni ja ohutusnõudeid. Õpilane analüüsib enda liikumiskogemust looduses.

VAIMNE JA KEHALINE TASAKAAL	**Õpilane** märkab õpetaja juhendamisel emotsioone ja nendega toimetulemist soodustavaid tegevusi.	**Õpilane**kirjeldab vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavate tegevuste mõju endale.	**Õpilane** mõistab vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavate tegevuste mõju enda heaolule. **Õpilane** mõistab enda võimalusi tulla toime erinevate emotsioonidega.

KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

I KOOLIASTE	II KOOLIASTE	III KOOLIASTE
Õpilane: •on omandanud erinevaid liikumisoskusi ja -kogemusi; •sooritab kehalisi võimeid arendavaid tegevusi ning teab liikumise ja toitumise seost tervisega •on igapäevaselt kehaliselt aktiivne; •teab, et liikumine on kultuuri osa, ning on kogenud liikumisega seotud tegevuste loomist; •on omandanud kogemuse vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavatest tegevustest ning emotsioonide märkamisest.	Õpilane: •on omandanud mitmekülgseid liikumisoskusi ja -kogemusi; •sooritab kehalisi võimeid arendavaid ja neile tagasisidet andvaid tegevusi ning mõistab liikumise ja toitumise seost tervisega; •on korrapäraselt kehaliselt aktiivne ja teab tervisliku liikumise põhimõtteid; •mõistab ja kogeb liikumise ja kultuuri seost ning ennast liikumisega seotud tegevuste loojana; •teab vaimset ja kehalist tasakaalu ning emotsioonide juhtimist soodustavaid tegevusi.	Õpilane: •on omandanud mitmekülgseid liikumisoskusi ja -kogemusi, et harrastada erinevaid liikumistegevusi; •mõistab tervise ja kehaliste võimete seost ning analüüsib liikumise ja toitumise tasakaalu; •on igapäevaselt kehaliselt aktiivne ja mõistab tervisliku liikumise põhimõtteid; •väärtustab liikumist, sporti ja tantsu kultuuri osana ning ennast selle kandjana ja loojana; •mõistab vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavate ning

		emotsioonide juhtimist toetavate tegevuste mõju endaheaolule, et tulla toime pingeliste olukordadega.

5.1 Ainevaldkond. Liikumisõpetus I kooliaste

Liikumisoskused

Õpilane:

- kasutab edasiliikumisoskusi eri keskkondades, harjutustes, liikumismängudes ja tantsus, rütmis ja muusika saatel, koostöös paarilise ning rühmaga;
- liigub edasi vahendil harjutustes ja liikumismängudes;
- teab esmast liikumisvahendi hoidmis- ja hooldu
- käsitseb vahendit harjutustes, liikumismängudes ja teiste oskuste arendamiseks;
- oskab ujuda, sh sukelduda, veepinnal hõljuda, rinnuli- ja seliliasendis kokku 200 meetrit edasi liikuda;
- hindab adekvaatselt oma võimeid vees ja rakendab eakohaseid veeohutusalaseid oskusi;
- hoiab tasakaalu asendites, liikumistel ja nende kombinatsioonides;
- korrigeerib kehahoidu õpetaja juhtimisel;
- arvestab peamisi turvalisuse ja ohutu liikumise põhimõtteid ning saab aru erinevate liikumisviiside puhul vajaliku turvavarustuse kasutamise põhjustest;
- arvestab tegevustes kaaslasi;
- annab tagasisidet enda liikumisoskuste ja -ohutuse kohta etteantud kirjelduse alusel;
- toob näiteid erinevate liikumiso

Tervis ja kehalised võimed

Õpilane:

- osaleb aktiivselt kehalisi võimeid arendavates mängudes ja har
- nimetab kehalisi võimeid;

•mõõdab enda kehalisi võimeid õpetaja juhendamisel;

•teab liikumise ja toitumise olulisust tervi

Kehaline aktiivsus

Õpilane:

•teab, kui palju ja milleks peab kehaliselt aktiivne laps iga päev liikuma;

•märkab liikudes südamelöögisageduse ja enesetunde muutust;

•sooritab liikumiseks ettevalmistavaid ja taastumist toetavaid tegevusi õpetaja juhenda

•märkab abi vajamist tunnis ja kutsub abi ohuolukorras.

Liikumine ja kultuur

Õpilane:

•loob midagi liikumisega seotult;

•kirjeldab kogemust, mille ta on saanud väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel osalejana, vaatlejana või vabatahtlikuna;

•teab ja järgib üldiselt ausa mängu põhimõtteid;

•teab Eesti sportlasi ning tantsu ja liikumisega seotud kultuuriüritusi;

•teab ning järgib isiklikku hügieeni ja ohutusnõudeid;

•riietub liikumiseks sobilikult;

•teab, mis võimalusi pakub liikumiseks looduskeskkond;

•oskab liikuda tuttavas keskkonnas, määrates asukohta ja suunda;

•tantsib üksi, paaris ja rühmas;

•avastab liikumisvõimalusi tantsu kaudu.

Vaimne ja kehaline tasakaal

Õpilane:

•sooritab vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavaid tegevusi õpetaja juhendamisel;

•märkab õpetaja juhendamisel emotsioone ja nendega toimetulemist soodustavaid tegevusi.

5.2 Ainevaldkond. Liikumisõpetus II kooliaste

Liikumisoskused

Õpilane:

- kasutab edasiliikumisoskusi eri keskkondades, harjutustes, liikumismängudes, spordialadel ning tantsus, rütmis ja muusika saatel, koostöös paarilise ning rühmaga;
- liigub edasi vahendil muutuvas keskkonnas;
- rakendab esmaseid liikumisvahendi hooldusvõtteid;
- käsitseb vahendit liikumiskombinatsioonides, mängudes, lihtsustatud sportmängudes ja teiste oskuste arendamiseks;
- koostab kehaasendite ja liikumiste kombinatsioone;
- rakendab oskusi kehahoiu ja -asendite hoidmiseks;
- rakendab turvalisuse ja ohutu liikumise põhimõtteid;
- analüüsib enda tegevust rühmas tegutsejana;
- analüüsib enda liikumisoskusi, -ohutust ja turvavarustuse kasutamist;
- teab liikumisoskusi liikumisharrastuses.

Tervis ja kehalised võimed

Õpilane:

- seostab kehalisi võimeid arendavaid tegevusi ja harjutusi;
- seab lühiajalisi eesmärke kehaliste võimete arendamiseks enda mõõtmistulemuste põhjal;
- arendab enda kehalisi võimeid, lähtudes seatud eesmärgist;
- analüüsib õpetaja juhendamisel enda kehalisi võimeid tervise seisukohalt ja eesmärgi saavutamist;
- mõistab liikumise ja toitumise tähtsust tervisel

Kehaline aktiivsus

Õpilane:

- teeb kindlaks enda igapäevase kehalise aktiivsuse ja analüüsib seda;
- plaanib kehalist aktiivsust igapäevastesse tegevustesse;
- mõõdab enda südamelöögisagedust;

•kasutab tehnoloogilisi ja/või isiklikke vahendeid, et hinnata enda kehalist aktiivsust;
•sooritab liikumiseks ettevalmistavaid ja taastumist toetavaid tegevusi;
•teab peamisi liikudes juhtuda võivaid vigastusi ja esmast käitumist nende korral.

Liikumine ja kultuur

Õpilane:

•loob midagi liikumisega seotult ja annab selle kohta tagasisidet;
•arutleb kogemuse üle, mille ta on saanud väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel osalejana, vaatlejana või vabatahtlikuna;
•teab ja rakendab ausa mängu põhimõtteid ning sellega seotud väärtusi;
•teab rahvusvahelisi sportlasi ning tantsu ja liikumisega seotud kultuuriüritusi;
•mõistab isikliku hügieeni ja ohutusnõuete olulisust ning järgib neid;
•riietub liikumiseks sobilikult, arvestades keskkonda ja tegevuse eripära;
•avastab looduses liikumise võimalusi;
•oskab liikuda linnas ja/või looduses, määrates asukohta ning suunda;
•tantsib üksi, paaris ja rühmas;
•mõistab pärimustantsu ja nüüdisaegsete tantsude rolli kultuuris;
•avastab tantsukultuuri eneseväljen

Vaimne ja kehaline tasakaal

Õpilane:

•sooritab õpetaja toetusel vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavaid tegevusi;
•kirjeldab vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavate tegevuste mõju endale;
•märkab õpetaja toetusel emotsioone ja nendega toimetulemist soodustavaid tegev

5.3 Ainevaldkond. Liikumisõpetus I kooliaste

Liikumisoskused

Õpilane:

•kasutab teadlikult edasiliikumisoskusi eri keskkondades, tervisetreeningul, spordialadel ning tantsus, rütmis ja muusika saatel, koostöös paarilise ning rühm

- liigub edasi vahendil muutuvas keskkonnas ja seostab seda igapäevaste liikumisvõimalustega;
- rakendab igapäevaseks liikumiseks või liikumisharrastuseks vajalikke esmaseid liikumisvahendi hooldusvõtteid;
- käsitseb vahendit eri liikumiskombinatsioonides, -mängudes, spordialadel, lihtsustatud sportmängudes ja teiste oskuste arendamiseks;
- koostab kehaasendite ja liikumiste kombinatsioone üksi, paarilise ja rühmaga;
- seostab teadmisi ning oskusi kehahoiu ja -asendite hoidmiseks;
- rakendab turvalisuse ja ohutu liikumise põhimõtteid;
- annab hinnangu enda koostööle tegevustes;
- annab hinnangu enda liikumisoskustele, -ohutusele ja turvavarustuse kasutamisele;
- seostab liikumisoskusi harrastustegevuse ja/või spordialadega.

Tervis ja kehalised võimed

Õpilane:

- teab, kuidas on kehalised võimed seotud tervisega ja haiguste ennetamisega;
- mõistab kehalisi võimeid arendavate tegevuste ja harjutuste toimet;
- seab lühi- ja pikaajalisi eesmärke, lähtudes enda mõõdetud kehaliste võimete tasemest;
- on saanud kogemuse kehaliste võimete korrapärasest arendamisest;
- analüüsib enda kehalisi võimeid tervise seisukohalt ja eesmärgi saavutamist;
- analüüsib enda liikumise ja toitumise tasakaalu.

Kehaline aktiivsus

Õpilane:

- hindab oma igapäevast kehalist aktiivsust;
- peab liikumispäevikut valitud perioodi vältel, et jälgida enda kehalist aktiivsust;
- teab erineva liikumisintensiivsuse mõju organismile ja leiab endale sobiva koormuse;
- kasutab erinevaid tehnoloogilisi ja/või isiklikke vahendeid, et hinnata enda kehalist aktiivsust;
- rakendab liikumiseks ettevalmistavaid ja koormusjärgseid tegevusi ning mõistab nende olulisust;

•rakendab traumade ja haiguste järel sobilikku liikumist ning koormust;
•teab lihtsamaid esmaabivõtteid liikumistes saadud vigastuste korral.

Liikumine ja kultuur

Õpilane:

•loob midagi liikumisega seotult, analüüsib loomist ja annab selle kohta tagasisidet;
•on osalenud osavõtjana, vaatlejana või vabatahtlikuna väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel ning analüüsib saadud kogemust;
•mõistab ausa mängu tähendust ja rakendab selle põhimõtteid;
•teab sportlaste ja tantsijate rolli kultuurikandjana ning liikumisürituste ja -traditsioonide olulisust kultuuri osana;
•järgib ning analüüsib liikumistega seotud isiklikku hügieeni ja ohutusnõudeid;
•riietub liikumiseks sobilikult, arvestades keskkonda ja tegevuse eripära;
•analüüsib enda liikumiskogemust looduses;
•oskab liikuda linnas ja/või looduses, määrates asukohta ning suunda, kasutades erinevaid võimalusi;
•mõistab tantsukultuuri ja tantsu eneseväljendusvormina;
•organiseerib kaasõpilasi lihtsasse liikumisega seotud tegevusse.

Vaimne ja kehaline tasakaal

Õpilane:

•valib ja sooritab iseseisvalt vaimset ning kehalist tasakaalu soodustavaid tegevusi;
•seostab ja põhjendab vaimset ning kehalist tasakaalu soodustavate tegevuste kasutamise võimalusi eri olukordades;
•mõistab vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavate tegevuste mõju enda heaolule;
•mõistab enda võimalusi tulla toime erinevate emotsio

6. AINEVALDKOND: MATEMAATIKA

Matemaatikaõpetuse peamine eesmärk on matemaatikapädevuse kujundamine. Õppeprotsessi käigus omandatakse matemaatikale omane keel, sümbolid ja meetodid, mis loovad võimaluse:

- kirjeldada seoseid matemaatiliselt;
- koostada ja lahendada probleemülesandeid;
- uurida ja rakendada erinevaid lahendusstrateegiaid;
- analüüsida olemasolevat informatsiooni ja jõuda loogilise arutluse kaudu järeldusteni;
- kasutada otstarbekalt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- hinnata oma arengut matemaatikateadmiste ja -oskuste omandamisel.

Põhikooli matemaatikaõpetuses rakendatakse nimetatud tegevusi järgmistes teemavaldkondades:

- arvutamine;
- mõõtmine;
- geomeetria;
- probleemide lahendamine;
- andmed ja nende analüüsimine;
- algebra.

Teises kooliastmes jagunevad matemaatika tunnid, mida on kokku 13, järgmiselt: 4. klassis neli ainetundi nädalas, 5. klassis neli ainetundi nädalas ja 6. klassis viis ainetundi nädalas.

Kolmandas kooliastmes jagunevad matemaatika tunnid, mida on kokku 13, järgmiselt: 7. klassis viis ainetundi nädalas, 8. klassis neli ainetundi nädalas ja 9. klassis neli ainetundi nädalas.

Matemaatikaõpetus eristub oma hierarhilise iseloomu tõttu, kus hilisem õpitu toetub varasemale ja uute teadmiste omandamise edukus on tugevalt seotud eelnevate teadmistega. Seetõttu on matemaatika õppeprotsessis oluline roll täpsusel, järjepidevusel ja aktiivsel mõttetööl kogu õppeaja vältel.

6.1 Ainekava. Matemaatika I kooliaste

Õppeaine õpetamise eesmärk ja valdkonnapädevus

Matemaatikaõpetuse eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane matemaatikapädevus, mis tähendab matemaatika mõistete, seoste ja protseduuride tundmist, nende sisemise loogika mõistmist ning rakendamise oskust nii eluliste kui ka ainealaste probleemide lahendamisel, hõlmates ka matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja isikliku rolli mõistmist. Matemaatikaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õppija:

- suudab kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid, meetodeid ja vahendeid erinevates olukordades nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades;
- oskab näha ja sõnastada matemaatiliselt lahenduvaid probleeme;
- oskab leida sobivaid probleemide lahendamise strateegiaid, neid analüüsida, rakendada ja kontrollida tulemuse tõesust;
- oskab loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning selleks erinevaid esitusviise kasutada ja neist aru saada;
- suudab mõista matemaatika sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- saab aru õpitud mõistetest ja reeglitest ning oskab neid rakendada;
- loeb ja mõistab eakohast matemaatilist teksti;
- märkab ja mõistab matemaatikaga seonduvat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriliste kujundite abil;
- kasutab õppeprotsessis otstarbekalt õpetaja juhendamisel info-ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid;
- mõistab matemaatika olulisust ja tunneb vajadust ning huvi matemaatikateadmisi omandada;
- loeb, mõistab ja selgitab matemaatiliselt esitatud probleeme;
- püstitab ülesande lahendamiseks vajalikud küsimused;
- sõnastab matemaatiliselt lahenduvaid lihtsamaid eakohaseid probleeme;
- lahendab iseseisvalt tekstülesandeid ja hindab saadud tulemuse reaalsust;

•selgitab ja põhjendab arvutamiskäike.

Õppeaine kirjeldus

Matemaatikaõpetus annab õpilastele valmisoleku mõista ning kirjeldada loogilisi, kvantitatiivseid ja ruumilisi seoseid. Matemaatikas omandatakse peastarvutamise ja kirjaliku arvutamise oskus, tutvutakse tasandiliste ja ruumiliste kujundite omadustega, õpitakse seoseid matemaatiliselt kirjeldama, algebra põhioskused. Saadakse esmane ettekujutus ümbritsevast maailmast. Matemaatikas õpitut saab kasutada teistes õppeainetes.

Matemaatikas arendatakse täpsust, järjepidevust ja õpilaste aktiivset mõttetööd. Probleemülesandeid lahendades saavad õpilased kogeda edu ja avastamisrõõmu. Kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) võimalusi.

Hindamine, selle eesmärk ja liigid

Hindamine on järjepidev teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamise põhilisteks eesmärkideks on õpilase arengu toetamine, tagasisidestamine ning õppimisele innustamine. Hindamine on pidev ***protsess***, mis annab nii õppijale, õpetajale kui lapsevanemale tagasisidet ning aitab planeerida edasisi samme.

I kooliastmes kasutatakse õpilaste teadmiste, oskuste ja vilumuste hindamisel suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis kirjeldavad õpilase teadmisi ja oskusi. ***Kokkuvõtvas hinnangus*** kajastub, kuivõrd taotletud õpitulemused on saavutatud. Kokkuvõtvad tagasisided kirjeldavad lapse arengut, õppeprotsessis osalemist, õpitulemusi, edusamme ning arendamist vajavaid oskusi.

1. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
NATURAALARVUD 100-ni •Numeratsioon ja arvude ehitus kümnendsüsteemis •Näidete abil mõistete arv ja number selgitamine; •arvude loendamine, lugemine, järjestamine, kirjutamine ja võrdlemine; •arvurida, eelnev või järgnev arv; •mõisted üheline ja kümneline; •järgarvud; •paaris- ja paaritud arvud; •mõisted: on võrdne, on suurem kui ja on väiksem kui ning sümbolid <, >, =; •võimetekohase probleemülesande lahendamine; •oma arengu hindamine õpitud teemade osas.	•arvud 0–100, •arvu järk ja järguühikud •märgid >, <,= •arv •number •paarisarv •paaritu arv •üheline, kümneline •järgarvud •võrdus •võrratus •järjestamine •võrdlemine •suurem kui •väiksem kui	•Loendab, loeb, kirjutab arve 0-100; •järjestab ja võrdleb arve 0-100; •nimetab üheliste ja kümneliste asukohta kahekohalises arvus; •loeb ja kirjutab järgarve; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

	•on võrdne	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Naturaalarvude liitmine ja lahutamine •Liitmise ja lahutamise mõiste selgitamine, eristamine ning sümbolite +, - kasutamine; •liitmise ja lahutamise tehete liikmete ja tulemuste nimetused; •liitmise ja lahutamise tehete koostamine; •20 piires üleminekuga liitmine ja lahutamine (abivahendiga); •õpetaja abiga tekstülesande sisu modelleerimine; •ühetehteliste tekstülesannete/ matemaatiliste jutukeste koostamine ja lahendamine; •küsimuste püstitamine osalise tekstiga ülesannetes; •õpetaja abiga enda vigade analüüsimine lahendatud ülesandes; •võimetekohase probleemülesande lahendamine; •oma arengu hindamine õpitud teemade osas.	• liitmise ja lahutamise omadused •täht võrduses •märgid + ja - •liitmine •lahutamine •liidetav •summa •vähendatav •vähendaja •vahe •täht arvu tähisena	•Liidab ja lahutab peast üleminekuta 20 piires; •liidab ja lahutab peast üleminekuga 20 piires (abivahendiga); •liidab ja lahutab peast täiskümneid 100 piires; •leiab proovimise teel võrdustesse puuduvat arvu; •modelleerib õpetaja abiga tekstülesande sisu; •lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid 20 piires; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •koostab ühetehtelisi tekstülesandeid; •valib õpetaja suunamisel probleemülesande ja lahendab selle; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**

MÕÕTMINE •Mõõtühikud •Pikkusühikud meeter ja sentimeeter; •pikkusühikute tähiste m ja cm kasutamine; •vahemaa meetrites ja sentimeetrites mõõtmine; •mõõtarvu tähendus; •1 m = 100 cm; •massiühikud gramm ja kilogramm; •massiühikute tähiste g ja kg kasutamine; •mahuühik liiter ja tähis l; •ajaühikud minut, tund, ööpäev, nädal, kuu ja aasta; •kalendri kasutamine ning ajaühikute seostamine oma elu tegevuste ja sündmustega; •kell (täistund, pooltund); •tegevuse kestus tundides; •seosed 1 tund = 60 minutit ja 1 ööpäev = 24 tundi; •Eestis käibivad rahaühikud; •1 euro = 100 senti;	• mõõtühikud meie ümbruses •pikkusühikud •massiühikud •mahuühikud •ajaühikud •rahaühikud •temperatuuriühik •kell ja kalender •mõõtühik •sentimeeter (cm) •meeter (m) •gramm (g) •kilogramm (kg) •liiter (l) •sekund (sek) •minut (min) •tund (h) •ööpäev	•Kirjeldab mõõtühikute suurust tuttavate suuruste kaudu; •kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid; •loeb ja märgib kellaaegu (täistund ja pooltund); •mõistab, mida mõõtarv reaalselt tähendab; •liidab ja lahutab nimega arve; •mõõdab ja joonestab etteantud pikkusega (sirg)lõigu; •arvutab murdjoone pikkuse; •kasutab kalendrit ja seostab seda oma eluga; •modelleerib õpetaja abiga tekstülesande sisu; •lahendab ja koostab iseseisvalt ühetehtelisi tekstülesandeid; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •valib endale õpetaja suunamisel probleemi ja lahendab selle; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

•termomeetri vajadus ja kasutus; •temperatuuriühik kraad; •igapäevaelu tegevustes õpitud mõõtühikute kasutamine; •nimega arvude liitmine ja lahutamine; •etteantud pikkusega (sirg)lõigu mõõtmine ja joonestamine; •murdjoone pikkuse mõõtmine ja arvutamine; •õpetaja abiga tekstülesande sisu modelleerimine; •ühetehtelise tekstülesande/matemaatilise jutukese lahendamine ja koostamine; •küsimuste püstitamine osalise tekstiga ülesannetes; •õpetaja abiga enda vigade analüüsimine lahendatud ülesandes; •võimetekohase probleemülesande lahendamine; •oma arengu hindamine õpitud teemade osas.	•nädal •kuu •aasta •euro (€) •sent (s) •kraad (Celsius)	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
GEOMEETRIA •Geomeetrilised kujundid •Sirge eristamine kõverjoonest;	• geomeetrilised kujundid •esemete ja kujundite	•Eristab geomeetrilisi kujundeid ja nende põhilisi elemente; •leiab ümbritsevast tasandilisi ja ruumilisi kujundeid; •rühmitab geomeetrilisi kujundeid ühiste tunnuste

•mõisted punkt ja sirglõik; •sirglõigu joonestamine ja mõõtmine; •ruudu, ristküliku ja kolmnurga eristamine teistest kujunditest ning elemendid tipp, külg ja nurk; •ringi ja kera eristamine teistest kujunditest; •kuubi, risttahuka ja püramiidi eristamine teistest ruumilistest kujunditest ning nende elemendid tipp, serv, tahk; •ruudu ja ristküliku, kolmnurga, ringi konstrueerimine; •esemete ja kujundite ühiste tunnuste alusel rühmitamine ning võrdlemine asendi ja suuruse järgi; •ümbritsevast tasandiliste ja ruumiliste kujundite leidmine; •õpetaja abiga tekstülesande sisu modelleerimine; •ühetehtelise tekstülesande/matemaatilise jutukese lahendamine ja koostamine; •küsimuste püstitamine osalise tekstiga ülesannetes; •õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine; •õpetaja abiga enda vigade analüüsimine lahendatud ülesandes; •võimetekohase probleemülesande lahendamine;	rühmitamine, kirjeldamine, võrdlemine; •lõigu joonestamine • geomeetriline kujund •tasandiline kujund •ruumiline kujund •punkt •sirgjoon •kõverjoon •murdjoon •(sirg)lõik •ring •kolmnurk •nelinurk •ruut •ristkülik •kera	alusel; •joonestab ristküliku ja ruudu (ruudulisele paberile); •modelleerib õpetaja abiga tekstülesande sisu; •lahendab ja koostab iseseisvalt ühetehtelisi tekstülesandeid; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •valib endale õpetaja suunamisel probleemi ja lahendab selle; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

•oma arengu hindamine õpitud teemade osas.	•kuup •risttahukas •püramiid •tipp •serv •tahk	
2. KLASS		
Õppesisu	**Põhimõisted**	**Õpitulemused**
NATURAALARVUD 1000-ni •Numeratsioon ja arvude ehitus kümnendsüsteemis •Mõisted arv ja number; •arvude loendamine, lugemine, järjestamine, kirjutamine ja võrdlemine; •arvurida, eelnev või järgnev arv; •mõisted: võrdus ja võrratus ning märgid <, >, =; •arvu järgud kuni tuhandelisteni; •arvu üheliste ja kümneliste summa; •järgarvud;	• naturaalarvu kujutamine arvkiirel; •arv •number •üheline, kümneline, sajaline •järgarvud •järguühikud •järkarv	•Loendab, loeb ja kirjutab arve 0-1000; •järjestab ja võrdleb arve 0- 1000; •nimetab kahe- ja kolmekohalises arvus järke (ühelised, kümnelised, sajalised), määrab nende arvu; •esitab kahekohalist arvu üheliste ja kümneliste summana; •loeb ja kirjutab järgarve; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust õpetaja abiga; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

•arvude kuni 10 000ni loendamine, lugemine ja kirjutamine; •paaris ja paaritud arvud; •kriitiliselt saadud tulemuse hindamine.	•järkarvude summa •võrdus •võrratus •arvkiir •suurem kui •väiksem kui	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Naturaalarvude liitmine ja lahutamine •Peast 20 piires liitmine ja lahutamine; •peast ühekohalise arvu liitmine ühe- ja kahekohalise arvuga 100 piires (N: 46+8); •peast lahutamine kahekohalisest arvust ühekohalist arvu 100 piires (N: 54-7); •peast liitmine ja lahutamine täissadadega 1000 piires; •enam kui kahe tehtega liitmis- ja lahutamisülesannete lahendamine; •tehete järjekorra määramine (liitmine/lahutamine); •tähtavaldise lahendamine; •mõisted: vähendada teatud arvu võrra, suurendada teatud arvu võrra;	• liitmise ja lahutamise omadused •tehete järjekord •täht võrduses • liidetav •summa •vähendatav •vähendaja •vahe •avaldis	•Teab liitmise ja lahutamise tehete liikmete ja tulemuste nimetusi; •liidab peast ühekohalist arvu ühe- ja kahekohalise arvuga 100 piires üleminekuga; •lahutab peast kahekohalisest arvust ühekohalist arvu 100 piires üleminekuga; •liidab ja lahutab peast täissadadega 1000 piires; •määrab tehete järjekorra (liitmine/lahutamine); •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid õpitud

•liitmis- ja lahutamistehte vaheline seos; •oma lahenduskäikude tulemuse kontrollimine ja hindamine; •ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete lahendamine; •sobiva lahendustee valimine, kontrollimine ja kriitiliselt saadud tulemuse hindamine; •õpetaja abiga tekstülesande sisu modelleerimine.	•arvavaldis •avaldise väärtus •täht arvu tähisena •tundmatu	arvutusoskuste piires.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Naturaalarvude korrutamine ja jagamine •Korrutamise- ja jagamistehte omadused; •arvude 1-10 korrutamine kahe, kolme, nelja ja viiega; •jagamise tähenduse selgitamine, jagamise õigsuse kontrollimine korrutamise abil; •korrutamise selgitamine liitmise kaudu ja jagamise selgitamine kui korrutamise pöördtehe; •tehete järjekorra määramine avaldises (korrutamine/jagamine); •endale korrutamiseks ja jagamiseks sobiva lahendustee valimine, kontrollimine ja saadud tulemuse hindamine. •tehete omadused ning seosed tehete liikmete ja tulemuste vahel;	•korrutustabel •korrutamis- ja jagamis tehte liikmete nimetused •arvavaldis ja tehete järjekord •korrutamine •jagamine •tegur •korrutis •jagatav	•Selgitab korrutamist liitmise kaudu; •korrutab arve 1–10 kahe, kolme, nelja ja viiega; •selgitab jagamise tähendust, kontrollib jagamise õigsust korrutamise kaudu; •määrab tehete järjekorra avaldises (korrutamine/jagamine); •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust õpetaja abiga; •valib sobiva lahendustee, kontrollib ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid.

•ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine õpetaja abiga; •sobiva lahendustee valimine, kontrollimine ja kriitiliselt saadud tulemuse hindamine; •kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalike küsimuste sõnastamine; •erinevat liiki ühetehteliste tekstülesannete koostamine.	•jagaja •jagatis •pöördtehe •korda rohkem/vähem	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
MÕÕTMINE •Mõõtühikud •Pikkusühikud km, m, dm, cm, mm; •teisendamine: meetrid detsimeetriteks, detsimeetrid sentimeetriteks; •massiühikud kilogramm ja gramm; •erinevate esemete masside võrdlemine; •suurused pool liitrit, veerand liitrit, kolmveerand liitrit; •ajaühikute lühendid h, min, s; •ajaühikud pool tundi, veerand tundi ja kolmveerand tundi; •täistundide arvu nimetamine ööpäevas ja täistundidega arvutamine;	• pikkusühikud •massiühikud •mahuühik •ajaühikud •kell ja kalender •rahaühikud •temperatuuriühik •mõõtühik •millimeeter (mm) •sentimeeter (cm)	•Kirjeldab mõõtühikute suurust tuttavate suuruste kaudu; •kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid; •loeb ja märgib kellaaegu (täistund ja pooltund, veerand ja kolmveerand); •hindab enda ümbruses suurusi ja oskab neid arvestada; •mõistab, mida esitatud mõõtarv reaalselt tähendab; •mõõdab ja joonestab (sirg)lõigu; •lahendab ühe- ja kahetehtelisi pikkusühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid;

•pikkus-, massi- ja ajaühikute teisendamine (naaberühikutega); •kellaajad (veerand, pool, kolmveerand); •külma- ja soojakraadid, ühik kraad; •Eestis käibel olevad rahaühikud ja rahaühikute vaheliste seoste selgitamine; •nimega arvude liitmine ja lahutamine; •sobiva lahendustee valimine, kontrollimine ja kriitiliselt saadud tulemuse hindamine; •ühetehteliste pikkusühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesannete lahendamine; •iseseisvalt eri tüüpi ühetehteliste tekstülesannete koostamine, analüüsimine ja lahendamine; •iseseisvalt stereotüüpsete kahetehteliste tekstülesannete analüüsimine ja lahendamine; •ülesande lahendamisel saadud tulemuse hindamine õpetaja abiga; •õpetaja abiga tekstülesande sisu modelleerimine; •oma arengu hindamine.	•detsimeeter (dm) •meeter (m) •kilomeeter (km) •gramm (g) •kilogramm (kg) •tonn (t) •liiter (l) •sekund (sek) •minut (min) •tund (h) •sajand (saj) •aasta (a) •euro (EUR) •sent (s) •kraad (Celsius) •nimega arvud •ühenimelised ühikud	•koostab ühetehtelisi tekstülesandeid; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •valib endale õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi ja lahendab selle; •hindab oma arengut.

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
GEOMEETRIA •Tasandilised kujundid ja nende mõõtmine •Tasandilised geomeetrilised kujundid; •kolmnurga, nelinurga ning hulknurga tippude, nurkade ja külgede näitamine ja tähistamine; •mõiste nurk; •täisnurga eristamine teistest nurkadest ja täisnurga tähistamine; •ringjoone keskpunkt ja raadius; •sobiva lahendustee valimine, kontrollimine ja kriitiliselt saadud tulemuse hindamine; •ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete lahendamine; •erinevate õpistrateegiate (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine) kasutamine matemaatika õppimisel; •oma arengu hindamine.	• tasandilised kujundid •esemete ja kujundite rühmitamine •asukoha ja suuruse kirjeldamine ning võrdlemine •alguspunkt •lõpp-punkt •täisnurk •punkt •sirgjoon •kõverjoon •murdjoon •lõik •ring	•Mõõdab ja joonestab (sirg)lõigu; •mõõdab hulknurga külgede pikkused ja arvutab ümbermõõdu; •joonestab ristküliku ja ruudu; •arvutab murdjoone pikkuse; •valib endale sobiva lahendustee, kontrollib ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid; •hindab oma arengut.

	•kolmnurk •nelinurk • ristkülik •ruut •tipp •külg, nurk	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
•Ruumilised kujundid ja nende põhilised elemendid •Ruumiliste kujundite nimetamine ja nende kirjeldamine tunnuste järgi; •kuubi ja risttahuka eristamine teistest kujunditest ning elementide näitamine ja nimetamine (tipp, serv ja tahk); •püramiidi külgtahkude, põhja ja tippude näitamine ja nimetamine maketi abil; •kolm- ja nelinurkse püramiidi eristamine põhja järgi; •silindri põhjade ja külgpinna näitamine maketi abil; •koonuse külgpinna, tipu ja põhja näitamine maketi abil; •tasapinnaliste kujundite eristamine ruumilistest kujunditest nende tunnuste alusel;	•ruumilised kujundid •kera •kuup •risttahukas •püramiid •silinder •koonus •serv •tipp •tahk	•Eristab ruumilisi kujundeid ja nende põhilisi elemente; •leiab ümbritsevast ruumilisi kujundeid; •rühmitab geomeetrilisi kujundeid nende ühiste tunnuste alusel; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •lahendab iseseisvalt ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid; •koostab ühetehtelisi tekstülesandeid; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute probleemülesannete lahendamisel;

•ümbritsevast keskkonnast geomeetriliste kujundite leidmine ning nende kirjeldamine õpitud mõistetele tuginedes; •tekstülesande sisu modelleerimine õpetaja abiga, selle abil tekstis antud seoste selgitamine; •iseseisvalt ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete analüüsimine ja lahendamine; •kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalike küsimuste sõnastamine; •erinevat liiki ühetehteliste tekstülesannete koostamine.		•valib õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi ja lahendab selle; •hindab oma arengut.

3. KLASS		
Õppesisu	**Põhimõisted**	**Õpitulemused**
ARVUD 10 000-ni •Numeratsioon ja arvude ehitus kümnendsüsteemis • Mõisted arv ja number; •naturaalarv; •naturaalarvude loendamine, lugemine ja kirjutamine 10 000 piires; •naturaalarvude järjestamine ja võrdlemine 10 000 piires; •arvu asukoha määramine naturaalarvude reas; •naturaalarvule eelneva või järgneva arvu nimetamine; •matemaatilised mõisted: võrdus ja võrratus ning märkide <, >, = kasutamine; •arvus järkude nimetamine kuni tuhandelisteni (kaasa arvatud); •arvu üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana esitamine; •naturaalarvude kujutamine arvkiirel; •saadud tulemuste kriitiline hindamine; •oma arengu hindamine.	• arvud 0 – 10 000 •arvu järk, järguühikud ja järkarvude summa •naturaalarvude kujutamine arvkiirel •arv •number •naturaalarv •üheline, kümneline, sajaline tuhandeline •kümnendsüsteem •järgarvud •järguühikud	•Loendab, loeb ja kirjutab naturaalarve 0–10 000; •järjestab ja võrdleb naturaalarve 0–10 000; •esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana; •loeb ja kirjutab järgarve; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

	•võrdus •võrratus	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Naturaalarvude liitmine ja lahutamine • Liitmise mõistmine ning lihtsamate liitmise tehete koostamine; • liitmise vahetuvusseadus; • liitmise rühmitamise seadus; • lahutamine on liitmise pöördtehe; • peast naturaalarvude liitmine ja lahutamine 100 piires; • peast kahekohalisest arvust ühekohalise arvu lahutamine üleminekuga; • naturaalarvude kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires; • kuni kolme tehtega arvavaldise väärtuste arvutamine; • tehete järjekorra tundmine sulgudeta ja ühe paari sulgudega arvavaldises; • puuduva liidetava, vähendatava või vähendaja leidmine proovimise teel ja reegli abil; • liitmiseks ja lahutamiseks sobiva lahendustee valimine ja saadud	•liitmise ja lahutamise omadused •kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires; •täht võrduses •tehete järjekord •liidetav •summa, •vähendaja •vähendatav •vahe •avaldis •arvavaldis	•Teab liitmise ja lahutamise tehete liikmete ja tulemuste nimetusi; •liidab ja lahutab peast arve 100 piires; •liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires; •määrab õige tehete järjekorra avaldises; •leiab tähe arvväärtuse võrdustes proovimise teel; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •modelleerib õpetaja abiga tekstülesande sisu, selgitades selle abil tekstis antud seoseid (joonis, skeem, läbimängimine jt); •analüüsib ja lahendab iseseisvalt eri tüüpi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid; •sõnastab kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalikud küsimused;

tulemuse kriitiliselt hindamine; • lahenduskäikude tulemuse kontrollimine ja hindamine; • eri tüüpi ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete analüüsimine ja lahendamine iseseisvalt liitmise- ja lahutamise teemadel; • kahetehteliste tekstülesannete lahendamiseks vajalike küsimuste sõnastamine liitmise ja lahutamise teemadel; • erinevat liiki ühetehteliste tekstülesannete koostamine liitmise ja lahutamise teemadel; • oma arengu hindamine liitmis- ja lahutamistehete ning selle omaduste omandamisel.	•avaldise väärtus •täht arvu tähisena •muutuja	•koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •valib endale õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi ja lahendab selle; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Naturaalarvude korrutamine ja jagamine • Korrutamis- ja jagamistehete liikmed (tegur, korrutis, jagaja, jagatav, jagatis); •korrutamise vahetuvuse seaduse selgitamine ja kasutamine; •jagamise mõiste selgitamine; •jagamise selgitamine korrutamise pöördtehtena; •korrutustabeli piires peast korrutamine ja jagamine;	• korrutustabel •korrutamis- ja jagamistehte liikmete nimetused •arvavaldis, tehete järjekord ja sulud •summa korrutamine ja	•Nimetab korrutamis- ja jagamistehte liikmeid; •selgitab jagamist kui korrutamise pöördtehet; •valdab korrutustabelit, korrutab ja jagab peast arve korrutustabeli piires; •korrutab peast ühekohalist arvu kahekohalise arvuga 100 piires; •jagab peast kahekohalist arvu ühekohalise arvuga 100

•arvudega 1 ja 0 korrutamine; •nulli(de)ga lõppevate arvude jagamine peast arvuga 10 ja 100; •nulliga lõppevate arvude korrutamine ühekohalise arvuga; •ühekohalise arvu peast korrutamine kahekohalise arvuga 100 piires (nt: 3x14); •kahekohalise arvu peast jagamine ühekohalise arvuga (nt: 66:3, 72:3); •nulliga lõppevate arvude jagamine ühekohaliste arvudega; •puuduva tehte liikme väärtuse leidmine proovimise teel ühetehtelistes korrutamis- ja jagamistehetes (nt: 3xa=6, 15:x=3); •oma arengu hindamine korrutamis- ja jagamistehete ning selle omaduste omandamisel; •korrutamiseks ja jagamiseks sobiva lahendustee valimine ja kriitiliselt saadud tulemuse hindamine; •oma lahenduskäikude tulemuse kontrollimine ja hindamine; •iseseisvalt korrutamise ja jagamise teemadel ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete analüüsimine ja lahendamine; •korrutamise ja jagamise teemadel kahetehteliste tekstülesannete lahendamiseks vajalike küsimuste sõnastamine; •korrutamise ja jagamise teemadel ühetehteliste tekstülesannete	jagamine arvuga. •arv 0 tehetes •korrutamine •jagamine •pöördtehe •tegur •korrutis •jagatav •jagaja •jagatis •korda rohkem/vähem	piires; •tunneb korrutamise ja jagamise tehete omadusi; •määrab õige tehete järjekorra avaldises; •leiab tähe arvväärtuse võrdustes proovimise teel; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •modelleerib õpetaja abiga tekstülesande sisu, selgitades selle abil tekstis antud seoseid (joonis, skeem, läbimängimine jt); •analüüsib ja lahendab iseseisvalt eri tüüpi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid; •sõnastab kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalikud küsimused; •koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •valib endale õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi ja lahendab selle; •hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste

lahendamine; •korrutamise ja jagamise teemal omandatud teadmiste ja oskuste rakendamine uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •õpetaja abiga tekstülesande sisu modelleerimine, selle abil tekstis antud seoste selgitamine (joonis, skeem, läbimängimine jt); •iseseisvalt ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete analüüsimine ja lahendamine; •kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalike küsimuste sõnastamine; •erinevat liiki ühetehteliste tekstülesannete koostamine; •õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi valimine ja lahendamine; •oma arengu hindamine naturaalarvude korrutamise ja jagamise omandamisel.		omandamisel.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Harilik murd	•harilik murd	• Selgitab murdude 1/2, 1/3, 1/4 ja 1/5 tähendust osana

•Murd; •murru lugeja ja nimetaja asukoha näitamine; •mõistete murru lugeja ja nimetaja tähenduse selgitamine; •mõistete pool ja veerand seostamine murdarvudega; •terviku jaotamine etteantud osadeks vastavalt murru nimetajas oleva arvu (2, 3, 4, või 5) järgi; •1/2, 1/3, 1/4 ja ⅕ värvimine ja märkimine kujundist; •etteantud jooniste järgi osade suuruste võrdlemine; •arvust poole (½), veerandi (¼), kolmandiku (⅓) ja viiendiku (⅕) leidmine; •terviku leidmine, kui on teada sellest arvust pool, veerand, kolmandik või viiendik; •endale sobiva lahendustee valimine osa leidmiseks tervikust ja kriitiliselt saadud tulemuse hindamine; •oma lahenduskäikude tulemuse kontrollimine ja hindamine; •oma arengu hindamine.	•murrud ½ , ⅓, ¼, ⅕ •murd •murru lugeja •murru nimetaja •tervik •osa •pool •veerand •kolmandik •viiendik	kujundist ja osana hulgast; •leiab 1/2, 1/3, 1/4 ja 1/5 arvust; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •valib endale õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi ja lahendab selle; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
'MÕÕTMINE	• mõõtühikud	•Kirjeldab mõõtühikute suurust endale tuttavate suuruste

•Pikkus-, massi-, mahu-, aja- ja rahaühikud •Mõõtühikud, mõõtmine; •suurusi mõõtes sobivate abivahendite ning mõõtühikute kasutamine; •pikkusühikud ja nende kirjeldamine tuttavate suuruste kaudu (mm, cm, dm, m, km); •massiühikud, kehade massi mõõtmine (g, kg, t); •mahuühik liiter, selle kirjeldamine; •ajaühikuid sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut ja sekund ning oma elus asetleidvate sündmuste järgi nende kirjeldamine; •ajaühikud pool, veerand ja kolmveerand tundi ning nende seostamine minutitega (näiteks 30 minutit on pool); •olukorra kirjeldamiseks sobivate ajaühikute valimine; •Eestis käibel olevaid rahaühikud (sent, euro); •termomeetri kasutamine, külma- ja soojakraadide lugemine ja märkimine; •pikkus-, massi-, aja- ja rahaühikute teisendamine ja võrdlemine (naaberühikud); •õpitud mõõtühikute liitmine ja lahutamine; •oma lahenduskäikude tulemuse kontrollimine ja hindamine;	•pikkusühikud •massiühikud •mahuühikud •ajaühikud •rahaühikud •temperatuuriühik •mõõtühik •millimeeter (mm) •sentimeeter (cm) •detsimeeter (dm) •meeter (m) •kilomeeter (km) •gramm (g) •kilogramm (kg) •tonn (t) •liiter (l) •sekund (s) •minut (min) •tund (h)	kaudu; •kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid; •loeb ja märgib kellaaegu; •hindab enda ümbruses suurusi ja oskab neid arvestada; •mõistab, mida esitatud mõõtarv reaalselt tähendab; •teisendab pikkus-, massi- ja ajaühikutega (valdavalt ainult naaberühikuid); •liidab ja lahutab nimega arve; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •modelleerib õpetaja abiga tekstülesande sisu, selgitades selle abil tekstis antud seoseid (joonis, skeem, läbimängimine jt); •analüüsib ja lahendab iseseisvalt eri tüüpi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid; •sõnastab kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalikud küsimused; •koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

•õpetaja suunamisel probleemi valimine ja lahendamine; •omandatud teadmiste ja oskuste rakendamine uute probleemülesannete lahendamisel; •mitmetehtelised tekstülesanded mõõtühikutega (naaberühikute teisendamine); •ühetehteliste mõõtühikuid sisaldavate tekstülesannete koostamine; •oma arengu hindamine.	•sajand (saj) •aasta (a) •euro (EUR) •sent (s) •kraad (Celsius) •nimega arvud •ühenimelised ühikud	
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
GEOMEETRIA •Tasandilised kujundid, nende põhilised elemendid ja mõõtmine •Geomeetrilised kujundid punkt, sirgjoon ja lõik; •mõiste murdjoon, selle eristamine teistest joontest; •murdjoone pikkuse joonestamine, mõõtmine ja arvutamine; •hulknurkade joonestamine; •ristküliku, ruudu ning ringjoone joonestamine antud raadiuse järgi; •joonisel raadiuse ja täisnurga näitamine;	• tasandilised kujundid •sirge ja sirglõigu joonestamine, mõõtmine •hulknurgad •hulknurga ümbermõõt •punkt	•Eristab lihtsamaid tasandilisi kujundeid ja nende põhilisi elemente; •leiab ümbritsevast õppetundides käsitletud tasandilisi kujundeid; •rühmitab tasapinnalisi kujundeid nende ühiste tunnuste alusel; •arvutab murdjoone pikkuse; •mõõdab (sirg)lõigu pikkuse ja joonestab etteantud pikkusega (sirg)lõigu;

•täisnurkse kolmnurga kirjeldamine; •võrdkülgse kolmnurga kirjeldamine ning selle joonestamine sirkli ja joonlaua abil; •ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine õpetaja abiga; •oma arengu hindamine.	•sirge •lõik •sirglõik •sirgjoon •kõverjoon •murdjoon •ring •ringjoon •keskpunkt •raadius •täisnurk •hulknurk •kolmnurk •võrdkülgne kolmnurk •täisnurkne kolmnurk •ruut •ristkülik	•joonestab ristküliku ja ruudu, võrdkülgse kolmnurga, ringjoone; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •hindab oma arengut.

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
Tasandiliste kujundite ümbermõõt ja selle arvutamine •Ümbermõõt; •hulknurga ümbermõõdu arvutamine; •ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu arvutamine küljepikkuste kaudu; •õpetaja abiga ümbermõõdu arvutamisel saadud tulemuse reaalsuse hindamine; •õpetaja abiga tekstülesande sisu modelleerimine ning iseseisev analüüsimine ja lahendamine; •kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalike küsimuste sõnastamine; •erinevat liiki ühetehteliste tekstülesannete koostamine; •omandatud teadmiste ja oskuste rakendamine uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi valimine; •oma arengu hindamine.	•ümbermõõdu mõiste ja selle arvutamine •ümbermõõt •ümbermõõdu tähis P	•Selgitab hulknurga ümbermõõdu mõiste tähendust; •mõõdab hulknurga külgede pikkused ja arvutab ümbermõõdu; •hindab ülesande lahendamisel saadud tulemust õpetaja abiga; •modelleerib õpetaja abiga tekstülesande sisu, selgitades selle abil tekstis antud seoseid (joonis, skeem, läbimängimine jt); •analüüsib ja lahendab iseseisvalt eri tüüpi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid; •sõnastab kahetehtelise tekstülesande lahendamiseks vajalikud küsimused; •koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •valib õpetaja suunamisel võimetekohase probleemi ja lahendab selle;

		•hindab oma arengut.
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Ruumilised kujundid ja nende põhilised elemendid •Ruumilised kujundid (kera, kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus); •kuubi ja risttahuka eristamine teistest kujunditest ning nende põhiliste elementide (tipp, serv ja tahk) näitamine; •mõiste pinnalaotus, kuubi ja risttahuka pinnalaotusest kujundi kokkupanemine; •maketi abil püramiidi külgtahkude, põhja ja tippude näitamine ja nimetamine; •kolm- ja nelinurkne püramiid; •maketi abil silindri põhjade ja külgpindade näitamine; •maketi abil koonuse külgpindade, tipu ja põhja näitamine; •tasapinnaliste kujundite eristamine ruumilistest kujunditest nende tunnuste alusel; •ümbritsevast keskkonnast geomeetriliste kujundite leidmine ning nende kirjeldamine õpitud mõistetele tuginedes;	•kera •kuup •risttahukas •püramiid •silinder •koonus •serv •tipp •tahk pinnalaotus	•Eristab lihtsamaid ruumilisi kujundeid ja nende põhilisi elemente; •leiab ümbritsevast õppetundides käsitletud ruumilisi kujundeid; •kasutab asjakohast keelt ümbruses esinevate ruumiliste vormide kirjeldamiseks; •rühmitab geomeetrilisi kujundeid nende ühiste tunnuste alusel; •hindab oma arengut teadmiste ja oskuste omandamisel.

•oma arengu hindamine.		

6.2 Ainekava. Matemaatika II kooliaste

Taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud teise kooliastme lõpuks

Teise kooliastme lõpetaja:

•esitab matemaatilist infot erinevatel viisidel (sh üleminek ühelt esitusviisilt teisele);

•kasutab õppeprotsessis otstarbekalt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, sh sisestab matemaatilisi sümboleid ja tehteid;

•loeb, mõistab ja selgitab eakohast matemaatilist teksti;

•loeb, mõistab ja selgitab matemaatiliselt esitatud probleeme;

•sõnastab matemaatiliselt lahenduvaid probleeme;

•tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi ja erinevaid lahendusstrateegiaid;

•teab, et ülesannetel võib olla erinevaid lahendusteid;

•põhjendab oma mõttekäike ja kontrollib nende õigsust;

•liigitab objekte ja nähtusi ning analüüsib ja kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;

•on teadlik õppija, kes kasutab enda jaoks sobivaid õppemeetodeid ja hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel.

4. KLASS

ARVUTAMINE: numeratsioon ja arvude ehitus kümnendsüsteemis	
Õpitulemused: •loeb ja kirjutab naturaalarve kuni miljonini; •kirjutab naturaalarve järkarvude summana; •järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljonini); •hindab kriitiliselt saadud tulemust; •hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel seoses arvu ehitusega	**Õppesisu:** •Arvud miljonini. Arvu järk, järguühikud, järkarvude summa. •Naturaalarvu kujutamine arvteljel. **Põhimõisted:** •naturaalarv, arvu järgud, järguühikud, järkarvud, järkarvude summa, järguühikute kordsete summa, kümnendsüsteem, võrdus, võrratus, arvtelg
ARVUTAMINE: naturaalarvude liitmine ja lahutamine	
Õpitulemused: •liidab ja lahutab peast 1000 piires ning kirjalikult 10 000 piires; •tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; •hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel; •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;	**Õppesisu:** •Liitmise ja lahutamise omadused peastarvutamisel. •Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires. **Põhimõisted:** •liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe.

•valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •hindab oma arengut liitmis- ja lahutamistehete ning nendevaheliste seoste omandamisel.	
ARVUTAMINE: naturaalarvude korrutamine	
Õpitulemused: •tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; •korrutab naturaalarve peast 100 piires ja kirjalikult 1000 piires; •hindab oma arengut korrutamistehte ja selle omaduste omandamisel; •valib endale korrutamiseks sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust •lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad korrutamist	**Õppesisu:** •Korrutamise omadused. •Naturaalarvude korrutamine peast ja kirjalikult. **Põhimõisted:** •tegur, korrutis, tegurite vahetuvus ja rühmitamine, osakorrutis.
ARVUTAMINE: naturaalarvude jagamine	

Õpitulemused:	**Õppesisu:**
•tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; •jagab naturaalarve peast 100 piires ja kirjalikult 1000 piires; •hindab oma arengut jagamise ja selle omaduste omandamisel; •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad jagamist.	•Naturaalarvude jagamine peast ja kirjalikult. •Jäägiga jagamine. •Arv null tehetes. **Põhimõisted:** •jagatav, jagaja, jagatis, jääk, järkarv, jaguvus
ARVUTAMINE: tehete järjekord avaldises	
Õpitulemused:	**Õppesisu:**
•rakendab tehete järjekorda sulgudeta ja ühe paari sulgudega arvavaldises; •selgitab mõisteid avaldis ja arvavaldis; •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust •valib endale tähe väärtuse leidmiseks sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;	•Täht võrduses. •Tehete järjekord. •Põhimõisted: •avaldis, arvavaldis, avaldise väärtus, tundmatu, analoogia

•hindab oma arengut tehete järjekorra rakendamise omandamisel	
ARVUTAMINE: harilik murd	
Õpitulemused: •teab hariliku murru mõistet •leiab osa tervikust; •valib endale sobiva lahendustee osa leidmiseks tervikust ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •hindab oma arengut hariliku murruga seotud teemade omandamisel;	**Õppesisu:** •Harilik murd. **Põhimõisted:** •murru lugeja, murru nimetaja, tervik, osa
MÕÕTMINE: pikkusühikud	
Õpitulemused: •mõistab ja selgitab mõõtühikute vahelisi seoseid; •teab ning teisendab pikkusühikuid; •valib endale teisendamiseks ja mõõtmiseks sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale teisendamiseks ja mõõtmiseks sobiva lahendustee ja hindab	**Õppesisu:** •Pikkusühikud. **Põhimõisted** •mõõtühik, nimega arv, •millimeeter (mm), sentimeeter (cm), •detsimeeter (dm), meeter (m), kilomeeter (km)

kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab mitmetehtelisi pikkusühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi pikkusühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid; •hindab oma arengut pikkusühikute mõistmise ning nende mõõtmise ja teisendamise oskuste omandamisel.	
MÕÕTMINE: pindalaühikud	
Õpitulemused: •leiab naturaalarvu ruudu •teab ning teisendab pindalaühikuid; •mõistab ja selgitab pindalaühikute vahelisi seoseid; •valib pindalaühikute teisendamiseks lahendustee, kasutades sobivaid lahendusstrateegiaid ja hinnates kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;	**Õppesisu:** •Naturaalarvu ruut. •Pindalaühikud. **Põhimõisted:** •pindalaühik, ühenimelised ühikud, •arvu ruut,

•rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab mitmetehtelisi pindalaühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi pindalaühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid; •hindab oma arengut pindalaühikute mõistmise ja teisendamise omandamisel	•pindala, ühikruut, •ruutmillimeeter (mm^2), ruutsentimeeter (cm^2), ruutdetsimeeter (dm^2), ruutmeeter (m^2), hektar (ha), ruutkilomeeter (km^2)
MÕÕTMINE: massi- ja mahuühikud	
Õpitulemused: •mõistab ja selgitab mõõtühikute vahelisi seoseid; •valib endale massi- ja mahuühikute mõõtmiseks ning teisendamiseks sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;	**Õppesisu:** •Massiühikud. •Mahuühikud. **Põhimõisted:** •massiühikud, mahuühikud, nimega arvud, •gramm (g), kilogramm (kg), tonn (t), •milliliiter (ml), sentiliiter (cl), detsiliiter (dl), •liiter (l)

•lahendab mitmetehtelisi mahu- ja massiühikutega seotud tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi massi- ja mahuühikutega seotud tekstülesandeid; •hindab oma arengut massi- ja mahuühikute mõistmise ning kasutamise omandamisel	
MÕÕTMINE: rahaühikud	
Õpitulemused: •mõistab ja selgitab Eestis käibel olevate rahaühikute vahelisi seoseid; •valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi rahaühikutega seotud tekstülesandeid; •hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel	**Õppesisu:** •Rahaühikud. •Põhimõisted: •rahatäht, münt, euro (€), sent (s)

MÕÕTMINE: ajaühikud ja kiirus	
Õpitulemused: •teab ning teisendab ajaühikuid; •nimetab aja mõõtmise ühikuid *tund*, *minut*, *sekund*, *ööpäev*, *nädal*, *kuu*, *aasta*, *sajand*; •selgitab kiiruse tähendust •teab ja selgitab kiiruse, teepikkuse ja aja vahelist seost •valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale ajaühikute teisendamiseks sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab mitmetehtelisi ajaühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi ajaühikuid või kiirust sisaldavaid tekstülesandeid;	**Õppesisu:** •Ajaühikud. •Kiirus. **Põhimõisted.** •sekund (s), minut (min), tund (h), •sajand (saj), aasta (a) •kiirusühikud, kiirus, •teepikkus, aeg, •meetrit sekundis (m/s), •meetrit minutis (m/min), •kilomeetrit tunnis (km/h)

•hindab oma arengut ajaühikute mõistmise, mõõtmise ja teisendamise omandamisel	
MÕÕTMINE: temperatuurigraafik	
Õpitulemused: •loeb temperatuuri skaalalt temperatuuri kraadides;	**Õppesisu:** •Temperatuuri mõõtmine. **Põhimõisted:** •temperatuur, külmakraadid, skaala, kraad (celsius °C)
GEOMEETRIA: ruudu, ristküliku ja kolmnurga joonestamine ning ümbermõõt	
Õpitulemused: •joonestab ning tähistab ruudu, ristküliku ja kolmnurga joonestusvahendite abil •selgitab kolmnurga ja nelinurga ümbermõõdu tähendust; •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute	**Õppesisu:** •Kolmnurga, ruudu ja ristküliku joonestamine. •Kolmnurga, ristküliku ja ruudu ümbermõõdu arvutamine. **Põhimõisted** •ümbermõõt, •ümbermõõdu tähis P

probleemülesannete lahendamisel; •lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu leidmist; •kasutab ruudu ja ristküliku joonestamise ning ümbermõõdu leidmise õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (näiteks joonise/skeemi/mõistekaardi koostamine; analoogia kasutamine; seoste loomine; enesehindamistestid); •hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel	
GEOMEETRIA: ruudu, ristküliku pindala	
Õpitulemused: •mõistab ja selgitab pindala mõiste tähendust; •leiab arvu ruudu; •nimetab probleemide lahendamise skeemi (nt Pólya vmt) etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi ülesande lahendamiseks; •valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;	**Õppesisu:** •Ristküliku ja ruudu pindala arvutamine. **Põhimõisted** •pindvõrdne, pindala, •pindala tähis S

• rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; • lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad ruudu ja ristküliku pindala leidmist; • kasutab ruudu ja ristküliku pindala õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (nt skeemid/joonised sarnasuste ja erinevuste visualiseerimiseks; oma sõnadega selgitamine kaaslasele; enesetestimine; “spikri” koostamine jmt); • hindab oma arengut ruudu ja ristküliku pindala leidmise omandamisel	

5. KLASS

<table>
<tr><td colspan="2">ARVUTAMINE: arvu ehitus kümnendsüsteemis ja naturaalarvude ümardamine</td></tr>
<tr><td>Õpitulemused:
•loeb ja kirjutab naturaalarve (kuni miljardini);
•kirjutab naturaalarve järkarvude summana;
•ümardab arvu etteantud järguni;
•järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljonini);
•kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemusi;
•kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
•hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel
•hindab oma arengut arvu ehituse ja ümardamise omandamisel;</td><td>Õppesisu:
•Arvu ehitus. Miljonite klass ja miljardite klass.
•Naturaalarvu kujutamine arvkiirel. Naturaalarvude võrdlemine. Naturaalarvu ümardamine.
Mõisted:
•naturaalarvud, arvu klassid (ühtede klass, tuhandete klass, miljonite klass, miljardite klass), arvkiir, kümnendsüsteem, järkarv, järguühik, järguühiku kordne, arvu kujutis, kujutamisühik, võrratuse märgid, ümardamine, ligikaudne arv.</td></tr>
<tr><td colspan="2">ARVUTAMINE: neli põhitehet naturaalarvudega. Arvu kuup. Arvavaldise väärtus ja lihtsustamine.</td></tr>
<tr><td>Õpitulemused:
•arvutab peast (liitmine ja lahutamine 1000 piires, korrutamine ja jagamine 100 piires) ja kirjalikult (liitmine ja lahutamine 10 000 piires, korrutamine</td><td>Õppesisu:
•Neli põhitehet naturaalarvudega.
•Liitmis- ja korrutamistehte põhiomadused ning nende</td></tr>
</table>

ja jagamine 1000 piires) täisarvudega •tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; •rakendab tehete järjekorda; •leiab arvu ruudu ja kuubi; •nimetab probleemide lahendamise skeemi etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi ülesande lahendamiseks; •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine); •hindab oma arengut nelja põhitehte omandamisel naturaalarvudega ja arvavaldiste lihtsustamisel.	rakendamine. •Tehete järjekord. •Arvu ruut. •Arvu kuup. •Avaldise väärtuse arvutamine. •Arvavaldise lihtsustamine (sulgude avamine, ühise teguri sulgudest väljatoomine). •Probleemülesannete lahendamise skeem. **Mõisted:** •arvavaldis, arvu ruut, arvu kuup, •arvavaldise lihtsustamine

ARVUTAMINE: jaguvus. Jaguvustunnused. Arvu tegurid ja kordsed. Algarvud. Kordarvud.	
Õpitulemused: •eristab paaris- ja paarituid arve; •eristab alg- ja kordarve nende omaduste põhjal; •kasutab mõisteid kordne ja tegur ülesandeid lahendades; •sõnastab ja kasutab jaguvustunnuseid (2-, 3-, 5- ja 10-ga); •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine); •hindab oma arengut arvude jaguvusega seotud omaduste ja mõistete omandamisel.	**Õppesisu:** •Paaris- ja paaritud arvud. •Arvude jaguvus. Jaguvuse omadused. Jaguvuse tunnused (2-ga, 3-ga, 5-ga, 10-ga). •Arvu tegurid ja kordsed. Arvude suurima ühisteguri ja vähima ühiskordse leidmine. •Alg- ja kordarvud. Arvu esitus algtegurite korrutisena. **Mõisted:** •paaris- ja paaritud arvud, jaguvus, •arvu tegurid, arvu kordsed, arvude suurim ühistegur (SÜT), arvude vähim ühiskordne (VÜK), •algarv, kordarv, algtegur, algteguriteks lahutamine, •jaguvustunnus, ristsumma, algoritm.

<table>
<tr><td colspan="2">ARVUTAMINE: kümnendmurd</td></tr>
<tr><td>Õpitulemused:
•teab hariliku ja kümnendmurru mõisteid ning kujutab murdarve arvkiirel;
•loeb ja kirjutab positiivseid ratsionaalarve (kuni kolm kümnendkohta);
•ümardab arvu ette antud järguni;
•järjestab ja võrdleb positiivseid ratsionaalarve (kuni kolme kümnendkohaga kümnendmurrud ja harilikud murrud);
•mõistab ja selgitab mõõtühikutevahelisi seoseid;
•kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
•hindab oma arengut kümnendmurdude omandamisel.</td><td>Õppesisu:
•Murdarv. Harilik murd. Kümnendmurd. Kümnendmurru ehitus. Kümnendmurru ümardamine.
•Mõõtühikud. Mõõtühikute süsteem.
Mõisted:
•murdarv, harilik murd, murru lugeja, murru nimetaja, murrujoon, kümnendmurd, kümnendmurru täisosa ja murdosa, kümnendkohad, kümnendikud, sajandikud, tuhandikud, ratsionaalarvud,
•pikkusühik, pindalaühik.</td></tr>
<tr><td colspan="2">ARVUTAMINE: kümnendmurdude liitmine ja kahutamine, korrutamine ja jagamine</td></tr>
<tr><td>Õpitulemused:
•arvutab peast (liitmine ja lahutamine 1000 piires, korrutamine ja jagamine 100 piires) ja kirjalikult (liitmine ja lahutamine 10 000 piires, korrutamine ja jagamine 1000 piires) täisarvude ning positiivsete ratsionaalarvudega</td><td>Õppesisu:
•Neli põhitehet kümnendmurdudega.
•Tehete järjekord.</td></tr>
</table>

(sealhulgas harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100); •tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; •rakendab tehete järjekorda; •lihtsustab ühe muutujaga avaldisi ning arvutab tähtavaldise väärtuse; •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •hindab oma teadmisi ja oskusi kümnendmurdudega arvutamisel.	
ANDMED: arvandmete illustreerimine	
Õpitulemused: •teab joon- ja tulpdiagrammi ning loeb neilt andmeid; •illustreerib joonestusvahendite ja digivahendite abil arvandmestikku joon- ja tulpdiagrammiga; •kasutab andmete kogumiseks erinevaid meetodeid (mõõtmine, küsimustik); •kogub lihtsa andmestiku, koostab sagedustabeli ning arvutab aritmeetilise keskmise; •analüüsib, milliseid andmeid esitada tabelina, milliseid joon- või tulpdiagrammina, põhjendab valikut;	**Õppesisu:** •Arvandmete kogumine ja korrastamine. •Arvude aritmeetiline keskmine. **Mõisted:** •sagedus, sagedustabel, skaala, diagramm, •tulpdiagramm, •joondiagramm, •aritmeetiline keskmine.

•hindab oma arengut skaalade, diagrammide mõistmisel, kirjeldamisel ning arvandmete korrastamisel ja analüüsimisel.	
ANDMED JA NENDE ANALÜÜSIMINE: Avaldis. Võrrand. Valem.	
Õpitulemused: •selgitab mõisteid avaldis, arvavaldis, tähtavaldis, võrdus, võrrand, valem; •avaldab ühetehtelisest võrdusest tundmatu; •leiab antud arvude seast võrrandi lahendi, lahendab lihtsamaid võrrandeid; •lihtsustab ühe muutujaga avaldisi ning arvutab tähtavaldise väärtuse; •selgitab arvutamisseaduste ülekandmist algebrasse; •nimetab probleemide lahendamise skeemi etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi ülesande lahendamiseks; •valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine); •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;	**Õppesisu:** •Avaldiste koostamine ja väärtuste leidmine. •Võrrandite koostamine ja lahendamine. •Valemi kasutamine. •Probleemülesannete lahendamine. •Tekstülesannete lahendamine. **Mõisted:** •avaldis, tähtavaldis, lihtsustamine, arvavaldis, valem, muutuja, tundmatu, võrrand, võrrandi lahend, võrrandi lahendamine, ühetehtelise naturaalarvulise võrrandi lahendamine

•koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •hindab oma arengut võrrandite koostamise ja lahendamise omandamisel.	
GEOMEETRIA: Sirglõik. Murdjoon. Kiir. Sirge. Nurk. Nurga suurus. Nurkade liigid.	
Õpitulemused: •joonestab ning tähistab punkti, sirge, kiire, lõigu; •joonestab, liigitab ja mõõdab nurki (täisnurk, teravnurk, nürinurk, sirgnurk, kõrvunurgad, tippnurgad); •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine); •hindab oma arengut nurkade mõõtmisel ja nurkadega seotud mõistete omandamisel.	**Õppesisu:** •Sirge, lõik ja kiir. Nurkade liigid. Nurga suurus ja selle mõõtmine. **Mõisted:** •sirglõik, murdjoon, kiir, sirge, nurk, nurga tipp, nurga haar, nurkade liigid, sirgnurk, täisnurk, nürinurk, teravnurk, nurgakraad, mall, kõrvunurgad, tippnurgad •Sümbolid: ∠,
GEOMEETRIA: sirged tasandil.	
Õpitulemused: •joonestab ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged;	**Õppesisu:** •Lõikuvad-, ristuvad- ja paralleelsed sirged.

•hindab oma oskusi sirgete joonestamisel ja nende vastastikuste asendite tasandil kirjeldamisel.	**Mõisted:** •Lõikepunkt, paralleelsed -, lõikuvad - ning ristuvad sirged, lüke ehk paralleellüke, ristuvad lõigud. •Tähised: ∥ ja ⊥
GEOMEETRIA: Ruumala. Ruumalaühikud.	
Õpitulemused: •mõistab ja selgitab ruumala mõiste tähendust; •mõistab ja selgitab ruumalaühikute vahelisi seoseid; •teab ning teisendab ruumalaühikuid; •arvutab, mõistab ja selgitab kuubi ning risttahuka pindala ja ruumala; •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine); •hindab oma teadmisi ja arengut ruumala ja ruumalaühikute tundma õppimisel.	**Õppesisu:** •Ruumala. •Kuubi ja risttahuka pindala ning ruumala. •Ruumalaühikud. **Mõisted:** •Kuup ja risttahukas, ruumala, ruumalaühikud (mm^3, cm^3, dm^3, m^3, liiter, detsiliiter, sentiliiter), ühikkuup, kuubi ruumala, risttahuka ruumala, pinnalaotus.
MÕÕTMINE: Plaanimõõt. Mõõtkava.	
Õpitulemused:	**Õppesisu:**

•teab plaanimõõdu tähendust ja kasutab seda ülesandeid lahendades; •hindab oma arengut plaanimõõdu mõistmisel ja kasutamisel.	•Plaanimõõt. **Mõisted:** •plaan, plaanimõõt, mõõtkava.

6. KLASS

ARVUTAMINE: harilik murd ja selle põhiomadus. Liigmurru teisendamine segaarvuks ja vastupidi.	
Õpitulemused: •loeb ja kirjutab harilikke murde kuni nimetajaga 1000; •teab hariliku murru mõistet; •järjestab ja võrdleb harilikke murde, mille ühine nimetaja on kuni 100; •kujutab murdarve arvkiirel; •kujutab joonisel harilikku murdu osana tervikust; •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; (harilike murdude põhiomaduste omandamisel ja rakendamisel) •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •hindab oma arengut harilike murdude põhiomaduste omandamisel ja	**Õppesisu:** •Harilik murd, selle põhiomadus. Harilike murdude võrdlemine. Harilike murdude teisendamine (liigmurd segaarvuks ja segaarv liigmurruks). **Põhimõisted:** •Harilik murd, murru lugeja, murru nimetaja, murrujoon, taandumatu murd, lihtmurd, liigmurd, •segaarv, ühenimelised murrud, erinimelised murrud, hariliku murru põhiomadus, murru taandamine, murru laiendamine, murru laiendaja, arvu kordne,

rakendamisel (matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel).	•arvude ühiskordne.
ARVUTAMINE: harilike murdude liitmine ja lahutamine.	
Õpitulemused: •arvutab peast ja kirjalikult (liitmine ja lahutamine) harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100; •valib harilike murdude liitmisel ja lahutamisel endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel.	**Õppesisu:** •Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine. •Erinimeliste murdude liitmine ja lahutamine. •Segaarvude liitmine ja lahutamine.
ARVUTAMINE: harilike murdude korrutamine ja jagamine.	
Õpitulemused: •arvutab peast ja kirjalikult (korrutamine ja jagamine) harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100;	**Õppesisu:** •Harilike murdude korrutamine. •Harilike murdude jagamine.

•kasutab mõisteid kordne ja tegur (nt tehes tehteid harilike murdudega, lahendades jaguvuse ülesandeid); •leiab arvu pöördarvu; •tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •hindab oma arengut harilike murdude korrutamise ja jagamise oskuste omandamisel.	•Segaarvude korrutamine ja jagamine. **Põhimõisted:** •pöördarvud.
ARVUTAMINE: arvutamine murdudega	
Õpitulemused: •arvutab peast ja kirjalikult harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100; •teisendab hariliku murru kümnendmurruks, lõpliku kümnendmurru harilikuks murruks ning leiab hariliku murru kümnendlähendi; •rakendab tehete järjekorda; •tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid; •valib harilikke murde ja kümnendmurde sisaldavate ülesannete lahendamiseks endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud	**Õppesisu:** •Arvutamine harilike ja kümnendmurdudega. •Kümnendmurru teisendamine harilikuks murruks ning hariliku murru teisendamine kümnendmurruks. **Põhimõisted:** •kümnendmurd, •lõplik kümnendmurd, •lõpmatu kümnendmurd,

tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi harilike murdude kohta uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid täis-ja murdarvudega; •koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad harilikke murde; •hindab oma arengut harilike murdude teisenduste omandamisel ja harilike murdudega arvutamisel.	•lõpmatu perioodiline kümnendmurd, •perioodiline kümnendmurd, •kümnendmurru periood, •kümnendlähend.
ARVUTAMINE: täisarvud	
Õpitulemused: •loeb ja kirjutab täisarve; •leiab arvu vastandarvu; •järjestab ja võrdleb täisarve; •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine); •hindab oma arengut täisarvude tundmaõppimisel.	**Õppesisu:** •Positiivsed ja negatiivsed arvud arvteljel. Arvude järjestamine. Kahe punkti vaheline kaugus arvteljel. **Põhimõisted:** •Negatiivne arv, positiivne arv, vastandarvud, täisarvud, arvtelg, nullpunkt, kujutamisühik, punkti koordinaat.
ARVUTAMINE: arvutamine täisarvudega	

Õpitulemused:	**Õppesisu:**
•arvutab peast ja kirjalikult täisarvudega; •rakendab tehete järjekorda; •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid; •koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad negatiivseid arve (või ka arvu absoluutväärtust); •leiab arvu absoluutväärtuse; •nimetab probleemide lahendamise skeemi (nt Pólya vmt) etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi ülesande lahendamiseks; •valib täisarve sisaldavate ülesannete lahendamiseks sobiva lahendustee, kasutades sobivaid lahendusstrateegiaid ning hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •hindab oma arengut täisarvudega arvutamise oskuste omandamisel.	•Arvutamine täisarvudega. **Põhimõisted:** •arvu absoluutväärtus.
ANDMED: Protsendi mõiste. Osa leidmine tervikust.	

Õpitulemused:	**Õppesisu:**
•selgitab protsendi mõistet; •leiab osa tervikust; •nimetab probleemide lahendamise skeemi (nt Pólya vmt) etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi protsentülesande lahendamiseks; •valib protsentülesande (osa leidmine tervikust) lahendamiseks sobivad lahendusstrateegiad ja lahendustee ning hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmiseks; •koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmise kohta; •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);	•Protsendi mõiste. •Osa leidmine tervikust. •Tekstülesanded. **Põhimõisted:** protsent, osamäär, protsendimäär, laen, intress, intressimäär, lihtintress.

•hindab oma arengut protsendi mõiste omandamisel ja osa leidmisel tervikust.	
ANDMED JA NENDE ANALÜÜSIMINE – Punkti asukoht tasandil. Koordinaattasand.	
Õpitulemused: •joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi, loeb teljestikus asuva punkti koordinaate; •joonistab ja loeb temperatuuri ning liikumise graafikut; •kasutab andmete kogumiseks erinevaid meetodeid (mõõtmine, küsimustik); •teab koordinaattasandi telgede nimetusi; •valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; •kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine); •hindab oma arengut koordinaatteljestiku mõiste omandamisel ja punkti	**Õppesisu:** •Punkti asukoht tasandil. •Temperatuuri graafik, ühtlase liikumise graafik ja teised empiirilised graafikud. **Põhimõisted:** •koordinaattasand, •koordinaatide alguspunkt e. nullpunkt, •abstsisstelg, •ordinaattelg, •koordinaatveerand, •koordinaatteljestik, •punkti abstsiss, •punkti ordinaat.

asukoha määramisel koordinaatteljestikus.	
GEOMEETRIA: ring ja ringjoon.	
Õpitulemused: •joonestab ringi nii joonestusvahendite abil kui ka kasutades interaktiivset geomeetriaprogrammi; •selgitab **π** (Pii) tähendust ja seost ringjoone pikkusega; •arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala; •kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine); •hindab oma arengut ringi ja ringjoone mõiste omandamisel ja ringjoone pikkuse ning ringi pindala arvutamisel.	**Õppesisu:** •Ring ja ringjoon, nende joonestamine. Ringjoone pikkus ja ringi pindala. **Põhimõisted:** •Ringjoone raadius, diameeter, ringi keskpunkt; ringjoon, ring, ringjoone pikkus, ringi pindala, •arv **π** (Pii).

GEOMEETRIA: sektordiagramm	
Õpitulemused: •teab sektordiagrammi ning loeb sellelt andmeid; •illustreerib joonestusvahendite ja IKT-vahendite abil arvandmestikku sektordiagrammiga; •analüüsib, milliseid andmeid esitada tabelina, milliseid joon-, tulp- või sektordiagrammina, põhjendab valikut. •hindab oma arengut sektordiagrammi mõiste omandamisel ja sektordiagrammi joonestamise ning sellelt andmete lugemise osas; •rakendab oma teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;	**Õppesisu:** •Sektordiagramm **Põhimõisted:** •Ringi sektor, •sektordiagramm, •täispööre.
GEOMEETRIA: peegeldus sirgest ja punktist.	
Õpitulemused: •joonestab joonestusvahendite ja IKT-vahendite abil sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid; •toob näiteid õpitud geomeetriliste kujundite ning sümmeetria kohta arhitektuurist ja kujutavast kunstist, kasutades IKT võimalusi (näiteks	•Õppesisu: •Peegeldus sirgest. Peegeldus punktist, **Põhimõisted:** •Telgsümmeetria, sümmeetriatelg, peegeldustelg, •kujutis, tsentraalsümmeetria, telgsümmeetriline kujund,

internetiotsing, pildistamine, mobiilirakendused); •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi sümmeetriat sisaldavate probleemülesannete lahendamisel; •hindab oma arengut sümmeetria mõiste omandamisel.	võrdsed kujundid, punkti kaugus sirgest.
GEOMEETRIA: lõigu ja nurga poolitamine.	
Õpitulemused: •joonestab joonestusvahendite ja IKT-vahendite abil lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja; •rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel; •hindab oma arengut lõigu ja nurga poolitamise omandamisel.	**Õppesisu:** •Lõigu poolitamine. Antud sirge ristsirge. Nurga poolitamine. **Põhimõisted:** •lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja, lõigu poolitamine, •ristsirge.
GEOMEETRIA: Kolmnurk ja selle omadused. Kolmnurkade võrdsuse tunnused.	
Õpitulemused: •joonestab ning tähistab kolmnurga nii joonestusvahendite abil kui ka kasutades interaktiivset geomeetria programmi;	**Õppesisu:** •Kolmnurk, selle elemendid. Kolmnurga nurkade summa. Kolmnurkade võrdsuse tunnused. (KKK, KNK, NKN).

•rakendab ülesandeid lahendades kolmnurga sisenurkade summat; •põhjendab, kas kolmnurgad on võrdsed või ei ole kolmnurkade võrdsuse tunnuste abil; •hindab oma arengut kolmnurga võrdsuse tunnuste omandamisel ja teab kolmnurga sisenurkade summat.	Kolmnurga joonestamine (kolme külje järgi, kahe külje ja nendevahelise nurga järgi ning ühe külje ja selle lähisnurkade järgi). **Põhimõisted:** •kolmnurk ja selle elemendid, kolmnurga nurkade summa, lähisküljed, lähisnurgad, KKK, KNK, NKN.
GEOMEETRIA: kolmnurkade liigitamine.	
Õpitulemused: •liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi; •joonestab ning tähistab kolmnurga nii joonestusvahendite abil kui ka kasutades interaktiivset geomeetria programmi; •hindab oma arengut kolmnurkade liigitamise omandamisel.	**Õppesisu:** •Kolmnurkade liigitamine. **Põhimõisted:** •teravnurkne kolmnurk, nürinurkne kolmnurk, täisnurkne kolmnurk, kaatet, hüpotenuus, võrdkülgne kolmnurk, erikülgne kolmnurk, võrdhaarne kolmnurk, haar, alus, tipunurk, alusnurk.

GEOMEETRIA: kolmnurga ümbermõõt ja pindala.	
Õpitulemused: •arvutab kolmnurga ümbermõõdu; •joonestab kolmnurga kõrgused ning arvutab kolmnurga pindala; •mõistab ja selgitab pindala mõistete tähendust; •hindab oma arengut kolmnurga ümbermõõdu ja pindala arvutamise mõiste omandamisel; •valib ülesande lahendamiseks sobiva lahendustee kasutades sobivaid lahendusstrateegiaid ning hindab kriitiliselt saadud tulemust;	**Õppesisu:** •Kolmnurga ümbermõõt ja pindala. Kolmnurga alus ja kõrgus. **Põhimõisted:** •kolmnurga alus, kolmnurga kõrgus, kolmnurga pindala, kolmnurga ümbermõõt, täisnurkse kolmnurga pindala.

6.3 Ainekava. Matemaatika III kooliaste

Taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud kolmanda kooliastme lõpuks

Kolmanda kooliastme lõpetaja:

•loeb, esitab ja analüüsib informatsiooni tekstist, graafikult, tabelist, diagrammilt, jooniselt ja valemist;

•kasutab iseseisvalt matemaatikat õppides otstarbekaid info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, sh sisestab matemaatilisi sümboleid ja tehteid;

•loeb, mõistab, selgitab ja üldistab eakohast matemaatilist teksti;

•esitab erinevate eluvaldkondade probleeme matemaatiliselt;

•koostab ja lahendab mitmetehtelisi probleemülesandeid;

•mõistab ja kasutab erinevaid probleemide lahendamise strateegiaid ning oskab analüüsida nende erinevusi;

•koostab erinevate eluvaldkondade probleemide lahendamiseks sobivaid matemaatilisi mudeleid, lahendab neid ja üldistab saadud tulemusi;

•mõistab matemaatiliste mõistete ja seoste vahelist süsteemsust;

•analüüsib olemasolevaid fakte ja jõuab loogilise arutluse kaudu järeldusteni, püstitab hüpoteese ja kontrollib neid;

•on teadlik õppija, kes hindab oma arengut matemaatikaliste teadmiste ja oskuste omandamisel, tahab oma matemaatilist mõtlemist arendada ning mõistab oma matemaatikateadmiste väärtust edasist tegevust kavandades.

7. KLASS

ARVUTAMINE: arvuhulgad	
Õpitulemused: •loeb ja saab iseseisvalt aru õppematerjalides olevatest tekstidest •sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi- seostab õpitavat igapäevaeluga ning oskab tuua näiteid igapäevaelust •ümardab ratsionaalarve etteantud järguni; •leiab ratsionaalarvu vastandarvu, pöördarvu ja absoluutväärtuse	**Õppesisu:** •Arvuhulgad, ratsionaalarvud. Arvude järjestamine **Põhimõisted:** •täisarvud, positiivsed ja negatiivsed arvud, ratsionaalarvud, arvuhulgad, murdarvud, arvu absoluutväärtus, ratsionaalarvu vastandarv, pöördarv

ARVUTAMINE: tehted ratsionaalarvudega	
Õpitulemused: •liidab, lahutab, korrutab ja jagab ratsionaalarve peast, kirjalikult ja kalkulaatoriga ning rakendab tehete järjekorda; •ümardab tehte tulemuse etteantud järguni;	**Õppesisu:** •Tehted ratsionaalarvudega. Tehete järjekord. Arvutamine kalkulaatoriga. •Kahe punkti vaheline kaugus arvteljel. **Põhimõisted:** •tehete järjekord, kahe punkti vaheline kaugus
ARVUTAMINE: astendamine	
Õpitulemused: •selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust; •põhjendab ja kasutab astendamisreegleid •astendab naturaalarvulise astendajaga ratsionaalarve peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning rakendab tehete järjekorda; •ümardab ratsionaalarve etteantud järguni; •arvutab arvu 10 negatiivse täisarvulise astendajaga astme väärtuse •kirjutab suuri ja väikseid arve standardkujul	**Õppesisu:** •Naturaalarvulise astendajaga aste. Astme mõiste. Tehted astmetega. •Arvu kümme astmed; väikeste ja suurte arvude kirjutamine kümne astmetega ning nendega arvutamine. •Täpsed ja ligikaudsed arvud, arvutustulemuste otstarbekohane ümardamine.

•otsib, loeb ja mõistab iseseisvalt õppematerjalides olevaid tekste	**Põhimõisted:** •naturaalarvulise astendajaga aste •arvu aste, astendaja, astme alus, astendamine, tehted astmetega, tehete järjekord seoses astendamisega, suurte ja väikeste arvude kirjutamine kümne astmetega, täpne ja ligikaudne arv, arvu standardkuju, ümardamine
ARVUTAMINE: protsentarvutus	
Õpitulemused: •selgitab protsendi, promilli ja protsendipunkti mõiste tähendust; •teisendab protsendi kümnendmurruks ja harilikuks murruks ning vastupidi; •lahendab protsentarvutuse tüüpülesandeid (osa leidmine, terviku leidmine, osamäära leidmine, suuruse muutumine); •kasutab protsentarvutusel erinevaid lahendusmeetodeid (ühikumeetod, skeem, algoritm) •saab aru ülesande sisust ja koostab ise või otsib elulise sisuga protsentülesandeid (sh ülesandeid laenamise kohta)	**Õppesisu:** •Promilli mõiste. Arvu leidmine tema osamäära ja protsendimäära järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Suuruse muutumise väljendamine protsentides. **Põhimõisted:** •protsent •promill •protsendipunkt •osamäär

•kasutab protsentarvutust otsuse tegemiseks ja põhjendamiseks (nt laen, hoius, intress, maksud, investeerimine) •kasutab (igapäevaelu) ülesannete lahendamisel otstarbekat osamäära esitusviisi (protsent, harilik murd, kümnendmurd) •selgitab protsentarvutuse elulisi kasutusvõimalusi ning absoluut- ja/või suhtarvude sobivust informatsiooni	protsendimäär
ANDMED JA NENDE ANALÜÜSIMINE: statistika ja tõenäosus	
Õpitulemused: •moodustab reaalsetest andmetest sageduste ja suhteliste sageduste tabeli •iseloomustab andmestikku aritmeetilise keskmise, mediaani, moodi, miinimumi, maksimumi ja ulatuse järgi; •väljendab protsentides esitatud informatsiooni visuaalselt (graafikud, diagrammid) ja vastupidi; •kasutab tabelarvutusprogrammi andmete esitamiseks, töötlemiseks ja tulemuste tõlgendamiseks; •illustreerib IKT-vahendite abil andmeid tulp-, sektor-, joon- ja punktdiagrammiga;	**Õppesisu:** •Andmete kogumine ja korrastamine. Statistilise kogumi karakteristikud (aritmeetiline keskmine). •Diagrammid. Tõenäosuse mõiste. Statistiline kogum, valim, aritmeetiline keskmine, sektordiagramm, tõenäosus. **Põhimõisted:** •statistiline kogum •valim •sagedus •suhteline sagedus

•loeb, mõistab ja selgitab andmeid tabelist, tulp-, sektor-, joondiagrammilt; •teab andmete liike ja andmete kogumise erinevaid meetodeid (mõõtmine, küsimustik); •selgitab oma arvutamis- ja andmealaste teadmiste elulisi rakendusvõimalusi; •selgitab tõenäosuse tähendust ja arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse; •otsib, loeb ja saab aru statistilisest andmestikust •oskab lugeda ja tõlgendada graafiliselt esitatud andmestikku (sh massimeedias esitatud informatsiooni) •koostab ise ülesandeid statistiliste andmete kogumise ja graafilise esitamise ning nende tõlgendamise kohta	•aritmeetiline keskmine •mood •mediaan •miinimum •maksimum •variatsiooni ulatus •klassikaline tõenäosus •sektordiagramm •tulpdiagramm •joondiagramm
ANDMED JA NENDE ANALÜÜSIMINE: funktsioonid ja nende graafikud	
Õpitulemused: •selgitab eluliste näidete põhjal võrdelise, lineaarse ja pöördvõrdelise sõltuvuse tähendust;	**Õppesisu:** •Tähtavaldise väärtuse arvutamine. Lihtsamate tähtavaldiste koostamine.

•mõistab ja tunneb ära võrdelise ja pöördvõrdelise seose (nt liikumisel teepikkus, aeg, kiirus) •joonestab etteantud funktsiooni graafiku (sirge, hüperbool) (nii käsitsi kui ka arvutiprogrammiga) ning loeb graafikult funktsiooni ja argumendi väärtusi; •selgitab (arvutiga tehtud dünaamilisi jooniseid kasutades) funktsiooni graafiku asendi ja kuju sõltuvust funktsiooni avaldises olevatest kordajatest; •loeb ja saab aru õppematerjalides olevatest tekstidest.	•Ühtlase liikumise graafik. Võrdeline sõltuvus, võrdelise sõltuvuse graafik (sirge), võrdeline jaotamine. •Pöördvõrdeline sõltuvus, pöördvõrdelise sõltuvuse graafik (hüperbool). •Lineaarfunktsioon, selle graafik (sirge). Lineaarfunktsiooni rakendamise näiteid. **Põhimõisted:** •funktsioon •funktsiooni väärtus •funktsiooni graafik •võrdeline sõltuvus •võrdelise sõltuvuse graafik •sirge •Pöördvõrdeline sõltuvus •pöördvõrdelise sõltuvuse graafik hüperbool •lineaarfunktsioon •lineaarliige •vabaliige

	•lineaarfunktsiooni graafik •sõltuv ja sõltumatu muutuja •võrdetegur
ALGEBRA: võrrand	
Õpitulemused: •nimetab võrrandi põhiomadusi •lahendab lineaar- ja võrdekujulisi võrrandeid, kasutades võrrandi põhiomadusi (sh graafiliselt ning arvutiprogrammide abil) •loeb, saab aru ja oskab kasutada erinevaid õppematerjale (sh õppevideod)	**Õppesisu:** •Võrrandi mõiste. Võrrandite samaväärsus. Võrrandi põhiomadused. Ühe tundmatuga lineaarvõrrand, selle lahendamine. •Võrre. Võrde põhiomadus. •Võrdekujulise võrrandi lahendamine. **Põhimõisted:** •Võrrand •võrrandi lahend •võrrandi lahendamine •samaväärsed võrrandid •võrrandite samasus •Võrre

	•võrdeline jaotamine •Võrdekujuline võrrand. Võrdekujulise võrrandi lahendamine
ANDMED JA NENDE ANALÜÜSIMINE: tekstülesannete lahendamine lineaarvõrrandi abil	
Õpitulemused: •koostab ja lahendab tekstülesandeid, mis lahenduvad võrrandi abil (sh võrdelise jaotamise ülesandeid) •saab aru ülesande sisust ja oskab seda väljendada matemaatiliste sümbolite abil •koostab ise elulise sisuga ülesande tekste, sh finantsvaldkonnaga seotud probleeme, võimalusel kasutab osamäära esitusviisi (protsent, harilik murd, kümnendmurd) •sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi •reflekteerib oma tegevusi tekstülesannete lahendamisel •modelleerib õpetaja juhendamisel lihtsamas reaalses kontekstis esineva probleemi ja tõlgendab saadud tulemusi õpetaja juhendamisel	**Õppesisu:** •Lihtsamate (sh igapäevaeluga seonduvate) tekstülesannete lahendamine võrrandiga. **Põhimõisted:** •tundmatu •muutuja •avaldis •võrrand •lahend •kontroll •võrra/korda suurem/väiksem •vähemalt/ ülimalt

GEOMEETRIA: hulknurgad	
Õpitulemused: •joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi; •arvutab kujundite joonelemendid, ümbermõõdu, pindala ja ruumala; •kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal; •lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid; •kasutab seaduspärasusi avastades ja hüpoteese püstitades infotehnoloogilisi vahendeid; •otsib, loeb ja mõistab iseseisvalt õppematerjalides olevaid tekste	**Õppesisu:** •Hulknurk, selle ümbermõõt. Hulknurga sisenurkade summa. •Rööpkülik, selle omadused. Rööpküliku pindala. •Romb, selle omadused. Rombi pindala. •Korrapärased hulknurgad. **Põhimõisted:** •hulknurk •hulknurga küljed •hulknurga tipud •hulknurga nurgad •hulknurga lähisküljed •hulknurga lähisnurgad •hulknurga ümbermõõt •diagonaalid •kumer hulknurk

	•sisenurkade summa •rööpkülik •rööpküliku ümbermõõt ja pindala •romb •rombi ümbermõõt ja pindala •korrapärased hulknurgad
GEOMEETRIA: püstprisma	
Õpitulemused: •visandab püstprisma •kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal; •arvutab püstprisma, pindala ja ruumala etteantud joonelementide abil	**Õppesisu:** •Püstprisma, selle pindala ja ruumala **Põhimõisted:** •kolmnurkne ja nelinurkne püstprisma •prisma põhitahud •prisma külgtahud •prisma tipud •prisma põhiservad •prisma külgserv •prisma kõrgus

ALGEBRA: tehted astmetega. Üksliikmed	
Õpitulemused: •selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust •põhjendab ja kasutab astendamise reegleid •korrastab üksliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab ja jagab üksliikmeid •otsib, loeb ja mõistab iseseisvalt õppematerjalides olevaid tekste	**Õppesisu:** •Astmete korrutamine ja jagamine •Korrutise ja jagatise astendamine •Astme astendamine •Üksliige. Üksliikmete korrutamine ja jagamine. Üksliikmete liitmine ja lahutamine **Põhimõisted:** •üksliige •üksliikme kordaja •aste •astme alus •astendaja

8. KLASS

<table>
<tr><td colspan="2">ALGEBRA: hulliikmete liitmine ja kahutamine, üksliikme korrutamine hulkliikmega ja hulkliikme jagamine üksliikmega</td></tr>
<tr><td>Õpitulemused:
•loeb ja saab iseseisvalt aru õppematerjalides olevatest tekstidest
•korrastab üks- ja hulkliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab üks- ja hulkliikmeid ning jagab üksliikmeid ja hulkliiget üksliikmega
•oskab tuletada ja sõnastada analoogia põhjal lihtsamaid eeskirju (nt hulknurga ümbermõõdu ja pindala avaldamine)</td><td>Õppesisu:
•Hulkliige. Hulkliikme väärtuse arvutamine.
•Hulkliikmete liitmine ja lahutamine.
•Hulkliikme korrutamine ja jagamine üksliikmega.
Põhimõisted:
•Hulkliige
•kaksliige, kolmliige
•hulkliikme kordaja
•korrastatud hulkliige
•sulgude avamine</td></tr>
<tr><td colspan="2">ALGEBRA: korrutamise abivalemid ja tegurdamine</td></tr>
<tr><td>Õpitulemused:
•korrutab hulkliikmeid
•tegurdab hulkliikmeid (toob ühise teguri sulgude ette, kasutab ja põhjendab</td><td>Õppesisu:
•Kaksliikmete korrutamine. Kahe üksliikme summa ja vahe korrutis.</td></tr>
</table>

ruutude vahe, summa ruudu ja vahe ruudu abivalemeid) •oskab tuletada ja sõnastada analoogia põhjal lihtsamaid valemeid (nt summa ja vahe ruut) •annab hinnangu oma teadmistele abivalemite rakendamisel; ülesannete lahendamisel ja lahenduskäigu selgitamisel	•Kaksliikme ruut. •Hulkliikmete korrutamine. •Tutvustavalt kuupide summa ja vahe valemid, kaksliikme kuup. •Hulkliikme tegurdamine valemite kasutamisega. •Algebralise avaldise lihtsustamine. •Hulkliikme tegurdamine ühise teguri sulgudest väljatoomisega. **Põhimõisted:** •ruutude vahe •kaksliikme ruut (summa ruut, vahe ruut) •hulkliikme tegurdamine
ALGEBRA: kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteem	
Õpitulemused: •loeb ja mõistab iseseisvalt õppematerjalides olevaid tekste •leiab elulise (nt finantsvaldkonna) probleemi väljendamiseks sobiva matemaatilise mudeli, koostab võrrandi või võrrandisüsteemi	**Õppesisu:** •Ühe tundmatuga lineaarvõrrand. •Lineaarvõrrandi lahendamine. •Ühe tundmatuga lineaarvõrrandi graafiline esitus.

•koostab eakohaseid ning elulisi probleemülesandeid •kasutab (igapäevaelu) ülesannete lahendamisel otstarbekat osamäära esitusviisi (protsent, harilik murd, kümnendmurd) •lahendab lineaarvõrrandisüsteeme graafiliselt, sh arvutiprogrammide abil •lahendab lineaarvõrrandisüsteeme kasutades liitmis- ja asendusvõtet •lahendab lineaarvõrrandisüsteeme arvutiprogrammide abil •koostab ja lahendab tekstülesandeid, mis lahenduvad ühe tundmatuga võrrandi või kahe tundmatuga võrrandisüsteemi abil (sh võrdelise jaotamise ülesandeid) •saab aru ülesande sisust ja oskab seda väljendada matemaatiliste sümbolite abil •koostab ise elulise sisuga ülesande tekste, sh finantsvaldkonnaga seotud probleeme, võimalusel kasutab osamäära esitusviisi (protsent, harilik murd, kümnendmurd) •sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi •reflekteerib oma tegevusi tekstülesannete lahendamisel	•Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi lahendamine graafiliselt. •Liitmisvõte. Asendusvõte. •Lihtsamate (sh igapäevaeluga seonduvate) tekstülesannete lahendamine kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemiga. **Põhimõisted:** •tundmatu •ühe tundmatuga lineaarvõrrand, •ühe tundmatuga lineaarvõrrandi normaalkuju, •ühe tundmatuga lineaarvõrrandi lahend, •ühe tundmatuga lineaarvõrrandi kujutis, •lõikepunkt •kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteem (LVS) •liitmisvõte •asendusvõte •võrra/korda •suurem/väiksem

	•vähemalt/ ülimalt
GEOMEETRIA: defineerimine ja tõestamine	
Õpitulemused: •teeb vahet defineerimisel ja kirjeldamise •eristab hüpoteesi, eeldust, väidet ja tõestust, selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku, vajaduse korral tuletab lihtsamaid valemeid •teab paralleelide aksioomi •selgitab oma algebra- ja geomeetria-alaste teadmiste elulisi rakendusvõimalusi •kasutab IKT-vahendeid geomeetriliste seaduspärasuste avastamiseks või kontrollimiseks	**Õppesisu:** •Definitsioon. •Aksioom. •Teoreemi eeldus ja väide. •Näiteid teoreemide tõestamise kohta. **Põhimõisted:** •definitsioon •defineerimine •algmõiste •aksioom •paralleelide aksioom •teoreem •teoreemi eeldus •teoreemi väide •tõestamine

	•vastuväiteline tõestusviis
GEOMEETRIA: paralleelsed ja lõikuvad sirged	
Õpitulemused: •oskab defineerida paralleelseid sirgeid ning teab paralleelide aksioomi; •põhjendab ja kasutab sirgete paralleelsuse tunnuseid; •oskab näidata joonisel ja defineerida lähisnurki, kaasnurki ning põiknurki	**Õppesisu:** •Kahe sirge lõikamisel kolmanda sirgega tekkivad nurgad. •Kahe sirge paralleelsuse tunnused. **Põhimõisted:** •kõrvunurgad, tippnurgad •lähisnurgad •põiknurgad
GEOMEETRIA: kolmnurk	
Õpitulemused: •oskab joonestada ja defineerida kolmnurga välisnurka; •teab kolmnurga kesklõigu mõistet ning kolmnurga kesklõigu omadusi •joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja digiseadmega) kolmnurga etteantud elementide järgi;	**Õppesisu:** •Kolmnurga välisnurk, selle omadus. •Kolmnurga sisenurkade summa. Kolmnurga kesklõik, selle omadus. •Kolmnurga mediaan.

	•Mediaanide lõikepunkt ehk raskuskese, selle omadus. **Põhimõisted:** •vastaskülg, lähiskülg, lähisnurk, kolmnurga sisenurk •kolmnurga välisnurk •kolmnurga kesklõik •kolmnurga mediaan •raskuskese
GEOMEETRIA: trapets	
Õpitulemused: •oskab defineerida ja joonestada trapetsit; •arvutab trapetsi ümbermõõdu ja pindala; •teab trapetsi kesklõigu mõistet ning trapetsi kesklõigu omadusi •joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) trapetsit etteantud elementide järgi	**Õppesisu:** •Trapets. •Trapetsi kesklõik, selle omadus. **Põhimõisted:** •trapets •trapetsi alus, trapetsi haar •võrdhaarne trapets, täisnurkne trapets •trapetsi kõrgus, trapetsi alusnurk, trapetsi kesklõik.

GEOMEETRIA: ringjoon	
Õpitulemused: •teab kesk- ja piirdenurga mõisteid ning nendevahelist seost •teab ringjoone puutuja mõistet ja omadust •joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja digiseadme abil) ringjoont etteantud elementide järgi; •lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid	**Õppesisu:** •Kesknurk. •Ringjoone kaar. •Kõõl. •Piirdenurk, selle omadus. •Ringjoone lõikaja ja puutuja. Ringjoone puutuja ja puutepunkti joonestatud raadiuse ristseis. •Kolmnurga ümberringjoon •Kolmnurga siseringjoon **Põhimõisted:** •ringjoon, sektor •kesknurk, kõõl, kaar, piirdenurk •lõikaja, puutuja, puutepunkt •ümberringjoon, siseringjoon
GEOMEETRIA: korrapärane hulknurk	

Õpitulemused: •lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid (sh kasutades korrapärase hulknurga omadusi) •joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) korrapärast hulknurka etteantud elementide järgi;	**Õppesisu:** •Kolmnurga ümber- ja siseringjoon. •Kõõl- ja puutujahulknurk, apoteem. **Põhimõisted:** •korrapärane hulknurk, kõõlhulknurk •kõõlkolmnurk •puutujahulknurk •puutujakolmnurk •hulknurga apoteem
GEOMEETRIA: kujundite sarnasus	
Õpitulemused: •kasutab probleemülesannete lahendamiseks hulknurkade sarnasust •joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) sarnaseid kujundeid etteantud elementide järgi;	**Õppesisu:** •Võrdelised lõigud. Sarnased hulknurgad. •Kolmnurkade sarnasuse tunnused. •Sarnaste hulknurkade ümbermõõtude suhe. Sarnaste hulknurkade pindalade suhe. **Põhimõisted:**

	•võrdelised lõigud •sarnased hulknurgad •sarnased kolmnurgad •sarnasustegur
GEOMEETRIA: pikkuste kaudne mõõtmine ja maa-ala plaanistamine	
Õpitulemused: •kasutab maa-alade plaanistamisel hulknurkade sarnasust	**Õppesisu:** •Maa-alade kaardistamise näiteid. **Põhimõisted:** •mõõtkava •kaardimõõt.

9. KLASS

ALGEBRA: arvu ruutjuur	
Õpitulemused: •selgitab arvu ruutjuure tähendust; •leiab peast või taskuarvutil ruutjuure; •sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi; hindab kriitiliselt saadud tulemusi.	**Õppesisu:** •Arvu ruutjuur. •Ruutjuur korrutisest ja jagatisest. Teguri toomine juuremärgi ette ja teguri viimine juuremärgi alla. **Põhimõisted:** •arvu ruut •ruutjuur •arvuhulk •irratsionaalarv •kümnendlähend
ALGEBRA: ruutvõrrand	
Õpitulemused: •lahendab täielikke ja mittetäielikke ruutvõrrandeid; •koostab eakohaseid ning elulisi probleemülesandeid;	**Õppesisu:** •Ruutvõrrand. Ruutvõrrandi lahendivalem. Ruutvõrrandi diskriminant. Taandatud ruutvõrrand. Taandatud ruutvõrrandi

•sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi;	lahendivalem. Viete´i teoreem. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate, tekstülesannete lahendamine ruutvõrrandiga. **Põhimõisted:** •võrrandi normaalkuju •normaalkujuline ruutvõrrand •ruutliige, ruutliikme kordaja •lineaarliige, lineaarliikme kordaja, vabaliige •ruutvõrrandi lahendivalem •ruutvõrrandi diskriminant •taandatud ja taandamata ruutvõrrand •täielik ja mittetäielik ruutvõrrand •Viète'i teoreem
ANDMED JA NENDE ANALÜÜSIMINE: ruutfunktsioon	
Õpitulemused: •selgitab ruutfunktsiooni nullkohtade ja haripunkti tähendust ja omavahelist seost, leiab need valemist ning jooniselt; •joonestab etteantud funktsiooni graafiku (sirge, hüperbooli, parabooli) nii	**Õppesisu:** •Taandamata ja taandatud, täielik ja mittetäielik ruutvõrrand. Ruutfunktsioon [Võrrand], selle graafik. Parabool. Parabooli nullkohad ja haripunkt.

käsitsi kui ka arvutiprogrammiga ning loeb graafikult funktsiooni ja argumendi väärtusi; •selgitab arvutiga tehtud dünaamilisi jooniseid kasutades funktsiooni graafiku asendi ja kuju sõltuvust funktsiooni avaldises olevatest kordajatest (ruutfunktsiooni korral ainult ruutliikme kordajast ja vabaliikmest); •otsib, loeb ja mõistab iseseisvalt õppematerjalides olevaid tekste; •sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi.	**Põhimõisted:** •ruutfunktsioon ja selle graafik •parabool •parabooli sümmeetriatelg •funktsiooni nullkohad •parabooli haripunkt •ruutliige, ruutliikme kordaja, lineaarliige, lineaarliikme kordaja, vabaliige
ALGEBRA: algebralise murru taandamine, korrutamine, jagamine ja astendamine	
Õpitulemused: •üldistab harilike murdude arvutusreeglid algebralistele murdudele; •taandab ja laiendab algebralist murdu ning liidab, lahutab, korrutab ja jagab kaht algebralist murdu; •loeb iseseisvalt ja mõistab õppematerjalides olevaid tekste.	**Õppesisu:** •Ruutkolmliikme tegurdamine. Algebraline murd, selle taandamine. •Murru põhiomadus. Tehted algebraliste murdudega. **Põhimõisted:** •murru lugeja ja nimetaja •murru laiendamine, murru laiendaja •murru astendamine

	•lihtsustamine •tegurdamine •algebraline murd •murru taandamine •murru põhiomadus •ruutkolmliige •ruutkolmliikme tegurdamine •ratsionaalavaldis •tehete järjekord •avaldise väärtus
ALGEBRA: algebralise murru laiendamine, liitmine ja lahutamine	
Õpitulemused: •üldistab harilike murdude arvutusreeglid algebralistele murdudele; •taandab ja laiendab algebralist murdu ning liidab, lahutab, korrutab ja jagab kaht algebralist murdu; •loeb iseseisvalt ja mõistab õppematerjalides olevaid tekste.	**Õppesisu**: •Ruutkolmliikme tegurdamine. Algebraline murd, selle taandamine ja laiendamine. •Murru põhiomadus. Tehted algebraliste murdudega. **Põhimõisted:** •murru lugeja ja nimetaja

	•murru laiendamine, murru laiendaja •murru astendamine •lihtsustamine •tegurdamine •algebraline murd •murru taandamine, murru laiendamine •murru põhiomadus •ruutkolmliige, ruutkolmliikme tegurdamine •ratsionaalavaldis, tehete järjekord, avaldise väärtus
ALGEBRA: ratsionaalavaldiste lihtsustamine	
Õpitulemused: •lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi; •loeb iseseisvalt ja mõistab õppematerjalides olevaid tekste.	**Õppesisu:** •Ruutkolmliikme tegurdamine. Algebraline murd, selle taandamine ja laiendamine. •Murru põhiomadus. Tehted algebraliste murdudega. **Põhimõisted:** •murru lugeja ja nimetaja •murru laiendamine, murru laiendaja

	•murru astendamine •lihtsustamine •tegurdamine •algebraline murd •murru taandamine, murru laiendamine, •murru põhiomadus •ruutkolmliige, ruutkolmliikme tegurdamine •ratsionaalavaldis •tehete järjekord, avaldise väärtus •ratsionaalavaldise lihtsustamine
GEOMEETRIA: Pythagorase teoreem	
Õpitulemused: •selgitab ja rakendab Pythagorase teoreemi; •lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid (sh kasutades korrapärase hulknurga omadusi, Thalese teoreemi); •kasutab probleemülesannete lahendamiseks hulknurkade sarnasust (nt maa-alade plaanistamine); •arvutab tasandiliste kujundite (korrapärane hulknurk, kolmnurk,	**Õppesisu:** •Pythagorase teoreem. Pythagorase teoreemi rakendamine õpitud tasandiliste kujundite joonelementide leidmiseks. Korrapärane hulknurk, selle pindala. Võrdkülgne kolmnurk, ruut, korrapärane kuusnurk. **Põhimõisted:**

rööpkülik, romb, trapets, ring) joonelemendid, ümbermõõdu, pindala; •kasutab IKT-vahendeid geomeetriliste seaduspärasuste avastamiseks või kontrollimiseks; •selgitab oma algebra- ja geomeetriateadmiste elulisi rakendusvõimalusi.	•joonelement •diagonaal •täisnurkne kolmnurk, kaatet ja hüpotenuus •korrapärane hulknurk, võrdkülgne kolmnurk, •ruut, korrapärane kuusnurk •Pythagorase teoreem •Thalese teoreem
GEOMEETRIA: täisnurkse kolmnurga trigonomeetria	
Õpitulemused: •leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid (sh kasutades trigonomeetrilisi seoseid); •lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid (sh kasutades korrapärase hulknurga omadusi, Thalese teoreemi); •arvutab tasandiliste kujundite (korrapärane hulknurk, kolmnurk, rööpkülik, romb, trapets, ring) joonelemendid, ümbermõõdu, pindala; •kasutab IKT-vahendeid geomeetriliste seaduspärasuste avastamiseks või kontrollimiseks; •selgitab oma algebra- ja geomeetriateadmiste elulisi rakendusvõimalusi;	**Õppesisu:** •Nurga mõõtmine. Täisnurkse kolmnurga teravnurga siinus, koosinus ja tangens. Täisnurkse kolmnurga lahendamine. **Põhimõisted:** •joonelement •diagonaal •*nurk*, nurga mõõt •trigonomeetria •teravnurga siinus, koosinus ja tangens

•sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi; •otsib, loeb ja mõistab iseseisvalt õppematerjalides olevaid tekste	•täisnurkne kolmnurk, kaatet, hüpotenuus •korrapärane hulknurk, võrdkülgne kolmnurk, •ruut, korrapärane kuusnurk;
GEOMEETRIA: ruumilised kehad (püramiid, silinder, koonus, kera)	
Õpitulemused: •arvutab ruumiliste kehade (püramiid, silinder, koonus, kera) joonelemendid, pindala ja ruumala; •kasutab IKT-vahendeid geomeetriliste seaduspärasuste kontrollimiseks; •selgitab oma algebra- ja geomeetriateadmiste elulisi rakendusvõimalusi; •koostab eakohaseid ning elulisi probleemülesandeid; •sõnastab oma tõlgendusi ja põhjendusi.	**Õppesisu:** •Püramiid. Korrapärase nelinurkse püramiidi pindala ja ruumala. Silinder, selle pindala ja ruumala. Koonus, selle pindala ja ruumala. Kera, selle pindala ja ruumala. **Põhimõisted:** •pöördkeha •püramiid: korrapärane püramiid, tahud, servad, tipp, kõrgus, apoteem, põhja apoteem, pindala, ruumala; •silinder: telg, kõrgus, moodustaja, põhja raadius, diameeter, pindala, ruumala, telglõige, ristlõige; •koonus: moodustaja, telg, tipp, kõrgus, põhi, põhja raadius, diameeter, pindala, ruumala, telglõige, ristlõige; •kera: sfäär (kera pind), suurring, pindala, ruumala.

KORDAMINE	
Õpitulemused: •oskab sooritada tehteid ratsionaalarvudega, lihtsamatel juhtudel astendada ja juurida; •oskab kasutada protsendi mõistet ülesandeid lahendades •oskab kasutada abivalemeid avaldiste lihtsustamiseks; •oskab lahendada lineaar- ja ruutvõrrandit; •tunneb lineaarvõrrandisüsteemide lahendusvõtteid ja oskab neid rakendada ülesandeid lahendades; •oskab joonestada lineaar- ja ruutfunktsioonide graafikuid, võrdelise ja pöördvõrdelise seose graafikud ning uurida nende omadusi sh digivahendeid kasutades; •oskab arvutada sündmuse toimumise klassikalist tõenäosust; •oskab leida statistilise kogumi erinevaid arvkarakteristikuid ning lugeda diagramme ja sagedustabeleid; •oskab leida käsitletud planimeetriliste kujundite ümbermõõte ja pindalasid; •oskab rakendada Pythagorase teoreemi ülesandeid lahendades;	**Õppesisu:** •Aritmeetilised tehted ratsionaalarvudega, protsentülesanded, avaldiste lihtsustamine abivalemitega. Võrrandite ja võrrandisüsteemide lahendamine. •Funktsioonid [Võrrand], [Võrrand], [Võrrand], [Võrrand], nende graafikud ja omadused. •Statistilise kogumi karakteristikud.Sündmuse tõenäosuse mõiste, klassikalise tõenäosuse arvutamine. •Planimeetriliste kujundite (ristkülik, ruut, kolmnurk, romb, rööpkülik, trapets, ring) ümbermõõtude ja pindalade arvutamine. Kujundite tükeldamine. Pythagorase ja Thalese teoreemid. Teravnurga trigonomeetrilised funktsioonid. Täisnurkse kolmnurga lahendamine. •Püströöptahukas, püstprisma, püramiid, silinder, koonus, kera; nende pindalad ja ruumalad. Rakendusliku sisuga ülesannete lahendamine.

•teab trigonomeetria põhiseoseid täisnurkses kolmnurgas ja oskab neid kasutada ülesandeid lahendades; •oskab arvutada püstprisma, püramiidi, silindri, koonuse ja kera pindala ning ruumala; •kasutab erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine ja tekstist andmete väljakirjutamine; üldistab ja loob seoseid.	

7. AINEVALDKOND: LOODUSAINED

Ainekava. Loodusõpetus

Õppeaine õpetamise eesmärk

Loodusainete õpetamise eesmärk põhikoolis on õpilaste loodusteadusliku valdkonnapädevuse kujundamine.

Aine eesmärk on kujundada õpilastes hooliv hoiak looduse jm elukeskkonna ning kõige elava suhtes, arusaamine loodusest ja tehiskeskkonnast (edaspidi keskkond) ning jätkusuutliku arengu põhimõtetest. Luuakse alus õpilase loodusteadusliku maailmavaate ning mõtlemisviisi kujunemisele, mida iseloomustab uudishimu ümbritsevate nähtuste vastu, avatud, kuid kriitiline mõtlemine ning pürgimine tõenduspõhiste teadmiste poole.

Valdkonnapädevus

Õpilane:

- huvitub keskkonnast ja selle uurimisest ning loodusteaduste õppimisest;
- rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid;
- märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaeluga seotud probleeme, teeb põhjendatud otsuseid ning kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist;
- sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõenduspõhiseid järeldusi;
- leiab infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta erinevatest allikatest ning hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks, andmekogumiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske;
- väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut, käitub turvaliselt ning järgib tervislikke eluviise;
- teab loodusteaduste ja tehnoloogiaga seotud karjäärivõimalusi ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppeaine kirjeldus

Loodusõpetuse õppimise kaudu kujuneb õpilastel arusaam keskkonnast kui tervikust. Peamised tunnetusobjektid õppides on keskkonnas leiduvad objektid ja nähtused ning nendevahelised seosed. Õpitakse mõistma loodusnähtuste toimimise seaduspärasusi ning inimese ja keskkonna vastastikmõju. Loodusõpetust õppides kujuneb arusaam, et igal nähtusel on põhjus ja igasugune muutus keskkonnas kutsub esile teisi muutusi, mis võivad olla soovitud või soovimatud.

Õppe korraldamine põhineb keskkonna kogemisel ning eakohastel tegevustel. Tähtsal kohal on praktilised tegevused, mille vältel uuritakse objekte ja nähtusi vahetult, ent ka loodusteaduslike mudelite toel. Õppimine peaks toetama õpilaste enda probleemide ja küsimuste esitamist ning neile vastuste ja lahenduste leidmist. Need peaksid olema avatud ja võimalikult palju seotud igapäevaeluga, st võimaldama erinevaid lahendusi. Viimane asjaolu soodustab ühtlasi õpilaste loova ning kriitilise mõtlemise arenemist. Aktiivne õpilaskeskne ja probleemipõhine õppekeskkond loob soodsa pinnase õpilase sisemise motivatsiooni ning eneseregulatsiooni avaldumisele.

I kooliastmes õpitakse tundma põhiliselt lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi, keskendutakse keskkonna vahetule kogemisele ja praktilisele tegevusele. Kooliastme lõpuks jõutakse objektide ja nähtuste kirjeldamiselt lihtsamate seoste loomise ning järelduste tegemiseni. Kujundatakse õpilase huvi looduse vastu, oskust looduses käituda ning tema keskkonnahoiakuid. Luuakse esmane alus õpilase loodusteadusliku mõtlemisviisi kujunemisele: praktiliste tegevuste käigus suunatakse õpilast esitama lihtsaid küsimusi ja tegema oletusi ümbritsevate ainete ja materjalide ning objektide ja nähtuste kohta, neid vaatlema, võrdlema, rühmitama, mõõtma, katseid tegema, kollektsioone koostama ning kaarti kasutama. Õpilast julgustatakse oma tähelepanekutest ja avastustest rääkima.

Hindamine, selle eesmärk ja liigid

Hindamine on õppe osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut. Hindamine annab ülevaate õpitulemuste saavutatusest ja õpilase isikupärasest arengust. Hindamine toetab positiivse minapildi kujunemist. Hindamise käigus saab õppija tagasisidet oma edenemise kohta õppimisel ja õpistrateegiate valikuteks.

Õpilast hinnatakse õppimise eel diagnostiliselt ja kestel kujundavalt. Õppimise protsessi käigus kogutakse tõendeid õpilase õpitulemuste saavutamise kohta. Õpilase teadmisi ja oskusi

hinnatakse kokkuvõtvalt õppeaasta lõpus. Hindamine on kooskõlas taotletavate õpitulemustega, mida aitavad tagada mitmekesised hindamismeetodid, et toetada õpilase loodusteadusliku pädevuse (teadmised, oskused, hoiakud), arengut.

Diagnostiliselt hinnates selgitab õpetaja kursuse või teema alguses välja õpilase teemakohased eelteadmised, sh loodusteaduslikud väärarusaamad ning spetsiifilised õpiraskused, et kavandada edasist õpetamist. Diagnostiliseks hindamiseks sobib nii õpilaste suuline kui kirjalik küsitlemine, õpilaste enesehindamise küsimustikud, viktoriinid, testid jms.

Õppe ajal saab õpilane suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet oma õppimise edenemise kohta. ***Kirjaliku tagasiside*** annab õpetaja jooksvalt suuremahulise töö, näiteks õpimapi, essee, uurimistöö jne edasiarendamiseks. Tagasiside kirjeldab nii saavutatud taseme kui ka mis jääb saavutatust puudu ning mida peaks õpilane tegema, et see saavutada. Nii tagasiside andmist kui ka kokkuvõtva hindamise muudavad läbipaistvamaks hindamiskriteeriumid ning hindamismudelid.

Hindamismudelid muudavad õpilasele arusaadavamaks õpetaja ootused, võimaldavad tal enda õppimist juhtida ning anda edasiviivat tagasisidet kaaslastele, mida tuleks vaadelda samuti õppimise osana, kuna selle käigus õpivad õpilased oma vigu märkama ja neid analüüsima. Lisaks aitavad need õpetajal panna kokkuvõtvat hinnet, kui töö on valmis, ning õpilane saab paremini aru, kuidas hinne kujunes.

Hindamise osana võib käsitleda ka õpilaste enese- ning rühmarefleksiooni. Näiteks arutlevad õpilased iseseisvalt, rühmas või koos õpetajaga oma õppimise üle – mis läks töös hästi ja mida saaks järgmisel korral paremini teha. E-keskkondade, klassiarutelu vms kaudu annab õpilane tagasisidet õpetajale selle kohta, kuidas tal läheb ning pakub välja võimalusi, kuidas muuta õppimist tõhusamaks.

Nii kujundava kui ka kokkuvõtva hindamise korral keskendutakse eelkõige õpitust arusaamisele, selle mõtestamisele ja selle üle arutlemisele ning teadmiste rakendamisele, mitte ainult õpitu meenutamisele. Hindamisviise/-vorme valides arvestatakse seda, et õpilase vanuse kasvades suureneb keerukamate ja suuremat pingutust nõudvate teadmiste ja oskuste kaal. Testide ja kontrolltööde kõrval hinnatakse esitlust, vaatmikku, uurimistöö aruannet, esseed, koostatud loodusteaduslikku mudelit, sh mõistekaarti, kollektsiooni, videot, õpimappi, projektitöö käigus väljatöötatud disaini või lahendust vm.

Uurimisoskusi hinnatakse ka osaoskustena, milleks on hüpoteeside/uurimisküsimuse esitamine või katse kavandamine etteantud situatsiooni või katsevahendite põhjal, järelduste tegemine etteantud andmete alusel, korraldatud katse kvaliteedi kriitiline hindamine, ettepanekute tegemine katsetulemuste usaldusväärsuse suurendamiseks ning kehtivate järelduste saamiseks. Hoiakute ning väärtushinnangute kujundamisel on tähtsal kohal õpilase enesehindamine.

Õpilase hoiakud ja väärtushinnangud ei ole otseselt kokkuvõtva hindamise objektiks. Hoiakute ning väärtushinnangute kujundamisel on esikohal eelkõige õpilase enesehindamine. Küll aga saab kokkuvõtvalt hinnata õpilase oskust väärtusi mõtestada, st nende üle arutleda, neid põhjendada ning õigustada isiklikust või teiste vaatenurgast lähtudes. Samuti, kas ja kuidas suudab õpilane põhjendada õpitud teadmiste eneste väärtust (igapäevaelus, globaalselt, edasisteks õpinguteks).

Probleemülesannete korral on hindamiskriteeriumideks pakutud lahenduse otstarbekohasus ning põhjenduste arv ja sotsiaalsete, eetiliste, majanduslike jm aspektide esiletoomine, originaalsus, loogilisus ning korrektse loodusteadusliku sõnavara kasutamise määr ja sügavus. Loodusteadusessee puhul on hindamise kriteeriumid probleemiseade selgus, näidete ja põhjenduste arv ning loogilisus, korrektsete loodusteaduslike mõistete kasutamise määr, järelduste kehtivus, tekstiosade üldine sidusus ning autori mõtete originaalsus.

Hindamise osana käsitletakse ka õpilaste enese- ning rühmarefleksiooni.

Nii kujundava kui ka kokkuvõtva hindamise korral keskendutakse eelkõige õpitust arusaamisele, selle mõtestamisele ja selle üle arutlemisele ning teadmiste rakendamisele, mitte ainult õpitu meenutamisele. Hindamisviise/-vorme valides arvestatakse seda, et õpilase vanuse kasvades suureneb keerukamate ja suuremat pingutust nõudvate teadmiste ja oskuste kaal.

Uurimisoskusi hinnatakse osaoskustena (uurimisküsimuse esitamine, katse kavandamine, järelduste tegemine, katse kvaliteedi kriitiline hindamine, ettepanekute tegemine).

Hoiakute ning väärtushinnangute kujundamisel on esikohal eelkõige õpilase enesehindamine. Kokkuvõtvalt saab hinnata õpilase oskust väärtusi mõtestada, st nende üle arutleda, neid põhjendada ning õigustada isiklikust või teiste vaatenurgast lähtudes. Samuti, kas ja kuidas suudab õpilane põhjendada õpitud teadmiste eneste väärtust (igapäevaelus, globaalselt, edasisteks õpinguteks).

7.1 Ainekava. Loodusõpetus I kooliaste

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu ning mõistab loodusteaduslike teadmiste vajalikkust;
- sõnastab oma meeltega saadud kogemusi, kirjeldab nähtusi ning objektide omadusi, kasutab õpitud loodusteaduslikke mõisteid kõnes ja tekstiloomes;
- teeb õpetaja juhendamisel lihtsamaid vaatlusi, praktilisi töid, järgides ohutusnõudeid; vormistab vaatlusinfot, teeb järeldusi ning esitleb tulemusi;
- märkab ja sõnastab vahetus ümbruses esinevaid probleeme ning pakub lahendusi, langetab põhjendatud otsuseid, kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist;
- leiab õpetaja suunamisel infot loodusteaduste kohta, kasutab andmekogumiseks, õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- mõistab, et teaduslikud teadmised saadakse vaatluste ning eksperimentide kaudu, teab loodusteadustega seotud elukutseid;
- käitub turvaliselt ning järgib tervislikke eluviise, väärtustab looduses viibimist ja oma kodukoha elurikkust, märkab looduse ilu ja erilisust ning suhtub sellesse austusega, hoolib elusolenditest ja nende vajadustest.

I kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning looduslikke ja tehislikke aineid (materjale); kirjeldab ja rühmitab neid eri tunnuste alusel, tuginedes tehtud vaatlustele ja katsetele;
- kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid;
- teeb oletusi tuttavate materjalide omaduste ning kehade käitumise kohta, teeb oletuste kontrollimiseks õpetaja juhendamisel katseid ning katsete põhjal lihtsaid järeldusi; seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega;
- teeb ilmavaatlusi, vormistab andmeid ning teeb nende põhjal järeldusi; iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava riietuse;

- märkab ja jälgib looduses toimuvaid aastaajalisi muutusi ning toob näiteid nende tähtsuse kohta inimese elus;
- koostab uurimusliku ülevaate mõnest taime-, seene- või loomaliigist ja esitleb seda;
- saab aru, et teadlased esitavad küsimusi ning teevad neile vastamiseks vaatlusi ja katseid, teab, et katsete kordamine suurendab tulemuste usaldusväärsust, leiab katses mõjuteguri;
- toob näiteid elusorganismide tähtsuse kohta looduses;
- kirjeldab taimede, loomade (sh inimese) ja seente välisehitust, toitumist, kasvamist ja liikumisvõimet ning seostab neid elukeskkonnaga;
- eristab ühte liiki kuuluvaid organisme;
- eristab selgroogseid (kala, kahepaikne, roomaja, lind ja imetaja) ning selgrootuid (putukad ja ämblikud) organisme;
- teab kodukoha tuntumaid loomi, taimi ja seeni; kirjeldab õpitud loomade eluviise ja elupaiku; oskab vältida loomade ning mürgiste taimede ja seentega seotud ohtusid;
- toob näiteid organismide seoste kohta looduses ning koostab lihtsamaid toiduahelaid;
- mõistab, et inimene on osa loodusest ja sõltub sellest; toob näiteid, kuidas inimene loodust oma tegevusega mõjutab;
- võrdleb inimeste elu maal ja linnas;
- saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte;
- leiab Eesti kaardil oma kodukoha, suuremad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, jõed, järved ja linnad;
- määrab suundi kompassiga;
- märkab kodukoha elurikkust ja maastiku mitmekesisust ning selgitab nende olulisust;
- liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast;
- arvestab elusolendite (sh kaasinimeste) vajadusi;
- tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist;
- käitub liikluses ohutult;
- teeb ettepanekuid lähiümbruse keskkonnahoiuks ning osaleb sellesuunalistes tegevustes.

1. KLASS

Õppesisu	Märksõnad	Õpitulemused
Inimese meeled ja avastamine Inimese meeled ja avastamine; elus ja eluta; asjad ja materjalid ning nende omadused; tahked ained ja vedelikud. **Praktilised tööd** Meelte kasutamine mängulises ja uurimuslikus tegevuses; elus- ja eluta looduse objektide rühmitamine; tahkete ja vedelate ainete omaduste võrdlemine; õppekäik kooliümbruse elus- ja eluta loodusega tutvumiseks;	omadus, meeled, elus, eluta, elusolend, looduslik, tehislik, tahke, vedel.	•Eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning looduslikke ja tehislikke aineid (materjale), kirjeldab ja rühmitab neid eri tunnuste alusel, tuginedes tehtud vaatlustele ja katsetele; •teeb oletusi tuttavate materjalide omaduste ning kehade käitumise kohta; •teeb oletuste kontrollimiseks õpetaja juhendamisel katseid ning katsete põhjal lihtsaid järeldusi; •seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega.

loodus- ja tehisobjektide ning materjalide rühmitamine. **Aastaajad** Aastaaegade vaheldumine looduses seoses soojuse ja valguse muutustega; taimed, loomad ja seened eri aastaaegadel; kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus. **Praktilised tööd** Aastaaegade kaardistamine (plakati, mõistekaardi jms koostamine); õppekäigud aastaajaliste erinevuste vaatlemiseks, maastikuvaatlused. puu ja sellega seotud elustiku aastaringne jälgimine;	suvi, sügis, talv, kevad, soojus, valgus, taim, loom, seen, kodukoht, veekogu, maastik.	•Märkab ja jälgib looduses toimuvaid aastaajalisi muutusi ning toob näiteid nende tähtsuse kohta inimese elus; •sõnastab lihtsa uurimisküsimuse ja teeb oletuste kontrollimiseks õpetaja juhendamisel katseid ning katsete põhjal lihtsaid järeldusi; •leiab õpetaja suunamisel erinevatest allikatest infot; •seostab saadud teadmisi igapäevaelus ettetulevate olukordadega; •liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast.

tutvumine aastaajaliste muutustega veebimaterjalide põhjal; fenoloogilised vaatlused (kevadmärkide otsimine); temperatuuri mõõtmine erinevates kohtades kasutades ka digitaalseid temperatuuriandureid.		

2. KLASS

Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Organismid ja elupaigad Maismaataimed ja -loomad, välisehitus ja mitmekesisus; veetaimede ja -loomade erinevus maismaaorganismidest; taimede ja loomade eluavaldused: toitumine ja kasvamine; koduloomad ja nende eest hoolitsemine;	seen (seeneosad), puu, põõsas, rohttaim, teravili, juur, vars, leht, õis, vili, keha, pea, jalad, saba, kael, tiivad, nokk, suled, karvad, soomused, uimed, ujulestad, lõpused, metsloom, koduloom, lemmikloom, toitumine, kasvamine, paljunemine, hingamine.	•Kirjeldab taimede, loomade ja seente välisehitust, toitumist, kasvamist ja liikumisvõimet ning seostab neid elukeskkonnaga; •koostab uurimusliku ülevaate mõnest taime-, seene- või loomaliigist ja esitleb seda; •leiab erinevatest allikatest loodusteaduslikku infot, hindab õpetaja suunamisel selle usaldusväärsust; •saab aru, et teadlased esitavad küsimusi ning teevad neile vastamiseks vaatlusi ja katseid; •teab, et katsete kordamine suurendab tulemuste

loodust säästev käitumine. **Praktilised tööd** Loodusvaatlused: taimede välisehitus, loomade välisehitus; ühe taime või looma uurimine, ülevaate koostamine; uurimus: taime kasvu sõltuvus soojusest ja valgusest; uurimus: taimede kasvamine ja arenemine; katse vedeliku liikumise kohta taimes; uurimus pakendite lagunemise kohta; õppekäik: organismid erinevates elukeskkondades. **Inimene** Inimese välisehitus; inimese toiduvajadused ja tervislik toitumine;		usaldusväärsust, leiab katses mõjuteguri; •toob näiteid elusorganismide tähtsuse kohta looduses; •mõistab, et inimene on osa loodusest ja sõltub sellest; toob näiteid, kuidas inimene loodust oma tegevusega mõjutab; •liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast. •Kirjeldab inimese välisehitust, toitumist ja kasvamist; •kaalub kehi ja mõõdab pikkust, valides sobivad mõõtmisvahendid; •saab aru, et teadlased esitavad küsimusi ning teevad neile vastamiseks vaatlusi ja katseid;

hügieen kui tervist hoidev tegevus; inimese elukeskkond. Inimene looduse osana; vastutustundlik eluviis, jäätmete sorteerimine, jäätmete vähendamine. **Praktilised tööd:** Enesevaatlus, mõõtmine; inimese keha mudeli loomine; päevamenüü koostamine ja selle tervislikkuse hindamine; kokandusprojektid (tervislikud näksid, vitamiinihommikud, jne); rollimängud (hügieenireeglid, ...); uurimus: jäätmete sorteerimine kodus; õppekäik: asula kui inimese elukeskkond.	keha, kehaosad, toit, toiduaine, tervislik toitumine, tervis, haigus, jäätmed, asula, linn, alev, küla.	•teab, et katsete kordamine suurendab tulemuste usaldusväärsust; •arvestab elusolendite (sh kaasinimeste) vajadusi; •tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist; •mõistab, et inimene on osa loodusest ja sõltub sellest; toob näiteid, kuidas inimene loodust oma tegevusega mõjutab; •võrdleb inimeste elu maal ja linnas. •Teeb ilmavaatlusi, vormistab andmeid ning teeb nende

Ilm Ilmavaatlused; ilmastikunähtused. **Praktilised tööd:** Ilma vaatlemine; õhutemperatuuri mõõtmine; ilmaennustuse ja tegeliku ilma võrdlemine; tuulelipu meisterdamine ja tuule suuna määramine.	pilvisus, tuul, õhutemperatuur, sademed: vihm, lumi.	põhjal järeldusi; •iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava riietuse; •märkab ja jälgib looduses toimuvaid aastaajalisi muutusi ning toob näiteid nende tähtsuse kohta inimese elus.

3. KLASS

Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
Organismide rühmad ja kooselu Taimede mitmekesisus; loomade mitmekesisus;	õistaim, vili, seeme, okaspuu, käbi, sõnajalg, sammal, samblik, selgroogsed, kalad, kahepaiksed, roomajad, linnud, imetajad,	•Eristab ühte liiki kuuluvaid organisme; •eristab selgroogseid (kala, kahepaikne, roomaja, lind ja imetaja) ning selgrootuid (putukad ja ämblikud) organisme;

seente mitmekesisus; elusorganismide rühmitamine, toiduahel; elusolendite kooselu, jätkusuutlik eluviis, loodushoid. **Praktilised tööd** Lihtsa kollektsiooni või herbaariumi koostamine mõnest organismirühmast; looma välisehituse ja eluviisi uurimine; seente vaatlemine või hallitus/pärmseente kasvamise uurimine; organismide kooselu uurimine välitingimustes (erinevates elupaikades); loodusretked ja matkad (looduskeskkonna mitmekesisus ja selle hoidmine); keskkonnateadlikkuse kampaaniad.	selgrootud, ussid, putukad, ämblikud, seeneniidistik, kübarseened, eosed, hallitus, pärm, kooselu, taimtoiduline, loomtoiduline, segatoiduline, toiduahel, loodushoid, jäätmed, jätkusuutlikkus.	•teab kodukoha tuntumaid loomi, taimi ja seeni; •kirjeldab õpitud loomade eluviise ja elupaiku; •oskab vältida loomade ning mürgiste taimede ja seentega seotud ohtusid; •toob näiteid organismide seoste kohta looduses ning koostab lihtsamaid toiduahelaid; •leiab õpetaja suunamisel infot loodusteaduste kohta, kasutab andmekogumiseks meedia- ja tehnoloogiavahendeid; •saab aru, et teadlased esitavad küsimusi ning teevad neile vastamiseks vaatlusi ja katseid; •teab, et katsete kordamine suurendab tulemuste usaldusväärsust, leiab katses mõjuteguri; •märkab kodukoha elurikkust ja maastiku mitmekesisust ning selgitab nende olulisust; •arvestab elusolendite (sh kaasinimeste) vajadusi; •teeb ettepanekuid lähiümbruse keskkonnahoiuks ning osaleb sellesuunalistes tegevustes.

Liikumine ja jõud Liikumine looduses; jõud liikumise põhjusena; liiklusohutus. **Praktilised tööd** Kehade kauguse ja kiiruse hindamine; liikuva keha pidurdusteekonna uurimine erinevates tingimustes; jõudude mõju uurimine objekti käitumisele viskamisel, kukkumisel, põrgatamisel ja veeremisel. **Elekter** Vooluring; elektrijuhid ja mitteelektrijuhid;	liikumine, kiirus, jõud.	•Liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast; •uurib erinevate kehade liikumist ja pidurdusteekonda; teeb oletusi katse tulemuse kohta; määrab katses mõjuteguri, teeb katse põhjal lihtsaid järeldusi; •leiab õpetaja suunamisel infot erinevatest allikatest; •käitub liikluses ohutult, märkab ohuolukordi. •Koostab lihtsama vooluringi; •teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad materjalid; •väldib elektrivooluga seotud ohtlikke olukordi,

elektri kasutamine ja säästmine; ohutusnõuded. **Praktilised tööd** Lihtsa vooluringi koostamine; materjalide elektrijuhtivuse kindlaks tegemine; lihtsal vooluringil põhineva eseme meisterdamine või tuunimine. plakati, mõistekaardi vms koostamine elektri kodusest kasutamisest ja säästmisest. **Kaart** Eesti kaart; ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses;	vooluallikas, lüliti, elektrijuht, metall, plast. kompass, ilmakaared, magnet, plaan, pealtvaade, leppemärk, leppevärv, kaart, kaardi legend, põhi- ja	kasutades õpitud teadmisi; •pakub välja viise elektri kokkuhoiuks kodus ja koolis. •Saab aru kaardist; leiab kooliümbruse kaardilt tuttavaid objekte; •leiab õpetaja suunamisel infot kaardirakenduste kohta, kasutab andmekogumiseks, õppimiseks ning koostööks

tuntumad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, järved, jõed, linnad ja kodukoht Eesti kaardil; magnetnähtused, kompass. **Praktilised tööd** Magnetite vaheliste tõmbe- ja tõukejõudude uurimine, erinevate materjalide magneetuvuse uurimine; lihtsa kompassi meisterdamine; ilmakaarte määramine kaardil; lihtsa plaani koostamine; plaani järgi liikumine kooli ümbruses; asula (kodukoha) maketi loomine, maketile plaani koostamine; orienteerumismängu koostamine; õppekäigud: oma maakonnaga tutvumiseks.	vaheilmakaared, kõrgustik, madalik, saar, poolsaar, laht, järv, jõgi, asulad.	meedia- ja tehnoloogiavahendeid; •leiab Eesti kaardil oma kodukoha, suuremad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, jõed, järved ja linnad; •määrab suundi kompassiga; •märkab kodukoha elurikkust ja maastiku mitmekesisust ning selgitab nende olulisust; •liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodust, teisi ja iseennast.

7.2 Ainekava. Loodusõpetus II kooliaste

Loodusõpetuse õppe-eesmärgid

Loodusõpetuse õppimise eesmärk on kujundada õpilastes hooliv hoiak looduse jm elukeskkonna ning kõige elava suhtes, arusaamine loodusest ja tehiskeskkonnast ning jätkusuutliku arengu põhimõtetest. Ühtlasi luuakse alus õpilase loodusteadusliku maailmavaate ning mõtlemisviisi kujunemisele. Viimaseid iseloomustab uudishimu ümbritsevate nähtuste vastu, avatud, kuid kriitiline mõtlemine ning pürgimine tõenduspõhiste teadmiste poole. Loodusõpetuse õppimise kaudu kujuneb õpilastel arusaam keskkonnast kui tervikust. Peamised tunnetusobjektid õppides on keskkonnas leiduvad objektid ja nähtused ning nendevahelised seosed. Õpitakse mõistma loodusnähtuste toimimise seaduspärasusi ning inimese ja keskkonna vastastikmõju. Loodusõpetust õppides kujuneb arusaam, et igal nähtusel on põhjus ja igasugune muutus keskkonnas kutsub esile teisi muutusi, mis võivad olla soovitud või soovimatud.

II kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

Õpilane:

- tunneb huvi looduse, selle uurimise ja loodusainete õppimise vastu;
- vaatleb ja kirjeldab loodus- ja tehisobjekte ning selgitab loodusnähtusi, kasutades õpitud loodusteaduslikke mõisteid, sümboleid ning ühikuid; saab aru lihtsamast loodusteadustekstist; kasutab või koostab mudelit, et näidata protsesside ja süsteemide mõistmist;
- kavandab õpetaja juhendamisel lihtsamaid praktilisi töid, sõnastab uurimisküsimusi ja kontrollib hüpoteese, järgides ohutusnõudeid ning valides sobilikke mõõtevahendeid; analüüsib andmeid, teeb järeldusi ja esitab uurimistulemusi;
- märkab ja sõnastab igapäevaeluga seotud probleeme ning pakub neile lahendusi, langetab põhjendatud otsuseid, kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist;
- leiab infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta; hindab kasutatud allikate usaldusväärsust õpetaja abiga; kasutab õppimiseks, koostööks, andmekogumiseks ning -analüüsiks meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- mõistab, et teaduslikud teadmised on tõenduspõhised ning saadakse süsteemse uurimistöö

tulemusena; teadvustab teaduse ja tehnoloogia olulisust ning nende arenguga seotud riske;

- mõistab loodusteaduslike teadmiste vajalikkust igapäevaelus ja seotust tulevaste karjäärivalikutega, tunneb oma ümbruskonna loodusteaduste ning tehnoloogia valdkonnaga seotud elukutseid;
- mõistab inimtegevuse ja keskkonna seoseid kodukohas ja Eestis ning väljendab hoolivust ja lugupidamist kõigi elusolendite vastu;
- väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut;
- tegeleb keskkonnaprobleemidega kodanikualgatuse korras;
- käitub turvaliselt ning järgib tervislikke eluviise.

4. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Maailmaruum. Päikesesüsteem Päike ja tähed. Päikesesüsteem. Tähtkujud. Galaktikad. Astronoomia. Päike kui Maa energiaallikas. Valgus ja selle levimine.	Õpilane: •koostab loodusteaduslikke mudeleid, selgitab mudelite toel objekte ja nähtusi: mandrite ja ookeanide paiknemist, päikesesüsteemi ehitust ning planeetide liikumist, öö ja päeva ning aastaaegade vaheldumist, valguse levimist, päikeseenergiat.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Planeet Maa Gloobus kui Maa mudel. Maa kujutamine kaartidel. Erinevad kaardid. Mandrid ja ookeanid. Suuremad riigid Euroopa kaardil. Geograafilise asendi iseloomustamine. Eesti asend Euroopas. Looduskatastroofid: vulkaanipursked, maavärinad, tormid, üleujutused.	Õpilane: •leiab infot objektide ja nähtuste kohta, hindab info usaldusväärsust õpetaja abiga, koostab ja esitab valitud teemal ülevaateid (maailmaruum, looduskatastroofid, kodukoha järv/jõgi, looduskaitsealune liik/objekt, erinevad piirkonnad maailmas jms.); •arutleb looduse ja maailmaruumi uurimise vajalikkuse üle; •toob näiteid, kuidas teadlased koguvad tõendusmaterjali; •leiab kaardilt mandrid ja ookeanid, Euroopa suuremad riigid.

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Elu mitmekesisus Maal Elu tunnused. Organismide mitmekesisus. Elu erinevates keskkonnatingimustes: vihmametsas, kõrbes, jäävööndis, mäestikes. Elu teke ja selle arenemine.	Õpilane: •võrdleb taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi; •selgitab nende tähtsust looduses; •toob näiteid nende mõju kohta inimese organismile.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Inimene Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Elundkondade ülesanded ja nende seos tervislike eluviisidega. Organismi terviklikkus. Väliskeskkonna mõju inimese organismile. Inimese võrdlus selgroogsete loomadega. Taimede, loomade, seente ja mikroorganismide tähtsus inimese elus. Inimese põlvnemine.	Õpilane: •teab inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, nende ülesandeid ja talitlust; •kasutab uurimiseks ja andmete kogumiseks tehnilisi abivahendeid (nt mikroskoop, digitaalsed andurid, luup, mõõdulint); •kasutab katseid tehes turvalisi töövõtteid; •pakub võimalusi, kuidas suurendada katsetulemuste usaldusväärsust, leiab katses mõjuteguri.

5. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Vesi kui elukeskkond. Jõgi ja järv	Õpilane: •koostab loodusteaduslikke mudeleid, selgitab mudelite toel objekte ja nähtusi: nt. veeringet; •leiab infot objektide ja nähtuste kohta, hindab info usaldusväärsust õpetaja abiga, koostab ja esitab valitud teemal ülevaateid (kodukoha järv/jõgi, looduskaitsealune liik/objekt,); •leiab kaardilt Eesti jõed, järved, lahed, väinad; •selgitab keskkonnatingimuste mõju elusorganismidele (sh inimesele); •iseloomustab taimede ja loomade kohastumusi; •koostab koosluste kohta toiduahelaid ja toiduvõrke; •selgitab toitumissuhteid ökosüsteemides (tootjad, tarbijad ja lagundajad).

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Vesi kui aine	Õpilane: •kavandab ja teeb koos kaaslastega vee puhastamise katseid; •mõõdab aine massi ja vedeliku ruumala ning valmistab lahust.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Vee kasutamine ja kaitse	Õpilane: •selgitab, kuidas kujuneb põhjavesi, ning põhjendab selle kaitsmise vajadust; •kirjeldab joogivee saamise võimalusi.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Asula	Õpilane: •hindab koduasula elutingimusi ja keskkonnaseisundit (vesi, õhk, valgus, müra, jäätmed, inimkaaslejad loomad); •teeb ettepanekuid kodukoha keskkonnaseisundi parandamiseks; •osaleb sellesuunalistes tegevustes;

	•selgitab vee-, kanalisatsioonisüsteemi toimimist koduasulas; •kavandab koduasula rohe- või puhkeala.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Soo kui elukeskkond	Õpilane: •kirjeldab ja võrdleb koosluste (soo) elutingimusi, teab nende tüüpilisemaid liike.

6. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Muld kui elukeskkond Mulla koostis. Muldade teke ja areng. Mullaorganismid. Aineringe. Mulla osa kooslustes. Mullakaeve. Vee liikumine mullas. Kapillaarsus.	Õpilane: •kavandab õpetaja juhendamisel lihtsamaid praktilisi töid, sõnastab uurimisküsimusi ja kontrollib hüpoteese, järgides ohutusnõudeid ning valides sobilikud mõõtevahendid; analüüsib andmeid, teeb järeldusi ja esitab uurimistulemusi; •kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove ning nimetab mulla koostisosi; •iseloomustab mulla koostist ja omadusi, seostab need looduses

	toimuvate protsessidega; •selgitab mulla kujunemist ja selle tähtsust looduses; •kirjeldab mullaelustikku ning mullaorganismide seoseid; •seostab hapniku ja süsihappegaasi kõdunemise, hingamise ja fotosünteesiga; toob näiteid ainete ringkäigu kohta looduses.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Aed ja põld kui elukeskkonnad Mulla viljakus. Aed kui kooslus. Fotosüntees. Aiataimed. Viljapuuaed, juurviljaaed ja iluaed. Põld kui kooslus. Keemilise tõrje mõju loodusele. Mahepõllundus. Inimtegevuse mõju mullale. Mulla reostumine ja hävimine. Mulla kaitse.	Õpilane: •kirjeldab ja võrdleb põllu ning aia elutingimusi, teab nende tüüpilisemaid liike; •toob näiteid põllukultuuride saagikust mõjutavate tegurite, muldade kahjustumise põhjuste ning tagajärgede kohta; •hindab inimtegevuse mõju aia ja põllu kooslustele, arutleb nende tähtsuse ning muldade kaitsmise vajaduse üle; •seostab looduse uurimise ja koosluste majandamise nendes valdkondades tegelevate elukutsetega.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Mets kui elukeskkond Elutingimused metsas. Mets kui elukooslus. Metsarinded. Nõmme-, palu-, laane- ja salumets. Eesti metsade iseloomulikud liigid, nendevahelised seosed. Eesti metsad, nende tähtsus ja kasutamine. Puidu töötlemine. Metsade kaitse.	Õpilane: •kirjeldab metsakoosluse elutingimusi, teab selle tüüpilisemaid liike; •võrdleb metsakooslusi õpitud metsatüüpide näitel; •koostab metsakoosluste kohta toiduahelaid ja toiduvõrke, selgitab toitumissuhteid metsas; •seostab looduse uurimise, metsa kaitse ja majandamise nendes valdkondades tegelevate elukutsetega.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Õhk Õhk. Õhu tähtsus. Õhu koostis ja omadused. Hapniku tähtsus looduslikes protsessides: hingamine, põlemine ja kõdunemine. Organismide kohastumine õhkkeskkonnaga. Tolmlemine. Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine. Õhu liikumine ja tuul. Kuiv ja niiske õhk. Pilved ja sademed. Sademete mõõtmine. Ilm ja ilmaennustus.	Õpilane: •iseloomustab katsete põhjal õhu koostist ning omadusi, seostab need looduses toimuvate protsessidega; •kasutab uurimiseks ja andmete kogumiseks tehnilisi abivahendeid, sh digitaalsed andurid, kasutab katseid tehes turvalisi töövõtteid; •leiab infot ilma kohta, teostab ilmavaatlusi ning esitleb uurimistulemusi; •leiab infot ilma kohta, teostab ilmavaatlusi ning esitleb

	uurimistulemusi; •võrdleb ilmaandmete kaardi põhjal ilma Eesti eri osades ning iseloomustab jooniste põhjal õhutemperatuuri, sademete hulka ja tuule suunda; •pakub võimalusi, kuidas suurendada katsetulemuste usaldusväärsust, leiab katses mõjuteguri; •arutleb ilma uurimise vajalikkuse üle, toob näiteid, kuidas teadlased koguvad tõendusmaterjali; •seostab hapniku ja süsihappegaasi põlemise, kõdunemise, hingamise ning fotosünteesiga; •selgitab keskkonnatingimuste mõju elusorganismidele (sh inimesele), iseloomustab taimede ja loomade kohastumusi.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Läänemeri kui elukeskkond Merevee omadused. Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere mõju ilmastikule. Läänemere rannik. Elutingimused Läänemeres. Tootjad, tarbijad ja lagundajad. Toitumissuhted ökosüsteemis. Meres, rannikul, ja saartel	Õpilane: •selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjuseid ning Läänemere mõju Eesti ilmastikule; •kirjeldab ja võrdleb veekogu elutingimusi, teab tüüpilisemaid liike; •hindab inimtegevuse mõju Läänemerele, arutleb mere tähtsuse ning

elavad liigid ning nendevahelised seosed. Meri ja inimtegevus, rannaasustus. Läänemere reostumine ja kaitse.	kaitsmise vajaduse üle; •seostab looduse uurimise, veekogude kaitse ja majandamise nendes valdkondades tegelevate elukutsetega; •leiab kaardilt Läänemere äärsed riigid, looduskaitsealad, lahed, väinad, poolsaared, saared, kirjeldab nende asendit.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Eesti loodusvarad ja säästev tarbimine Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Loodusvarad energiaallikatena. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine. Kaevanduste ja karjääride kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid. Kestlik areng. Looduskaitse. Elurikkus. Puisniit. Pärandkooslus. Keskkonnakaitse. Kaitsealused üksikobjektid. Kaitsealad: looduskaitsealad, rahvuspargid, maastikukaitsealad.	Õpilane: •võrdleb olmes kasutatavate materjalide omadusi ning seostab need kasutusaladega; •teeb ettepanekuid vee, energia ja materjalide säästmiseks; •põhjendab olmejäätmete sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi; •teeb ettepanekuid kodukoha keskkonnaseisundi parandamiseks; •hindab taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimalusi oma kodukohas; •arutleb taastuvate ja taastumatute loodusvarade kasutamise ning Eesti keskkonnaprobleemide üle ja pakub välja nende lahendamise võimalusi;

	•koostab ammendunud karjääri kasutuskõlblikuks keskkonnaks muutmise kavandi; •saab aru inimtegevuse ja keskkonna vahelistest seostest kodukohas ning Eestis; •põhjendab loodus- ja keskkonnakaitse vajalikkust; •leiab eri allikatest loodusteaduslikku teavet ning arutleb infoallika usaldusväärsuse üle; •oskab vastandada teaduslikku ja mitteteaduslikku seletust; •kirjeldab niidu elutingimusi ja teab tüüpilisemaid liike; •leiab kaardilt looduskaitsealad, kirjeldab nende asendit; •võrdleb koosluste elutingimusi, hindab inimtegevuse mõju kooslustele, arutleb nende tähtsuse ning kaitsmise vajaduse üle.

7.3 Ainekava. Loodusõpetus III kooliaste

III kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

Õpilane:

- tunneb huvi keskkonna, selle uurimise ning loodusainete õppimise vastu;
- vaatleb ja kirjeldab loodus- ja tehisobjekte ning selgitab ja põhjendab loodusnähtusi; saab aru loodusteadustekstist, kasutab õpitud loodusteaduslikke mõisteid, sümboleid ning ühikuid, selgitades nähtusi ja protsesse; kasutab või koostab mudelit, et näidata protsesside ja süsteemide mõistmist;
- sõnastab ja tõstatab iseseisvalt uurimisprobleeme, -küsimusi ning hüpoteese, kavandab ja korraldab uuringu, järgib ohutusnõudeid ning teeb uuringu põhjal kehtivaid järeldusi; esitab uurimistulemusi;
- märkab ja sõnastab igapäevaeluga seotud probleeme isiklikul, kohalikul ja globaalsel tasandil ning pakub lahendusi, langetab põhjendatud otsuseid, kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist, võttes arvesse erinevaid aspekte (loodusteaduslikke, sotsiaalseid, majanduslikke, eetilisi);
- leiab infot loodusteaduste ja tehnoloogia kohta, hindab kriitiliselt kasutatud allikate usaldusväärsust, rakendab andmekogumiseks, -analüüsiks, õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- mõistab, et teaduslikud teadmised on tõenduspõhised, kuid ajas muutuvad; mõistab teaduse ning loodusteaduslike mudelite olulisust ning piiranguid; mõistab, kuidas teadus, tehnoloogia ning ühiskond üksteist mõjutavad; eristab teaduslikku ja mitteteaduslikku infot ning selgitab nende erinevusi;
- on motiveeritud elukestvaks õppeks, tunneb loodusteaduste ning tehnoloogiaga seotud karjäärivõimalusi;
- mõistab inimtegevuse ja keskkonna seoseid ning väljendab hoolivust ja lugupidamist kõigi elusolendite vastu;
- väärtustab elurikkust ja jätkusuutlikku arengut;
- tegeleb keskkonnaprobleemidega kodanikualgatuse korras;
- tunneb oma õigusi ja kohustusi ning piiranguid keskkonnaküsimustega tegelemisel;
- käitub turvaliselt ning järgib tervislikke eluviise.

7. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Kehade kvantitatiivne kirjeldamine	Õpilane: •mõõdab või määrab kujundi pindala, keha ruumala, tihedust; •mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi ja aine tihedust; •vormistab ja lahendab arvutusülesandeid.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Liikumine ja jõud	Õpilane: •kirjeldab mehaanilist liikumist trajektoori ja kiiruse järgi, määrab keha liikumise kiiruse ning toob näiteid kehade liikumise kohta keskkonnas; •mõõdab või määrab keha kiirust ja keskmist kiirust, läbitud teepikkust ning raskusjõudu; •põhjendab keha liikumise kiiruse ja suuna muutumist jõu olemasoluga, toob näiteid igapäevaelust;

	•põhjendab raskusjõust põhjustatud nähtusi.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Mehaaniline töö ja energia	Õpilane: •selgitab hingamise, põlemise ja fotosünteesi näitel, et keemilistes reaktsioonides energia eraldub või neeldub; •analüüsib enda tegevuse võimalikku keskkonnamõju ja ökoloogilist jalajälge; •põhjendab energiasäästu vajadust; •põhjendab materjalide taaskasutamise olulisust ning pakub materjalide taaskasutamise võimalusi; •vormistab ja lahendab arvutusülesandeid töö ja energia arvutamiseks, teisendades valemeid; •toob näiteid mehaanilise energia muundumise kohta; •määrab energiat ja tööd.

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Ained ja segud	Õpilane: •teab, et ained koosnevad aatomitest ja molekulidest; •koostab lihtsamate molekulmudelite põhjal ainete valemeid; •eristab aineid ja materjale nende omaduste (värvuse, tiheduse, sulamis- ja keemistemperatuuri, soojusjuhtivuse) uurimise põhjal ning seostab omadusi nende kasutusaladega; •valmistab kindla protsendilise sisaldusega lahust, toob näiteid lahustite, lahustuvate ainete ja lahuste kohta ning selgitab lahuste tähtsust looduses ja igapäevaelus; •lahutab segu, kasutades kohaseid meetodeid.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Tahkis, vedelik, gaas	Õpilane: •põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike voolavust ning gaaside lenduvust; •põhjendab ainete iseeneslikku segunemist ja toob näiteid ainete iseenesliku segunemise kohta looduses;

	•kirjeldab soojuspaisumise olemust ning toob näiteid soojuspaisumise rakenduste ja tähtsuse kohta looduses
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Soojusülekanne	Õpilane: •seostab soojusülekande ja energia muundumise nähtusi looduslike protsesside ning igapäevaeluga; •toob näiteid energia jäävuse seaduse kehtivuse kohta; •kirjeldab elus- ja eluta looduse seoseid süsinikuringe näitel; •seostab kohastumusi füüsikaliste ja keemiliste keskkonnatingimustega; •põhjendab soojuse kandumist ühelt kehalt teisele soojusjuhtivuse, konvektsiooni ja kiirguse abil, toob näiteid soojusülekande praktilise rakenduse ja esinemise kohta looduses; •seostab aineosakeste soojusliikumist ja temperatuuri; •põhjendab energiasäästu vajadust ning toob näiteid soojuskao vähendamise võimaluste kohta; •toob näiteid päikesekiirguse kui alternatiivenergia kasutamise kohta.

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Aine olekute muutumine	Õpilane: •kirjeldab kaste, udu ja härmatise tekkimist; •rakendab seaduspärasusi: aine sulamiseks, aurumiseks ja sublimeerimiseks kulub soojust; tahkumisel, kondenseerumisel ja härmastumisel vabaneb soojust.

7.4 Ainekava. Bioloogia III kooliaste

Bioloogia õppe-eesmärgid

Bioloogia õppimise kaudu omandab õpilane loodusteadusliku ja tehnoloogiaalase pädevuse, õpib väärtustama säästvad ja vastutustundlikku eluviisi ning omandab positiivse hoiaku kõige elava suhtes. Bioloogia võimaldab saada tervikülevaate elusloodu se mitmekesisuse, ehituse ja talitluse, pärilikkuse, evolutsiooni ja ökoloogia ning elukeskkonna kaitse printsiipidest, omandada bioloogia haruteadustes kasutatavad põhimõisted ning tutvustada inimese eripära ja tervislikke eluviise. Tuginedes bioloogia haruteaduste põhilistele teooriatele, üldistele seaduspärasustele ja nende rakendusele, avardub õpilaste loodusteaduslik maailmapilt, paraneb igapäevaeluga seonduvate bioloogiaprobleemide lahendamise oskus ning toimetulek loodus- ja sotsiaalkeskkonnas.

Põhikooli õpitulemused bioloogias

Õpilane:

- selgitab elusloodu se tähtsamaid protsesse, organismide omavahelisi suhteid ja seoseid eluta keskkonnaga ning kasutab korrektset bioloogiasõnavara;
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustab elurikkust, jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning säästva arengu põhimõtteid;
- kasutab bioloogiateadmisi ja loodusteaduslikku meetodit igapäevaelu probleeme lahendades ning põhjendatud otsuseid langetades;
- oskab sõnastada uurimisküsimusi, plaanid, korraldada ohutusnõudeid silmas pidades vaatlusi ja katseid, teha korrektseis järeldusi ning esitada saadud tulemusi suuliselt ja kirjalikult;
- kasutab bioloogiainfo erinevaid allikaid, hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet, eristab seda mitteteaduslikest seisukohtadest ning kasutab teadusinfot probleeme lahendades;
- väärtustab looduskeskkonda kui kultuuri osa, tunneb huvi bioloogia ja teiste loodusteaduste vastu, saab aru loovuse ja innovatsiooni osast teaduse ning tehnoloogia arengus, nende omavahelistest seostest, piirangutest ja riskidest ning tähtsusest igapäevaelus;
- on omandanud ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest, kasutab bioloogiateadmisi ja -oskusi elukutsevalikul ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks

7. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Bioloogia uurimisvaldkond Bioloogia sisu ja seos teiste loodusteadustega ning roll tänapäeva tehnoloogia arendamisel. Bioloogia peamised uurimismeetodid. Organismide jaotamine loomadeks, taimedeks, seenteks, algloomadeks ja bakteritest, nende välistunnuste võrdlus. Eriorganismirühmade esindajate eluavaldused.	Õpilane: •analüüsib bioloogiateadmiste ja -oskuste vajalikkust igapäevaelus ning erinevates elukutsetes; •võrdleb loomi, taimi, seeni, algloomi ja baktereid; •toob erinevate organismirühmade eluavalduste näiteid.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Selgroogsete loomade tunnused Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks. Selgroogsete loomade välistunnuste seos elukeskkonnaga. Selgroogsete loomade juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist. Imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade osa looduses ning inimtegevuses. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. Selgroogsete loomade roll ökosüsteemides	Õpilane: •seostab imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade kohastumusi nende elukeskkonnaga; •analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte kohastumusi; •selgitab ja toob näiteid selgroogsete loomade tähtsusest looduses ja inimtegevuses; •põhjendab nende kaitsega seotud piiranguid, toob näiteid

	kaitsealustest liikidest ja selgitab nende ohustatuse põhjuseid.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus Aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid. Toidu hankimise viisid ja nendega seonduvad kohastumused. Seedeelundkonna eripärad sõltuvalt toidust. Hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus. Selgroogsete loomade eri rühmade südame ja vereringe ehitus. Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused, võrdlus ning ebasoodsate aastaaegade üleelamise viisid.	Õpilane: •selgitab aine- ja energiavahetuse omavahelisi seoseid; •seostab selgroogsete loomade erinevaid toiduobjekte toidu hankimise viiside ja seedeelundkonna eripäraga; •seostab eri selgroogsete loomarühmade hingamis- ja vereringeelundkonna eripära püsi- ja kõigusoojasusega; •toob näiteid ebasoodsate elutingimuste üleelamise viiside kohta püsi- ja kõigusoojastel loomadel.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Selgroogsete loomade evolutsioon Evolutsiooni olemus ja tõendid	Õpilane: •selgitab selgroogsete loomade täiustumist evolutsiooni käigus; • toob näiteid tõenditest selgroogsete loomade põlvnemise kohta.

8. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Taimede tunnused ja eluprotsessid Taime- ja loomaraku peamiste osade ehitus ning talitlus. Taimeraku võrdlus loomarakuga. Õistaimede organite ehitus ja talitlus. Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse tunnused. Taimede osa looduses ja inimtegevuses. Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed. Eri taimerühmadele iseloomuliku paljunemise, kasvukoha ja leviku võrdlus.	Õpilane: •eristab looma ja taimerakku ning nende peamisi osi joonistel ning analüüsib nende osade ülesandeid; •analüüsib õistaimede organite ehituse ja talitluse kooskõla, seostab seda ainete liikumisega taimes, taime kasvukohaga ning paljunemise ja levimise viisiga; •koostab ja analüüsib skeeme fotosünteesi lähteainetest, lõpp-saadustest ja protsessi mõjutavatest tingimustest; •selgitab fotosünteesi ja hingamise tähtsust taimede ning teiste organismide elutegevuses; •võrdleb eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust ning toob näiteid Eesti tavaliste taimede kohta; •analüüsib sugulise ja mittesugulise paljunemise eeliseid eri taimede näitel, võrdleb erinevaid paljunemis-, tolmlemis- ja levimisviise ning toob nende kohta näiteid; •analüüsib taimede osa looduse kui terviksüsteemi jätkusuutlikkuse

	tagamisel ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Seente tunnused ja eluprotsessid Seente välisehituse ja peamiste talitluste võrdlus taimede ja loomadega. Seente välisehituse mitmekesisus ja paljunemine eoste ja pungumise teel. Seente toitumine, parasitism ja sümbioos. Käärimiseks vajalikud tingimused. Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine. Samblike ehitus ja mitmekesisus, nende erinevad kasvuvormid ja kasvukohad. Samblike toitumise eripära, uute kasvukohtade esmaasustamine. Seente ja samblike osa looduses ning inimtegevuses.	Õpilane: •võrdleb seeni taimede ja loomadega; •kirjeldab erinevate seenerühmade ja samblike ehituse ja talitluse mitmekesisust ning toob selle kohta näiteid, sh selgitab parasiitluse ja sümbioosi tähtsust; •selgitab seente ja samblike paljunemise viise ning arenguks vajalikke tingimusi; •analüüsib seente ning samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid, väärtustades neid elusloodu se tähtsate osadena; •teab tähtsamaid söödavaid ja mürgiseid seeneliike ja tunneb neid looduses ära.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid Selgrootute loomade üldiseloomustus ja võrdlus selgroogsetega. Käsnade, ainuõõssete, usside, limuste, lülijalgsete ja okasnahksete peamised välistunnused, levik ning tähtsus looduses ja inimese elus. Lülijalgsete välisehituse võrdlus. Tavalisemate putukarühmade ja limuste välistunnuste erinevused. Vabalt elavate ning parasiitse eluviisiga selgrootute loomade kohastumused hingamiseks ja toitumiseks. Selgrootute hingamine lõpuste, kopsude ja trahheedega. Selgrootute loomade erinevad toiduhankimise viisid ja organid. Usside, limuste ning lülijalgsete liit- ja lahksugulisus. Peremeesorganismi ja vaheperemehe vaheldumine usside arengus. Paljunemise ja arengu eripära otsese, täis- ning vaegmoondelise arenguga loomadel.	Õpilane: •võrdleb selgrootute ja selgroogsete loomade ehitust ning selgrootute olulisemate rühmade tunnuseid, toob vastavate loomarühmade kohta näiteid; •seostab erinevate selgrootute loomade välisehituse ja kohastumuse liikuda, hingata, toituda ning orienteeruda nende elukeskkonnas; •selgitab parasiitse eluviisiga organismide arengu vältel peremeesorganismi, toiduobjekti ja elupaiga vahetamise tähtsust ning toob selle kohta näiteid; •analüüsib erinevate selgrootute loomade osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid; •analüüsib erinevate selgrootute loomade osa looduses ja inimtegevuses, väärtustades selgrootuid elusloodusе olulise osana, ning toob selle kohta näiteid.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Ökoloogia ja keskkonnakaitse Ökosüsteemi ja biosfääri struktuur. Looduslik tasakaal. Eluta ja elusloodus tegurid ning nende mõju eri organismirühmadele. Inimmõju populatsioonidele ja ökosüsteemidele. Bioloogilise mitmekesisuse tähtsus. Liigi- ja elupaigakaitse Eestis. Inimtegevus keskkonnaprobleemide lahendamisel.	Õpilane: •selgitab ökosüsteemide ja biosfääri struktuuri ning toob selle kohta näiteid; •analüüsib elus ja eluta looduse tegurite mõju eri organismirühmadele ning toob selle kohta näiteid; •analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot keskkonnategurite mõju kohta organismide arvukusele; •analüüsib organismidevahelisi seoseid ökosüsteemis, mõistab elusloodus toimuvaid protsesse ja hindab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju populatsioonidele ning ökosüsteemide püsimisele; •mõistab rohepöörde vajalikkust ning märkab keskkonnaprobleeme, leiab eakohasel moel võimalusi nende leevendamiseks; •selgitab ja väärtustab bioloogilist mitmekesisust ja lahendab selle kaitsega seotud dilemmaprobleeme.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Elusloodus evolutsioon Bioloogilise evolutsiooni olemus, põhisuunad ja tõendid. Loodusliku valiku kujunemine olelusvõitluse tagajärjel. Liikide teke ja muutumine. Kohastumise tähtsus organismide evolutsioonis. Evolutsiooni olulisemad etapid. Inimese evolutsiooni eripära.	Õpilane: •selgitab bioloogilise evolutsiooni olemust ning toob näiteid evolutsiooni tõendite kohta looma- ja taimeriigis; •põhjendab olelusvõitluse tekkepõhjusi ja seostab olelusvõitluse loodusliku valikuga; •selgitab liikide teket ja suuremate organismirühmade evolutsiooni põhisuundi; •toob näiteid inimese evolutsiooni olulisemate etappide kohta.

9. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Mikroorganismid Bakterite ja algloomate põhitunnuste võrdlus loomade ning taimedega. Vabaltelavate ja parasiitse eluviisiga mikroorganismide levik ning tähtsus. Bakterite aeroobne ja anaeroobne eluviis ning parasitism. Bakterite paljunemine ja levik. Bakterhaigustesse nakatumine ja haiguste	Õpilane: •selgitab bakterite, algloomade ja viiruste põhitunnuste eripära võrreldes taimede ja loomadega; •toob näiteid bakterite ja algloomade leviku kohta eri elupaikades, sh aeroobses ning anaeroobses keskkonnas; hindab kiire paljunemise ja

vältimine. Bakterite osa looduses ja inimtegevuses. Viiruste ehituslik ja talituslik eripära. Viirustega nakatumine, peiteaeg, haigestumine ja tervenemine.	püsieoste moodustumise olulisust bakterite levikus; •analüüsib ning selgitab bakterite ja alglomade tähtsust looduses ning inimtegevuses; •selgitab, kuidas kaitsta toitu bakteriaalse riknemise eest; •seostab inimese sagedasemaid bakteritest, viirustest ja algloomadest põhjustatud haigusi nende levikuviisidega ning teab, kuidas neid vältida.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Inimese koed ja elundkonnad Loomsete kudede ehitus ja talitlus. Inimese elundkondade põhiülesanded. Naha ehitus ja ülesanded info vahetuses väliskeskkonnaga.	Õpilane: •võrdleb ja põhjendab eri kudede ehituse ja talitluse seotust ning ülesandeid, toob näiteid eri elundite kudede ja elundkondade kohta; •analüüsib naha ehituse ja talitluse kooskõla kompimis-, kaitse-, termoregulatsiooni- ja eritusfunktsiooni täites, •väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Luud ja lihased Luude ja lihaste osa inimese tugi- ja liikumiselundkonnas. Luude ehituslikud iseärasused. Luudevaheliste ühenduste tüübid ja tähtsus. Lihaste ehituse ja talitluse kooskõla. Luu- ja lihaskoe mikroskoopiline ehitus ning selle seos talitlusega. Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale.	Õpilane: •eristab joonisel või mudelil inimese peamisi luid ning lihaseid; •selgitab luude ja lihaste ehituse ning talitluse kooskõla, võrdleb sile-, vööt- ja südamelihaste ehitust ning talitlust; •analüüsib erinevate luudevaheliste ühenduste seoseid nende ülesannetega ning toob nende kohta näiteid; •analüüsib õige toitumise ja treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale ning toob selle kohta näiteid, peab tähtsaks enda tervislikku treenimist.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Vereringe Südame ning suure ja väikese vereringe osa inimese aine- ja energiavahetuses. Südame ehitus ja töötsükkel. Erinevate veresoonte ehituslik ja talituslik seos. Vere koostisosade ülesanded. Vere osa organismi immuunsüsteemis. Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus. Immuunsüsteemi ja vaktsineerimise osa bakter-	Õpilane: •analüüsib inimese vereringeelundkonna jooniseid ja skeeme; •seostab südame, erinevate veresoonte ja vere koostisosade ehituse eripära nende talitlusega; •seostab inimese sagedasemaid südame- ja veresoonkonnahaigusi nende tekkepõhjustega ning väärtustab vereringeelundkonda ja

ja viirushaiguste vältimisel. Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS. Treeningu mõju vereringeelundkonnale. Südamelihase ala- ja ülekooruse tagajärjed. Veresoonte lupjumise ning kõrge ja madala vererõhu põhjused ja tagajärjed.	immuunsüsteemi tugevdavat eluviisi; •selgitab vere osa organismi lühi- ja pikaajalise immuunsuse kujunemisel, immuunsüsteemi häirete tekkimist ning vaktsineerimise tähtsust nakkushaiguste vältimiseks.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Seedimine ja eritamine Inimese seedeelundkonna ehitus ja talitlus. Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid. Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed. Neerude üldine tööpõhimõte vere püsiva koostise tagamisel. Kopsude, naha ja soolestiku eritamisülesanne.	Õpilane: •koostab ning analüüsib seedeelundkonna ehituse jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist; •selgitab valkude, rasvade, süsivesikute, vitamiinide, mineraalainete ja veeülesandeid inimorganismis ning nende üle- või alatarbimisega seotud probleeme; •hindab neerude, kopsude ja naha osa jääkainete eritamisel.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Hingamine Hingamiselundkonna ehituse ja talitluse seos. Sisse- ja väljahingatava õhu koostise võrdlus. Hapniku ülesanne rakkudes. Organismi	Õpilane: •analüüsib hingamiselundkonna ehituse ja talitluse kooskõla; •koostab ning analüüsib jooniseid ja skeeme hingamiselundkonna

hapnikuvajadust määravad tegurid ja hingamise regulatsioon. Treeningu mõju hingamiselundkonnale. Hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine.	ehitusest ja talitlusest ning sisse- ja väljahingatava õhu koostisest; •selgitab hingamise olemust, sh hapniku ülesannet rakkudes, sisse- ja väljahingamist ning hingamise regulatsiooni; •analüüsib treeningu mõju hingamiselundkonnale; •selgitab hingamiselundite levinumate haiguste tekkepõhjusi ja haiguste vältimise võimalusi.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Paljunemine ja areng Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. Muna- ja seemnerakkude küpsemine. Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused. Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus. Inimorganismi talituslikud muutused sünnist surmani.	Õpilane: •võrdleb naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust; •võrdleb inimese muna- ja seemnerakkude ehitust ning arengut, selgitab munaraku viljastumist ja seda mõjutavaid tegureid ning toob näiteid muutuste kohta loote arengus; •seostab inimorganismi anatoomilisi vanuselisi muutusi talitluslike muutustega.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Talitluse regulatsioon Kesk- ja piirdenärvisüsteemi ehitus ning ülesanded. Närviraku ehitus ja raku osade ülesanded. Refleksikaare ehitus ja talitlus. Närvisüsteemi tervishoid. Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded. Närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis.	Õpilane: •selgitab kesk- ja piirdenärvisüsteemi ehitust ning põhiülesandeid; •seostab närviraku ehitust selle talitlusega, koostab ja analüüsib refleksikaare skeeme ning selgitab nende alusel selle talitlust; •seostab erinevaid sisenõrenäärmeid nende toodetavate hormoonide toimega; •selgitab närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis; •suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Infovahetus väliskeskkonnaga Silma ehituse ja talitluse seos. Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine. Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega. Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed.	Õpilane •analüüsib silma osade ja suuraju nägemiskeskuse koostööd nägemisaistingu tekkimisel ning tõlgendamisel; •selgitab kaug- ja lühinägelikkuse tekkepõhjusi ning nägemishäirete vältimise ja korrigeerimise viise; •seostab kõrva ehitust kuulmis- ja tasakaalumeelega ning väärtustab

	meeleelundeid säästvat eluviisi; •võrdleb ning seostab haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehitust ning talitlust.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Pärilikkus Pärilikkus ja muutlikkus organismide tunnuste kujunemisel. DNA, geenide ja kromosoomide osa pärilikkuses. Geenide pärandumine ja nende määratud tunnuste avaldumine. Lihtsamate geneetikaülesannete lahendamine. Päriliku muutlikkuse tähtsus. Mittepäriliku muutlikkuse tekkepõhjused ja tähtsus. Organismide pärilikkuse muutmise võimalused ning sellega kaasnevad teaduslikud ja eetilised küsimused. Pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste võrdlus ning haigestumise vältimine. Geenitehnoloogia tegevusvaldkond ja sellega seotud elukutsed.	Õpilane: •analüüsib pärilikkuse ja muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel; •selgitab DNA, geenide ning kromosoomide seost ja osa pärilikkuses ning geenide pärandumist ja avaldumist; •lahendab dominantsete ja retsessiivsete geenialleelide avaldumisega seotud lihtsamaid geneetikaülesandeid; •hindab päriliku ja mittepäriliku muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel ning analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot mittepäriliku muutlikkuse ulatuse kohta; •toob näiteid geenitehnoloogia tegevusvaldkondade kohta ja hindab organismide geneetilise muutmise võimalusi, tuginedes teaduslikele ja teistele kaalukatele seisukohtadele; •toob näiteid pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste vältimise võimaluste kohta ning analüüsib neid;

	•oskab selgitada inimeste pärilikku ja mittepärilikku mitmekesisust ning suhtub sellesse mõistvalt.

7.5 Ainekava. Geograafia III kooliaste

Geograafia õppe-eesmärgid

Geograafia õppimise eesmärk on arendada loodusteaduslikku kirjaoskust, üldpädevusi, ruumilist mõtlemist ja ruumianalüüsi. Õppes tuginetakse põhikoolis omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele. Geograafiat õppides saavad õpilased süsteemse ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikustest seostest.

Põhikooli õpitulemused geograafias

Õpilane:

- tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalainete vastu, on motiveeritud neid õppima;
- kasutab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi looduses ning ühiskonnas toimuvate nähtuste, nende ruumilise paiknemise ja vastastikuste seoste selgitamiseks ning analüüsiks;
- märkab ja lahendab igapäevaeluga seotud geograafiaprobleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist;
- kavandab ja korraldab uuringuid, sõnastab uurimisküsimus, töötleb ja vormistab andmeid, teeb järeldusi ning esitleb tulemusi;
- leiab teabeallikatest geograafiainfo, hindab selle usaldusväärsust, kasutab õppides ning koostöös meedia- ja tehnoloogiavahendeid;
- mõistab geograafiateaduse olemust ja olulisust igapäevaelus ning ühiskonna arengus;
- väärtustab looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku elukeskkonda, käitub turvaliselt ja järgib säästva arengu põhimõtteid;
- on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

7. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Geograafiateaduse olemus Geograafia jagunemine loodus- ja inimgeograafiaks. Kartograafia. Geograafia alased uuringud tänapäeval.	Õpilane •mõistab geograafiateaduse olemust ja olulisust igapäeva elus ning ühiskonna arengus; •on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Kaardiõpetus Ettekujutus Maast kauges minevikus, tähtsamad geograafilised avastused ja maailmapildi avardumine. Kaartide mitmekesisus ja nende kasutamine. Mõõtkava liigid, suure- ja väikesemõõtkavaline kaart, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil. Suundade sh asimuudi määramine looduses ja kaardil. Geograafilised koordinaadid, nende määramine. Asukoha kirjeldamine. Ajavööndid.	Õpilane •kasutab nii paber- kui ka digikaarte, et leida infot, iseloomustada objekte ja nähtusi, analüüsida, teha järeldusi ja ruumilisi otsuseid ning neid põhjendada; •oskab lugeda kaarti: saab aru legendist ja kaardil kujutatud protsessidest, mõõdab vahemaid, määrab suundi, geograafilisi koordinaate, kellaaja erinevusi jms; •orienteerub kaardil: leiab riigid, pealinnad jms; •orienteerub ja liigub kaardi abil maastikul;

	•koostab lihtsa kaardi.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Geoloogilised protsessid Millega tegelevad geoloogid? Maa siseehitus, mandriline ja ookeaniline maakoor. Laamad, laamade lahknemine ja põrkumine. Peamised geoloogilised protsessid laamade piirialadel. Maavärinad, nende teke, levik ja tagajärjed. Vulkaanid, nende ehitus ja levik ning vulkaanilise tegevuse tagajärjed. Inimeste elu ja majandustegevus seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades. Erineva tekkega kivimid, nende omadused ja kasutamine.	Õpilane •iseloomustab jooniste põhjal Maa siseehitust ja maakoore ehitust; •iseloomustab jooniste ja kaardi põhjal laamade liikumist ning laamade servaaladel esinevaid geoloogilisi protsesse; •teab maavärinate ja vulkanismi tekke põhjusi, tagajärgi ja kaasnevaid nähtusi ning mõju keskkonnale, oskab võimaliku ohu korral käituda; •leiab kaardilt tektooniliselt aktiivsed piirkonnad ja näitab neid; •iseloomustab ja võrdleb setteid ning eri tekkeviisiga kivimeid, teab nende kasutamise võimalusi; •teab murenemise tähtsust looduses, seostab murenemise kivimite omaduste ja kliimaga.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Pinnamood Pinnavormid ja pinnamood, nende uurimise olulisus. Pinnamoe kujutamine suure- ja väikesemõõtkavalistel kaartidel ning profiiljoonel. Mäestikud ja mägismaad. Inimese elu ja majandustegevus mägise pinnamoega aladel. Tasandikud. Inimese elu ja majandustegevus tasase pinnamoega aladel. Pinnamoe ja pinnavormide muutumine aja jooksul.	Õpilane •võrdleb kaartide ja muude infoallikate põhjal pinnavorme ning pinnamoodi kodukohas, Eestis ja maailmas; •selgitab pinnavormide ja pinnamoe kujunemist ning muutumist eri tegurite, sh inimtegevuse toimel; •analüüsib pinnamoe ja inimtegevuse vastastikuseid seoseid ning arvestab maastikul liikudes pinnamoodi ja sellest tulenevaid ohte; •leiab kaardilt suuremad pinnavormid.

8. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Veestik Vesi, kui taastuv loodusvara, selle jaotumine Maal. Veeringe. Vee kasutamine ja selle kättesaadavus maailma eri piirkondades. Maailmameri ja selle roll kliima kujunemises. Veetemperatuur, soolsus ja jääolud maailmamere eri osades. Mägi- ja	Õpilane •mõistab veekogude ja inimtegevuse vastastikuseid seoseid, veekogude uurimise tähtsust ning vee kaitse vajadust; •võrdleb veeringet eri piirkondades, seostab selle kliima, vee kättesaadavuse ja inimtegevuse võimalustega;

tasandikujõed, nende mõju pinnamoe kujunemisele. Jõgede veerežiim, mõju inintegevusele. Üleujutuste seos kliima ja pinnamoega. Järved ja veehoidlad. Inimtegevuse sh kliimamuutuste mõju veekogudele.	•võrdleb teabeallikate põhjal meresid, jõgesid või järvi ning põhjendab nende erinevusi ja sarnasusi; •seostab vee kulutava, transportiva ja kuhjava tegevuse jõe eri lõikudel pinnamoe ning voolukiirusega; •seostab jõgede veetaseme muutused, sh üleujutused ja nende ulatuse piirkonna kliima ning pinnamoega; •leiab kaardilt suuremad veekogud: ookeanid, mered, lahed, väinad, jõed, järved.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Ilm ja kliima Ilma ja kliima uurimise olulisus. Ilma ja kliima näitajate kujutamine kaartidel ja diagrammidel. Õhu omadused, nende seos õhu liikumise ja sademete tekkega. Kliimat kujundavad tegurid. Päikesekiirguse jaotumine Maal ja aastaaegade kujunemine. Üldine õhuringlus. Ookeanide ja merede sh hoovuste mõju kliimale. Pinnamoe mõju kliimale. Kliimavöötmed. Ilma ja	Õpilane •kirjeldab ilmaandmete kaardi põhjal ilma; •selgitab õhu liikumist ja sademete teket sõltuvalt õhu omadustest; •selgitab päikesekiirguse jaotumist Maal, aastaaegade kujunemist, üldist õhuringlust, ookeanide, sh hoovuste ja pinnamoe mõju ilmale ja kliimale; •iseloomustab kliimadiagrammi põhjal keskmise temperatuuri ja sademete erinevusi aasta jooksul; •võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide põhjal eri kohtade kliimat, seostab selle kliimat kujundavate tegurite mõjuga ning inimtegevuse

kliima mõju inimtegevusele ning inimtegevuse mõju ilmale ja kliimale, kliima muutumine.	võimalustega; •leiab kaardilt kliimavöötmed; •teab kliimamuutuste võimalikke tagajärgi ning kliimamuutustega kohanemise võimalusi.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Loodusvööndid Loodusvööndid ja nende paiknemise seaduspärasused. Looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed eri loodusvööndites. Jäävöönd. Tundra. Parasvöötme okas- ja lehtmets. Parasvöötme rohtla. Vahemereline põõsastik ja mets. Kõrb. Savann. Ekvatoriaalne vihmamets. Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites	Õpilane •Leiab kaardilt peamised loodusvööndid; •iseloomustab ja võrdleb teabeallikate põhjal loodusvööndite (jäävöönd, tundrad, parasvöötme okas- ja lehtmetsad, parasvöötme rohtlad, kuivad lähistroopilised metsad, kõrbed, savannid, vihmametsad) looduskomponente ja nendevahelisi seoseid; •iseloomustab jooniste põhjal kõrgusvööndeid eri mäestikes; •analüüsib looduse ja inimtegevuse vastastikust mõju loodusvööndites ning kaasnevaid keskkonnaprobleeme; •kasutab nii paber- kui ka digikaarte ja teisi ruumiinfot edastavaid mudeleid, et leida infot, iseloomustada objekte ja nähtusi, analüüsida, teha järeldusi ja ruumilisi otsuseid ning neid põhjendada.

9. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Rahvastik Rahvastikuandmed, nende kogumine ja andmete olulisus. Kodukoha, Eesti ja Euroopa rahvaarv ja selle muutumine. Sündimuse, suremuse ja loomuliku iibe erinevused Euroopa riikides sh Eestis. Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis, selle muutumine ning rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid. Ränded Euroopas ja Eestis, nende peamised suunad, põhjused ja tagajärjed. Eesti rahvuslik koosseis ja selle muutumine. Rahvastikupoliitika meetmed Eestis.	Õpilane •analüüsib andmeportaalidest saadud andmete põhjal kodukoha, Eesti või mõne Euroopa riigi rahvastikku ja rahvastikuprotsesse; •analüüsib rahvastikupüramiidi järgi mõne piirkonna rahvastiku soolis-vanuselist koosseisu ning selle mõju ühiskonnale; •teab Eesti ja Euroopaga seotud rände suundi ning nende põhjusi, analüüsib rände mõju ühiskonnale; •arutleb Eesti rahvastikupoliitika meetmete teemal.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Asustus Rahvastiku paiknemine Euroopas ja Eestis ning seda mõjutavad tegurid. Linnastumine ning selle etapid Eestis. Eesti asulad. Linnastumisega kaasnevad majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaprobleemid.	Õpilane •iseloomustab ja võrdleb linnastumise trende ning etappe Eestis ja Euroopas ning linnade kasvu ja kahanemise järgi; •analüüsib kaardi põhjal rahvastiku paiknemist ja tihedust kodukohas, Eestis ning Euroopas, seostades selle looduslike ja ühiskondlike tegurite mõjuga;

	•analüüsib teabeallikate põhjal mõne Eesti asula arengut, elukeskkonda ning seda mõjutavaid looduslikke ja sotsiaal-majanduslikke tegureid, pakub lahendusi asula elukeskkonna parandamiseks; •orienteerub kaardil: leiab kaardil Eesti linnad, maakonnad, Euroopa riikide pealinnad.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Majandus Majandusressursid. Loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude ning tarneahelate mõju Eesti majandusele. Jätkusuutlik majandamine, sh ringmajandus. Majanduse struktuur: majandustegevused esmasektoris, tööstuses, teeninduses. Üleilmastumine ja rahvusvahelised ettevõtted, nende mõju Eesti majandusele.	Õpilane •mõistab jätkusuutliku majanduse olemust ja tähtsust, toob näiteid jätkusuutliku majandamise, sh ringmajanduse kohta; •analüüsib loodusvarade, tööjõu, kapitali ja turgude ning tarneahelate mõju Eesti ja Euroopa majandusele; •analüüsib muutusi Eesti majanduse struktuuris ja seostab selle majanduse arengu üldiste trendidega; •iseloomustab üleilmastumise ja rahvusvaheliste firmade mõju Eesti majandusele; •arutleb majandustegevusega seotud probleemide üle, lähtudes majanduslikest, sotsiaalsetest ja keskkonna aspektidest.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Põllumajandus ja toidutootmine Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid ja põllumajanduse spetsialiseerumine. Maakasutus ja selle muutused. Kestlik ehk jätkusuutlik põllumajandus. Eesti põllumajanduse harud ja toidutootmine. Põllumajanduse ja toidutootmisega seotud keskkonnaprobleemid.	Õpilane •mõistab kestliku põllumajanduse ja toidutootmise seoseid ning olulisust; •iseloomustab mõnd toiduaine tootmisahelat, teab kodumaise toidukauba eeliseid ja väärtustab Eesti tooteid; •iseloomustab teabeallikate põhjal mõne kultuurtaime kasvutingimusi, viljelemist ja kasutamist; •võrdleb tootmist erinevates taime- ja loomakasvatustaludes ning väike- ja suurtootmise mõju keskkonnale, sh maastike muutumisele; •iseloomustab põllumajanduse arengueeldusi Eestis ning põhjendab põllumajanduse ja toidutootmise struktuuri.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Metsamajandus ja metsatööstus Metsa erinevad funktsioonid. Eesti metsamajandus ja -tööstus. Metsade hävimine ja selle põhjused. Metsade kestlik majandamine ja metsade kaitse olulisus.	Õpilane •teab metsa ja kestliku metsamajanduse olulisust ning väärtustab metsa kui ökosüsteemi; •selgitab metsamajanduse ja -tööstuse, sh puidu väärindamise rolli Eesti majanduses.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Energiamajandus Energiamajandus ja selle olulisus. Taastuvad ja taastumatud energiaallikad, nende kasutamise eelised ja puudused ning kaasnevad keskkonnaprobleemid. Muutused Eesti energiamajanduses, seosed Euroopa energiamajandusega.	Õpilane •analüüsib energiatarvet perekonna tasandil ja ühiskonna toimimises, väärtustab säästlikku energia tarbimist ning pakub selleks lahendusi; •analüüsib eri energiakandjate kasutamise eeliseid ja puudusi, sh nende mõju keskkonnale; •on omandanud ülevaate kodukoha, Eesti ja Euroopa energiamajandusest ning sellega seotud probleemidest.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Teenindus Teenuste liigid ja nende kättesaadavus eri tasandi asulates. Transpordi liigid, nende eelised ja puudused reisijate ning erinevate kaupade veol, kaasnevad keskkonnamõjud. Turismi arengueeldused Eestis ja peamised turismipiirkonnad. Turismiga kaasnevad keskkonna-, majandus- ja sotsiaalprobleemid.	Õpilane •analüüsib töökohtade paiknemist ja teenuste kättesaadavust asustussüsteemi eri tasandite asulates, sh koduasulas; •iseloomustab Eesti transpordisüsteemi, analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi ning transpordi mõju keskkonnale; •analüüsib teabeallikate põhjal mõne asula ühistranspordi kättesaadavust ning selle mõju inimeste igapäevaelule; •iseloomustab ja analüüsib teabeallikate põhjal kodukoha, Eesti või mõne

	Euroopa riigi turismi arengueeldusi, turismimajandust ning selle mõju majandus- ja sotsiaalelule ning keskkonnale.

7.6 Ainekava. Keemia III kooliaste

Keemia õppe-eesmärgid

Keemiaõppega omandavad õpilased põhikoolis lihtsa, kuid tervikliku arusaama looduses ja tehiskeskkonnas kulgevatest ning inimtegevuses kasutatavatest keemilistest protsessidest, nende vastastikustest seostest ja mõjust elukeskkonnale. Keemiat õppides areneb õpilastel loodusteaduslik pädevus ning omandatakse positiivne hoiak keemia ja teiste loodusteaduste suhtes ning mõistetakse loodusteaduste tähtsust inimühiskonna majanduse, tehnoloogia ja kultuuri arengus. Õpilastel kujuneb vastutustundlik suhtumine elukeskkonnasse ning õpitakse väärtustama tervislikku ja kestlikku eluviisi.

Põhikooli õpitulemused keemias

Õpilane

- märkab ja mõtestab keemiaga seotud nähtusi igapäevaelus, keskkonnas ja praktilises inimtegevuses ning tunneb nende vastu huvi;
- rakendab igapäevaelus kemikaale ja materjale kasutades vajalikke ohutusnõudeid;
- kasutab korrektselt keemiaterminoloogiat ja -sümboleid; saab aru keemiatekstidest ja koostab neid;
- mõistab keemiliste reaktsioonide võrrandites sisalduvat teavet ning koostab reaktsioonivõrrandeid;
- kasutab vajaliku teabe leidmiseks keemiliste elementide perioodilisustabelit, lahustuvustabelit ja metallide pingerida ning leiab tabelitest ja diagrammidelt füüsikaliste suuruste väärtusi;
- plaanib ja teeb ohutult keemiakatseid, et õppida tundma ainete omadusi ja looduse seaduspärasusi;
- teeb arvutusi ainevalemite ja reaktsioonivõrrandite ning lahuste koostise alusel; hindab arvutustulemuste vastavust reaalsusele.

8. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Keemia meie ümber Keemilised reaktsioonid ja nende tunnused. Kemikaalide ohutu kasutamine laboritöödes ja argielus. Tähtsamad laborivahendid. Lahused ja pihused looduses ning igapäevaelus, pihuste alaliigid. Lahuste protsendilise koostise arvutused (massi järgi).	Õpilane •teab keemiliste reaktsioonide esilekutsumise võimalusi, tunneb ära keemilise reaktsiooni toimumise iseloomulike tunnuste järgi; •järgib laboris katseid tehes ja argielus kemikaale kasutades ohutusnõudeid; •tunneb tähtsamaid laborivahendeid ja kasutab neid praktilisi töid tehes õigesti; •eristab lahuseid ja pihuseid ning valmistab neid, toob näiteid lahuste ja pihuste kohta looduses ning igapäevaelus; •lahendab lahuse protsendilisel koostisel põhinevaid arvutusülesandeid.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Aatomiehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus Aatomi ehitus. Keemilised elemendid, nende tähised. Perioodilisustabeli seos aatomite ehitusega. Metallilised ja mittemetallilised elemendid ning väärisgaasid keemiliste elementide perioodilisustabelis. Metallid ja mittemetallid	Õpilane •selgitab aatomi ehitust, kasutab keemiliste elementide tähiste leidmiseks, aatomi ehituse kirjeldamiseks ja elektronskeemi koostamiseks keemiliste elementide perioodilisustabelit; •teab keemiliste elementide liigitamist metallilisteks ja mittemetallilisteks

igapäevaelus. Liht- ja liitainete koostise väljendamine valemite abil. Molekulide ja ioonide teke aatomitest. Aatomite ja ioonide erinevus. Ettekujutus keemilise sideme alaliikidest: kovalentne, iooniline ja metalliline side.	elementideks ning väärisgaasideks, otsib internetist näiteid metallide ja mittemetallide kasutamise kohta igapäevaelus ning võrdleb nende omadusi; •eristab liht- ja liitaineid ning selgitab aine valemi põhjal aine koostist; •eristab ioone neutraalsetest aatomitest ning selgitab ioonide tekkimist ja iooni laengut; •selgitab kovalentse, ioonilise ja metallilise sideme erinevust.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Hapnik ja vesinik. Oksiidid Hapnik ja vesinik, nende peamised omadused. Gaaside kogumise võtteid. Osoonikihi hõrenemine keskkonnaprobleemina. Oksüdatsiooniaste. Oksiidide nimetused ja valemite koostamine. Oksiidid igapäevaelus. Lihtsamate põlemisreaktsioonide võrrandite koostamine ja tasakaalustamine.	Õpilane •selgitab hapniku rolli põlemisreaktsioonides ning elusloodus es, analüüsib osoonikihi tähtsust ja lagunemist saastamise tagajärjel; •võrdleb hapniku ja vesiniku põhilisi omadusi; •kogub gaasi, valides sobiva võtte lähtuvalt gaasi lahustuvusest vees ja gaasi tihedusest võrreldes õhu tihedusega; •määrab aine valemi põhjal elementide oksüdatsiooniastmeid, koostab oksiidide nimetuste alusel valemeid ja valemite alusel nimetusi; •mõistab reaktsioonivõrrandite tasakaalustamise põhimõtet; •korraldab lihtainete ühinemisreaktsioone hapnikuga ning koostab vastavaid reaktsioonivõrrandeid, toob näiteid igapäevaelus tuntumate oksiidide ja nende

	tähtsuse kohta.
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Happed ja alused kui vastandlike omadustega ained Happed, nende koostis. Tähtsamad happed. Ohutusnõuded tugevate hapete kasutamise korral. Hüdroksiidide (kui tuntumate aluste) koostis ja nimetused. Ohutusnõuded tugevaid aluseid (leelisi) kasutades. Hapete reageerimine alustega, neutralisatsioonireaktsioon. Lahuste pH-skaala, selle kasutamine ainete lahuste happelisust/aluselisust iseloomustades. Soolad, nende koostis ja nimetused. Happed, alused ja soolad igapäevaelus.	Õpilane •eristab valemi põhjal oksiide, happeid, hüdroksiide ja soolasid; •koostab hapete, hüdroksiidide ning soolade nimetuste alusel nende valemeid ja vastupidi; •seostab lahuste happelisi ja aluselisi omadusi nendes esinevate osakestega, hindab lahuse keskkonda indikaatoriga ja lahuse pH väärtuse järgi; •mõistab hapete ja aluste vastandlikkust, korraldab hapete ja aluste vahelisi reaktsioone ning koostab vastavaid reaktsioonivõrrandeid; •toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamise kohta igapäevaelus.

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Tuntumaid metalle Metallide reageerimine hapnikuga. Keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumine keemilistes reaktsioonides. Metallid kui redutseerijad ja hapnik kui oksüdeerija. Metallide reageerimine hapete lahustega. Erinevate metallide aktiivsuse võrdlus (aktiivsed, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivsed metallid), metallide pingerea tutvustus. Ettekujutus keemilise reaktsiooni kiirusest (metalli ja happelahuse vahelise reaktsiooni näitel). Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus (Fe, Al, Cu jt).	Õpilane •eristab aktiivseid, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivseid metalle nende asukoha järgi metallide pingereas ning uurib metallide aktiivsust; •uurib metalli ja happe vaheliste reaktsioonide kiirust mõjutavate tegurite toimet; •seostab redoksreaktsioone keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumisega reaktsioonis, teab metallide käitumist keemilistes reaktsioonides redutseerijana ja hapniku käitumist oksüdeerijana; •koostab reaktsioonivõrrandeid metallide ja hapete vaheliste reaktsioonide kohta; •hindab raua, alumiiniumi ja vase ning nende sulamite rakendamise võimalusi igapäevaelus, seostades kasutusalasid vastavate materjalide iseloomulike omadustega

9. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Anorgaaniliste ainete põhiklassid Happelised ja aluselised oksiidid, nende reageerimine veega. Tugevad ja nõrgad happed. Hapete reageerimine aluseliste oksiididega. Aluste reageerimine happeliste oksiididega. Seosed anorgaaniliste ainete põhiklasside vahel. Soolade saamise võimalusi. Ainete lahustuvus vees (kvantitatiivselt), selle sõltuvus temperatuurist (gaaside ja soolade näitel). Lahuste protsendilise koostise arvutused (tiheduse arvestamisega). Anorgaanilised ühendid looduses ja igapäevaelus. Põhilised keemilise saaste allikad, keskkonnaprobleemid: happevihmad, keskkonna saastumine raskmetallide ühenditega, veekogude saastumine.	Õpilane •mõistab ja loob keemiateksti anorgaaniliste ainete omadustest ning ainetevahelistest seostest; •uurib tugevate ja nõrkade hapete lahuste omadusi ning selgitab erinevusi; •uurib happeliste ja aluseliste oksiidide keemilisi omadusi: happeline oksiid + vesi, (tugevalt) aluseline oksiid + vesi, aluseline oksiid + hape, happeline oksiid + alus; koostab vastavate reaktsioonide võrrandeid; •selgitab temperatuuri mõju gaaside ning (enamiku) soolade lahustuvusele vees, kasutab ainete lahustuvuse graafikut ja lahustuvustabelit, et leida vajalikku infot ning teha arvutusi ja järeldusi; •selgitab tähtsamate anorgaaniliste ühendite leidumist looduses ja kasutamist argielus (väetised, vee karedus, ehitusmaterjalid); •teab keemilise saaste allikaid ja analüüsib saastumise tekkepõhjusi, saastumisest tingitud keskkonnaprobleeme (happesademed, raskmetallide ühendid, üleväetamine) ning võimalikke keskkonna säästmise meetmeid.

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Aine hulk. Moolarvutused Aine hulk, mool. Molaarmass ja gaasi molaarruumala (normaaltingimustel). Aine massi jäävus keemilistes reaktsioonides. Keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduva kvalitatiivse ja kvantitatiivse info analüüs. Arvutused reaktsioonivõrrandite põhjal.	Õpilane •teeb arvutusi aine hulga, massi ja gaasi ruumala vaheliste seoste alusel, kasutab korrektselt vastavaid ühikuid ning põhjendab loogiliselt arvutuskäike; •analüüsib keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduvat kvalitatiivset ja kvantitatiivset infot, mõistab ainete massi jäävust keemilistes reaktsioonides; •lahendab reaktsioonivõrranditel põhinevaid arvutusülesandeid, lähtudes reaktsioonivõrrandite kordajatest (ainete moolsuhtest) ning reaktsioonis osalevate ainete hulkadest (moolides), tehes vajaduse korral ümberarvutusi ainehulga, massi ja (gaasi) ruumala vaheliste seoste alusel; põhjendab lahenduskäiku; •hindab loogiliselt arvutustulemuste õigsust ning teeb arvutustulemuste põhjal järeldusi ja otsustusi.

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Süsinik ja süsinikuühendid Süsinik lihtainena. Süsinikuoksiidid. Süsivesinikud. Süsinikuühendite paljusus. Süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid ning kordseid sidemeid. Molekulimudelid ja struktuurivalemid. Süsivesinike esinemisvormid looduses ja kasutusalad. Süsivesinike täielik põlemine. Hüdrofiilsed ja hüdrofoobsed ained. Alkoholid ja karboksüülhapped, nende tähtsamad esindajad ja kasutamine igapäevaelus.	Õpilane •võrdleb ning põhjendab süsiniku lihtainete omadusi, võrdleb süsinikoksiidide omadusi; •teab süsinikuühendite paljususe põhjusi; •koostab süsinikuühendite struktuurivalemeid ja molekulimudeleid etteantud aatomite (C, H, O) arvu järgi, eristab lineaarset, hargnenud ja tsüklilist süsinikahelat; •liigitab materjale hüdrofiilseks ja hüdrofoobseks; •kirjeldab süsivesinike esinemisvorme looduses ja selgitab nende kasutusalasid; •eristab struktuurivalemi põhjal süsivesinikke, alkohole ja karboksüülhappeid; •koostab süsivesinike ja etanooli täieliku põlemise reaktsioonivõrrandeid; •uurib etaanhappe keemilisi omadusi; •teab etanooli füsioloogilist toimet ja analüüsib sellega seotud probleeme igapäevaelus.

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, ekso- ja endotermilised reaktsioonid. Süsinikuühendid kütusena. Keskkonnaprobleemid: kasvuhoonegaasid. Ettekujutus polümeeridest, plastid. Eluks olulised süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis. Kiudained. Tarbekeemia saadused.	Õpilane •selgitab ja uurib keemiliste reaktsioonide soojusefekti; •analüüsib süsinikuühendite kasutusvõimalusi kütusena ning eristab taastuvaid ja taastumatuid energiaallikaid; •tunneb struktuurivalemi järgi polümeeri; •mõistab sahhariidide, rasvade ja valkude rolli organismides, uurib nende omadusi ja sisaldust toiduainetes; •iseloomustab tuntumaid süsinikuühenditel põhinevaid polümeerseid materjale (kiudained, plastid), analüüsib nende põhiomadusi, kasutamise võimalusi ja kasutamisega seonduvaid keskkonnaprobleeme; •mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust ning analüüsib keskkonna säästmise võimalusi.

7.7 Ainekava. Füüsika III kooliaste

Füüsika õppe-eesmärgid

Füüsika kuulub loodusainete valdkonda ning sellel on tähtis koht õpilaste loodusteadusliku ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemises. Füüsika seletab loodusnähtusi ja loob vastavaid mudeleid ning on tihedalt seotud matemaatikaga. Füüsika paneb aluse tehnika ja tehnoloogia mõistmisele ning aitab väärtustada tehnilisi elukutseid. Põhikooli füüsikakursus käsitleb väikest osa füüsikalistest nähtustest ja loob aluse, millel tekib hiljem tervikpilt füüsikast kui loodusteadusest. Füüsikat õppides saab õpilane esialgse ettekujutuse füüsika keelest ja õpib seda kasutama.

Põhikooli õpitulemused füüsikas

Õpilane

- mõistab olulisi füüsika mudeleid;
- rakendab valemeid füüsikaliste nähtuste ja kehade omaduste kvantitatiivseks kirjeldamiseks;
- koostab graafikuid, jooniseid ja skeeme füüsikaliste nähtuste kirjeldamiseks ning analüüsib graafiliselt esitatud infot;
- seletab ja põhjendab füüsika mudelite põhjal füüsikalisi nähtusi ja kehade omadusi;
- kasutab füüsikaalase teabe leidmiseks erinevaid allikaid ning hindab allikate usaldusväärsust;
- kavandab ja korraldab ohutult katseid füüsikaliste nähtuste ja kehade omaduste uurimiseks, analüüsib katsetulemusi ning teeb põhjendatud järeldusi.

8. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Valgusõpetus	Õpilane •tunneb erinevaid valgusallikaid; •liigitab valgusallikaid nende suuruse ja valguse spektraalse koostise järgi; •tunneb valguse sirgjoonelise levimise ja peegeldumise seadust ning konstrueerib nende põhjal optilisi nähtusi selgitavaid jooniseid ja korraldab vastavad katsed; •rakendab valguse murdumise seaduspärasust läätse tööpõhimõtte selgitamiseks ja probleemülesandeid lahendades; •seletab fookuse, fookuskauguse ja optilise tugevuse mõistet; tunneb erinevate läätsede omadusi ja seostab kujutiste tekkimist läätsede omadustega; •konstrueerib kiirte käiku kumer- ja nõguslääatses, eristab tõelist ja näivat kujutist; •seostab peegeldunud valguse spektrit esemete värvusega; •selgitab jooniste järgi erinevate optiliste seadmete tööpõhimõtet;

	•selgitab silma kui optilise süsteemi tööpõhimõtet ning lühi- ja kaugnägemise põhjuseid; •rakendab probleemülesandeid lahendades seost $D = 1/f$
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Mehaanika. Võnkumine. Laine	Õpilane •uurib ja kirjeldab keha liikumist ning oskab seda graafiliselt analüüsida; •uurib ja kirjeldab kehade vastastikmõju ning selgitab kehade kiiruse muutumist sõltuvalt kehade massist ja vastastikmõju kestusest; •teab, et vastastikmõju tugevust iseloomustab jõud; •võrdleb eri kehadele mõjuvat raskusjõudu ja seostab seda keha massiga; •uurib hõõrdejõudu ja seletab selle mõju kehade liikumisele, analüüsib graafiliselt hõõrdejõu sõltuvust rõhumisjõust; •uurib elastsusjõudu ja seletab selle tekkimise põhjuseid; •oskab kasutada dünamomeetrit erinevate jõudude mõõtmiseks; •kavandab ja teeb katse rõhu määramiseks, seostab rõhku kokkupuute pindala ning rõhumisjõuga; •kirjeldab rõhu edasikandumist gaasides ja vedelikes (Pascali seadus); •teeb katse vedelikes kehadele mõjuva üleslükkejõu uurimiseks ja selgitab

	katse tulemusi; •tunneb kehade ujumise ja uppumise tingimusi ning selgitab nende seoseid loodusnähtustega; •seletab õhurõhu, vedelikusamba rõhku ja üleslükkejõu mõistet ning rakendab neid loodusnähtusi selgitades; •selgitab mehaanilise töö, mehaanilise energia (potentsiaalse ja kineetilise energia), võimsuse ja kasuteguri mõistet; •selgitab lihtmehhanismide otstarvet ja üldist tööpõhimõtet, rakendades mehaanika kuldreeglit; •kirjeldab mudeli toel võnkumist, kasutades amplituudi, perioodi ja sageduse mõistet; •seostab võnkumist heli tekkimise ja helilainete levimisega; •kavandab ja korraldab katsed müra tugevuse mõõtmiseks ning muusikariistade heli kõrguse ja sageduse vahelise seose uurimiseks; •rakendab probleemülesandeid lahendades järgmisi seoseid: $v = s/t$; $F=mg$; $p = F/S$; $p = \rho gh$; $F_{ü} = \rho gV$; $A = Fs$; $N = A/t$; $f = 1/T$

9. KLASS

Õppesisu ja -tegevus	Õpitulemused
Elektriõpetus	Õpilane •seletab kehade elektriseerimist ja elektrilist vastastikmõju; •tunneb elektrilaengu, elementaarlaengu, keha elektrilaengu, elektrivälja, elektrivoolu, vabade laengukandjate, elektrijuhi ja isolaatori mõistet ning rakendab neid loodusnähtusi selgitades; •uurib ja kirjeldab elektrivoolu elektrolüütide vesilahustes ning metallides; •nimetab vooluringi osi ja selgitab nende otstarvet; •koostab lihtsamaid elektriskeeme; •selgitab elektritarvitite ja elektriliste mõõteseadmete (oommeetri, ampermeetri, voltmeeteri, elektrienergia arvesti) otstarvet ja kasutamise reegleid; •kavandab ja teeb katseid voolutugevuse, pinge, elektritakistuse ja eritakistuse mõõtmiseks; •uurib jada- ja rööpühenduse korral seoseid vooluringi osade pingete, voolutugevuste ning takistuste väärtuste vahel ja analüüsib saadud tulemusi; •kavandab ja teeb katseid elektrivoolu töö ja võimsuse arvutamiseks ning analüüsib saadud tulemusi;

	•määrab elektritarvitite koguvõimsuse, hindab selle vastavust paigaldatud kaitsmele ning arvutab tarbitud energia väärtuse ja maksumuse; •seletab lühise, kaitse ja kaitsemaanduse mõistet; •kirjeldab magnetite ja magnetvälja omadusi ning seostab neid Maa magnetvälja ja teiste magnetnähtustega; •elektrivoolu ja magnetnähtusi, kasutades näiteid ja rakendusi tehnikas; •rakendab probleemülesannete lahendamisel järgmisi seoseid: $I = U/R$; $I = I_1 = I_2$; $U = U_1 + U_2$; $U = U_1 = U_2$; $I = I_1 + I_2$; $R = R_1 + R_2$; $1/R = 1/R_1 + 1/R_2$; $R = \rho l/S$; $A = IUt$; $N = IU$; $A = Nt$; $Q = I^2Rt$
Õppesisu ja -tegevus	**Õpitulemused**
Soojusõpetus ja tuumaenergia	Õpilane •seostab keha temperatuuri ja kehade soojuspaisumist aineosakeste soojusliikumisega; •selgitab termomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid ning erinevaid temperatuuriskaalasid; •eristab loodusnähtuste selgitamisel soojusülekande liike: soojusjuhtivust, konvektsiooni ja soojuskiirgust;

	•selgitab siseenergia muutumist kehade soojenemisel ja jahtumisel; •seletab soojushulga ja aine erisoojuse mõistet ning kavandab katse keha erisoojuse määramiseks; •analüüsib kehade soojuslike omaduste ja soojusülekande põhiomaduste järgi igapäevaelu- ja loodusnähtuseid; •selgitab keha siseenergia muutumist sulamisel, tahkumisel, aurumisel ja kondenseerumisel; •selgitab sulamissoojuse, keemissoojuse ja küttevääртuse tähendust; •lahendab ja analüüsib rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid soojusfüüsika kompleksülesandeid; •seostab isotoopide koostist, radioaktiivset lagunemist ja tuumareaktsiooni aatomituuma ehitusega; •selgitab kergete tuumade ühinemise ja raskete tuumade lõhustamise praktilist väärtust; •iseloomustab ning võrdleb α-, β- ja γ-kiirgust; •nimetab loodusliku ioniseeriva kiirguse allikaid ja selgitab sellega seotud ohtusid; •rakendab probleemülesandeid lahendades järgmisi seoseid: $Q = cm\Delta t$; $Q = \lambda m$; $Q = Lm$; $Q = km$

8. AINEVALDKOND: KUNSTIAINED

Kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatuse rõhuasetustest ning läbivate teemade ja lõimingu rakendamise põhimõtetest.

Põhikoolis õpet kavandades ja korraldades teevad õpetajad koostööd, seejuures:

- arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalset eripära ja isikupäraseid erivõimeid, kasutatakse diferentseeritud ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpi- ja eluraskustele ning pakutakse õpiabi ja tuge õpivalikutes;
- võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas, kunsti ja muusika uusimaid käsitlusi, rakendatakse didaktika nüüdisaegseid käsitlusi;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- võimaldatakse õpet nii iseseisvalt kui ka koos teistega, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi ning suunatakse tegema valikuid;
- kaasatakse õpilasi õppe kavandamisse, võetakse aega eesmärkide ja taotletavate õpitulemuste saavutamise viiside ja hindamiskriteeriumide läbiarutamiseks ning refleksiooniks;
- kavandatakse piisavalt aega terviklike õppeühikute, mitmeid osaoskusi arendavate ning õppijate jaoks tähenduslike tulemusteni viivate õppeülesannete täitmiseks;
- rakendatakse uurivat õpet, kasutatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid tegevusi;
- rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- kasutatakse mitmekesist õpikeskkonda: loodus- ja linnakeskkond, arvuti- ja multimeediaklass, virtuaalkeskkond jne, käiakse õppekäikudel, kontsertidel, teatrites, näitustel, muuseumides, stuudiotes, muusikakoolides, looduses, raamatukogudes jm;
- võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga, et kogu ainekäsitlus oleks võimalikult elulähedane, õpilasele eakohane ja tähenduslik; seostatakse õppesisu näidetega nii Eesti kui ka maailma kunstist ja rahvakultuurist.

Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti ja muusika vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu, kunsti ja muusika ainekavas esitatud õpitulemused ning kooli kehtestatud hindamisjuhised.

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaiks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptimiseks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks. Alates esimesest kooliastmest kaasatakse õpilane nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

Õpilasele on õppeühiku (õppetegevuste kogum, mis on suunatud samade õpitulemuste saavutamisele) alguses teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid.

Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh kunsti- ja muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Hindamisel lähtutakse õppimisele seatud eesmärgist ja hinnatakse seda, mida on õpetatud, rakendades nii diagnostilist, kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii sõnaliste hinnangute kui ka numbriliste hinnetena. Diagnostiliselt hinnates selgitatakse välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste tase, ainealased väärarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist.

Erineva keerukusastmega teadmiste, oskuste ja hoiakute hindamise võimaldamiseks kasutatakse mitmekesiseid hindamisviise ja -vorme. Hindamisvahendi ja -viisi valik sõltub seatud õppe-eesmärkidest ning eeldatavast õpitulemusest.

Kunstiainete valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Kujundava hindamise rakendamist toetab õppeolukorras tehtud tööde õpilasepoolne dokumenteerimine näiteks kavandite, jooniste, õpimapi, blogina vms.

Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
- huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

Õppekeskkond

Õppekeskkonna kujundamisel lähtutakse riikliku õppekava alusväärtustest ning luuakse üksteist austav, vastastikku hooliv ja toetav, turvaline, kiusamis- ja vägivallavaba õppekeskkond, mis rajaneb usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel ning kus märgatakse ja tunnustatakse õpilase pingutusi ja õpiedu.

Kunstiainete pädevuse kujunemise eeldus on õppimist, loovust ning eneseväljendust toetav sotsiaal-emotsionaalne, vaimne ja füüsiline õppekeskkond, mis peab soodustama õpilase iseseisvust, olema kaasav, piisavalt struktureeritud ning eakohane, mis on loovuse ja originaalsuse arendamisel ning avaldumisel oluline. Nii füüsiline kui ka vaimne keskkond peab vastama õpilaste võimetele. Eriti tähtis on arvestada psühholoogilisi baasvajadusi. Kunstid on muutuvad, vastuolusid tekitavad ning väärtuste ja kokkulepete piire kompavad. Seetõttu on eriti tähtis tagada turvaline vaimne keskkond, mille kujundamisele aitavad kaasa hinnanguvabad arutelud ja õpetaja pädevus tulla toime väärtuskonfliktidega.

Kunstiainete õppimise füüsilise õppekeskkonna tagab kool, võimaldades õpet ruumis, mis on varustatud kvaliteetsete, õpilastele kokkulepitud korras kättesaadavate töövahendite ja materjalidega vabaks kasutamiseks, et toetada valikute tegemise oskust ja loovat eneseväljendust. Õpe toimub ka autentsetes keskkondades, linnaruumis, kontserdisaalides, näituse- ja etendusasutustes, kooli ümbruses, paikkonna kultuuriasutustes ja mujal.

Kunstiõpetus

Õppeaine õpetamise eesmärk

Kunsti õppeaine esmane eesmärk on valdkonnapädevuse kujundamine. Õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid (sh seni avaldumata võimeid) kunsti ja visuaalkultuuri loojana ning sellega suhestujana, seega ka kultuurikandjana. Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni. Parktiliste loominguliste tegevuste käigus õpitakse teadvustama kunsti eneseväljenduse vahendina.

Valdkonnapädevus

Kunstiainete valdkonnapädevuse kujundamise esmane alus on äratada valdkonna vastu huvi ja seda järjekindlalt hoida. Kunstiainete valdkonnapädevus on universaalne ning väljendub selles, et põhikooli lõpuks õpilane eakohaselt:

- teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga;
- loob, uurib ja tõlgendab, kasutades muusika, kunsti ja visuaalkultuuri väljendusvahendeid, teadmisi ning meetodeid;
- mõtestab ja reflekteerib eri kultuurinähtusi, enda ja kaasõppijate loometegevust;
- mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas;
- osaleb kunstide suhtluses tõlgendamist vajava sõnumi edastaja ning vastuvõtjana informeeritult ja kriitiliselt;
- on loova eluhoiakuga ja lahendab probleeme loovalt.

8.1 Ainekava. Kunstiõpetus I kooliaste

I kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuse piires;
- teab kujutiste kasutamise ja jagamise head tava;
- kavandab lihtsamaid ülesandeid disainis ja loomes kestlikult;
- teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ning kavandades, kasutades eri tehnika- ja töövõtteid;
- kirjeldab lühidalt enda tööd ja tulemust.

Õppeaine kirjeldus

Õppeaine lähtealused on:

- maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine;
- kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus ja areng*;*
- õpetaja poolt valitud õpisisu*;*
- kunsti- ja õppimiskogemus.

Kunsti osaoskused on:

- **väljaselgitamine, teadmine, mõistmine** (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine);
- **plaanimine** ja ideede **arendamine** (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine);
- **loomine** (eesmärgipärane väljendus-ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine);
- **refleksioon**, **analüüs** ja **kriitika** (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine).

Hindamine, selle eesmärk ja liigid

Hindamise eesmärk kunstiainetes on suunata ja julgustada õpilasi õppima ning tekitada ja hoiada huvi kunsti vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava ja kooli kehtestatud hindamisjuhised. Õpilasele antakse teada, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid

kasutatakse ning mis on hindamiskriteeriumid. Rakendatakse diagnostilist, kujundavat ning kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse sõnalise hinnanguna.

Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilasele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktsepteerimiseks.

Diagnostiline hindamine selgitab välja õpilaste eelteadmiste ja oskuste taseme, ainealased väärarusaamad ning eriomased õpiraskused, et kavandada edasist õppimist ja õpetamist.

Kujundav hindamine toetab õpilase eneseusku ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Hindamisel järgitakse järgmisi aspekte:

- harjutamine;
- loovuse arengu toetamine;
- isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

Kokkuvõttev hindamine toimub õppeperioodi lõpus (juunis), lähtudes taotletavatest õpitulemustest.

Hindamine I kooliastmes

Kujundava hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töö ja individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaiks õppijaiks. Õpilane kaasatakse nii oma tööd hindama kui ka kaasõpilastele tagasisidet andma.

I kooliastme lõpuks taotletavad õpitulemused

Väljaselgitamine, teadmised, mõistmine

I kooliastme lõpuks õpilane:

- uurib ja selgitab visuaalseid pilte, jooniseid ning sümboleid (nt õpetaja valikul: sildid, liiklusmärgid, kaardid, õpikute illustratsioonid, multifilmide ja arvutimängude pildiline külg, mänguasjade väljanägemine ja roll, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste

vaateaknad, veebikeskkonnad) oma kogemuse piires;

- nimetab visuaalteose tähtsamaid tunnuseid, lähtudes ülesandest (tehnika, vorm, värv, kompositsioon, meeleolu, sisuelemendid);
- leiab muuseumis, galeriis õpetaja abiga näituse mõistmiseks vajaliku info;
- teab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust;
- uurib õpetaja abiga esemete vormi ja otstarbe seoseid;
- teab, kes on autor;
- ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju.

Plaanimine ja ideede arendamine; loomine

I kooliastme lõpuks õpilane:

- teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi kunstitöid spontaanselt, kasutades lihtsamaid tehnikaid ja töövõtteid;
- lahendab disainiprotsessi lihtsamaid ülesandeid, esitades nii verbaalselt kui ka visuaalselt oma ideede lahendusi.

Refleksioon, analüüs ja kriitika

I kooliastme lõpuks õpilane:

- kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid (See oleks justkui.... See meenutab mulle....);
- kirjeldab ette antud küsimustele toetudes enda tööd ja mõtestab valminud tööd (mida ma tegin, kuidas ma tegin, miks tahtsin neid vahendeid kasutada, kuidas tulemusega rahul olen, mida õppisin?).

1. – 3. KLASS		
Õppesisu	**Märksõnad**	**Õpitulemused**
VISUAALNE KIRJAOSKUS Igapäevane visuaalkultuur	logod, embleemid, sümbolid, sildid, liiklusmärgid, kaardid, tabelid ja infograafika, õpikute illustratsioonid, multifilmid ja arvutimängud, mänguasjad, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad raamatuillustratsioon, koomiks ja piltjutustus pealkiri, kuupäev, autor, pildiallkiri, teksti paigutamine	**1. KLASS** **Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine** •Seostab omavahel raamatuillustratsioone ja teksti sisu; •selgitab endale tuttavas keskkonnas kasutatavaid märke ja sümboleid ning nende tähendust; •nimetab, mida näeb pildil, ruumilises teoses, audiovisuaalses teoses; •nimetab, teoses nähtavaid värve, äratuntavaid esemeid, olendeid, kujundeid; •kasutab vahendeid ja materjale säästlikult ja ohutult; •korrastab oma töökoha; •näitab teoselt autori nime; •kirjutab oma tööle nime; •küsib jäädvustatavalt luba enne filmimist või pildistamist.

Teksti, tabelite ja illustratsioonide küljenduse põhimõtted Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted Kahe- ja kolmemõõtmeline kujutis Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjeldamine Geomeetrilised kujundid ja abstraheerimine	punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv vorm, pind, värv, ruum suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus. kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, mõõtmed sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline	**Plaanimine ja ideede arendamine; loomine** •Teeb enamasti aktiivselt kaasa nii oma initsiatiivil kui etteantud ülesandeid; •rakendab teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliiatsitehnika, savi või plastiliini voolimine jms) ja vahendeid; •väljendab enda kogemuse piires mõtteid, tundeid ja kogemusi oma kunstitöödes. **Refleksioon, analüüs ja kriitika** •Kirjeldab visuaalteosel nähtavat; •kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid; •kirjeldab etteantud küsimuste toetudes oma töö valmimise protsessi; •kirjeldab etteantud küsimustele toetudes valminud tööd. **2. KLASS** **Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine** •Võrdleb märke (liiklusmärgid, logod, embleemid, sümbolid jms)

Värvinimetused Värvitemperatuur Ruumiillusiooni loomise põhimõtted Liikumise mulje loomine Kunstiliigid Kunstižanrid Kunstiajalugu, kunstnikud, teosed	primaar ja sekundaarvärvide piires soojad ja külmad toonid kattumine, teravus, suurus liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur portree, maastik, natüürmort, animalistika	omavahel ja seostab märgi vorme, värve, kujutatut märgi tähendusega; •tunneb ära tasapinnalised ja ruumilised teosed; •nimetab õpitud tehnikaid ja kunstiliike; •leiab teoses soojasid ja külmasid toone ning heledamat ning tumedamat tonaalsust; •teab mis on joon ja pind ning iseloomustab erinevaid jooni vastavalt omandatud sõnavarale; •kirjeldab teoses suurussuhteid ja objektide paiknemist (ees,taga, üleval, all jne) ning kolmemõõtmelise teose puhul vormi üldisemalt (ümar, kandiline, lapik, püstine jne); •nimetab teoses nähtud kujundeid ja objekte, mis meenutavad tuttavaid kujundeid (ring, ruut, ristkülik jne); •toob näite tegevusest, kuidas ta asjakohaselt ja säästlikult kunstitarbeid kasutab; •korrastab oma töökoha; •eristab lihtsamate näidete põhjal tehislikke ja looduslikke materjale; •kirjeldab ühel otstarbel kasutavate esemete peamisi tunnuseid (nt vorm, suurus, raskus, värv) ja arvab, mis materjalist ese tehtud on.

Eri stiilidest kunstiteoste näited kogu kunstiajaloo piires Tasapinnaline kunstiteos Raamatuillustraatorid emakeele lugemisvara hulgast.	skulptuur, monument	•kirjutab oma näitusetööle nimesildi koos töö pealkirja jm õpitud infoga; •leiab (virtuaal)näitusel muuseumis, galeriis või koolis teose autori, pealkirja ja näituse pealkirja. **Plaanimine ja ideede arendamine; loomine** •Rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste teoste loomisel õpetaja abiga lihtsamaid kunstitehnikaid (taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö jms), vahendeid; •järgib õpitud töö- ja ohutusvõtteid; •märkab ühel ja samal otstarbel kasutatavaid esemeid, tuvastab nendest oma lemmiku ning põhjendab oma valikut; •arutleb ja seostab värve tekkinud muljega ja valib esemele selle otstarbega sobiva värvitooni. **Refleksioon, analüüs ja kriitika** •Kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteosel nähtavat õpitud sõnavara kasutades; •kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise

		protsessi; **3. KLASS** **Väljaselgitamine, teadmine, mõistmine** •Selgitab popkultuurist tuttavate tegelaste (koomiksist, filmist, animafilmist, arvutimängust, reklaamidest, mänguasjade) visuaalset isikupära ja karakterit; •leiab lihtsamatelt joonistelt ja skeemidelt olulise ja vajaliku info; •nimetab õpitud tehnikaid ja kunstiliike; •nimetab lihtsamaid ruumi ja liikumise mulje loomise viise kahemõõtmelises teoses; •nimetab põhivärve ja oskab segada teisi värve; •kirjeldab tarbeeseme vormi, faktuuri ja otstarbe seoseid ja kooskõla; •kirjeldab skulptuuri ja/või maakunsti teose suurust, mõõtmeid, värvi, ruumi selle ümber, vaadeldavust erinevatest külgedest, suurussuhteid ja materjali lihtsal viisil omandatud sõnavara piires; •mõistab kunstivahendite säästmise ja raiskamise tagajärgi; •kirjeldab kunstivahendite kasutamise erinevaid võimalusi ja viise; •üldistab õpetaja abiga lihtsamal moel, millised on tavapäraselt ühe ja

		sama otstarbega esemed; •ei tee digitaalkujutiste salvestamise ja edastamisega kellelegi kahju. **Plaanimine ja ideede arendamine; loomine** •Rakendab kahe- ja kolmemõõtmeliste (sh digivahendid) teoste loomisel omandatud kunstitehnikaid (nt värvi pritsimine, erinevate materjalide trükk, diatüüpia, paberbatika, kollaaž, foto, ruumikunst, dekoratsioon jms), vahendeid ning kombineerib neid omavahel; •järgib õpitud töö- ja ohutusvõtteid; •väljendab mõtteid, tundeid ja kogemusi oma kunstitöödes isikupära väärtustades; •arvestab lihtsama tarbeeseme loomisel kindla kasutaja vajadustega; •toob oma kogemuse pinnalt näiteid erinevatest igapäeva valikutest, oma eelistustest ja nende erinevatest tagajärgedest; •esitab visuaalselt (teos, video, infoplakat, animatsioon, koomiks, mõistekaart jms) erinevate igapäeva valikute tagajärgi. **Refleksioon, analüüs ja kriitika** •Kirjeldab enda ja teiste loodud visuaalteosel nähtavat - nimetab, kirjeldab ja analüüsib visuaalteoseid;

		•kirjeldab visuaalteose vaatlemisel tekkinud isiklikke seoseid, mõtteid ja tundeid, meeleolu, toob näiteid ja võrdleb, põhjendab oma arvamusi; •kirjeldab etteantud küsimustele toetudes enda töö valmimise protsessi.
KUNSTITEHNIKAD JA LOOMINGULINE ENESEVÄLJENDUS Kunstitehnikad ja stiilid Digitaalsed joonistus-, foto- ja animatsioonitehnikad Kunstiteooria Etikett	monotüüpia, puhumistehnika, plastiliinimaal, pastell, guašš, värvipliiatsitehnika, savi või plastiliini voolimine, taimetrükk, sõrmemaal, kuulimaal, akvarell, pointillism, voolimine, ruumiline paberitöö, diatüüpia, paberbatika, kollaaž Primaar- ja sekundaarvärvid Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi)	
DISAIN JA	Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul,	

DISAINIPROTSESS Disaini baaselemendid	graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass	
Disainiprotsessi osad	Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine, info kogumine Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine	
Disainiprotsessis kasutatavad idee visualiseerimise tehnikad	*Moodboard*, mõistekaart, plakat	
Tarbeesemed ja levinumad tehnikad	Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi… Tehismaterjalid: plastik, kile… Eseme, materjali või värvi otstarve, funktsionaalsus Kasutusmugavus	

KUNSTI, KULTUURI JA ÜHISKONNA SEOSED Ohutus ja säästlikkus Autorsus ja autoriõigused Eetika (kuidas olla hea kunstnik, hea publik ja hea kaaslane)	Töövahendite ohutu ja säästlik kasutamine Ohutus kasutaja tervisele ja keskkonnale Töövahendite ja kunstimaterjalide õige säilitamine Autor: kunstnik, arhitekt, illustraator, disainer Teos: maal, joonistus, video, skulptuur… Digitaalsete kujutiste (fotode) tegemise ja jagamise hea tava Töövahendite ja töökoha korrastamise õiged töövõtted	

8.2 Ainekava. Kunstiõpetus II kooliaste

Kunsti eesmärgid II kooliastmes

Kunstiõpetuse eesmärgiks on õpilastes kujundada eakohane kunstipädevus. Loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine. Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid. Kunsti õppeaine arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuomadusi, mis annavad eeldused erinevates valdkondades toime tulla, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja autori jaoks soovitud tulemusteni. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunst loob seoseid teiste õppeainetega, teistes õppeainetes omandatud teadmised täiendavad kunstiainet.

Kunsti osaoskused on:

- väljaselgitamine, teadmine, mõistmine
- kavandamine ja ideede arendamine
- loomine, eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine
- refleksioon ja analüüs

Kooliastme lõpuks soovitud teadmised, oskused ja hoiakud

6.klassi lõpetaja

- tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi
- kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi
- rakendab erinevaid kunstitehnikaid ja töövahendeid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto)
- analüüsib kunstiteoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäevaga
- mõistab tehismaailma ja uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust
- mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust
- mõistab kunsti rolli ühiskonnas uurib ja vaatleb ja võrdleb kunstiteoseid
- märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami
- tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades

Õppesisu ja õppetegevus II kooliastmes

6.klassi lõpetaja

- kirjeldab visuaalseid pilte, jooniseid ja sümboleid oma kogemuste ja oskuste piires
- teab ja tunneb olulisi kunstialaseid mõisteid, oskab leida teabeallikatest ainealast infot
- kavandab ja lahendab õpetaja esitatud ülesandeid, läbides kõiki tööprotsessi etappe ning toetudes õpetaja juhendamisele ja etteantud materjalidele
- teeb kahe- ja kolmemõõtmelisi töid spontaanselt ja kavandades, kasutades erinevaid tehnikaid, töövõtteid ja teadmisi kompositsiooni loomisest
- kirjeldab enda tööd ja analüüsib oma töö tulemust
- mõistab säästlikkuse ja kestlikkuse tähtsust
- käib muuseumides, kunstiüritustel ning külastab kunstinäituseid.
- rakendab autorsuse põhimõtteid ning kujutiste salvestamise ja jagamise head tava
- teab eesti kunsti- ja kultuuriobjekte, kuulsamaid ehitisi, kuulsamaid kunstnikke, võrdleb ja tõlgendab erinevate ajastute kunstiteoseid.

4. KLASS

4. klassi lõpuks soovitud teadmised, oskused ja hoiakud

- tunnetab oma kunstivõimeid
- väljendab visuaalsete vahenditega ümbritsevat keskkonda ja omandatud teadmisi
- õpilane kujundab nii vaatluste ja oma ideede põhjal, kasutab teadmisi kompositsiooni loomisest
- kasutab erinevaid kunstitehnikaid, tutvub digitaalsete võimalustega
- oskab oma tehtud tööd kirjeldada ja julgeb oma teoseid esitleda
- täidab ülesandeid loovalt ja iseseisvalt, osaleb rühmatöödes.

Õpitulemused, õppesisu ja õppetegevus

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
• Õpilane kujutab erinevaid objekte nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal. • Leiab loovaid lahendusi; kasutab erinevaid kunstitehnikaid.	**Kujutamisõpetus**: esemete ja ümbritseva kujutamine, arvestades nende kuju, paiknemist, iseloomulikke tunnuseid. Joonistamine ja värvidega kujundamine; looduse (maastik, linnud, loomad) kujutamine; portree joonistamine; maja joonistamine; lihtsad geomeetrilised kujundid. **Mõisted:** formaat, suurussuhted (pikkus, laius, kõrgus)

•Õpilane teab kompositsiooni mõiste tähendust; •püüab kujundada tasakaalukat kompositsiooni, suudab vajaliku pildile mahutada ja paigutada; •leiab huvitavaid lahendusi.	**Kompositsiooniõpetus:** pildi tasakaalustatud ülesehitus; paigutus ja kujundus pildil.
•Õpilane teab nimetada lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid ja oskab neid joonistada. •Oskab märgata looduses ja ümbritsevas geomeetriat.	**Vormiõpetus**: Lihtsad geomeetrilised kujundid; ring, ruut, ristkülik, kolmnurk; joonistamine šablooni abil ja vaba käega; geomeetriliste kehade võrdlemine objektidega looduses (lilled, linnud, loomad, puud ja hooned).
Loovuse arendamine.	**Fantaasiatööd:** spontaanne kujutamisviis (mitte reeglipärane); doodling stiil; erinevad värvitrükitehnikad ja kirjatööd.
•Õpilane tunneb I astme ehk põhivärve, II ja III astme värvitoone. •Oskab värvitoone segades tuletada uusi erinevaid värvitoone. •Teab värvitoonide nimetusi.	**Värvusõpetus:** mõisted värvusõpetuses, värvitoonide nimetused, soojad ja külmad toonid (värviringid ja värvitabelid); vikerkaare ehk spektrivärvid; erinevad värvitööd värvipliiatsite ja guaššvärvidega

•Õpilane teab jooniskirja mõistet ja omab teadmisi jooniskirja kujundamisest.	**Kirjaõpetus:** jooniskiri ehk vaba käega joonistatud kiri; jooniskirja liigid ja erinevad võimalused pildimaterjali eeskujul; kirjaharjutused; kavandamine, paigutus, joonistamine ja täiendamine värvide ja mustritega; temaatilised kirjatööd seotud aastaaegade ja tähtpäevade teemaga.
•Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike, töövahendeid, erinevaid kunstiga seonduvaid mõisteid. •Teab nimetada kuulsamaid kunstiteoseid ja ehitisi.	**Kunstiajalugu ja vestlused kunstist:** kujutava kunsti liigid: joonistus, maal, skulptuur, ehituskunst, raamatukunst. Erinevad töö tehnikad ja töö temaatilised nimetused (portree, maastik) Info otsimine teabeallikatest. Muuseumite ja näituste külastamise vajalikkus.
•Õpilane teab, tunneb ja väärtustab lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi. •Väärtustab keskkonna kaitset ja säästlikku mõtteviisi.	Arutleb ümbritseva kunsti ja kultuuri nähtuste üle. Tuleb toime virtuaalses keskkonnas teabe otsimisega.

Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima, tekitab ja hoiab huvi kunsti vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu ning kooli poolt kehtestatud hindamisjuhised. Hindamise käigus saavad õpilased tagasisidet oma töökultuuri, töötulemuse ning individuaalse arengu kohta. Hindamine võimaldab õpilase edusamme esile tuua, julgustab uusi oskusi arendama. Oluline on hinnata tööprotsessi, mille tulemuseks on loovtöö. Eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet. 4. klassis on numbriliste hinnete asemel kirjalikud hinnangud. Tööprotsessis kasutatakse nii suulisi kui ka kirjalikke hinnanguid. Kokkuvõttev kirjalik hinnang antakse õppe-aasta lõpus.

5. KLASS

5.klassi lõpuks soovitud teadmised, oskused ja hoiakud

- tunnetab ja väärtustab oma kunstivõimeid ja kunstihuvi
- väljendab visuaalsete vahenditega ümbritsevat keskkonda ja omandatud teadmisi
- kujundab nii vaatluste kui ka oma mõtete ja ideede põhjal, kasutab teadmisi kompositsiooni loomisest
- kasutab erinevaid kunstitehnikaid, eksperimenteerib ja katsetab, kasutab digitaalseid võimalusi
- oskab oma tehtud tööd kirjeldada ja julgeb oma teoseid esitleda
- täidab ülesandeid loovalt ja iseseisvalt, osaleb rühmatöödes
- teab kujutava kunsti liike ja kunstiga seonduvaid mõisteid
- väärtustab kodukoha kultuuri ja avastab maailma kultuurilugu

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
•Õpilane kujutab ja kujundab vaatluste, mälu ja oma ideede põhjal. •Leiab erinevaid ja huvitavaid lahendusi; kasutab erinevaid kunstitehnikaid ja töövahendeid. •Joonistab ja maalib, püüab saavutada looduslähedast tulemust. •Kujundab isikupäraseid töid.	**Kujutamisõpetus:** esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kuju, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist. Õpilane teeb vahet realistlikul looduslähedasel ja spontaansel väljendusviisil, mõistab erinevusi. Looduse vaatlemine, jäljendamine; joonistamine ja maalimine.
•Õpilane teab kompositsiooni mõiste tähendust ja tasakaaluka kompositsiooni loomise põhimõtteid; •tunnetab ja oskab hinnata tasakaalustatud kompositsiooni pildil; •leiab huvitavaid lahendusi, põhjendab oma valikuid.	**Kompositsiooniõpetus**: pildi tasakaalustatud ülesehitus, paigutus pildil. Geomeetriline ja värvikompositsioon. Piiratud ja piiramatu pind. **Mõisted:** silmapiir ehk horisont; vertikaalne, horisontaalne, diagonaalne; sümmeetria ja ebasümmeetria
•Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetrilistest kujunditest; •tajub esemete, objektide kuju ja vormi.	**Vormiõpetus:** geomeetriliste kehade kujutamine ja võrdlemine; esemete ja vormide võrdlemine geomeetriliste kujunditega; Kompositsiooni kujundamine,

•Märkab ümbritsevas keskkonnas, looduses ja objektides leida geomeetriat. •Tutvumine perspektiiviõpetusega.	sirgjooned, kaared, ringid, ruudud. Ruumilise taju harjutused, varjutamise oskuste arendamine. Voolimine, erinevad kujud ja vormid.
Loovuse arendamine.	**Fantaasiatööd:** doodling stiil; erinevad värvitrükitehnikad ja temaatilised kollaažid; segatehnikas värvikompositsioonid.
•Õpilane tunneb põhivärve, II ja III astme värvitoone. •Teab nimetada erinevaid värvitoone ja - varjundeid, oskab neid teadlikult oma töödes kasutada.	**Värvusõpetus:** värviringid ja värvuste tabelid; erinevad värvistööd; värvitehnika arendamine värvipliiatsitega; värvide segamine, maalimine guaššvärvidega.
•Õpilane omab teadmisi erinevatest kirjastiilidest. •Arendab oskusi jooniskirja kujundamisel ja omab teadmisi ilukirja ehk laisule kirja kirjutamisest	**Kirjaõpetus** erinevad kirjastiilid; jooniskiri ehk piltkiri, grafiti; algteadmised ilukirja kunstist, kirjaharjutused; temaatilised jooniskirja kujundused, kontuurimine; kaardi kujundused tähtpäevadeks.
•Õpilane teab ja oskab nimetada kujutava kunsti liike. •Teab kunsti tegemise erinevaid tehnikaid ja töövahendeid. •Teab nimetada erinevaid kunstiajastuid, võrrelda kaasajaga. •Teab nimetada kuulsaid kunstnikke ja meistriteoseid.	**Kunstiajalugu ja vestlused kunstist** kujutava kunst liigid: maal, joonistus, graafika, arhitektuur, tarbekunst, meedia. Vanemad ajaloolised kunstiajastud. Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumite ja näituste külastamine.

•Õpilane teab, tunneb ja väärtustab lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi. •Omab teadmisi eesti kultuuriloost: arhitektuur, rõivakunst, mustrid, märgid, sümbolid.	Arutleb ümbritseva kunsti ja kultuuri nähtuste üle. Tuleb toime virtuaalses keskkonnas teabe otsimisega. Temaatilised loovtööd arhitektuurist, rõivakunstist; kirjandusest. Individuaalsed ja rühmatööd.

Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu ning kooli poolt kehtestatud hindamisjuhised. Hindamise käigus saavad õpilased tagasisidet oma töökultuuri, töötulemuse ning individuaalse arengu kohta. Hindamine võimaldab edusamme esile tuua ja motiveerib uusi oskusi arendama. Oluline on hinnata tööprotsessi, mille tulemuseks on loovtöö. Eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet. 5. klassis on numbriliste hinnete asemel kirjalikud hinnangud. Tööprotsessis kasutatakse nii suulisi kui ka kirjalikke hinnanguid. Kokkuvõttev kirjalik hinnang antakse õppe-aasta lõpus.

6. KLASS

6.klassi lõpuks soovitud teadmised, oskused ja hoiakud

•tunnetab ja väärtustab oma kunstivõimeid ja kunstihuvi
•väljendab visuaalsete vahenditega ümbritsevat keskkonda ja omandatud teadmisi
•kujundab nii vaatluste kui ka oma mõtete ja ideede põhjal, kasutab teadmisi kompositsiooni loomisest
•kavandab ja kujutab kahe- ja kolmemõõtmelisi töid, kasutab erinevaid kunstitehnikaid
•eksperimenteerib ja kujundab isikupäraseid töid
•oskab oma töid kirjeldada, valikuid põhjendada ja teoseid esitleda täidab ülesandeid loovalt ja iseseisvalt, osaleb rühmatöödes

- mõistab meedia olulisust, leiab veebikeskkonnast vajalikku infot
- teab kujutava kunsti liike, erinevaid kunstitehnikaid ja kunstiga seonduvaid mõisteid
- teab eesti kunsti- ja kultuuriobjekte, avastab maailma kultuurilugu ja erinevaid kunstisuundi
- töötab säästlikult ja ohutult, ümbritsevat keskkonda ja loodust hoides

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
• Õpilane kujutab ja kujundab vaatluste, teadmiste ja ideede põhjal. • Leiab erinevaid isikupäraseid lahendusi; • kasutab erinevaid kunstitehnikaid ja väljendusvahendeid. • Kavandab pinnalisi ja mitmemõõtmelisi kompositsioone.	**Kujutamisõpetus:** esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kuju, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist. Õpilane teeb vahet realistlikul looduslähedasel ja spontaansel emotsionaalsel väljendusviisil, mõistab erinevusi. Arendab ja täiendab joonistamisoskust ja värvitehnikat, pöörab tähelepanu töö viimistlusele. Temaatilised joonistused ja maalimistööd
• Õpilane omab teadmisi tasakaalustatud kompositsiooni loomisest; • oskab tasakaalukalt kavandatu pildile paigutada; • leiab huvitavaid lahendusi, põhjendab ja hindab oma valikuid.	**Kompositsiooniõpetus**: erinevad kompositsiooni vormid; staatiline ja dünaamiline, piiratud ja piiramatu, geomeetriline ja vaba kompositsioon; dominandi ehk keskenduspunkti leidmine pildil.

	Geomeetrilised kompositsioonid joonlaua ja šabloonide abil; värvikompositsioonid guaššvärvidega.
•Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetrilistest kujunditest; •oskab pinnalise kujundi ruumiliseks kujundada.	**Vormiõpetus:** geomeetriliste kehade kujutamine esemete ja vormide võrdlemine geomeetriliste kujunditega; varjutamise oskuse arendamine; ring – kera, ristkülik – silinder, kolmnurk – koonus proportsiooniõpetus – portree ja Voolimine: erinevad kujud ja vormid.
•.Loovuse arendamine.	**Fantaasiatööd:** doodling stiil; erinevad värvitrükitehnikad ja temaatilised kollaažid; segatehnikas värvikompositsioonid; kirjakujundused
•Õpilane omab ülevaadet erinevatest perspektiivi liikidest ja reeglitest; •oskab kasutada loovtöödes 1-koondpunktiga perspektiivi. •Maalimistöödes kasutab värvusperspektiivi.	**Perspektiiviõpetus:** 1-koondpunktiga perspektiiv; kaugenev tee, linnatänav; kujutamine joonlaua abil. Värvusperspektiiv ja maastiku maalimine; värvide helendamine ja tumendamine; ruumilise sügavuse saavutamine pildil. **Mõisted;** horisont ja pagu-ehk koondpunkt; konna- ja linnuperspektiiv
•Õpilane omab teadmisi erinevatest kirjastiilidest. •Arendab oskusi jooniskirja kujundamisel ja omab	**Kirjaõpetus:**

algteadmisi ilukirja ehk laisule kirja kirjutamisest. •Õpilane mõistab märkide ja sümbolite kasutamist (meedia, reklaamid, illustratsioonid)	erinevad pildiliselt kujundatud kirjakompositsioonid (aasta-ajad; rahvakalender); ühtse kirjastiili saavutamine; kontuurimine ja varjude kujundamine tähtedel; graffity. Tutvumine ilukirja kirjutamise oskustega temaatilised; kirjaharjutused. Märk kui sõnumikandja ja kasutamine kirjatöödes.
•Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike. •Teab ja tunneb kunsti tegemise tehnikaid ja töövahendeid. •Teab nimetada ajaloolisi kunstiajastuid. •Teab nimetada kuulsaid kunstnikke ja meistriteoseid. •Mõistab kunsti rolli ühiskonnas. •Nimetab elukutseid, mis on seotud kunstioskustega.	**Kunstiajalugu ja vestlused kunstist:** Tutvumine ajalooliste kunstiajastutega (antiikaeg, keskaeg); ehituskunst, rõivastus; kirjakunst. Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumite, näituste ja kunstisündmuste külastamine. Uurimuslikud tööd; individuaalsed ja rühmatööd.
•Õpilane mõistab meediat kui üht olulist visuaalkunsti väljendusvahendit ja ideede otsimise võimalust.	Arutleb ümbritseva kunsti ja kultuuri nähtuste üle. Tuleb toime virtuaalses keskkonnas teabe otsimisega. Veebipõhised kunstitööd. Teadmised fotograafiast; fotokollaaži loomine.

Hindamine

Hindamine kunstiainetes suunab ja julgustab õpilasi õppima ning tekitab ja hoiab huvi kunsti vastu. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu ning kooli poolt kehtestatud hindamisjuhised. Hindamise käigus saavad õpilased tagasisidet oma töökultuuri, töötulemuse ning individuaalse arengu kohta. Hindamine võimaldab edusamme esile tuua, julgustades uusi oskusi arendama. Oluline on hinnata tööprotsessi, mille tulemuseks on loovtöö. Eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet. 6. klassis on I poolaastal kirjalikud hinnangud, II poolaasta lõpus saab õpilane numbrilise hinde. Kokkuvõtlik hinne on numbriline.

8.3 Ainekava. Kunstiõpetus III kooliaste

Kunsti eesmärgid III kooliastmes

Kunstiõpetuse eesmärgiks on õpilastes kujundada eakohane kunstipädevus, loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine. Kunsti õppeaine roll on innustada õppijat avastama ja kasutama oma võimeid. Kunsti õppeaine arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuomadusi, mis annavad eeldused erinevates valdkondades toime tulla, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja autori jaoks soovitud tulemusteni. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunst loob seoseid teiste õppeainetega, teistes õppeainetes omandatud teadmised täiendavad kunstiainet.

Kunsti osaoskused on:

- väljaselgitamine, teadmine, mõistmine
- kavandamine ja ideede arendamine
- loomine, eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine
- refleksioon ja analüüs

III kooliastme lõpuks soovitud teadmised, oskused ja hoiakud

9.klassi lõpetaja

- tunnetab ja arendab oma loomingulisi võimeid; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid ja teadmisi
- kujundab nii vaatluste ja ideede põhjal, kasutades kompositsiooni loomise baasoskusi ja reegleid
- rakendab erinevaid kunstitehnikaid ja töövahendeid, eksperimenteerib uute meediumitega
- analüüsib kunstiteoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäevaga
- omab ülevaadet kunstioskustega seotud elukutsetest, ametitest
- õpib ja väärtustab mineviku kultuuripärandit ja kaasaegset kunsti, mõistab kultuuriväärtuste ja keskkonna kaitse olulisust
- leiab infot erinevatest teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid
- rakendab omandatud teadmisi teistes õppeainetes ja projektitöödes
- tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades

Õppesisu ja õppetegevus III kooliastmes

9.klassi lõpetaja

- kavandab ja kujundab loovülesandeid, otsib ja arendab erinevaid lahendusi ning isikupäraseid võimalusi
- teab ja tunneb olulisi kunstialaseid mõisteid, oskab leida teabeallikatest ainealast infot
- kavandab ja lahendab õpetaja esitatud ülesandeid, läbides erinevaid tööprotsessi etappe
- kavandab tasapinnalisi ja ruumilisi töid, kasutades erinevaid tehnikaid, töövõtteid ja teadmisi kompositsiooni loomisest
- esitleb, kirjeldab ja analüüsib oma loovtöö tulemusi, põhjendab valikuid
- rakendab loomisel, uurimisel ja visuaalkultuuri vaatlemisel infokommunikatsiooni vahendeid
- käib muuseumides, kunstiüritustel ning külastab kunstinäituseid.
- teab eesti kunsti- ja kultuuriobjekte, kuulsamaid ehitisi, kuulsamaid kunstnikke;
- võrdleb ja tõlgendab erinevate ajastute kunstiteoseid
- teab, mis on kopeerimine ja plagiaat, oskab kasutada teiste autorite teoseid oma uurimistöös või loovtöödes nii, et tegevus ei rikuks autori õigusi
- tegutseb säästvalt, mõistab keskkonda säästva käitumise olulisust

7. KLASS

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete

õppimisele. Teadmised kunstiajaloost ja kaasaegse kunsti mõistmine on osa kunstiainest. Oluline on luua seoseid teistes õppeainetes käsitlevate teemade ja teadmistega.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
•Õpilane kujutab ja kujundab vaatluste, teadmiste ja ideede põhjal. •Leiab erinevaid lahendusi •kasutab erinevaid kunstitehnikaid. •Kavandab pinnalisi ja ruumilisi kompositsioone. •Joonistamisel ja modelleerimisel kasutab abijooni.	**Kujutamisõpetus:** esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kuju, suurussuhteid paiknemist, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist. Õpilane teeb vahet realistlikul looduslähedasel ja spontaansel väljendusviisil, mõistab erinevusi. Oskab saavutada ka realistlikku tulemust, kasutades modelleerimist ja teadmiste põhist kujutamisviisi. Erinevad kujutamisviisid ja erialased mõisted.
•Õpilane oskab luua tasakaalustatud kompositsiooni; •leiab huvitavaid ja isikupäraseid lahendusi; •põhjendab ja hindab oma valikuid.	**Kompositsiooniõpetus:** pildi tasakaalustatud ülesehitus, paigutus pildil; erinevad kompositsioonivormid; staatiline ja dünaamiline, piiratud ja piiramatu, geomeetriline ja vaba kompositsioon; dominandi leidmine pildil
•Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetrilistest kujunditest; •oskab ruumilisust taotleda varjutamise tehnikate abil.	**Vormiõpetus:**

•Märkab ümbritsevas keskkonnas, looduses ja objektides geomeetriat.	geomeetriliste kehade kujutamine ja võrdlemine; esemete ja vormide võrdlemine geomeetriliste kujunditega; proportsiooniõpetus – portree ja figuuride joonistamine; varjutamise oskused; voolimine
•Loovuse arendamine ja isikupärased loovtööd.	**Fantaasiatööd:** doodling stiil; erinevad värvitrükitehnikad ja temaatilised kollaažid; segatehnikas värvikompositsioonid.
•Õpilane oskab ruumiliselt mõelda. •Omab ülevaadet erinevatest perspektiivi liikidest ja reeglitest. •Kasutab neid teadmisi loovtöödes	**Perspektiiviõpetus:** 1- ja 2-koondpunktiga perspektiiv; maja maastikul; erinevad ruumilised tasapinnad; värvusperspektiiv ja maastiku maalimine; seostuvad mõisted: horisont ja pagupunkt; konna- ja linnu perspektiiv.
•Õpilane omab teadmisi erinevatest kirjastiilidest. •Arendab oskusi jooniskirja kujundamisel ja omab teadmisi ilukirja ehk laisule kirja kirjutamisest	**Kirjaõpetus:** ilukirjaharjutused; graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed; temaatilised kirjakompositsioonid; kirjatööd veebi keskkonnas
•Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike. •Teab ja tunneb kunsti tegemise tehnikaid ja töövahendeid. •Teab nimetada erinevaid kunstiajastuid, võrrelda kaasajaga. •Teab nimetada kuulsaid kunstnikke ja meistriteoseid.	**Kunstiajalugu ja vestlused kunstist:**

	Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumite, näituste ja kunstisündmuste külastamine. Uurimuslikud tööd; individuaalsed ja rühmatööd.
•Õpilane teab, tunneb ja väärtustab lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi. •Omab teadmisi kultuuriloost, arhitektuurist, rõivastusest, kirjakunstist.	Arutleb ümbritseva kunsti ja kultuuri nähtuste üle. Tuleb toime virtuaalses keskkonnas teabe otsimisega. Uurimuslikud ja loovtööd arhitektuurist, rõivakunstist; kirjandusest.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, kooli poolt kehtestatud hindamisjuhistest. ja õpitulemustest. Hindamine annab tagasisidet õpilase individuaalse arengu kohta. Hinnatakse tööprotsessi ja loovtööde tulemusi. Hinnatakse oskust kasutada loovtöödes erinevaid töötehnikaid; loovat ja isikupärast tegutsemist individuaal- ja rühmatöös, oskust väärtustada ja analüüsida kunstitöid. Oluline on arvestada õpilase võimetekohast arengut ja isikupäraseid valikuid, saavutusi kunstikonkurssidel. III kooliastmes on numbriline hindamine.

8. KLASS

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete

õppimisele. Teadmised kunstiajaloost ja kaasaegse kunsti mõistmine on osa kunstiainest. Oluline on luua seoseid teistes õppeainetes käsitlevate teemade ja teadmistega.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
•Õpilane kujutab ja kujundab vaatluste, teadmiste ja ideede põhjal. •Leiab erinevaid lahendusi; kasutab erinevaid kunstitehnikaid. •Kujundab pinnalisi, ruumilisi ja mitmemõõtmelisi kompositsioone. •Kavandab, visandab ja modelleerib.	**Kujutamisõpetus:** esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kuju, suurussuhteid, paiknemist, iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist. Õpilane teeb vahet realistlikul looduslähedasel ja spontaansel väljendusviisil, mõistab erinevusi. Oskab saavutada ka realistlikku tulemust, kasutades modelleerimist ja teadmiste põhist kujutamisviisi. Erinevad kujutamisviisid ja erialased mõisted.
•Õpilane oskab luua tasakaalustatud kompositsiooni; •leiab huvitavaid ja isikupäraseid lahendusi; •põhjendab ja hindab oma valikuid. •Omab teadmisi kuldlõikelisest kompositsioonist.	**Kompositsiooniõpetus:** pildi tasakaalustatud ülesehitus, paigutus pildil; erinevad kompositsioonivormid; staatiline ja dünaamiline, piiratud ja piiramatu, geomeetriline ja vaba kompositsioon; dominandi leidmine pildil. Kuldlõike kasutamine kompositsiooni loomisel ja fotograafias. Plakati kujundamine.
•Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetrilistest kujunditest;	**Vormiõpetus:**

•oskab ruumilisust taotleda varjutamise tehnikate abil. •Märkab ümbritsevas keskkonnas, looduses ja objektides geomeetriat.	geomeetriliste kehade kujutamine ruumiliselt nii joonistades kui maalides; esemete ja vormide võrdlemine geomeetriliste kujunditega, seosed loodusega; proportsiooniõpetus – portree ja figuuride joonistamine; natüürmort; varjutamise oskused; voolimine ja maketi loomine.
•Loovuse arendamine ja isikupärased loovtööd	**Fantaasiatööd:** Doodling stiil; erinevad värvitrükitehnikad ja temaatilised kollaažid; materjalide taaskasutus; segatehnikas värvikompositsioonid; isikupärased kirjakujundused.
•Õpilane oskab ruumiliselt mõelda; •omab teadmisi perspektiivi liikidest, kasutab neid loovtöödes.	**Perspektiiviõpetus:** 1- ja 2-koondpunktiga perspektiiv; 1-koondpunktiga interjööri vaade; 2-koondpunktiga hoonete kujutamine maastikul; erinevad ruumilised tasapinnad; värvusperspektiiv ja maastiku maalimine; seostuvad mõisted: horisont ja pagupunkt; konna- ja linnu perspektiiv.
•Õpilane omab teadmisi erinevatest kirjastiilidest. •Omab teadmisi ajaloolistest kirjastiilidest. •Arendab oskusi ilukirja ehk laisule kirja kirjutamisel. •Oskab leida sobiva kirjastiili plakati kujundamisel.	**Kirjaõpetus:** ilukirjaharjutused; graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed; temaatilised kirjakompositsioonid; kirjatööd veebi keskkonnas: temaatilise plakati kujundamine.

•Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike. •Teab ja tunneb kunsti tegemise tehnikaid, töövõtteid ja töövahendeid. •Teab nimetada erinevaid kunstiajastuid, võrrelda kaasajaga. •Teab nimetada kuulsaid kunstnikke ja meistriteoseid, ehitisi.	**Kunstiajalugu ja vestlused kunstist:** Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumite, näituste ja kunstisündmuste külastamine. Uurimuslikud tööd; individuaalsed ja rühmatööd.
•Õpilane teab, tunneb ja väärtustab lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi. •Omab teadmisi kultuuriloost, arhitektuurist, rõivastusest, kirjakunstist ja kaasaja disainist. •Oskab seoseid luua ajaloolise ja kaasaja kunstinähtuste vahel.	Arutleb kunsti ja kultuuri nähtuste üle. Tuleb toime virtuaalses keskkonnas teabe otsimisega. Uurimuslikud ja loovtööd kultuuriloo ja kaasaja kunsti valdkonnas.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, kooli poolt kehtestatud hindamisjuhistest ja õpitulemustest. Hindamine annab tagasisidet õpilase individuaalse arengu kohta. Hinnatakse tööprotsessi ja loovtööde tulemusi. Hinnatakse oskust kasutada loovtöödes erinevaid töötehnikaid; loovat ja isikupärast tegutsemist individuaal- ja rühmatöös, oskust väärtustada ja analüüsida kunstitöid. Oluline on arvestada õpilase võimetekohast arengut ja isikupäraseid valikuid, saavutusi kunstikonkurssidel. III kooliastmes on numbriline hindamine.

9. KLASS

Eesmärgid ja põhimõtted:

Kunstiõpetuse eesmärgiks on loovuse ja loomingulise eneseväljenduse arendamine ning tervikliku maailmapildi kujundamine. Kunstiõpetus arendab teadmisi kunstist, erinevatest kunstiliikidest ja kunstistiilidest, samuti kultuuriväärtuste kaitsmist ja väärtustamist. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist. Kunstiga tegelemine on oluline emotsioonide tasakaalustaja ja avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele. Teadmised kunstiajaloost ja kaasaegse kunsti mõistmine on osa kunstiainest. Oluline on luua seoseid teistes õppeainetes käsitlevate teemade ja teadmistega.

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
•Õpilane kujutab ja kujundab vaatluste, teadmiste ja ideede põhjal. •Leiab isikupäraseid lahendusi; kasutab erinevaid kunstitehnikaid; •kujundab ja arendab oma stiili. •Kavandab pinnalisi ja ruumilisi mitmemõõtmelisi kompositsioone. •Kavandab, visandab, modelleerib.	**Kujutamisõpetus:** esemete ja ümbritseva kujutamine arvestades nende kuju, suurussuhteid, paiknemist iseloomulikke tunnuseid, tähtsama esiletoomist. Õpilane teeb vahet realistlikul looduslähedasel ja spontaansel väljendusviisil, mõistab erinevusi. Oskab saavutada ka realistlikku tulemust, kasutades modelleerimist, abijooni ja teadmiste põhist kujutamisviisi. Erinevad kujutamisviisid ja erialased mõisted.

•Õpilane oskab luua tasakaalustatud kompositsiooni; •leiab huvitavaid ja isikupäraseid lahendusi; •analüüsib, põhjendab ja hindab oma valikuid. •Omab teadmisi kuldlõike reeglist nii loovtöödes kui ka looduses.	**Kompositsiooniõpetus:** pildi tasakaalustatud ülesehitus, paigutus pildil; erinevad kompositsioonivormid; staatiline ja dünaamiline, piiratud ja piiramatu, geomeetriline, abstraktne ja temaatiline kompositsioon; dominandi leidmine pildil. Kuldlõike reegli kasutamine kompositsiooni loomisel. Veebipõhised fotokollaažid.
•Õpilane omab ülevaadet pinnalistest ja ruumilistest geomeetrilistest kujunditest; •oskab ruumilisust taotleda varjutamise tehnikate abil. •Märkab ümbritsevas keskkonnas, looduses ja objektides geomeetriat.	**Vormiõpetus:** geomeetriliste kehade kujutamine ruumilisena; esemete ja vormide võrdlemine geomeetriliste kujunditega, seoste leidmine loodusest; proportsiooniõpetus – portree ja figuuride joonistamine, natüürmort; varjutamise oskused; voolimine. Maketi kujundamine; 3-mõõtmeliste kompositsioonide loomine.
•Loovuse arendamine ja isikupärased loovtööd.	**Fantaasiatööd:** doodling stiil; erinevad värvitrükitehnikad ja temaatilised kollaažid; segatehnikas värvikompositsioonid; isikupärased kirjalehed; karikatuuri joonistamine.
•Õpilane oskab nii joonistustes kui maalides kujundada pildil sügavust ja ruumilisust;	**Perspektiiviõpetus:**

•omab teadmisi perspektiiviõpetuse reeglitest.	1- ja 2-koondpunktiga perspektiiv: erinevad ruumilised tasapinnad; interjööri- ja linnavaated; värvusperspektiiv ja maastiku maalimine; õhuperspektiiv; seostuvad mõisted: horisont ja pagupunkt; konna- ja linnu perspektiiv
•Õpilane omab teadmisi erinevatest kirjastiilidest. •Arendab ilukirja ehk laisule kirja kujundamist. •Õpib tundma nii ajaloolisi kui kaasaegseid kirjastiile. •Oskab leida ja kasutada sobivaid fonte veebikeskkonnas.	**Kirjaõpetus:** ilukirjaharjutused; graafiliselt kujundatud ja illustreeritud kirjalehed; temaatilised kirjakompositsioonid; kirjatööd veebi keskkonnas; reklaami või plakati kujundamine; logo kujundamine.
•Õpilane teab ja oskab nimetada erinevaid kujutava kunsti liike. •Teab ja tunneb kunsti tegemise tehnikaid ja töövahendeid. •Teab nimetada erinevaid kunstiajastuid, kunstistiile võrrelda kaasajaga. •Teab nimetada kuulsaid kunstnikke, meistriteoseid, kuulsaid ajaloolisi ehitisi.	**Kunstiajalugu ja vestlused kunstist:** Info otsimine teabeallikatest, arutelud. Muuseumite, näituste ja kunstisündmuste külastamine. Temaatilised loovtööd; uurimuslikud tööd; individuaalsed ja rühmatööd.
•Õpilane teab, tunneb ja väärtustab lähiümbruse ajaloo- ja kultuuriväärtusi. •Omab teadmisi kultuuriloost, arhitektuurist, rõivastusest, kirjakunstist. •Oskab võrrelda kaasaegse disaini ja tarbekunstiga.	Arutleb ümbritseva kunsti ja kultuuri nähtuste üle. Tuleb toime virtuaalses keskkonnas teabe otsimisega. Uurimuslikud ja loovtööd kultuuri- ja kunstiajaloost ja kaasaegsest kunstist.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, kooli poolt kehtestatud hindamisjuhistest ja õpitulemustest. Hindamine annab tagasisidet õpilase individuaalse arengu kohta. Hinnatakse tööprotsessi ja loovtööde tulemusi. Hinnatakse oskust kasutada loovtöödes erinevaid töötehnikaid; loovat ja isikupärast tegutsemist individuaal- ja rühmatöös, oskust väärtustada ja analüüsida kunstitöid. Oluline on arvestada õpilase võimetekohast arengut ja isikupäraseid valikuid, saavutusi kunstikonkurssidel. III kooliastmes on numbriline hindamine.

8.4 Ainekava kunsti- ja tööõpetuses II kooliaste

4. KLASS

Ainealased eesmärgid

Kunsti- ja tööõpetust iseloomustab loov käeline aktiivsus, mis on oluline õpilaste füsioloogilises ja vaimses arengus. Õpilased saavad end käelise tegevuse kaudu väljendada ning kujundada teadmisi, oskusi ja kogemusi, mida on vaja töö kavandamiseks ja loomiseks. Tööülesandeid täites arenevad õpilastel motoorika, tähelepanu, silmamõõt, ruumitaju, kujutlusvõime. Erinevad paberitööd, mõõtmised ja lõiketööd on ettevalmistus töötamiseks hiljem tekstiili, puidu ja metalliga. Õpilastel kujuneb arusaam inimese kujundatud ja loodud esemelisest keskkonnast, selle materjalide mitmekesisusest ja vajadusest suhtuda ümbritsevasse säästlikult. Ühistegevuses õpitakse koos teistega töötama ja arvestama, üksteist abistama. See julgustab õpilasi väärtustama ning hindama enda ja teiste tööd. Tööõpetuse tundide põhisisu on loominguline praktiline tegevus, samas täidab see aine ka emotsionaalselt tasakaalustavat ülesannet. Praktilised tööd arendavad loovat ja loogilist mõtlemist.

Kooliaasta lõpuks soovitud teadmised, oskused ja hoiakud

4.klassi lõpetaja:

•mõistab, kavandab, lahendab esitatud ülesanded, läbides vajalikud tööprotsessid

•kasutab õigeid töövõtteid ülesannete täitmisel, saavutab korrapärase tulemuse

•töötab keskendunult ja aktiivselt, nii individuaalselt kui ka rühmatöös

•oskab ohutult kasutada töövahendeid ja materjale, teab vajalikke nimetusi

•kasutab materjale säästlikult ja mõistab taaskasutuse tähtsust

•oskab hinnata oma töid esteetilisest ja praktilisest küljest

•hoiab korras oma õppevahendid ja töökoha, käitub keskkonda säästvalt.

Õpitulemused, õppesisu ja õppetegevus

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
•Õpilane lõikab kääridega täpsed, korrapärased lõikejooned.	**Paberlõike tööd:** Lihtsad sümmeetrilised kujundid, mis on kujundatud lõikemustritega (joonistus + käärilõiked); sirged ja kaarjad jooned. Kavandamine, märkimine, kääride kasutamine, liimimine, šabloonide kujundamine ja kasutamine. Rühmatöö: värvilistest paberdetailidest kokku kleebitud temaatiline kompositsioon. **Mõisted:** formaat (suurused ja tähistused), sümmeetria, ebasümmeetria.
•Voltimistööd arendavad loogilist mõtlemist, täpsust ja	**Paberitööd:**

ruumitaju.	voltimine värvilisest paberist; lihtsamad vormid; volditud detailide kaunistamine joonistuse ja värvikujundusega (liblikas, lepatriinu jms.); paberi lehvikuks voltimine. Rühmatöö: volditud detailidest ruumilise, temaatilise kompositsiooni kujundamine.
•Õpilane kavandab, kujundab, mõõdab, lõikab, liimib, kleebib. •Oskab mõõta ja märkida joonlaua abil; •šablooni kasutades lõikab ühesuurused detailid.	Paberi- ja kartongitööd: kaardi kujundamine, erinevad kaunistamise võimalused. Paberlillede kujundamine. Mosaiikpildid kujundatud värvilisele kartongist alusele.
•Õpilane arendab loovust ja õpib erinevaid materjale kokku kujundama ja väärtustab taaskasutust.	**Meisterdamine:** looduslikest materjalidest kujundatud kompositsioonid; maketi kujundamine; karbist maja meisterdamine; kinkekarbi kujundamine.
•Õpilane arendab vormi ja ruumitaju.	**Voolimine:** erinevad vormid ja kujundid; raskuskeskme arvestamine; vormitud detailide liitmine ühtseks tervikuks.
•Õpilane omab ülevaadet erinevatest tekstiilmaterjalidest. •Omandab algteadmised heegeldamises.	**Tekstiili- ja lõngatööd:** Nõela niiditamine, niidi kinnitamine riidesse. Nööbi õmblemine. Heegeldamine; heegelahel, kinnissilmus Kollaažid ja mosaiikpildid; taaskasutus.

•Õpilane väärtustab enda ja teiste tööd. •Analüüsib ja arutleb töö tulemuste üle. •Leiab inspiratsiooni, õppematerjali ja abistavat infot veebi keskkonnast.	**Näitus õpilastöödest;** Pildistamine, tööde jäädvustamine fotodena; arutelu tööprotsessi ja töötulemuste üle.

Hindamine

Hindamine motiveerib, suunab ja julgustab õpilasi õppima ja uusi oskusi arendama. Hindamise aluseks on põhikooli riikliku õppekava üldosas sätestatu ning kooli poolt kehtestatud hindamisjuhised. Hindamise käigus saavad õpilased tagasisidet oma tööprotsessi, töötulemuse ning individuaalse arengu kohta. Hindamine võimaldab õpilase edusamme esile tuua. Oluline on hinnata tööprotsessi, mille tulemuseks on loovtöö. Hindamisel on vajalik arvestada õpilase individuaalsust. Tuleb märgata, kas õpilane töötab võimetele kohaselt, võtab osa tunnitööst, käeline areng toimub positiivses suunas. 4. klassis on numbriliste hinnete asemel hinnangud. Tööprotsessis kasutatakse nii suulisi kui ka kirjalikke hinnanguid. Kokkuvõttev kirjalik hinnang antakse õppe-aasta lõpus.

8.5 Ainekava. Muusika

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid;
- tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset;
- mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu;
- kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid;
- väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure;
- teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonnasse
- õpimotivatsiooni hoidmisele keskendumine
- õppesisu ja omandatavate oskuste seostamine igapäevaeluga ning nende rakendatavuse tutvustamine tulevases tööelus ja jätkuõpingutes
- oma tulemuste hindamine ja õppeülesannete oraginseeritus
- õpilaste erivõimete ja huvide arendamine
- õpilaste toetamine nende edasiste õpingute ja kutsevalikute tegemisel
- õpilane tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musisteerimise kaudu oma võimeid
- õpilane tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset
- õpilane tegutseb loovalt ning väljendab end loomingusliselt muusikaliste tegevuste kaudu
- õpilane kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid
- õpilane väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana
- õpilane teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure
- õpilane teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt

infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda

- õpilane mõtestab ja mõistab muusika osatähtsusest nüüdisaegses ühiskonnas
- õpilane teadvustab oma sidet muusika, kunsti ja visuaalkultuuriga ning Eesti ja maailma kultuuripärandiga

Õppeaine kirjeldus

Muusikal kui universaalsel suhtlusvahendil on läbi aegade olnud tähtis osa laste ja noorte vaimsel, moraalsel ning esteetilisel kasvatamisel. Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodile ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.

Kunstiainete pädevus lähtub arusaamast, et õpilase areng on elukestev ja mõjutatud kultuurist ning kunstid (muusika, kunst, kirjandus, draama, film, tants) ja kultuur laiemalt (visuaalkultuur, pärand- ja pärimuskultuur jms) on inimese dialoogipartnerid kogu elu jooksul. Kunstid on olulised väärtushinnangute, suhtluskultuuri, empaatia ning kriitilise mõtlemise arendamise vahendid. Kunstide kui professionaalse kõrgkultuuri loomingu kõrval on tähtis ka uuriv ja leiutav looming ning kultuur mõtestatud inimtegevusena laiemalt.

Kunstiained rõhutavad õppe koondumist viie põhimõtte ümber:

1) **kunste on vaja tõlgendada**. Kunstide kõne ei ole sõnasõnaline, kunstiteosed pakuvad eri tõlgendusvõimalusi ja tähendusi, mis põhinevad alati maailmavaatel, varasemal elu- ja kunstikogemusel ning on juhitud tunnetest, samuti kogemise kontekstist. Tõlgendamise puhul on alati võimalik lähtuda erinevatest vaatepunktidest ja ootustest. Isiklik kogemus kasvatab

kogemuse tähenduslikkust õpilase jaoks. Kunsti ja muusika õppimisel on vaja toetada tõlgendamisoskust;

2) **kunstid toetavad mitmekülgset loovust**. Kunsti ja muusika õppimine kujundab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, et jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitu tulemusteni. Kunstidega tegelemine põhikoolis toetab õpiloovust (uudsed tähenduslikud kogemused ja nende mõtestamine, uurimis- ja refleksioonioskused) ning argiloovust (fantaasia, maailma uudne mõtestamine enda jaoks, uudne toimimisviis igapäevaelus);

3) **kunstid toetavad esteetilise tundlikkuse kasvu ning inimese heaolu.** Kunsti ja muusika õppimine põhikoolis võimaldab õpilasel ära tunda, emotsionaalselt kogeda ja hinnata enda ümber subjektiivset ilu (kuuldavat, kombatavat, nähtavat, abstraktset) ning nautida seda samavõrra nagu teiste oskusi või meisterlikkust. Ilu ja meisterlikkuse väärtustamine toetab rahulolu ja tähenduse leidmist maailmas, suurendab maailmaga seotuse tunnet ning innustab inimest püüdlema oma eesmärkide poole. Kunstiainetel on tähtis osa muutuvates oludes isiklikku ja ühiskondlikku heaolusse panustava inimese kujundamisel;

4) **kunstiaineid õppides arenevad kinesteetilised oskused ja kognitiivsed võimed, mis on lahutamatult seotud loomega – musitseerimise ja visuaalkunsti, ent ka performatiivsete kunstide loomisega**. Kunstitegevustes toetatakse sügavama kognitiivse võimekuse kujunemist. Õppimine (sh musitseerimine ja visuaalkunst, kuid ka performatiivsete kunstide loomine) on sügavam, kui see toimub terviklikult nii keha kui ka vaimu ja eri meelte koostöös;

5) **kunstiainete õppimine toetab iseenda mõistmist ja mõtestamist ning üldpädevuste omandamist sisukalt ja terviklikult.** Kunsti ja muusikaga järjepidev tegelemine toetab õppija eneseusalduse kujunemist ning eneseväärikust. Kunstide kaudu saab tõhusalt arendada kognitiivseid oskusi, nt loovat ja kriitilist mõtlemist, refleksiooni- ja analüüsioskusi, samuti mittekognitiivsed oskusi, nt avatust, otsustusvõimet ja riskijulgust.

Valdkonnasisene lõiming tugineb kunsti ja muusika kokkupuutepunktidele. Kunst ja muusika jagavad sarnaseid baasmõisteid, mille sisu on aga erialade väljendusvahenditest lähtuvalt

ainuomane; ka kontseptsioonide sisu ei pruugi kattuda. Seetõttu on kunsti ja muusika lõimingukeskmeks ühised aspektid:

- teose, autori ja loomingu määratlus;
- esitus ja tõlgendus (interpreteerimine) ning kriitika;
- ajalooliselt interdistsiplinaarsed kunstid (sõna-, muusika- ja tantsuteater, film);
- nüüdisaegsed mitmemeelelised kunstinähtused (video ja performance, meie aja tsirkus, installatiivne, uusmeedia kunst jms).

Aines muusika põimuvad omavahel erinevad oskused. Oskus kuulata ja avaldada oma arvamust erinevate muusikastiilide kohta. Muusika õpetab ennast väljendama, kasutades selleks oma häält või mõnda muusikainstrumenti. Suur roll on individuaalse eripära kujundamisel ja seda muusikalise eneseväljenduse kaudu. Muusikaõpetuses avatakse ja avardatakse võimalusi muusikaga tegeleda, tunda muusikast rõõmu ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamisega kujundatakse õpilaste muusikalist maitset ning sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid.

Muusika õppeaine koostisosad: 1) laulmine; 2) pillimäng; 3) muusikaline liikumine; 4) omalooming; 5) muusika kuulamine ja muusikalugu; 6) muusikaline kirjaoskus; 7) õppekäigud.

Muusikaõpetusel on tasakaalustav ja toetav roll õpilase emotsionaalses arengus ning teiste õppeainete omandamises. Musitseerides arendatakse õpilase isikupära. Rühmas ja üksi õppides arendatakse suhtlemis-ja koostööoskust, kuulamise oskust, sallivust, paindlikkust üksteise suhtes. Juhitakse õpilase enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Tähtis osa on ühislaulmisel, koorilaulul, rahvusliku kultuuritraditsiooni edasikandjal, kus arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse isamaa-armastust. Koorilaulutunnid planeeritakse tunniplaani osana ning arvestatakse õpetaja põhikoormuse määratlemisel. Õppetegevuses lähtutakse õpilaste individuaalsusest, võimaldatakse iseseisvaid, paaris- ja rühmatööd .Kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid. Rakendatakse tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid. Tähtis koht on tunnivälisel muusikaalasel tegevusel(solistid, ansamblid, orkestrid

Muusikaõpetuses tähtsustatakse:

- ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat;

- loomingulist eneseväljendust;
- õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist;
- õpilase isiklikku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena;
- muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilis-esteetiliste väärtushinnangute kujunemisel;
- õppija huvi ja isikupära.

Muusikaõpetuse lahutamatu osa on muusikaline eneseväljendus, millega arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ning koos musitseerimiseks ja loominguliseks eneseväljenduseks.

Musitseerimine on keskne tegevus muusikateadmiste ja -oskuste omandamiseks ning loova ja harmoonilise isiksuse kujunemiseks. Rühmas või üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, hoolivust, paindlikkust ja tundetarkust ning juhitakse õpilaste enesehinnangut ja õpimotivatsiooni.

Ühislaulmise ning koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse rahvuslikku eneseteadvust ja isamaa-armastust.

Omalooming on seotud lihtsate kaasmängude, saadete, rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide, muusikalise liikumise ja tekstide loomisega, mille käigus luuakse võimalused muusikalise eneseväljenduse ja esinemisjulguse kujunemiseks ning arenemiseks. Omaloomingulises tegevuses rakendatakse ja kinnistatakse muusikateadmisi ja -oskusi. Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust.

Muusikaloos tutvustatakse muusika väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete ning omandatakse kultuuriloolisi teadmisi.

Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse ainekavas sisalduvat elementaarset noodikirja lugemise oskust, mida omandatakse musitseerides ja mis loob eeldused muusika teadlikumaks mõistmiseks.

Muusika võimaldab osaleda kultuuris mitmel viisil ja kujundada elukestvat harrastust. Õppekäigud (sh virtuaalsed) kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse kujundavad õpilaste silmaringi ja muusikamaitset, teadmisi kohalikust, oma riigi ja maailma

kultuuripärandist ning nende rollist maailmas ja peamistest kultuurisaavutustest (sh popkultuurist). Muusikaõpetuse lahutamatu osa on kooli kontserdielus osalemine, et õpilased omandaksid kogemusi nii esineja, kuulaja kui ka korraldajana. Muusikaõpetust kavandades ja korraldades leitakse tunnivälise loometegevuse võimalusi (koorilaul, solistid, ansamblid, orkestrid, kontsertide jm esinemiste kavandamine, töötoad jms).

Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Muusika õppimise kaudu toetatakse õpilastes kõigi riikliku õppekava üldosas kirjeldatud üldpädevuste arengut. Üldpädevuste saavutamist toetab õppeainete eesmärgipärane lõimimine teiste valdkondade õppeainetega ning läbivate teemade õpilase jaoks tähenduslik käsitlemine. Selle tulemusel kujuneb õpilasel suutlikkus rakendada oma teadmisi ja oskusi eri olukordades, kujundada enda väärtushoiakuid ja -hinnanguid ning võimalus omandada ettekujutus ühiskonna kui terviku arengust. Seejuures on väga oluline aineõpetajate süsteemne ja järjepidev koostöö õpilase kogu õppeaja vältel.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Muusikas rõhutatakse kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi õppija identiteedi osana. Tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitavate muusikateoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ning esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama muusikat eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist kõikidesse infokanalitesse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, loovtööd, arutlused ja esitlused, ühismusitseerimine ning õppeprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ning aitavad väärtustada üksteise toetamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Muusikateoste üle arutledes harjuvad õpilased oma seisukohti kaitsma ning teiste arvamustest lugu pidama. Muusika teadvustab inimese kui keskkonna kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus. Pidev tagasiside andmine ja eneseanalüüsi oskuse arendamine aitavad tundma õppida oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset minapilti. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (kuulatavate muusikapalade ainestik) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti.

Õpipädevus. Muusikas kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide kaudu, mis võimaldavad õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes olukordades. Õpilased saavad ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus. Muusikas on tähtsal kohal muusikateostest, -stiilidest, -ajastutest jms rääkimine, kasutades kirjelduses nii korrektset emakeelt kui ka ainespetsiifilist terminoloogiat. Tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskust ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Muusikateemaliste referatiivsete ning loovtööde koostamine eeldab oskust mõista teabetekste ning suunab kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (tekst, joonis, skeem, tabel, graafik jms). **Ettevõtlikkuspädevus.** Vajalike oskuste kujunemist toetavad individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ning probleemipõhised ülesanded ja õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaeluga. Väärtustatakse uuenduslikke ning loovaid lahendusi. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada erinevaid ideede väljendamise ja esitlemise võimalusi, valides leidlikult sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima ja analüüsima, vastutama tööde lõpetamise ja tulemuse eest. Tutvutakse muusikaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevus. Rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahendusteede üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid.

Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika arengus.

Lõiming

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled. Arendatakse suulist ja kirjalikku eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust ja vaadeldakse eri ajastute ning kultuuride lugusid muusikas.

Matemaatika. Arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid), samuti matemaatiliste sümbolite, kujundite ning mõistete tundmist.

Loodusained. Teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide omadusi. **Sotsiaalained.** Vaadeldakse suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning eri kultuuride kommete ja pärimustega, kunsti ning kultuuri rolli ja muutumist ajaloo eri etappidel. **Tehnoloogia.** Arendatakse loovat mõtlemist, oskust innovaatilisi ideid kavandada ja praktikas ellu viia (loomisprotsess, tehnoloogiad ja tehnikad).

Kehaline kasvatus. Arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Kujundatakse iseseisva õppimise ja tegutsemise oskust, mis on oluline alus elukestva õppe harjumuste ning hoiakute omandamisel. Erinevate õppevormide kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Muusika võimaldab õpilastel teadvustada oma võimeid ja huvisid, omandada nii ainealaseid kui ka üldisemaid mõtlemis- ning tegutsemisstrateegiaid. Tutvutakse muusika mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus, muusikaga seotud ametite ja elukutsetega, võimaldatakse vahetult kokku puutuda töömaailmaga. Õpilastele tutvustatakse ainevaldkonnaga seotud erialasid ja edasiõppimise võimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Teabekeskkond. Need teemad hõlmavad mitmekülgseid oskusi, nagu info leidmine muusika kohta, helilised väljendusvahendid, keskkonna visuaalne

ning heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse probleemidega. Teadvustatakse ümbritsevat loodus- või tehiskeskkonda loomingu allikana ja õpitakse keskkonda säästma. Väärtustatakse pärandkultuuri ning rahvuskultuuri jätkusuutlikku arengut. Osatakse näha võimalusi taaskasutuseks, analüüsitakse tehiskeskkonna objekte ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilisest vaatepunktist.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilasi julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning ideesid katsetama ja ellu viima. **Tehnoloogia ja innovatsioon.** Kasutatakse praktiliste loovtegevuste kaudu erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ning töökeskkonnas toime tuleva inimese kujunemist.

Tervis ja ohutus. Teadvustatakse muusikaga tegelemise emotsionaalselt tasakaalustavat mõju. Kasutatakse instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku, Eesti ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, pärandkultuuri arenemist tänapäevases globaliseeruvas maailmas. Kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka nüüdisaja kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel laulupidudel jt muusikaüritustel.

Hindamine

Põhikooli I ja II kooliastmes kasutatakse kujundavat hindamist. 6. klassi lõpuks saab õpilane numbrilise hinde. III kooliastmes hinnatakse vastavalt kooli juhendile 5 palli süsteemis. Teises kooliastmes on põhirõhk laulmise arendamisel. Õppeaasta jooksul toimub vähemalt üks lauluarvestus. 2. poolaastal hinnatakse hümni sõnade tundmist. Õppeaasta jooksul toimub kaks kontrolltööd vastavalt õpitud teemadele. Lisaks sellele toimuvad temaatilised rühmatööd ja õpilastel on võimalus saada vastavalt ka jooksvaid hindeid ja hinnanguid.

8.6 Ainekava. Muusika I kooliastmes

Õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- tunneb rõõmu laulmisest ja pillimängust, omaloomingust ja muusikalisest liikumisest ning muusika kuulamisest;
- saab esmase ühislaulmise ja koorilaulu kogemuse ning pillimänguoskused;
- kuulab keskendunult muusikat, enda ja kaaslaste muusikaesitusi ning avaldab selle kohta oma arvamust;
- mängib loomeideedega ning katsetab musitseerimisel erinevaid muusika väljendusvahendeid;
- rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi muusikategevustes, sh muusikalist kirjaoskust
- väärtustab enese ja teiste loomingut;
- on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle.

Muusika õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes

1. KLASS

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
Õpilane: • mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu; • laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule ning eesti ja teiste rahvaste laule; • laulab peast kooliastme ühislaule: “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm”, “Mu koduke”, “Kevadel”, “Lapsed, tuppa!”;	**Laulmine** Ühehäälne laulmine tunnis, 2-häälse laulmise taotlemine ja arendamine mudilaskooris ja poistekooris. Õige hingamise ja kehahoiu kujundamine läbi harjutuste. Esinemisjulguse ja – oskuse arendamine üksi laulmise ja kooslaulu kaudu.

•mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda lauldes.	Meloodia laulmine käemärkide, rändnoodi, astmetrepi ja noodipildi ning relatiivsete kõrguste järgi. Esinemine koolikontsertidel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel Praktiline musitseerimine tunnis.
Õpilane: •õpib tundma kehapilli võimalusi; •õpib tundma rütmipille ja nende mänguvõtteid; •kasutab keha- ja rütmipille lihtsamates kaasmängudes ja/või osinatodes; •väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu; •valmistab endale lihtsa rütmipilli ja kasutab seda musitseerimisel; •mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus.	**Pillimäng** Mänguoskuse omandamine keha- ja rütmipillidel. Lauludele kaasmängude ja ostinatode mängimine keha- ja rütmipillidel. Kajamängud, meetrumimängud, äraarvamismäng “Mis pill mängib?”, “trummiring”, rütmirondo jne. Lihtsamate rütmipillide meisterdamine. Esinemine koolisisestel üritustel.
Õpilane: •väljendab muusika sisu ja karakterit liikumise kaudu üksi või rühmas; •tantsib eesti laulu- ja ringmänge.	**Muusikaline liikumine** Muusikapala meeleolu väljendamine liikumise kaudu Laulule liigutuste tegemine Laulu- ja ringmängude mängimine

Õpilane: •loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha- ja rütmipillidel; •kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid; •kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.	**Omalooming** Rütmirongid, meetrumimängud, kajamängud Muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades
Õpilane: •on tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika); •eristab kuuldeliselt laulu pillimuusikast; •on tutvunud eesti rahvalauluga; •kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara; •väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega; •teab, kuhu kirjutatakse laulikutes helilooja ja sõnade autori nimi; •seostab muusikapala selle autoritega.	**Muusika kuulamine ja muusikalugu** Kuulatud muusikapalade iseloomustamine muusika oskussõnavara kasutades Kuulatud muusikapaladele pealkirjade mõtlemine Muusikaliste muinasjuttude kuulamine Muusikapala põhjal joonistamine, värvimine
Õpilane: •mõistab alljärgnevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, VEERANDPAUS; •mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerimisel;	**Muusikaline kirjaoskus** Muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel Muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel

•tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides (SO-MI-RA astmetel); •mõistab alljärgnevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: •meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordusmärk, lõpujoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmetrepp, eeslaulja, helilooja, sõnade autor muusikapala, salm, refrään, kaasmäng, eelmäng, rütm, meloodia, tempo, vaikselt, valjult, piano, forte.	Taktijoonte tõmbamise ülesanded, astmete ladumine, rändnoodi ja astmetrepi järgi laulmine.
Õpilane: •oskab käituda kontserdil olles; •kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; •kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	Õppekäigud Koolikontsertid Laulupeod

2. KLASS

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
Õpilane: •laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas; •mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu; •laulab kuni 7-astmelist meloodiat	**Laulmine** Ühehäälne laulmine klassis, osalemine kooris 2-häälse laulmisega tutvumine kaanonite kaudu Õige hingamise ja kehahoiu kujundamine läbi harjutuste

käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid SO, MI, RA, LE, JO, alumised SO ja RA); •laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; •laulab peast kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“, „Tiliseb, tiliseb aisakell“, “Uhti, uhti, uhkesti”.	Meloodia laulmine käemärkide, rändnoodi, astmetrepi ja noodipildi ning relatiivsete kõrguste järgi Esinemisjulguse ja – oskuse arendamine üksi laulmise ja kooslaulu kaudu Esinemine koolikontsertidel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel Praktiline musitseerimine tunnis
Õpilane: •Õpib tundma plaatpille (ksülofon, kellamäng, kõlaplaadid) ja nende mänguvõtteid; •kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille ning väikekannelt lihtsamates kaasmängudes ja/või osinatodes ning rütmiorkestrites; •väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu.	**Pillimäng** Mänguoskuse omandamine plaatpillidel Lauludele kaasmängude ja ostinatode mängimine rütmi- ja plaatpillidel ning väikekandlel Praktiline musitseerimine tunnis: kajamängud, meetrumimängud, „trummiring“, rütmipilliorkester, rütmirondo jn Esinemine koolisisestel üritustel
Õpilane: •tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu; •teab ja mängib tuntumaid eesti laulu- ja ringmänge; •on tutvunudlihtsamate eesti rahvatantsudega, oskab neid tantsida.	**Muusikaline liikumine** Muusikapala meeleolu väljendamine liikumise kaudu Laulule liigutuste tegemine Laulu- ja ringmängude mängimin Lihtsamate eesti rahvatantsude tantsimine (labajalavalss, kaerajaan)
Õpilane:	**Omalooming**

•loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel; •kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid; •loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne; •kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.	Muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades Lihtsale viisile sõnade loomine Laulule liigutuste mõtlemine
Õpilane: •on tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika); •eristab kuuldeliselt laulu pillimuusikast; •on tutvunud eesti rahvalauluga, eristab 1- ja 2-realist regiviisi; •on tutvunud eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill); •kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara; •väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega; •seostab muusikapala selle autoritega.	**Muusika kuulamine ja muusikalugu** Kuulatudmuusikapalade iseloomustamine muusika oskussõnavara kasutades Eesti rahvalaulu ja rahvapillidega tutvumine piltide ning heli- ja videosalvestuste kaudu Kuulatud muusikapaladele pealkirjade mõtlemin Muusikapala põhjal joonistamine, värvimine
Õpilane: •mõistab alljärgnevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA, TI-TI, TA-A, TA-A-A, VEERANDPAUS;	**Muusikaline kirjaoskus** Muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel Muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel

•mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides; •tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, LE, JO ja alumistel SO ja RA astmetel); •mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes; •mõistab alljärgnevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: meetrum, takt taktimõõt, taktijoon, kordusmärk, lõpujoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana, koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, helilooja, sõnade autor, dirigent, orkester, muusikapala, salm, refrään, kaanon, kaasmäng, eelmäng, vahemäng, ostinato, rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat.	Rütmiülesanded, astmete ladumine, rändnoodi ja astmetrepi järgi laulmine
Õpilane: •oskab käituda kontserdil olles; •kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suuliselt või muul looval viisil; •kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.	Õppekäigud Koolikontsertid Laulupeod

3 KLASS

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**

Õpilane: •laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt, on teadlik häälehoiu vajadusest; •laulab üksinda ja koos teistega klassis ning vastavalt võimetele ühe- ja/või kahehäälses kooris; •rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; •tunneb kõiki astmeid ning kasutab neid lihtsamate laulude õppimisel; •laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälseid laule ja kaanoneid; •laulab peast kooliastme ühislaule: „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm”, “Teele, teele, kurekesed!”, Emakesele”; •on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja ja/või kuulajana, arutleb suuliselt kogetu üle; •teab mõnda rahvakalendri tähtpäevadega seotud rahvalaulu, osaleb nende laulmisel (mardi- ja kadrilaulud); •lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust.	**Laulmine** Ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel klassitunnis ja kooritunnis Relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine laulude õppimisel Esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine Esinemisoskuse arendamine nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid) Esinemine koolikontsertidel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel Praktiline musitseerimine tunnis

Õpilane: •kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille ning väikekannelt kaasmängudes ja/või ostinatodes; •mõistab muusikalise kirjaoskuse tähtsust ja rakendab seda pillimängus; •väärtustab enese ja teiste loomingut.	**Pillimäng** Pillimänguoskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes Praktiline musitseerimine tunnis Esinemine koolisisestel üritustel.
Õpilane: •tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; •tantsib eesti laulu- ja ringmänge ning lihtsamaid rahvatantse; •väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid; •väärtustab enese ja teiste loomingut.	**Muusikaline liikumine** Erinevate rahvaste tantsude karakteri väljendamine liikumises Omaloominguline liikumine muusika saatel. Laulu- ja ringmängude mängimine Lihtsamate rahvatantsude tantsimine Marsi-, valsi- ja polkasammude õppimine
Õpilane: •loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või ostinatosid keha-, rütmi- ja plaatpillidel •kasutab improvisatsioonides astmemudeleid; •loob tekste:regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne; •kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist; •väljendab muusika meeleolu kunstitöödes; •väärtustab enese ja teiste loomingut.	**Omalooming** Muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades Lihtsale viisile sõnade loomine Laulule liigutuste mõtlemine Laulule kaasmängu või ostinato loomine Kajamängud, rütmirondod jne

Õpilane: •kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ja vormi; •tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; •eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat, teab koosseise; •eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkat; •iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara; •otsib infot erinevatest etteantud allikatest •eristab kõla ja välimuse järgi eesti rahvapille ning kirjeldab neid; •seostab muusikapala selle autoritega.	**Muusika kuulamine ja muusikalugu** Kuulatud muusikapalade iseloomustamine, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale Muusikapala põhjal joonistamine, värvimine Marsi-, valsi- ja polkasammude õppimine
Õpilane: •mõistab alljärgnevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A, TI-TI, TAI-RI, TI-RI-TI-RI, PAUSID (veerand-, pool- ja tervetaktpaus); •tunneb kõiki astmeid astmereas ning kasutab neid lihtsamate laulude õppimisel; •laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi; •mõistab alljärgnevate oskussõnade tähendust	**Muusikaline kirjaoskus** Muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel Muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel Tunnikontrollid

ning kasutab neid praktikas: vokaalmuusika, solist, instrumentaalmuusika, duo, duett, ansambel, koor, orkester, improvisatsioon, dünaamika, piano, forte, crescendo, diminuendo.	
Õpilane: •arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; •kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara; •väärtustab enese ja teiste loomingut.	Õppekäigud Koolikontsertid Laulupeod Õppekäigud (ka virtuaalsed) teatritesse, kontserdipaikadesse jne

8.7 Ainekava. Muusika II kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;
- teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes - laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises liikumises;
- kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
- osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;
- suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingusse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
- märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
- leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
- väärtustab loojat ja loomingut ning on teadlik autoriõigusest;
- väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust
- tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid.
- tunneb huvi muusika kui kustiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset.
- mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu.
- kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid.
- väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana.
- teab ja hoiab rahvakultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure.
- teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt. infotehnoloogia ja meedia loodud keskonda.

Põhimõtted:

- Teadvustada ja tähtsustada ühislaulmise kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist rolli.
- Rõhutada musitseerimise osatähtsust.
- Julgustada ja toetada loomingulist eneseväljendust.
- Teadvustada ja süvendada õpilase isiklikku suhet muusikaga.
- Rõhutada muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilis-esteetiliste väärtushinnangute. kujundamisel, tunde- ja mõttemaailma arendamisel ning rikastamisel.
- Lähtuda õppes õppija vajadustest ning tähtsustada integreeritud tegevust

4. KLASS

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
Õpilane: • laulab hääle omapära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; • rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid. • rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; • laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; • laulab peast kooliastme ühislaule:„Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“, „Eesti lipp”, “Mu isamaa armas”, „Püha öö“.	**Laulmine** Ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel Relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine laulude õppimisel Esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine Esinemine koolikontserditel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel Praktiline musitseerimine tunnis

Õpilane: •kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või *ostinato*'des; •musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades väikekandlel; •rakendab pillimängus digivõimalusi; •seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga; •rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.	**Pillimäng** Pillimänguoskuste arendamine ja rakendamine erinevates pillikoosseisudes Praktiline musitseerimine tunnis Esinemine koolisisestel üritustel
Õpilane: •tunnetab ja väljendab liikumise meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; •tantsib eesti laulu- ja ringmänge.	**Muusikaline liikumine** Laulule liigutuste tegemine Eesti laulu-ja ringmängude mängimine
Õpilane: •julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel; •loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või *ostinato*'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; •kasutab improvisatsioonides astmemudeleid; •loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne	**Omalooming** Muusika väljendusvahendite katsetamine erinevaid karaktereid kujutades Muusikalise mõtlemise arendamine loovuse arendamine

Õpilane: •kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades; •otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele •kuulab ning võrdleb hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass); •eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pillirühmi; •tunneb ja eristab kõlaliselt eesti rahvapille.	**Muusika kuulamine ja muusikalugu** Kuulatud muusikapalade iseloomustamine, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale Helilooja elust lühikokkuvõtte koostamine, kaaslastele tutvustamine
Õpilane: •mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: TA, TA-A, TA-A-A, TA-A-A-A, TI-TI, TAI-RI, TI-TI-RI, TI-RI-TI, TI-RI-TI-RI, TA-I-TI, PAUSID (0,5L, 1L, 2L, 4L) •mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides •kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) •mõistab viiulivõtme ja absoluutsete helikõrguste C-C2 tähendust ning kasutab neid musitseerides; •eristab duur-,ja moll-helilaadi •mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: eeltakt,	**Muusikaline kirjaoskus** muusikalise kirjaoskuse kasutamine muusikapala analüüsimisel muusikalise kirjaoskuse kasutamine harjutuste koostamisel ja lahendamisel

viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused, (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, improvisatsioon, tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid); *dünaamika*, *piano*, *forte*, *mezzopiano*, *mezzoforte*, *crescendo*, *diminuendo*; • kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara.	

5. KLASS

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
•Laulab võimetekohaselt. •Teab peast laule „Kuidas kooli pääseb paps“, “Kas tunned maad”, “Nooditähestik”. •Teab kaheksandik-taktimõõtu. •Tunneb helistikke C-a, G-e, F-d. •Teab märkide “diees, bemoll ja bekarr” tähendust. •Tunneb erinevaid kooriliike. •Oskab iseloomustada eesti ja naaberrahvaste rahvamuusikat. •Teab kodukoha ja eesti tuntumaid koore. •Kasutab muusika analüüsimisel õpitud mõisteid ja teadmisi. •Tunneb huvi erinevate muusikastiilide ja esitajate vastu.	Kõlaühtluse saavutamine laulmisel. Laulude ilmekas ettekanne. (eesti keel) Individuaalsete omaduste (tämber, diapasoon) kujundamine. Eeltakti tundmaõppimine. (matemaatika) Kaheksandiktaktimõõdu tundmaõppimine. (matemaatika) Uued rütmivormid. Helistikud C-a, G-e, F-d. Märgid “diees, bemoll, bekarr”. Muusikakuulamises kooriliikide “mudilas-, laste-, poiste-, nais-, mees-, segakooride” tutvustamine. (ajalugu, kirjandus) Eesti – ja naaberrahvaste rahvamuusika tutvustamine.(ajalugu)

6. KLASS

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
•osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises, liikumises; huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles; •laulab ühe- või kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades; •laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või	**Rahvuslik ärkamisaeg** – Ajalugu, ärkamisaja sündmused, kultuuritegelased ja heliloojad **I Üldlaulupidu** – Toimumisaeg ja –koht, osavõtjad, heliloojad, kultuuritegelased ja laulupidude traditsiooni tekkimise põhimõtted **Esimesed Eesti heliloojad –** esimeste professionaalsete Eesti heliloojate taust ja tegevus, heliloomingu areng

erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses; mõistab laulupeo traditsiooni ja tähendust; •oskab kuulata iseennast ja teisi koos musitseerides, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslasi; •oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule; •kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid); •kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi; •julgeb esitada ideid ja rakendab võimetekohaselt oma loovust nii sõnalises kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes, sh infotehnoloogia võimalusi kasutades; •kirjeldab ning põhjendab suunavate küsimuste ja omandatud muusika oskussõnade abil kuulatavat muusikat; mõistab autorsuse tähendust; •eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat; •leiab iseloomulikke jooni eesti ja teiste •maade rahvamuusikas.	**Eesti muusikaelu areng –** kultuurehitised, kultuuri populariseerimine, muusika meelelahutuslik pool Helistikud kahe võtmemärgini – nii duur kui moll-laad **Harmooniline moll** – Õpilane tunneb ära, mismoodi harmooniline moll kõlab ja oskab mõistet seletada **Eesti heliloojad tänapäeval –** kaasaegsed heliloojad, kes tuntud nii Eestis kui terves maailmas **20. sajandi Eesti levimuusika loojad** **Öölaulupeod –** Öölaulupidude traditsiooni tekkelugu ja arengusuunad **Euroopa rahvaste muusika –** Erinevate rahvaste muusika eripära ja tutvustamine

8.8 Ainekava. Muusika III kooliaste

Õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

Õpilane:

- on omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi, tunnetab oma loomingulisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid ja keskkonnasäästlikke lahendusi
- kasutab loovtöödes mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid, arutleb kultuuriliste sõnumite ja väärtushinnangute üle; oskab kujundada oma arvamust ning väljendada oma emotsioone;
- väärtustab kultuuri ja inimese loovust, osaleb kunstide individuaal- ja koostööprojektides ning hindab lahenduste otsimist ja loovat mõtlemist.

7. KLASS

Õpitulemused, õppesisu- ja tegevus

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
• laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili; • järgib häälehoidu häälemurdeperioodil • mõistab relatiivsete helikõrguste (astmete) vajalikkust noodist lauldes ning kasutab neid meloodiat õppides • kasutab teadlikult muusikalisi teadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes • osaleb laulurepertuaari valimisel ja põhjendab oma seisukohti • laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehäälseid laule ja kaanoneid ning	**Laulmine** ühe- ja kahehäälsuse rakendamine laulmisel kahe- või kolmehäälne laulmine kooris relatiivsete helikõrguste (astmete) kasutamine, lauldes noodist lihtsamaid meloodiaid esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine esinemine koolikontserditel, noortelaulupidudel, üldlaulupidudel praktiline musitseerimine tunnis **Pillimäng** Pillimänguoskuste rakendamine üksi ja koos musitseerides, esinemine koolisisestel üritustel **Muusikaline liikumine** Eri rahvaste tantsude karakteri väljendamine liikumises, praktiline tegevus tunnis **Omalooming**

eesti ja teiste rahvaste laule •laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm” (G.Ernesaks), „Laul Põhjamaast” (Ü. Vinter),	Loominguliste ideede teostamiseks sobivate muusikaväljendusvahendite leidmine ja kasutamine, muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu, lähtuvalt kujutlusvõimest Laulmine ja pillimäng pakuvad muusikalise omaloomingu ning loominguliste ideede elluviimise võimalusi nii üksi kui rühmatööna **Muusika kuulamine ja muusikalugu** Isiklike, põhjendatud seisukohtade avaldamine muusika kuulamisel, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale

8. KLASS

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
•laulab vastavalt võimetele vabalt ja emotsionaalselt •tunneb neljandikmõõdus rütme , oskab nendega harjutusi koostada •teab akordi ja intervalli mõistet •teab peast laule “Eesti hümn”, “Valged jõulud”, eesti rahvalaule õpetaja valikul •kasutab muusika iseloomustamisel muusikatermineid •on tutvunud muusikavormidega: variatsioonid, sonaat-allegro vorm, sonaat, sümfoonia. •teab kuulsamaid heliloojaid vastavalt õpitud žanrite ja vormidega •tunneb erinevaid pop-muusika stiile (räpp, punk, disco, reggae)	Hääle individuaalsete omaduste (tämber, diapasoon) kujundamine. Häälehoid häälemurde perioodil. Harmooniataju arendamine kaanonite kaudu. Uued rütmid neljandik taktimõõdus. (matemaatika) Intervalli ja akordi tutvustamine.(matemaatika) Bassivõtme tutvustus seoses lauludega. Muusikalise lauseehituse tundmaõppimine (motiiv, fraas, lause, periood) seoses lauludega. (eesti keel, kirjandus) Tutvumine muusikavormidega: variatsioonid, sonaat-allegro vorm, sonaat, sümfoonia.(ajalugu) Tutvumine seoses muusikavormidega ka väljapaistvate heliloojatega maailmast. (ajalugu, geograafia) Tutvumine pop-muusika stiilidega. **(ajalugu, inglise keel, geograafia)**

•tunneb kogu põhikooli vältel õpitud helistikke	

9. KLASS

Õpitulemused	**Õppesisu ja -tegevus**
•osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus; aktsepteerib muusika erinevaid avaldusvorme; •laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapärast; •laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates •vokaalinstrumentaalkoosseisudes; mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaal-poliitilist •olemust ning muusikahariduslikku tähendust; •oskab kuulata iseennast ja kaaslasi ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohustetundlikult endale võetud ülesannetesse; •oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule; •kasutab noodist lauldes relatiivseid helikõrgusi (astmeid); •rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid; 14 •väljendab oma arvamust kuuldud muusikast ning põhjendab ja analüüsib seda muusika oskussõnavara kasutades suuliselt ja kirjalikult;	**Ansambel** (mõiste ja liigitamine) **Orkester** (mõiste ja erinevad koosseisuvormid) **Hääl** (inimhääle eripära ja häälepaelad, meeshääl, naishääl, hääle muutumine vanuse muutudes) **Itaalia muusika** (kultuur ja ajalugu, rahvuslikud pillid, heliloojad) **Muusikateater** (Muusikateatri liigid, tähtsamad muusikateatrid Eestis) Erinevate maade muusika (Prantsusmaa, Itaalia, Aafrika) Eesti muusikateatri arengulugu (Estonia, Vanemuine) **Jazž-muusika** (Jazž-muusika tekkelugu, piirkonnad, erinevad stiilid) **Filmimuusika** (Filmitööstuse areng ja tähtsamad heliloojad)

•leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob eesti rahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused; •väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes; •teab autoriõigusi ning sellega kaasnevaid õigusi ja kohustusi; huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus; •valdab ülevaadet muusikaga seotud elukutsest ja võimalustest muusikat õppida; •kasutab infotehnoloogia vahendeid •muusikalistes tegevustes	

9. AINEKAVAD. VALIKAINED

9.1 Valikaine. Informaatika

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli informaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- mõistab digitehnoloogia tööpõhimõtteid ning valdab peamisi võtteid igapäevases õppetöös infot otsides, töödeldes ja analüüsides ning taas esitades;
- loob, salvestab, taasesitab ja jagab digitehnoloogiliste vahendite abil eesmärgist lähtuvalt digitaalset sisu, järgides privaatsusnõudeid;
- teadvustab ning väldib digitaalses keskkonnas tegutsedes tekkida võivaid riske tervisele, turvalisusele ja isikuandmetele;
- omab karjäärivalikuks vajalikke oskusi ja teadmisi.

Õppeaine kirjeldus

Informaatika õppimise eesmärgiks õpi- ja töökeskkonna kujundamiseks vajalike info- ja kommunikatsioonivahendite rakendamise oskuste omandamine, mis võimaldaks põhikooli lõpetajal teha samme IKT-valdkonna karjääri suunal või toetaksid innovaatiliste lahenduste leidmist ning rakendamist teistes valdkondades.

Informaatika õpetamise põhimõtted põhikoolis on:

- **elulähedus:** näited, ülesanded jm võetakse õpilasele tuttavast igapäevaelust (kool, kodu, huvitegevus, meedia);
- **aktiivõpe ja loovus:** eelistatakse õpilasi aktiivistavaid ning loomingulisust esiletoovaid õppemeetodeid;
- **uuenduslikkus:** eelistatakse uuenduslikke tehnoloogiaid ning lahendusi;
- **koostöö:** informaatikatundides on eelistatud koostöös õppimise meetodid;
- **teadmusloome**: uut teadmust õpitakse üheskoos luues, mitte vananenud infot meelde jättes;
- **vaba tarkvara ja avatud sisu, sõltumatus tarkvaratootjast:** võimaluse korral eelistatakse

kommertstarkvarale vaba tarkvara;

- **turvalisus:** kool tagab õpilastele turvalise veebipõhise töökeskkonna ning propageerib ohutuid käitumisviise võrgukeskkonnas;
- **lõimitus ja sidusus:** õpiülesannetes (nt referaatides, esitlustes) kasutatakse teiste õppeainete teemasid;

Informaatika on arvutiteadusel põhinev õppeaine, mis kuulub valikainena põhikooli õppekavas tehnoloogia ainevaldkonda. Põhirõhk on tehnoloogia praktilisel kasutusel. Informaatika on kergesti lõimitav kõigi teiste õppeainetega, kuna info- ja kommunikatsioonitehnoloogia moodustab loomuliku osa tänapäevasest õpikeskkonnast. See lõiming toimub mõlemal suunal: ühelt poolt kasutatakse informaatika õppeülesandeid koostades teiste õppeainete teemasid, et luua mõtestatud õppimine, ning teiselt poolt kujundatakse IKT-pädevusi teistes õppeainetes referaate ja esitlusi tehes, andmeid kogudes ning analüüsides.

Informaatika ainekäsitlus on tavapäraselt kontsentriline: varem õpitu juurde tullakse igas järgmises kooliastmes laiendatud ja täiendatud kujul tagasi.

Põhikooli informaatikaõppe sisu koosneb üldistatult kahest komponendist, mille omavahelist tasakaalustamist ainekavaga taotletakse:

raalmõtlemine – eluliste ülesannete lahendamise viis, mille puhul kasutatakse algoritmide tundmist ja rakendamist, mustrite tuvastamist, probleemi osadeks jaotamist ja üldistamist; **disainmõtlemine** – kasutajakeskne, loov ja koostöine eluliste ülesannete lahendamise viis, sh probleemi määratlemine, vajaduste võrdlemine, mõtlemine, ehitamine ja katsetamine.

Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas;
- võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;

- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- rakendatakse nüüdisaegseid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: veebipõhine personaalne õpikeskkond, arvutiklass, kooliõu, muuseumid, näitused, ettevõtted jne;
- tagatakse, et õppe vältel õpitakse headest tavadest lähtuvat veebikäitumist, sealhulgas virtuaalsetes võrgustikes ning ametlikke infosüsteeme (e-kool, e-õppekeskkond, kooli ja omavalitsuse koduleht) kasutades.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Informaatika õpitulemuste saavutatuse kohta antakse õpilasele tagasisidet õppeprotsessi käigus, lähtudes õpilase õpiülesannetest. Kokkuvõtvalt hinnatakse kursuse lõpus. Õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Hindamiskriteeriume kirjeldatakse kooli õppekavas.

Soovitavalt hinnatakse informaatikaõppes:

- õppe plaanipärasust, loomingulisust ja ratsionaalsust;
- õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist ning seonduvate pädevuste olemasolu veenvat tõendamist;
- loodud materjalide tehnilist teostust, esteetilisust ja originaalsust;
- oma praktilise tegevuse mõtestamist;
- õpilase isiklikku arengut kursuse jooksul.

Informaatikat õpetatakse 4., 5., 6., ja 7., klassis.

4. klass – informaatika 1 nädalatund

5. klass – informaatika 1 nädalatund

6. klass – informaatika 1 nädalatund

7. klass –informaatika 1 nädalatund

Teemad, õpitulemused, õppesisu ja -tegevus ja lõiming klassiti

4. klass

Õppesisu ja –tegevused	**Õpitulemused**	**Õppevara / Lõiming**
DIGIOHUTUS		
Arvuti töövahendina	•teab, mis on arvuti; •oskab nimetada arvuti riistvara komponente	
Salasõna ja kasutajatunnus	•teab, milline on tugev salasõna; •oskab luua salasõna •oskab arvutisse sisse logida; •teab, mis on kasutajatunnus ehk kasutajanimi; •teab miks on vajalik kasutajakontolt väljumine.	
Füüsiline keskkond, kehaasend, liikumispausid ja silmaharjutused	•teab, milline on arvuti taga istumisel õige keha asend; •kirjeldab ja väldib digivahendi kasutamisest tekkida võivaid ohte tervisele (sõltuvus, liigese- ja rühivead, nägemise halvenemine), •teeb vastavaid võimlemisharjutusi (silmadele, randmetele jne);	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund6 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund7
Arvutiriistvara ja tarkvara hooldus	•teab, mis hooldusvahenditega oma arvutit või nutiseadet puhastada;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund8
Internet ja veebilehitseja. Ohud internetis	•teab, mis on internet; •teab, mis on veebilehitseja;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund10

	•teab, mis ohud varitsevad internetis; •oskab õpitud internetiohte vältida;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund11
Viitamine. Info otsimine (Google)	•teab, mis on otsi mootor; •oskab sooritada infootsingut; •oskab viidata kasutatud tekstile veebilehe lingiga; •kasutab *Google*'i pildiotsingu erinevaid võimalusi	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund14 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund17 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund18
•KOOD ja PROGRAMMEERIMINE		
Sissejuhatus programmeerimisse	•mõistab, et programmeerimisel on tähtsad järjestikused käsud; •teab, et erinevate elektroonika-seadmete tööks on vajalikud programmid; •mõistab programmeerimise olemust; •oskab anda järjestikuseid käsklusi tegevuse toimumiseks; •loob lihtsaid käskude järjestusi kaaslase/ õpetaja programmeerimiseks;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Kood/Tund1
Algoritm, programm	•koostab enda algoritmi ülesande lahendamiseks; •järgib varem koostatud algoritmi ülesande lahendamisel; •koostab mängulises keskkonnas labürindi läbimise programme;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund1 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund2
Arenduskeskkond (scratch)	•avab Scratchi arenduskeskkonna ning registreerub kasutajaks; •lisab Scratch keskkonnas spraidid ja valib tausta;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund3
Kordus. Kordus korduses	•loob Scratchi programmi, kus tähtedele klõpsates algab vastav animatsioon;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund3

	•kasutab programmis kordust;	
Programmeerimine erinevates ainetes (muusika)	•- koostab Scratchis helisid mängiva projekti (Sepapoisid) •	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund11 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund12
DIGIKUNST		
Joonistamine arvutis		
MS OFFICE / G-docs, G-slides		
Tekstitöötluse algtase – font, värv, joondus, *copy ja paste*		

5. klass

Õppesisu ja –tegevused	**Õpitulemused**	**Õppevara / Lõiming**
DIGIOHUTUS		
Salasõna ja kasutajatunnus. Nutiseade töövahendina.	•teab, milline on tugev salasõna; •kirjeldab ja väldib digivahendi kasutamisest tekkida võivaid ohte tervisele (sõltuvus, liigese- ja rühivead, nägemise halvenemine), •teeb vastavaid võimlemisharjutusi (silmadele, randmetele jne); •teab, mis on tahvelarvuti ja nutiseade;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund6 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund7 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund5

Nutiseadme kasutamine ja hooldus	•teab, miks ei tohi avada tundmatuid e-kirju; •teab, mis hooldusvahenditega oma nutiseadet puhastada; •oskab oma nutiseadet puhastada;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund6 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digitaalneohutus/Tund8
DIGIHÜGIEEN – digitehnika ja internet		
Digiseadmete väärkasutus. Digikäitumine ja turvaaudit. Ergonoomika.	•oskab vältida digiseadmete väärkasutust; •teab, mis on arvuti liigkasutus; •oskab vältida digiseadmete liigkasutust. •oskab analüüsida oma digikäitumist; •oskab teha oma turvaauditit ja analüüsida nutiseadme kasutamisele kuluvat aega; •teab, missugune on õige kehaasend tööks arvutiga; •eab, kuidas nutiseadet kasutada tervist kahjustamata; •teab tervisekaitsenõudeid arvutiõppele ja arvuti avalikule kasutamisele; •oskab sooritada harjutusi arvutiga töö puhkepausidel;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund21 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund22 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund23 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund24
Ohud internetis, virtuaalne identiteet, andmete turvaline sünkroniseerimine		https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund5
INTERNET JA INFOOTSING		

Infootsing (Google)	•teab, mis on digitaalne jalajälg; •oskab sooritada fraasiotsingut; •oskab viidata kasutatud pildile ja tekstile autori nime / veebilehe lingiga; •kasutab *Google*'i pildiotsingu erinevaid võimalusi;	
PROGRAMMEERIMINE		
Juhuslikkus. Muutuja. Valik	•koostab programmi kasutades juhusliku täisarvu loomist; •koostab programmi kasutades muutujat; •loob Scratchis peitusemängu; •koostab programmi kasutades valikut; •loob Scratchis lemmiklooma projekti;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund4 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund5
Programmeerimine erinevates ainetes (matemaatika)	•koostab Scratchis arvutustehteid küsiva projekti	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund13 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund14
DIGIMEEDIA		
Multimeedium. Autoriõigused. Pildistamine ja pildi salvestamine. Pilditöötlus.	•loob digitaalse õpimapi; •pildistab (nutiseade) ja salvestab pilti; •märkab tehtud pildil vigu; •parandab märgatud vigu automatiseeritud tööriistade abil; •teab, mida nimetatakse pilditöötluse juures kihiks ja kuidas seda kasutatakse;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund1 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund2 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund3

	•lõikab pildilt objekte välja; •töötleb välja lõigatud objekti; •lisab välja lõigatud objekti uuele taustale	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund4 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund5
MS OFFICE		
MS Word - tekstitöötlus, matemaatilised tehted, tabeli sisestamine ja vormindus		

6. klass

Õppesisu ja –tegevused	**Õpitulemused**	**Õppematerjalid**
DIGITAALNE OHUTUS		
Kasutajatunnus ja salasõnad	•selgitab salasõna turvalisuse nõudeid;	
Füüsiline keskkond ja kehaasend	•kirjeldab ja väldib digivahendi kasutamisest tekkida võivaid ohte tervisele (sõltuvus, liigese- ja rühivead, nägemise halvenemine), •teeb vastavaid võimlemisharjutusi (silmadele, randmetele jne);	
DIGIHÜGIEEN - suhtlemine internetis		
Suhtlus avalikus ja privaatses ruumis,	•järgib veebilehele kommentaare lisades, veebifoorumi ja postiloendi vahendusel	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund11

netikett, petukirjad, võrgusuhtlus	toimuvas arutelus osaledes nii tunnustatud suhtlusnorme kui ka selle keskkonna nõudeid; •selgitab ebaeetilise digisuhtluse võimalikke tagajärgi ning hindab kriitiliselt veebisuhtluse sisu ja turvalisust; •haldab ja kaitseb oma digitaalset identiteeti, sh kasutades mitmeastmelist või -faktorilist isikutuvastust ja parooli taaste meetodeid, selgitab oma sotsiaalmeedia vms konto privaatsusseadete häälestamise vajadust; •kirjeldab küberkiusamise olemust, kuidas seda märgata ja vastavas olukorras käituda	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund13 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund15 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund18 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund19
PROGRAMMEERIMINE		
Plokkskeem. Testimine. Muutuja Scratch	•mõistab ja kasutab teadlikult järgnevaid mõisteid: programm, protsess, algoritm, roll (looja, täitja, kasutaja), muutuja, avaldis, valik, tsükkel, alamprogramm, programmeerimiskeel, sisend ja väljund; •analüüsib etteantud programmi ja ennustab selle töö tulemust; teeb selles otstarbekaid (oma eesmärgile vastavaid) muudatusi ja täiendusi; •koostab programmi etteantud tegevusskeemi, pseudokoodi või sõnalise kirjelduse alusel; •kirjeldab algoritmide ning programmide kasutamise lisandväärtust erinevates eluvaldkondades;	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund6 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund7

	•koostab lihtsamaid avaldisi ja algoritme (valik, kordus), mida on võimalik kasutada reaalses juhtprogrammis; •selgitab rakenduse töö testimise vajadust ja olemust ning parandab tekkinud vead;	
Programmeerimine erinevates ainetes (loodus)	•koostab Scratchis arvutustehteid küsiva projekti	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund15
ROBOOTIKA		
Projekt: Tark auto	•koostab lihtsama ülesande (nt sõida mööda joont) täitmiseks valmisdetailidest mehaanilise seadme ja selle juhtprogrammi (robootika).	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Programmeerimine/Tund27
DIGIMEEDIA		
3D disain, heli ja video	•kasutab 3D-jooniseid ja printerit eesmärgipäraselt – jooniste arvutisse laadimiseks, nende muutmiseks ja printimiseks ettevalmistamiseks, pidades silmas 3D-printeri tööpõhimõtteid ja autoriõigusi; •salvestab ja töötleb heli ja videot nutiseadme ja arvuti abil; •kombineerib teksti, heli, pilti ja videot, kasutades erinevaid üleminekuid ja efekte; •oskab nimetada digimeedia arengus olulisi sündmusi; •kirjeldab tehis- ja liitreaalsust ja nendevahelisi erinevusi.	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund11 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund12 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund13 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund15 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund16 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund17

		https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund18 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digimeedia/Tund19
MS OFFICE		
PDF, funktsioonid, diagrammid	•sisestab, vormindab ja kopeerib eri tüüpi tekste (sh nt plakatit, kuulutust); •kasutab digiseadet ohutult ja säästlikult; •vormindab referaati vastavalt etteantud juhendile, viitab korrektselt kasutatud allikatele; •salvestab, kopeerib, kustutab ja pakib kokku faile, töötab mitme aknaga; •otsib infot, kasutab ja hindab seda allikakriitiliselt, väldib plagiaati; •koostab etteantud andmestiku põhjal andmetabeli, sagedustabelid ja sobivat tüüpi diagrammid (tulp-, sektor- või joondiagrammi), sorteerib ja filtreerib andmeid, kasutab lihtsamaid tabelarvutuse funktsioone (summa, aritmeetiline keskmine, max, min), haldab ja kaitseb oma andmeid; •koostab ja disainib teksti, diagramme, pilte, audiot, videot ja tabeleid sisaldava esitluse etteantud teemal.	

7. klass

Õppesisu ja –tegevused	**Õpitulemused**	**Õppematerjalid**

DIGITAALNE OHUTUS		
Kasutajatunnus ja salasõnad	•selgitab salasõna turvalisuse nõudeid;	
Füüsiline keskkond ja kehaasend	•kirjeldab ja väldib digivahendi kasutamisest tekkida võivaid ohte tervisele (sõltuvus, liigese- ja rühivead, nägemise halvenemine), teeb vastavaid võimlemisharjutusi (silmadele, randmetele jne);	
DIGIHÜGIEEN		
Tarkvara, pahavara, op süsteemid	•rakendab turvameetmeid oma arvuti ja nutiseadme kaitseks (nt viiruse- ja pahavaratõrje, jälitusrakendused jne);	https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund1 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund2 https://courses.cs.ut.ee/t/digiopik/Digih%c3%bcgieen/Tund3
EESTI KUI E-RIIK		
Eesti kui E-riik	•kirjeldab infoühiskonna ja riiklike e-teenuste toimimist Eestis; •kasutab etteantud või enda valitud veebipõhist koostöökeskkonda sihipäraselt ja turvaliselt: liitub, valib turvalise salasõna, loob kasutaja profiili ning lisab materjale; •loob veebipõhise personaalse õpikeskkonna (nt e-portfoolio) ja reflekteerib selles oma õpikogemust; •loob, kohandab ja avaldab digitaalseid õppematerjale (sh 3D-, liit- või virtuaalreaalsuse tehnoloogiate abil), lähtudes intellektuaalomandi kaitse	

	headest tavadest ja taaskasutatava sisu litsentsi tingimustest; •kasutab eesmärgipäraselt kooli, kohaliku omavalitsuse ja riigi pakutavaid infosüsteeme ning ühismeedia platvorme; •kirjeldab tehisintellekti ja asjade interneti rakendusviise majanduses, avalikus sektoris, hariduses ja sellega kaasnevaid võimalikke ohtusid; •selgitab ava- ja suurandmete olulisust ja rakendusviise; •kujundab ja kaitseb enda digitaalset identiteeti, väldib kübermaailmas valitsevaid ohtusid, kuid nende ilmnemisel reageerib adekvaatselt; •oskab nimetada erinevaid IKT-ameteid, oskab kirjeldada, mida antud ametis tehakse ja teab, missuguseid eeldusi on vaja, et antud ametites töötada.	
INFOOTSING		
Scholar, Dspace, TLÜ andmebaasid, TÜR andmebaasid, Ester, EIS	•otsib infot erinevatest allikatest, kasutab seda, viidates algallikale;	
MS OFFICE		
Kõige kordus, meelde tuletamine	•sisestab, vormindab ja kopeerib eri tüüpi tekste (sh nt plakatit, kuulutust); •kasutab digiseadet ohutult ja säästlikult; •vormindab referaati vastavalt etteantud juhendile, viitab korrektselt kasutatud allikatele;	Matemaatika – statistika lihtprojekt ja diagrammid Eesti keel, kirjandus, loodusõpetus

	•salvestab, kopeerib, kustutab ja pakib kokku faile, töötab mitme aknaga; •otsib infot, kasutab ja hindab seda allikakriitiliselt, väldib plagiaati; •koostab etteantud andmestiku põhjal andmetabeli, sagedustabelid ja sobivat tüüpi diagrammid (tulp-, sektor- või joondiagrammi), sorteerib ja filtreerib andmeid, kasutab lihtsamaid tabelarvutuse funktsioone (summa, aritmeetiline keskmine, max, min), haldab ja kaitseb oma andmeid; •koostab ja disainib teksti, diagramme, pilte, audiot, videot ja tabeleid sisaldava esitluse etteantud teemal.	

9.2 Ainekava. Karjääriõpetus

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangukujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- arendab oma karjääri kujundamise pädevusi, sh õpi-, suhtlemis-, koostöö- ja otsustamisoskusi ning info hankimise, hindamise ja analüüsimise oskusi;
- arendab soovi ja oskust endale eesmärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ning iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- tutvub erinevate ametite/elukutsete ja õppimisvõimalustega, töösuhteid reguleerivate õigusaktide ning ettevõtlus- ja majanduskeskkonnaga.

Õppeaine kirjeldus

Õppeaines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks, tööjõuturule sisenemiseks ja väärtusloomesse panustamiseks ning arendavad iseseisvat otsustamisvõimet. Karjääriõpetus võimaldab ühiskonna inimressurssi tööturul paremal viisil rakendada, viies inimeste oskused ja huvid kokku töö- ja õppimisvõimalustega.

Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et uue põlvkonna karjäärivalikuid ei piiraks stereotüüpsed soorollid (üldised jagatud arusaamad naiste ning meeste olemuse kohta). Õppijates kujuneb muutustega toime tulev, probleemide lahendamisele suunatud ja enesearengut väärtustav hoiak.

Õppeaine koosneb lähtuvalt karjääri kujundamise pädevuste mudelist neljast osast:

Eneseteadlikkuse arendamine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib ennast tundma. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised, oskused ja hoiakud aitavad ennetada koolist väljalangevust.

Võimaluste analüüs toetab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas, väärtustada elukestvat õpet ning mõista, et karjääripööre on tänapäeva kiires muutuvas töömaailmas loomulik isikliku karjääritee osa.

Planeerimine ja otsustamine. Õpilasel arenevad eesmärgistamise ja planeerimise oskused ning teadlikkus otsuste vastuvõtmisel. Õpilane mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid, oskab karjäärialast infot hankida, analüüsida ja kasutada. Õpilane tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.

Tegutsemine. Õppija algatab ja viib ellu tegevusi erinevate elurollidega seotud eesmärkide saavutamiseks. Kujunevad teadmised ja oskused aitavad teha läbimõeldud valikuid oma karjääri kujundamisel, sealhulgas haridustee jätkamisel.

Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuse omaduste teadvustamisele ning esmaste karjäärivalikutega seostamisele. Õpilasi teavitatakse erinevatest töökeskkondadega tutvumise ja tööharjutamiste võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilased mõistavad hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning elukestva enesearendamise vajalikkust. Õpilased saavad teavet erinevatest õppimisvõimalustest ja oskavad seda kasutada oma plaanide elluviimisel.

Põhikooli karjääriõpetuse ainekava koosneb 35 ainetunnist. Karjääriõpetus toetab õpilase karjääri kujundamist ja valmisolekut elukestvaks õppeks, lõimides teistes õppeainetes ja koolivälises tegevuses omandatud teadmised. Karjääriõpetuse valikaine õpitulemuste saavutamisele aitab kaasa vajaduspõhine koostöö erinevate kooliväliste partneritega, sh karjääriteenuste osutajate ja ettevõtetega.

Võimalusi lõiminguks, üldpädevuste arengu toetamiseks ja õppekava läbivate teemade käsitlemiseks

Karjääriõpetuse õpitulemused ja nende saavutamiseks rakendatavad õppemeetodid toetavad teiste üldpädevuste (väärtus-, sotsiaalne-, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtluspädevus) arengut ning lõimingut erinevate õppeainete ja läbivate teemadega.

Mitmeid karjääri kujundamisega seotud mõisteid ja teemasid käsitletakse ka teistes õppeainetes, kuid sisu ja rõhuasetused on erinevad. Näiteks eneseanalüüsi aluseks olevate mõistetega tutvutakse eelnevalt inimese- ja suhtlemisõpetuses ja psühholoogias, töömaailma käsitletakse ettevõtlus- ja majandusõppes, ühiskonnaõpetuses jne. Sarnaste teemade käsitlemine mitmes õppeaines aitab õpilasel mõista ainete omavahelisi seoseid, luua õpitust tervikpilti, seostada õpitut igapäevaeluga ja väärtustada õppimist kui elukestvat protsessi. Ka õppekava läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine“ õppesisus on palju kattuvusi karjääriõpetuse õppesisuga. Kõiki kooliastmeid hõlmava õppeprotsessi jooksul omandatud karjääri kujundamise alased teadmised ja oskused on üheks eelduseks karjääriõpetuse õpitulemuste saavutamiseks. Lõimingut toetab ka õppekeskkonna laiendamine väljapoole klassiruumi, koolisisesed ja -välised sündmused (näiteks karjääripäevad ja õpilaskonverentsid), suunamine huvitegevuse ja mitteformaalse õpikogemuse analüüsimisele, koostöö kooliväliste partneritega, õppemeetodid jne. Konkreetsed lõimingut toetavad tegevused kirjeldatakse kooli õppekavas.

Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus, sh kodutööde maht on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega, et toetada õpilaste kujunemist ennastjuhtivateks õppijateks;
- kasutatakse diferentseeritud meetodeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning õpimotivatsiooni teket;
- rakendatakse nüüdisaegseid digitaalseid õppematerjale ja -vahendeid;

- mitmekesistatakse õppekeskkonda: ettevõtted, järgmise taseme õppeasutused, looduskeskkond, muuseumid, näitused jne;
- võimaldatakse saada ülevaade erinevatest tegevusaladest ja ametitest, sh vahetult töökeskkondadega tutvuda;kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh eelistatuna aktiivõpet: rollimängud, arutelud, väitlused, probleemülesannete lahendamine, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine;
- õpilased võivad projektide ja uurimistöö teemad valida ise lähtuvalt oma huvist (ameti-, kutse- või erialaeelistusest lähtuvalt) või lapsevanemate, kohalike ettevõtjate, karjäärispetsialistide jt soovitustest;
- luuakse tingimused õpilaste teadlikke karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- käsitletavad teemad seostatakse ja ajastatakse aineõpetajatega koostöös inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, emakeeleõpetuse jt ainetega ning arenguvestlusega.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest, sh lähtutakse kujundava hindamise põhimõtetest. Kasutatakse mitteeristavat hindamist.

Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, üldpädevuste saavutatust suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Karjääriõpetuse käigus ei hinnata õpilase hoiakuid ega väärtusi, vajaduse ja võimaluse korral antakse õpilasele nende kohta tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilaste isikupära ja toetatakse arengut.

Õpilane peab olema hindamises aktiivne partner, kuna see toetab eneseanalüüsi oskuste kujunemist.

Kursuse jooksul koostab õpilane personaalse õpi- või arengumapi, millesse kogub eneseanalüüsi, ettevõtete külastuse töölehed jt õpiülesannete tulemused ning muud huvipakkuvad elukutse või

erialadega seotud materjalid. Selles sisalduvad õpiülesanded võivad olla tehtud kas üksi või rühmatööna. Õpimapi esitlemist saab hinnata valikaine kokkuvõtva hindena.

Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse õppijatele õppetöö alguses.

Hindamisobjektid on:

- praktilised tööd: motivatsioonikirja koostamine; ettevõtte külastuse ja töövarjupäeva konspekt või kokkuvõte, isiklik karjääriplaan (õpiplaan) jms;
- infootsing ja -analüüs;
- loomingulisus ja ratsionaalsus õppeülesannete lahendamisel;
- teadlikkuse kujunemine peamistest karjääriotsust mõjutavatest teguritest;
- õppetöö käigus valminud õpi- / arengumapp.

Õppekeskkonna kujundamise põhimõtted

Õpilastele tagatakse:

- ainekavas kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks vajalik õppevara;
- karjääri kujundamisega seotud kirjanduse ja teiste asjakohaste allikate kättesaadavus;
- nutitarkvara karjääri kujundamisega seotud info otsimiseks;
- mitmekesine õppekeskkond.

Õpitulemused ja õppesisu

Õpitulemused	**Õppesisu**
Õppija: • analüüsib juhendamisel oma väärtusi, võimeid, huvisid, teadmisi, oskusi, kogemusi ja isiksuseomadusi karjääri kujundamise kontekstis; • kasutab eneseanalüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel, seostades neid realistlike	**Eneseteadlikkuse arendamine** Teadlik eneseanalüüs. Karjääri kujundamisele suunatud eneseanalüüsi komponendid: huvid, hobid, oskused, teadmised, võimed, isiksuseomadused, väärtused, hoiakud, vajadused, saavutused, unistused, motivatsioon. Kohanemist ja õpioskuseid

õppimise ja töötamise eelduste ning võimalustega; •mõistab teadmiste ja oskuste ning elukestva õppe tähtsust haridusteel ja tulevases tööelus; on vastutustundlik ja motiveeritud ennast arendama.	mõjutavad ning soodustavad isiksuseomadused, hoiakud ja harjumused. Isiklik õpi-, huvitegevuse ja töökogemus. Tugevad küljed ja arenguvajadused. Minapilt. Enesehinnang. Arenguuskumus.
Õppija: •teab erinevaid tegevusvaldkondi ja ameteid ning mõistab töömaailma üldiseid arengusuundi; •mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning teadvustab ennast tulevase töötajana; •oskab otsida ja analüüsida informatsiooni õppimisvõimaluste ja tööturu kohta ning kasutada seda oma karjäärivalikute tegemisel; •põhjendab oma eelistusi haridustee jätkamisel ning kutseõppe eriala või gümnaasiumi õppesuuna valikul.	**Võimaluste analüüs** Tööturg ja tööjõuturg: tööturu üldine olukord ja arengusuunad. Tegevusvaldkonnad ja töökeskkonnad. Tulevikutöökohad ja -oskused. Ametid ja soorollidega seotud müüdid. Tööandjate ootused töötajale. Õpilase võimalused tööga tutvumiseks. Õppimisvõimalused pärast põhikooli. Eesti haridussüsteem. Alternatiivsed võimalused haridusteel. Õppimine välismaal. Karjääriinfo otsimine, hindamine ja kasutamine.
Õppija: •mõistab karjääri kujundamise eesmärki, sisu ja oma vastutust isikliku karjääri planeerimisel; •teadvustab erinevate elurollide ja -stiilide seoseid tööga; •koostab juhendamisel esmase karjääriplaani, võttes arvesse oma	**Planeerimine ja otsustamine** Karjääri kujundamine ja karjääri planeerimine. Edu, elurollid ja elulaad. Karjääriotsuseid mõjutavad tegurid ja nendega arvestamine. Eesmärkide seadmine. Alternatiivid. Valimine ja otsustamine. Omavastutus. Isiklik karjääriplaan. Muutustega toimetulek. Karjääriteenused.

karjäärivalikuid mõjutavaid tegureid ja alternatiivseid võimalusi; •tunneb ja kasutab vajaduspõhiselt karjääriteenuseid.	
Õppija: •algatab ja viib ellu karjääri kujundamisega seotud tegevusi; •teab õpilasena töötamise võimalusi ja piiranguid ning mõistab töösuhteid reguleerivate õigusaktide ja töölepingu tähtsust; •mõistab kandideerimisprotsessi olemust, oskab võrrelda enda vastavust konkursil esitatud nõuetele ning koostab juhendamisel kandideerimiseks vajalikud dokumendid; •analüüsib isiklikku õppimise ja/või töötamise kogemust ja kasutab analüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel.	**Tegutsemine** Töökeskkondadega tutvumise ning töö- ja õpikogemuste omandamise võimalused. Alaealiste töötamisega seotud nõuded ja piirangud. Töösuhteid reguleerivad õigusaktid. Tööohutus ja terviseriskid. Tööväärtused. Kandideerimine õpingutele ja/või tööle, sh vabatahtlikuks, vahetusõpilaseks või huvialaga seonduvalt. Kandideerimiseks vajalikud dokumendid. Õpi- ja töökogemuste analüüs. Õppimine edust ja ebaedust.

9.3 Ainekava. Majandus- ja ettevõtlusõpetus. Kursus „Rahatarkus“

Eesmärgid

Õpilane

- teadvustab oma huvisid, võimeid ja oskusi, mis võimaldavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning konkreetsete karjääriplaanide tegemist;
- arendab oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi;
- arendab soovi ja oskust endale eesmärke seada ja nendeni jõudmiseks süsteemselt tegutseda;
- kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks ja iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks
- tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kohalikku majanduskeskkonda.

Õpitulemused	**Õppesisu**
Õpilane: • Teab raha tähendust ja tekkelugu; • Mõistab valuutade tähendust ja oskab teha ümberarvutusi valuutades; • Mõistab hindade olemust ja hinnaerinevuste põhjusi, oskab teha valikuid lähtuvalt hindadest; • Oskab teha vahet soovidel ja vajadustel, mõistab säästliku tarbimise olulisust ning teab, kuidas kujundada oma tarbimist säästlikumaks; • Mõistab eelarve tähendust ning vajalikkust, oskab koostada lihtsamat, isiklikku või pere- eelarvet; • Oskab hinnata sissetulekute/tulude ja väljaminekute/kulude suurust, mõistab	• Raha ajalugu, olemus, tähendus. • Raha vormid: kupüürid, mündid, valuutad, krüpto jms; • Soovid ja vajadused, nende maksumus; • Teadlik ja keskkonda säästev tarbimine; • Kulude ja tulude planeerimine - eelarve; • Töötasu, bruto- ja netopalk, maksud; • Isiklike ressursside piiratus, tulu suurendamise võimalused; • Finantsteenuste kasutamine; • Ettevõtlus, kasum, pankrot; • Minifirma olemus; • Investeerimine; • Finantsriskid. **Õpitegevused**

oma rolli pere-eelarve tasakaalustamisel; •Mõistab palgaarvestuse põhimõtteid, teab maksude tasumise vajalikkust, mõistab riigimaksude tähendust riigi majanduse juhtimisel; •Teab erinevate finantsteenuste olemasolu, mõistab laenu võtmisega seotud riske, teab finantspettuste ohtusid; •Mõistab ettevõtlikkuse tähtsust, ettevõtluse olemust ühe karjäärivaliku võimalusena. •On kursis investeerimisega kui ühe (riskantse) majandusliku toimetuleku võimalusega; •Kasutab erinevaid infoallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot. •Teab, kuidas luua minifirma ning kuidas see toimib.	Arutlused, infootsingud, veebiallikate andmete võrdlus ja analüüs, praktilised harjutused, õppevideod, loovlahendused, võimalusel õppekäigud.

Hindamine

Hindamine on mitteeristav (arvestatud – mittearvestatud). Arvestatuks hindamiseks tuleb osaleda vähemalt 75% tundides ning aktiivselt tunnitegevustes kaasa töötada.

Poolaastate lõpus toimub kokkuvõttev teadmiste peegeldus, milliseid teadmisi ja oskusi õppeaasta jooksul juurde sai omandatud. NB! Ei ole kontrolltöö!